

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำฮ่อง
อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

นายสิทธิรัตน์ น้อยสง่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-030-929-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MASS MEDIA USES AND SOCIAL LEARNING BEHAVIOR OF TEENAGE STUDENTS AT
BANNUMKONG COMMUNITY SCHOOL , KUMPAWAPI DISTRICT ,
UDON THANI PROVINCE

Mr.Sittirat Noi-sangar

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-030-929-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น
	โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำส้ม อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
โดย	นายสิทธิรัตน์ น้อยสง่า
ภาควิชา	การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกายะ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริวุศักดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกายะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

สิทธิรัตน์ น้อยสง่า : พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น
โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำฆ้อง อำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. (MASS MEDIA USES AND
SOCIAL LEARNING BEHAVIOR OF TEENAGE STUDENTS AT BANNUMKONG
COMMUNITY SCHOOL , KUMPAWAPI DISTRICT , UDON THANI PROVINCE) อ. ที่
ปรึกษา : รศ. ดร. ศิริชัย ศิริกายะ, 158 หน้า. ISBN 974-03-0929-1.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่น
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีความแตกต่างกันอย่างไร และเพื่อ
ศึกษาว่าสื่อมวลชนได้ให้การเรียนรู้อะไรบ้างต่อนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและนักเรียนวัยรุ่น
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำฆ้อง อำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี การศึกษาใน
งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพในวิธีการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลที่เป็นนักเรียนกลุ่มที่
ศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย และการสังเกตแบบไม่มี
ส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและวิถีชีวิตประจำวัน มีผลต่อพฤติกรรม
การใช้สื่อของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูง
สุดมากกว่าสื่อมวลชนอื่นๆ ของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม โดยที่นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษาทั้งสอง
กลุ่มชอบที่จะเปิดรับเนื้อหาประเภทบันเทิงมากกว่าเนื้อหาประเภทอื่นๆ สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน
กลุ่มที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเรียนรู้ทางสังคม
โดยการเรียนรู้จากการสังเกต จาก"ตัวแบบ" ในสื่อมวลชน ตัวแบบไม่ได้จำกัดเฉพาะในสื่อมวลชน แต่
ตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ชิดคือสมาชิกในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิ
ขึ้นได้ เช่น โรงเรียนและครอบครัว

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4185320028 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: TEENAGE STUDENTS / SOCIAL LEARNING / MASS MEDIA USER / BEHAVIOR

SITTIRAT NOI-SANGAR: (MASS MEDIA USES AND SOCIAL LEARNING BEHAVIOR OF TEENAGE STUDENTS AT BANNUMKONG COMMUNITY SCHOOL , KUMPAWAPI DISTRICT , UDON THANI PROVINCE). THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SIRICHAIRIRIKAYA, Ph. D., 158 pp. ISBN 974-03-0929-1.

The Objective of this research is to study the differential pattern of mass media behavior between heavy and light users, the methodologies are in-depth interview and non-participate observation.

The outcome reveals that economic family background as well as the way of life is affected the media behavior of heavy and light users. Television is the most popular media among the student of two groups.

The most chosen type of the media made by the two groups to be the entertaining type in various forms and partly chose news type of media beneficial for the daily social lives. The learning of heavy and light users show that both of them have social learning by observation learning from mass media "model" and environmental conditions such as school and the members of family.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department MASS COMMUNICATION

Student's signature.....

Field of study MASS COMMUNICATION.....

Advisor's signature.....

Academic year 2001

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อคิดเห็นเป็นอย่างยิ่ง ในการเขียนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ แก่ผู้วิจัยเสมอมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน เป็นอย่างยิ่ง ณ ที่นี้ด้วย

วิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับกำลังใจจาก บิดา มารดา ซึ่งคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และ น.ส.เสาวรส ผจญทรพรรค ที่คอยช่วยเหลือในด้าน การรวบรวมข้อมูลและการพิมพ์ ตลอดจนให้กำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ อาจารย์ลัดดา และนักเรียน ม.1 – ม.3 โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่อง จังหวัดอุดรธานี ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิทธิรัตน์ น้อยสง่า

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญแผนภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตงานวิจัย.....	4
ข้อสันนิษฐาน.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	19
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	19
แนวทางการเก็บข้อมูลในการวิจัย.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
การนำเสนอข้อมูล.....	25
บทที่ 4 พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	26
บทที่ 5 พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย.....	83
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	117
รายการอ้างอิง.....	132
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	158

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงอาชีพของแต่ละครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	21
2	แสดงอาชีพของแต่ละครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย.....	22
3	รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับ ในช่วงเวลา 16.30 – 22.00 น. ในวันธรรมดา คือวันจันทร์ – ศุกร์.....	39
4	รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับ ในช่วงเวลา 7.30 - 24.00 น.....	40
5	รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกที่จะเปิดรับ ในช่วงเวลา 16.30 – เช้านอน.....	90
6	รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกที่จะเปิดรับ ช่วง เสาร์ – อาทิตย์.....	91

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
1	โครงสร้างของคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.....	28
2	แสดงเงื่อนไขในการเปิดรับ.....	32
3	แสดงเงื่อนไขในการเปิดรับ.....	85
4	แสดงการเปิดรับเนื้อหาต่างๆ ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	119
5	แสดงการเปิดรับผังรายการวิทยุของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	120
6	แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	120
7	แสดงการเปิดรับสื่อในโรงเรียน.....	121
8	แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนมาก.....	121
9	แสดงการเปิดรับสื่อในโรงเรียนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย.....	123
10	แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย.....	124

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากคำกล่าวที่ว่า “เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” เป็นคำกล่าวซึ่งเราถือว่าเด็กนั้นถือว่ามี ความสำคัญยิ่ง การที่เด็กจะเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติต้อง อาศัยปัจจัยต่างๆหลายประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ ตัวของผู้ใหญ่เอง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ครู อาจารย์ฯ ซึ่งต้องพยายามอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อ การพัฒนาประเทศชาติ สังคม การที่เด็กจะเติบโตได้อย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องเกิดจากการเลี้ยงดู จากหน่วยเล็กที่สุดของสังคมก็คือ “ครอบครัว” ซึ่งเราถือว่าเป็นปฐมภูมิของเด็กในการเลี้ยงดูอบรม ปมนิสัย ลักษณะของครอบครัวที่ดีสมาชิกในครอบครัวต้องมีความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะทำ ให้มีการปรับตัวได้ดี นอกนั้น พ่อ แม่ ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ

นอกจากครอบครัวแล้วเด็กยังได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ และการเรียนรู้จาก สถาบันอื่นๆ อาทิเช่น สถาบันการศึกษา ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการให้แก่เด็ก ซึ่งรวมทั้ง สื่อมวลชนที่มีบทบาทมากขึ้นต่อการที่จะให้การเรียนรู้แก่เด็ก ในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชนนั้นถือว่าเป็นตัวที่มีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็ทำให้สถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา มีบทบาทด้อยลงไป สื่อที่ถือว่ามีบทบาทอย่างมากใน ปัจจุบันนั้นก็คือสื่อมวลชน โทรทัศน์ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้งในด้านเสียง ภาพ มีความสามารถให้ความ มั่นเทิง ข่าวสารความรู้

Rosengren (1994 : 301) กล่าวว่าในปัจจุบันบทบาทของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และกลุ่ม คนทำงานในการทำหน้าที่ขัดเกลาสังคมได้ลดลงไปอย่างมาก ในขณะที่บทบาทของโรงเรียน การ เคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญขึ้นอย่างมาก ในฐานะเป็น สถาบันที่ทำหน้าที่ขัดเกลาสังคมทั้งในทางตรงและในทางอ้อม และสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากประชาชนมีการเปิดรับสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้นโดยมีการเปิดรับสื่อด้านความ มั่นเทิงสูงสุด

สื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ นั้นเกิดจากการพัฒนาของ มนุษย์ในด้านเทคโนโลยี การสื่อสารให้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างกันยังมีการพัฒนาใน

ด้านเทคโนโลยี ในการสื่อสารมากขึ้นเท่าไรสื่อมวลชนต่างๆก็ยิ่งมีความสำคัญในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ จากสื่อมวลชนไปยังเด็กได้เป็นอย่างมาก

สำหรับบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อวัยรุ่นนั้น จากการศึกษาวิจัยของพิรฤดา พจนพิสูทธิ์ (2539:4) พบว่า วัยรุ่นไทยในปัจจุบันมักจะทำให้ความสนใจและใช้เวลาไปกับการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ เป็นอย่างมาก ทั้งการอ่านนิตยสาร ฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ และ ชมภาพยนตร์ สารที่เกี่ยวกับสังคมตะวันตกที่ถูกนำเสนอในรูปแบบความบันเทิง ผ่านทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะทางวิทยุและโทรทัศน์

สำหรับเด็กในชนบทซึ่งถือว่าเป็นเด็กที่มีโอกาสในการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยกว่าเด็กในเมือง ซึ่งเกิดจากสภาพภูมิประเทศในชนบทมีพื้นที่ห่างไกลจากตัวจังหวัด การสื่อสารไม่สามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด อาจจะเป็นเนื่องจากด้วยสภาพภูมิประเทศหรือการคมนาคมแต่ก็มีสิ่งบางอย่างและบางช่องทางของสื่อบางชนิดเท่านั้นที่ประชาชนในพื้นที่นั้น สามารถรับฟังรับชมได้

เมื่อสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทต่อชุมชนโดยเฉพาะต่อเด็กมากขึ้นก็ได้มีผู้ศึกษาเรื่องสื่อมวลชนและเด็กไว้ ดังนี้

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ได้ศึกษาวิจัยพบว่าสื่อมวลชนที่อิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมและจิตใจของเด็กไม่มากอย่างที่ผู้ปกครองและนักวิชาการต่างๆ รู้สึกกังวลใจและคาดหมายไว้ ตัวอย่างเช่น ผลในด้านลบ ได้แก่ ทำให้เด็กจดจำคำพูดที่ไม่เหมาะสมที่การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีบางประการแต่ผลการวิจัยก็ไม่อาจสรุปได้ว่า สื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์ วิทยุ จะทำให้เสียการเรียนแต่อย่างใด (ปริยาธร มาดาเมรินทร์ ,2539)

สื่อมวลชนในขณะนี้ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งกำลังส่งของสถานี ซึ่งก็ส่งผลให้สามารถเข้าถึงและครอบคลุมไปได้เกือบทั่วทุกภาคของประเทศไม่ว่าจะเป็นทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และนอกจากนั้นยังได้มีการพัฒนาทั้งคุณภาพและปริมาณมีการนำเสนอตัวแบบในรูปแบบที่แตกต่างกันผ่านทางสื่อที่หลากหลาย ตัวแบบที่เป็นดารา นักแสดง นักดนตรี พิธีกรฯ ซึ่งตัวแบบเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กหรือไม่

การที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนบ้านน้ำผึ้ง อำเภอ กุมภวาปี จังหวัด อุดรธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนชุมชนในต่างจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะศึกษานักเรียนโรงเรียนแห่งนี้มีพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนเป็นอย่างไร และผลของการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนแห่งนี้ผ่านสื่อมวลชนมีผลเป็นอย่างไร ท่ามกลางกระแสความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาในโลกปัจจุบันซึ่งได้เข้ามาสู่ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ นักเรียนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี ซึ่งถือว่าเป็น “วัยรุ่นตอนต้น” โดยที่สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เลือกเอากลุ่มวัยรุ่น คือเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของชีวิต เป็นวัยที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น เป็นวัยแห่งการเรียนรู้และการเลียนแบบ ที่สำคัญก็คือ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นในลักษณะของสภาพแวดล้อมในชนบท ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับสภาพแวดล้อมที่อยู่ในเมือง ทั้งสภาพ เศรษฐกิจ สภาพสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะทำการศึกษาถึง พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนโรงเรียนแห่งนี้ว่าเป็นอย่างไร และมีการเรียนรู้อะไรจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ นอกจากสื่อมวลชน

ปัญหาการวิจัย

1. รูปแบบพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีความแตกต่างกันอย่างไร
2. สื่อมวลชนได้ให้การเรียนรู้อะไรบ้างต่อนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีความแตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาสื่อมวลชนว่าได้ให้การเรียนรู้ต่อนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยเป็นการศึกษาพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่นในชนบท อายุระหว่าง 13 – 16 ปี โรงเรียนบ้านน้ำซ่อง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนของอำเภอกุมภวาปี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุดรธานี ประมาณ 40 กิโลเมตร ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประเภทโรงเรียนสหศึกษา และกำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.1 – ม.3 ปีการศึกษา 2544

ข้อสันนิษฐาน

“นอกจากสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการเรียนรู้ทางสังคมแก่นักเรียนโรงเรียนแห่งนี้ สภาพแวดล้อมที่นักเรียนอาศัยอยู่ก็มีบทบาทในการเรียนรู้ทางสังคมด้วย”

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนวัยรุ่นในชนบท	หมายถึง	นักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำซ่อง ทั้งชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 13 – 16 ปี
สื่อมวลชน	หมายถึง	สื่อโทรทัศน์ , สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก	หมายถึง	นักเรียนที่ใช้สื่อมวลชนตามชั่วโมงการใช้สื่อมวลชนร่วมกันมากกว่า 4 ชั่วโมง ต่อวัน
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย	หมายถึง	นักเรียนที่ใช้สื่อมวลชนตามชั่วโมงการใช้สื่อมวลชนร่วมกัน น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ต่อวัน
สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ	หมายถึง	สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวนักเรียน ได้แก่ โรงเรียน , ครอบครัว , เพื่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อประโยชน์ต่อครู ที่สอนในระดับ ม.1 – ม. 3 จะได้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่นในชนบทในการเปิดรับสื่อมวลชนและพิจารณาถึงความเหมาะสม เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่ดีแก่นักเรียนในการได้รับประโยชน์ต่อไป
2. เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนระดับ ม.1 – ม.3 ในการจัดบริการสื่อมวลชนให้สอดคล้องและเหมาะสมแก่สภาพความต้องการของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรม จากการใช้สื่อมวลชน เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างเหมาะสมและถูกต้อง
3. เป็นประโยชน์ต่อวงการสื่อมวลชนตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 40 กำหนดให้มีสื่อโทรทัศน์และวิทยุ สนองตอบต่อกลุ่มคนเฉพาะในอนาคตก็สามารถนำผลจากการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอให้เหมาะสม และสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของผู้รับสารที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นในชนบท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้และการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งศึกษาเด็กในฐานะของสมาชิกในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนที่อยู่อาศัยเหล่านั้น มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้น การที่เด็กได้มีการติดต่อสื่อสารกับทุกสิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่อาศัยอยู่เช่น ครอบครัว ครู อาจารย์ เพื่อน บุคคลที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กเอง รวมทั้งมีการเปิดรับสื่อมวลชนด้วย ซึ่งเท่ากับว่าเด็กได้มีการเรียนรู้สื่อต่างๆ ของสังคม ทั้งหลายที่ดำเนินอยู่ ทำให้เกิดพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน และในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์โดยมีแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมของวัยรุ่น
 - ครอบครัวและพฤติกรรมของวัยรุ่น
 - โรงเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น
 - ชุมชนและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น
2. แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ
3. ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

1.แนวคิดสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

ครอบครัวและพฤติกรรมของวัยรุ่น

ครอบครัวถือว่าเป็นสังคมหน่วยเล็กที่สุดในสังคม ซึ่งนักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับ โดยทั่วไปสังคมจะประกอบไปด้วย พ่อแม่ พี่ น้อง ญาติ ซึ่งอาศัยอยู่รวมกันอยู่เป็นครอบครัว และครอบครัวเป็นแหล่งการถ่ายทอดทางสังคม (Socializing Agent) แหล่งแรกของคนส่วนมากโดยทั่วไป แล้วสมาชิกที่มีอาวุโสกว่าจะเป็นตัวแบบให้กับสมาชิกที่มีอาวุโสน้อยกว่า แต่ในบางกรณีก็จะมี การกลับบทบาทกันได้ การเรียนรู้ทางสังคมในส่วนที่เป็นไปตามการความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็น สิ่งที่ไม่เป็นปัญหา แต่ปัญหาจะเป็นในเรื่องของการที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวสอนแล้วไม่ได้ผลตามที่หวังไว้ซึ่งมักจะพบกันว่าเด็กจะพูดเหมือนตัวแบบพูดและทำเหมือนตัวแบบทำ ซึ่งหมายความว่า ระหว่างการสอนอย่างจริงจังด้วยคำพูดกับการแสดงแบบอย่างโดยไม่ตั้งใจ ด้วยการกระทำ เด็กก็จะ

ทำตามพฤติกรรมตามพฤติกรรมของผู้ใหญ่ (จรรยา นาคะรัตน์ , 2528) ดังนั้น การสอนของผู้ใหญ่ในครอบครัวจะได้ผลมากที่สุดจะต้องเป็นการสอนที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่สอน

กลุ่มเพื่อนและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น

ในช่วงวัยรุ่นจะเป็นวัยที่เพื่อนมีอิทธิพลเป็นอย่างมากกว่าวัยอื่นๆ ของชีวิต ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้มีบทบาทในหลายด้าน ตัวอย่างเช่น การพูด การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ วัยรุ่นที่อยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมก็จะมีโอกาสที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม คล้อยตามกัน ส่วนวัยรุ่นที่อยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ไม่เหมาะสมก็มีโอกาสที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คล้อยตามกัน

กลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนมักจะมีการสร้างบรรทัดฐานของกลุ่มขึ้นมาและมีแรงกดดันจากสมาชิกต่างๆ ให้สมาชิกอื่นๆ คล้อยตามกลุ่มเช่นการพูด เรื่องการแต่งกาย กิริยาท่าทางต่างๆ ถ้าคนใดไม่คล้อยตามกลุ่มก็มักจะถูกเพื่อนล้อเลียนไม่ยอมให้เข้ากลุ่มซึ่งทำให้วัยรุ่นประสบปัญหาความขัดแย้งในตัวเองระหว่างการเป็นตัวของตัวเองเป็นการคล้อยตามกลุ่ม

ชุมชนและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น

วัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับครอบครัวกลุ่มเพื่อนและชุมชนอย่างแยกกันไม่ออก การที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมอย่างไรนั้น ชุมชนนับว่ามีอิทธิพลทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับว่า ชุมชนที่วัยรุ่นอาศัยอยู่เป็นแบบใดในชุมชน ชนบทนั้นมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นชุมชนขนาดเล็กการรวมตัวมักจะเป็นไปอย่างหลวมๆ ไม่มีระเบียบข้อบังคับใดๆ มีระเบียบประเพณีเป็นเครื่องกำหนด เครื่องอำนวยความสะดวกและสิ่งที่ฟุ่มเฟือยมีน้อย สมาชิกภายในชุมชนมักจะเกี่ยวข้องและรู้จักกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คืออาจจะเป็นเพื่อน เครือญาติ ดังนั้นความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกจึงเป็นไปอย่างค่อนข้างเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน

ชุมชนเป็นโลกภายนอกสำหรับวัยรุ่นที่วัยรุ่นจะได้พบเห็นการกระทำต่างๆ ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มาในกรณีที่มีการกระทำของคนในชุมชนไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ในกรณีที่มีการกระทำของคนในชุมชนไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาก็จะเกิดปัญหาให้

วัยรุ่นต้องตัดสินใจว่าตนจะปฏิบัติอย่างไร อิทธิพลของชุมชนต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นสามารถเป็นต้นแบบของพฤติกรรมได้ เนื่องจากวัยรุ่นใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนเมื่อเห็นชุมชนทำอย่างไร ก็พยายามเลียนแบบเพื่อตนจะได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งหากคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนที่ปฏิบัติสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่วัยรุ่นได้เรียนรู้มาในทางที่ดีก็จะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับวัยรุ่น และถ้าหากคนในชุมชนนั้นไม่ปฏิบัติสอดคล้องกับสิ่งที่วัยรุ่นได้เรียนรู้มาก็จะทำให้เกิดปัญหาให้วัยรุ่นต้องตัดสินใจว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร ไม่ว่าจะวัยรุ่นจะปฏิบัติตามที่ตนเคยปฏิบัติมา หรือหันไปปฏิบัติตามคนอื่น ๆ ในชุมชนก็จะทำให้วัยรุ่นมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในใจอยู่คนเดียว ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นจะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับวัยรุ่นยึดถือมาตรฐานในเรื่องนี้ไว้เหนียวแน่นแค่ไหน

2. แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหลายท่าน เกี่ยวกับคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่ต่างกันด้วย ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) ได้กล่าวสรุปและแยกประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

1. เพศ กับการเปิดรับสื่อ เพศชายกับเพศหญิงมีการเปิดรับสื่อต่างกัน เพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มาก

2. อายุ กับการเปิดรับสื่อ จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของเด็กอเมริกัน พบว่าเด็กตั้งแต่วัยสองขวบถึงแปดขวบ ดูโทรทัศน์มากขึ้นเมื่อวัยมากขึ้น และเปิดรับสื่อทุกชนิดเมื่อวัยมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ซึ่งเด็กจะดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าสื่ออื่น ๆ และเริ่มอ่านหนังสืออายุมากขึ้น ส่วนเด็กวัยรุ่นนิยมฟังเพลงมากกว่าดูโทรทัศน์

สำหรับผู้ใหญ่ มีการเปิดรับโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์มากในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อ 40 ปี ขึ้นไป ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ 55-60 ปี ปริมาณการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ขณะที่วัยรุ่นและหนุ่มสาวให้เวลากับการดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ และเป็นวัยที่ให้ความสนใจในสื่อวิทยุและภาพยนตร์มากกว่าวัยอื่น ๆ

3. รายได้กับการเปิดรับสื่อ รายได้เป็นปัจจัยที่มีบทบาทใกล้เคียงกับการศึกษา คือมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาสูงมักมีรายได้สูงไปด้วย ส่วนผู้ที่มีการศึกษา

น้อยนั้น มักมีรายได้น้อยถึงปานกลาง ผู้ที่มีรายได้สูงมักนิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์และนิยมนำข่าวสารที่มีเนื้อหาค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านบันเทิง ผู้ที่มีฐานะดีและการศึกษาสูง เป็นกลุ่มคนที่ได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาสารจากสื่อมวลชนมากที่สุดที่นี้ผู้มีรายได้สูงมักมีการศึกษาสูง จึงถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ข่าวสาร ต่าง ๆ ให้ทันเหตุการณ์ เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับกลุ่มนี้มากกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ มีทักษะในการอ่านน้อย จึงมักเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากกว่า (ลัดดา ประเสริฐวิริยะกุล 2540)

การเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่แตกต่างกันเกิดจากคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เกิดจากคุณสมบัติที่แตกต่างกันของผู้รับสาร ได้แก่ องค์ประกอบด้านจิตใจ สิ่งแวดล้อม รูปแบบการดำเนินชีวิต กิจกรรม ว่ามีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออย่างไร

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข่าวสาร

การตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มนุษย์มักจะเลือกที่จะเชื่อคิดทำตามความต้องการของตนเอง ในการเลือกนี้มนุษย์ต้องใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาช่วยในการตัดสินใจ ในสถานการณ์การสื่อสารก็เช่นเดียวกัน เราจะทำการเลือกที่เราควรจะทำการสื่อสารอย่างไรตามความรู้ ความต้องการของเรา ในการสื่อสารของเรานั้นการเลือกของเรามี 4 ลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะ มีความเกี่ยวข้องกันเป็นขั้นตอนดังนี้ ตามแนวคิดของเคลปเปอร์ (Klappre, 1963 : 68 อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2538 : 121-124)

1. การเลือกเปิดรับ (Selective exposure)

บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆ ตามความสนใจ และความต้องการเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา หรือสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective attention)

นอกจากบุคคลจะเลือกรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติหรือความคิดดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะ การได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขา จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ

3. การเลือกรับรู้และการเลือกตีความหมาย (Selective perception and interpretation)

หลังจากเลือกเปิดรับสื่อ เลือกสารตามความเหมาะสม และความต้องการของตนเองแล้ว ในขั้นต่อไป คือการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ทัศนคติ และความเชื่อของตนเอง ข้อความหรือข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความคิด ทัศนคติ ความเชื่อที่ตนเองมีอยู่ก็จะถูกตัดทิ้งไป

4. การเลือกจดจำ (Selective retention)

หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจ เลือกรับรู้ และตีความข่าวสาร ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อของตนเองแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเอาไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะที่เดียวกัน ก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกันกับความสนใจของตนเอง

ผู้รับสารนั้นมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อ นั้น เมอร์ริลล์ และโลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein 1971 : 134 – 135) ได้สรุปว่า เกิดจากพื้นฐานบางประการ 4 ประการ

1. ความเหงา

ปกติคนเราย่อมจะไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิดกกังวล หวาดกลัวจึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยได้ เมื่อไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือ การอยู่กับสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร บางคนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น

ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าวสาร ปกติจะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองที่สุดตามลำดับ และไม่ว่าสิ่งที่สนองความอยากรู้อยากเห็นนั้น จะเกิดจากวัตถุประสงค์ของ ความคิด หรือการกระทำของเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมโลก ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตัวเองมากที่สุด คงจะไม่มีอะไรดีกว่าสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งนี้มิใช่เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่าง ๆ

เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นรวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่นด้วย

3. ประโยชน์ใช้สอยตนเอง

โดยพื้นฐานมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผลเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมบารมี เพื่อให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบายรวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความสนุกสนานบันเทิง ข่าวสารเหล่านี้ไม่ว่าจะให้คุณในทางปฏิบัติทางจรรโลงจิตใจหรือแม้ทางความคิด ก็สามารถจะหาได้จากสื่อมวลชนเสียเป็นส่วนใหญ่ การเลือกรับสื่อของคนโดยทั่วไปย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการต่างคนต่างเลือกสิ่งที่คุณต้องการตามสภาพแวดล้อม เหตุผล และความจำเป็นของตนเองเกี่ยวกับการเลือกรับข่าวสารต่างๆ วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm 1954 : 3 -26) ได้ให้หลักทั่วไปอันเป็นเหตุผลของการเลือกว่า คนย่อมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effort) และได้รับประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด (profit of reward) ที่ว่าใช้ความพยายามน้อยที่สุดนั้น หมายความว่า ผู้อ่านก็ดี ผู้ดูก็ดี หรือผู้ฟังก็ดี จะเลือกรับสื่อที่ตนเองมีความสะดวกที่สุด ซึ่งที่จริงความสะดวกเป็นสิ่งที่มนุษย์เราต้องการอยู่แล้วในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การใช้ความพยายามที่น้อยที่สุดจึงถือเป็นหลักพื้นฐานของกิจกรรมของคนทั้งปวง ดังนั้น จึงหมายความว่ารวมทั้งกิจกรรมแล้วพฤติกรรมทางการสื่อสารด้วยการใช้ความพยายามน้อยที่สุดในการรับสื่อมาจากหลายปัจจัยด้วยกันเช่น ความพร้อม (availability) ความสะดวก และค่าใช้จ่ายที่จะใช้สำหรับซื้อสื่อ (expense) เวลา (time) ที่รับสื่อซึ่งย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล รวมทั้งบทบาท นิสัย และประเพณีนิยม ซึ่งรวมเป็นกิจกรรมอันเป็นพฤติกรรมทางสังคม ก็มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อด้วย

ในด้านของสิ่งตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับนั้น ปกติการเลือกสิ่งของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความรู้แล้วว่าย่อมจะเลือกสื่อที่มีอยู่ตามความต้องการในขณะนั้น ความต้องการของคนเป็นผลมาจาก ปัจจัยอันซับซ้อนหลายประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อม บุคลิกภาพ สถานภาพทางสังคม สภาพทางร่างกายในขณะนั้นเห็นได้ชัดว่าความต้องการของคนคนเดียวกันนอกจากจะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาแล้ว ยังแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลอีก อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนที่ผู้ใช้สื่อคาดว่าจะได้รับมี 2 ชนิดทั่วไปคือ ผลตอบแทนเร็ว (immediate) เนื้อหาที่ให้ผลตอบแทนได้ทันที คือ เนื้อหาประเภทที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดหรือแก้ปัญหาให้แก่ ผู้รับโดยไม่ยากนัก เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับกีฬา บันเทิง เรื่องราวเกี่ยวกับ ดาราภาพยนตร์ อาชญากรรม ฯลฯ เป็นเรื่องราวที่ผู้รับข่าวสารอาจมีส่วนร่วมทางความรู้สึกโดยไม่ต้องตื่นเต้นหรือเคร่งเครียดด้วยการไปร่วมในเหตุการณ์จริง สำหรับผลตอบแทนช้า (delayed) เนื้อหาที่ให้ผลตอบแทนช้าคือ ข่าวสารประเภทที่ให้ประโยชน์ทาง

ความรู้แก่ผู้รับสารซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ข่าวสาร สุขภาพอนามัย ข่าวสารการเมือง เป็นต้น

นอกจากความพยายามที่จะใช้สิ่งตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้สื่อ อาจพิจารณาในแง่ของมูลค่าหรือสิ่งที่คุณรับสารยินดีจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งตอบแทนที่จะได้จากสื่อมวลชนได้โดยง่าย สิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อและข่าวสารของผู้รับข่าวสารคือ ส่วนหนึ่งนั้นผู้รับข่าวสารมักจะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อน (preconceptions) รวมทั้งอคติของตนเองอย่างไม่รู้ตัวเสมอ ดังนั้น ผู้รับข่าวสารจึงแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับท่าทีและจิตใจที่มีอยู่ก่อนแล้ว ข่าวสารที่แสวงหาจึงจะไม่ใช่เป็นข่าวสารที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตนเอง

4. “ลักษณะเฉพาะ” ของสื่อมวลชน

โดยทั่วไปนอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอื่นที่ไม่สามารถเห็นเด่นชัด เช่น ทักษะคติ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการใช้สื่อแล้วสื่อมวลชนแต่ละอย่างก็มี “ลักษณะเฉพาะ” ของสื่อแต่ละอย่างจึงมีส่วนที่ทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนองค์ประกอบแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะว่าผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมหันเข้าหาลักษณะ เฉพาะบางอย่างเพื่อนบ้านหรือจะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

McQuail (1985 : 150-154) พุดถึงผู้รับสารไว้ว่าเป็นการรวมตัวกันทางสาธาณะภายในเวลาที่กำหนดโดยแต่ละคนจะเลือกในสิ่งที่ตรงกับความคาดหวังของตนเองในเรื่องของการหาความสนุกสนานการชื่นชม การเรียนรู้ การหาประสบการณ์ที่หลากหลาย และการผ่อนคลาย

McQuail ยังมองว่าอายุมีผลต่อการใช้เวลาว่างและการเลือกเนื้อหา และโอกาสในการเปิดรับสื่อของผู้รับสารในแต่ละกลุ่มจะขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย คือจำนวนเวลาว่าง ระดับการศึกษา และจำนวนเงิน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ผู้รับสารจะสนใจในสิ่งที่พวกเขาต้องเผชิญในแต่ละวันและนำมาปรับให้เหมาะกับลักษณะสังคมของตนเอง

Ennis (1961) มองลักษณะของโครงสร้างภายใน (internal structure) ว่าเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. การสร้างความแตกต่างทางสังคม (Social differentiation) ซึ่งไม่เน้นในเรื่องการแบ่งชั้นทางสังคมของผู้รับสารที่แตกต่างกัน แต่เป็นการมองความแตกต่างในแง่ของความสนใจ การรับ

รู้และผลกระทบที่เกิดจากความแตกต่างทางสังคม ดังนั้นพฤติกรรมของกลุ่มผู้รับสารจึงมีส่วนในการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

การเข้าสังคม (Sociability) เป็นการใช้สื่อในสังคมที่มีความโดดเด่นและความแปลกแยกต่อกัน ทำให้สื่อถูกใช้เพื่อก่อให้เกิดการกระทำทางสังคมกับผู้สื่อ และเกิดการสื่อสารขึ้น เช่น การใช้สื่อสารโทรทัศน์เป็นกระชับความสัมพันธ์ของครอบครัวให้แน่นแฟ้นมากขึ้น หรือการฟังดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกลุ่มเพื่อน การใช้สื่อจึงไม่ใช่อุปสรรคสำหรับการเข้าสังคม แต่เป็นวิธีการที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นเป็นสิ่งที่ชดเชยความเหงาของแต่ละบุคคล

การใช้ทางสังคม (Social uses) มี 5 ลักษณะด้วยกันคือ

ระดับโครงสร้าง (Structural) เป็นการใช้สื่อเพื่อสร้างมิตรภาพ และกำหนดรูปแบบของกิจกรรมและการพูดคุย

ระดับความสัมพันธ์ (Relational) เป็นการแลกเปลี่ยนโดยสื่อจะช่วยสร้างหัวข้อในการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ระดับการเป็นสมาชิก (Affiliation) สื่อเป็นเครื่องช่วยให้เกิด-ไม่เกิดการติดต่อทางวัฒนธรรมและอวัจนภาษาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและลดความเครียด

ระดับการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) เป็นลักษณะของการเข้าสังคมในลักษณะต่าง ๆ กัน

ระดับความชำนาญ/การครอบงำ (Competence/dominance) เป็นเรื่องของการแสดงบทบาท โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางความคิด (opinion leader) หรือเป็นคนแรกที่กระจายข่าว (first with the news)

3. การถูกทอดทิ้งในสังคม (Social isolation) การกลัวถูกทอดทิ้งมีผลต่อการใช้สื่อในลักษณะของการติดสื่อ หรือการใช้สื่อมากเกินไป มักเกิดขึ้นกับเด็ก ๆ เป็นส่วนใหญ่ Meyersohn ชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อมากจะช่วยสร้างการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี โดยเฉพาะในกลุ่มที่ปรับตัวได้ช้ากว่าปกติ

นอกจากนั้น เมื่อสื่อเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนเรา การศึกษาผู้รับสารจึงต้องสัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งในที่นี้หมายถึงความหมายจากการรับรู้ของผู้รับสารที่แตกต่างกันตามพฤติกรรมในการใช้สื่อของกลุ่มที่แตกต่างกัน ผู้รับสารที่ใช้สื่อประเภทเดียวกัน (genres) และมีประสบ

การณื วิธีการคิด ตลอดจนการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน ก็จะมีการตีความเนื้อหาสาระแลและ ประการณืกับสื่อคล้ายคลึงกัน

ดังนั้น ผู้รับสารในแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะทางสังคมแตกต่างกัน (social categories) จะมีแบบแผนการรับสารที่แตกต่างกัน เช่น คนที่มีอายุ เพศ วัย แตกต่างกัน จะมีการเลือกรับสารต่างกัน ที่เรียกว่า “ความแตกต่างทางสังคม” คนที่มีลักษณะทางสังคมเหมือนกัน (Grouplike) ก็จะมีแบบแผนการใช้และการรับสารที่คล้ายคลึงกัน จึงพูดได้ว่ากลุ่มผู้รับสารมิได้มีลักษณะโดดเดี่ยว กระจัดกระจาย (atomized) หากทว่าผู้รับสารยังคงมีสายสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม การวิเคราะห์ผู้รับสารจึงต้องสนใจว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้เข้ามามีส่วนในการเปิดรับสารอย่างไร ในเวลาเดียวกัน เราต้องสนใจต่อไปอีกว่าเหตุผลของการใช้สื่อนั้นคืออะไรบ้าง กล่าวคือหลังจากเปิดรับสื่อแล้ว ผู้รับสารจะนำเอาเนื้อหาสาระไปใช้ทำอะไรโดยเฉพาะในส่วนของการใช้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การนำเอาสื่อไปเป็นเครื่องมือสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม (socialiability) เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

ในปัจจุบัน กลุ่มผู้รับสารจึงมีลักษณะ “active” และพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะเกิดจากแรงผลักดัน 2 ปัจจัยด้วยกันคือ

- ปัจจัยภายใน (Exdogenous factor) ซึ่งเป็นเรื่องของความต้องการ แรงจูงใจ ความคาดหวัง ทศนคติ และความสนใจ
- ปัจจัยภายนอก (Exogeneous factor) เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ เป็นตัวกำหนดการเข้าถึงสื่อและการใช้สื่อ โดยทั่วไปแล้ว ปริมาณและแบบแผนการใช้สื่อจะสัมพันธ์กับช่วงชีวิตที่เปลี่ยนไป ยกตัวอย่างเช่น เด็กเล็กจะใช้สื่อในบ้านเป็นส่วนใหญ่ และใช้เพื่อความบันเทิง ในขณะที่วัยรุ่นจะใช้สื่อนอกบ้านและใช้สื่อพร้อมกลุ่มเพื่อความบันเทิง ส่วนผู้ใหญ่จะใช้สื่อทั้งในและนอกรบ้านเพื่อประโยชน์ในการทำงาน ดังนั้น ในการเปิดรับสาร คนเรามีความตั้งใจที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ความหมายของ “การเรียนรู้” ว่า การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือความโน้มเอียงของพฤติกรรมจากประสบการณ์เดิมของคนแต่ละคน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้ระบุบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนรู้ทางสังคมไว้อย่างเด่นชัด คือ ทฤษฎีการเรียนรู้การสังคม ของ อัลเบิร์ต แบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura , 1976 : 24-29) ได้แบ่งการเรียนรู้ของสังคมของมนุษย์ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

4.1.การเรียนรู้จากผลของการกระทำ(Learning by response consequences) เป็นแบบพื้นฐานของการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากประสบการณ์โดยตรง รูปแบบของพฤติกรรมที่เป็นผลสำเร็จจะถูกเลือกมาใช้ต่อไป พฤติกรรมที่พิจารณาว่าไม่มีประสิทธิภาพก็จะถูกละทิ้งหรือเลิกไป

4.2.การเรียนรู้จากการสังเกต (Observational learning หรือ Social learning) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดจากตัวแบบ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ในการเรียนรู้โดยผ่านทางตัวแบบนี้ ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมกัน และเนื่องจากคนเราใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ดังนั้นการรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ของสังคม จึงมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้อื่น เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ครู อาจารย์ รวมทั้งการได้เห็นและได้ยินจากสื่อมวลชน

แบนดูราเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดจากการสังเกตต้นแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ในการเรียนรู้โดยผ่านทางตัวแบบนี้ ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถจะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และเนื่องจากคนเราใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ดังนั้น การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมจึงมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้อื่น โดยการได้เห็นและได้ยิน โดยไม่มีประสบการณ์ตรงเข้ามาเกี่ยวข้อง แบนดูรากล่าวว่า คนเราส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่างๆ ของสังคมโดยผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น

โดยในรายละเอียดของการศึกษาในด้านนี้ แบนดูรากล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมตัวเราอยู่เสมอ ทั้งสองสิ่งมีอิทธิพลต่อกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้

พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์ เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากต้นแบบ (modeling) จากการสังเกตนี้ บุคคลจะสร้างรูปแบบและกฎของพฤติกรรมของตัวแบบ และจะเก็บข้อมูลไว้ในสมองเป็นแนวทางสำหรับพฤติกรรมตัวเองต่อไป

ในที่นี้ “ตัวแบบ” ไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจเป็นสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ นอกจากนี้คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็สามารถเป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกตโดยไม่คิด แต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและทักษะของผู้เลียนแบบด้วย

ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการเลียนแบบมี 2 ชั้น

ชั้นที่ 1 การเกิดความสามารถในการกระทำ เป็นการรับมาซึ่งการเรียนรู้ (Acquisition) ที่สามารถจะแสดงพฤติกรรมได้โดยอาศัยกระบวนการทางสติปัญญาและความใส่ใจ

ชั้นที่ 2 การกระทำ (Performance) คือชั้นการแสดงพฤติกรรมซึ่งอาจจะมีการแสดงพฤติกรรมหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางด้านร่างกาย ทักษะต่างๆ รวมทั้งความคาดหวังที่จะได้รับแรงเสริมเป็นแรงจูงใจ (Incentives)

แบนดูรา (BANDURA, 1974 อ้างใน ปรียารุ, 2539) ได้อธิบายกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต มี 4 กระบวนการ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) ถ้าบุคคลมีความใส่ใจในการเรียนรู้ โดยการสังเกต การเลียนแบบจะเกิดขึ้น การเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องรับรู้ ส่วนประกอบสำคัญของพฤติกรรมของผู้ที่เป็นแบบ นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการใส่ใจด้วย
2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) คือการที่ผู้เรียนบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไว้ ในความจำระยะยาว จนผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตสามารถเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ ผู้ที่สังเกตจะสามารถระลึกถึงสิ่งที่ได้สังเกตเก็บไว้เป็นภาพในใจ (Visual Imagery) และสามารถถ่ายทอดด้วยคำพูดหรือถ้อยคำ (Verbal Coding) ออกมาได้ ถ้าผู้สังเกตมีโอกาสที่จะได้เห็นตัวแบบแสดงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ซ้ำๆกัน จะเป็นการช่วยความจำได้ดียิ่งขึ้น เช่น เมื่อเด็กเปิดวิทยุฟังเพลง เด็กจะเลือกใส่ใจเพลงที่ตนเองชอบและมักจะเปลี่ยนคลื่นหาสถานีที่เปิดเพลง เด็กจะเลือกฟังเพลงที่ตนเองชอบ และมักจะเปลี่ยนคลื่นวิทยุหาสถานีที่เปิดเพลงเพื่อจะได้ฟังเพลงซ้ำๆกัน และสามารถจดจำเนื้อร้อง
3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (Reproduction Process) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแปรสภาพ ภาพพจน์ หรือ สิ่งที่จำไว้ เข้ารหัสเป็นถ้อยคำ ในที่สุดแสดงออกมาเป็นการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและ

ทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เลียนแบบ ทำให้สามารถเลียนแบบได้เหมือนตัวแบบ หรือไม่เหมือน หรือเหมือนเพียงบางส่วน ฉะนั้นในขั้นนี้ การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบของแต่ละบุคคลจึงแสดงได้แตกต่างกันไป

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) บันดูรา(1965-1982) อธิบายว่าแรงจูงใจของเด็กที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกต เนื่องจากความคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่นการได้รับแรงเสริมหรือรางวัล รวมทั้งคิดว่าการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะทำให้ตนหลีกเลี่ยงปัญหาได้

นอกจากการเรียนรู้โดยการสังเกตดังกล่าวแล้ว ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura,1986 อ้างใน ปรียารุ,2539) ได้ให้แนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง(Self efficacy) ไว้ด้วยกล่าวคือ แนวคิดเรื่องความสามารถของตนนั่น ในระยะแรก แบนดูรา เสนอแนวคิดของความคาดหวังความสามารถของตนเอง (Efficacy Expectation) โดยให้ความหมายว่าเป็นความคาดหวังที่คนนี้มี การรอง ต่างกัน การแสดงออกของพฤติกรรม(Bandura,1977) แต่ต่อมา บันดูรา(1986) ได้ใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Percieves Self-Efficacy) โดยให้ความจำกัดความว่าเป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การเลียนแบบ เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ (อ้างใน Stephen,1985:241-243)

1. กฎการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ความหมายทั่วไปคือ บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบวัฒนธรรมต่างๆ ได้จากการติดต่อสัมพันธ์กันมากกว่า ด้วยเหตุนี้ถ้าบุคคลได้มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใดอยู่เป็นประจำแล้ว ความคิดและรูปแบบชีวิต จะเลียนแบบจากบุคคลเหล่านั้นมากกว่าบุคคลอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเพียงเล็กน้อย จากความเชื่อที่ว่า การติดต่อสัมพันธ์โดยตรงกับ “ต้นแบบ” ดังกล่าวนี้อาจเป็นผู้ซึ่งผู้เลียนแบบให้ความเชื่อถือมากกว่าบุคคลอื่นๆ

2. การเลียนแบบผู้ที่เหนือกว่าและผู้ที่ดีกว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะเป็นผู้ถูกเลียนแบบ บางครั้งบุคคลจะกระทำตามตัวแบบที่เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสังคมสูงจะเป็นผู้ถูกเลียนแบบ บางครั้งบุคคลจะกระทำตามตัวแบบที่เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสังคมสูง ในความหวังที่ว่าพฤติกรรมเลียนแบบนั้น จะปกป้องและให้รางวัลบางอย่างได้

3. กฎการเข้าไปแทนที่เป็นการนำสิ่งใหม่ๆเข้ามาทดแทนสิ่งเก่าๆ เช่น แฟชั่น หรือการแสดงพฤติกรรมของเด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และจะแพร่กระจายไปในทุกๆสังคมได้ เนื่องจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในปัจจุบันมีความรวดเร็วมาก จึงเป็นผลทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบขึ้น

ริชาร์ด (Reichard, 1938) ได้สรุปไว้ว่า ตัวแบบที่ได้สาธิตพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซ้ำแล้วซ้ำอีก ทั้งทางวาจา ท่าทาง หรือพฤติกรรมที่ไม่ต้องอาศัยทักษะที่ซับซ้อน และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน จะเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กนั้น การแสดงให้ดู (Show) ก็คือการสอน (Teach) นั่นเอง

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางสังคมสำหรับคนทุกวัย คือ ตัวแบบที่ผ่านทางโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อที่เป็นภาพอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ ซึ่งสามารถพบตัวแบบได้หลายประเภท และสามารถรับชมได้สะดวกสบายภายในบ้าน

จุดนี้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะได้รับทัศนคติ แนวความคิด และ “สไตล์” ใหม่ ๆ ผ่านตัวแบบ ตัวแบบทางโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการปรับความคิดและการกระทำของมนุษย์

ในการวิจัยพบว่าเด็กๆ มักจะเลือกรับสารที่สนุกสนาน ตื่นเต้น เช่น รายการการ์ตูนหรือแม่ แต่บางครั้งในรายการละคร และรายการของผู้ใหญ่ เด็กก็อาจเลือกรับได้ถ้ารู้สึกสะดุดตาสะดุดใจ ดังนั้นหากรายการโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อเด็กๆ ก็ย่อมหมายความว่าเด็กๆ เป็นผู้กำหนดให้สารเหล่านั้นเข้าสู่การรับรู้และตีความเอง ซึ่งให้เห็นว่าเด็กๆ ไม่ได้ถูกโทรทัศน์ครอบงำ แต่ทว่าเด็กมีทางเลือกที่จะรับสารหรือไม่รับก็ได้ หากเด็กๆ เลือกที่จะรับก็เป็นเพราะโทรทัศน์สามารถสนองความต้องการในขณะนั้นได้ ทางออกของเด็กๆ ก็คือ หากิจกรรมมาทำแทน หรือไม่เช่นนั้นก็เพียงแค่ปิดโทรทัศน์เสีย (ปณิตตา ทองลิมา, 2537)

ดังนั้น แนวคิดสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมของวัยรุ่น แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะถูกนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางที่สำคัญในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนบ้านน้ำซ่อง อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งจะอธิบายในบทต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งวิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience Analysis) เพื่อจะอธิบายในลักษณะเชิงพรรณนา (Description) ถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่น ณ โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำฮ่อง อำเภอ กุมภวาปี จ.อุดรธานี จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ (Observation and interview)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาไว้ 2 กลุ่ม ก็คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยที่นักเรียนในกลุ่มศึกษาทั้ง 2 กลุ่มจะเป็นนักเรียนในระดับชั้น ม.1-ม.3 สำหรับเกณฑ์ในการจัดแบ่งกลุ่มว่านักเรียนคนใดจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก หรือกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยใช้โดย

ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามในการสอบถามชั่วโมงการใช้สื่อมวลชน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้สื่อมวลชนได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ โดยให้นักเรียนนั้นตอบคำถามสำรวจด้วยตัวเองถึงชั่วโมงในการใช้สื่อไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ โดยกำหนดว่า การใช้สื่อมวลชนในแต่ละวัน ทุกประเภทรวมกันมากกว่า 4 ชม. สำหรับในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และ การใช้สื่อมวลชนในแต่ละวันทุกประเภทรวมกันน้อยกว่า 1 ชม. สำหรับในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยที่ออกแบบสอบถามให้กับนักเรียนชั้น ม.1-ม.3 ประมาณ 200 ชุด และคัดแยกเอานักเรียนที่ตอบสำรวจตัวเอง (Self Report) ถึงชั่วโมงในการใช้สื่อต่อวัน ออกมาจัดแบ่งออกเป็นกลุ่มที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยกลุ่มละ 30 คน โดยที่คละกันไปทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยความเป็นจริงแล้ว นักเรียนหญิงจะมีมากกว่านักเรียนชาย ผู้วิจัยพยายามจะแบ่งให้คละกันไปทั้งหญิงและชาย ทั้ง 2 กลุ่ม ตัวอย่างศึกษาเท่าๆกัน

ขั้นที่สอง เมื่อได้ศึกษานักเรียนกลุ่มที่ศึกษาในแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยกลุ่มละ 30 คน โดยแบ่งออกเป็นชั้น ม.1 ม.2 ม.3 ชั้นละ 10 คน ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามอีกหนึ่งชุดเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง ครอบคลุม จำนวนสื่อที่ใช้ บุคคลที่เปิดรับรายการที่ชอบ ฯลฯ โดยที่การตอบคำถามในแบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในรายบุคคลของกลุ่มที่ศึกษา ทั้ง 60 คน โดยที่มีผู้วิจัยเองและผู้ช่วยผู้วิจัย น.ส.เสาวรส ผจญทรพรรค เพื่อที่จะยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่นักเรียนตอบคำถามมาในแบบสอบถาม

โดยมีการสัมภาษณ์ นั้นจะใช้เวลาประมาณคนละ 10 นาที และได้มีการจดบันทึก และบันทึกเทปร่วมกันไปด้วยในขณะสัมภาษณ์

นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเด็ก พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ที่โรงเรียนในระหว่างวันที่มีการเก็บข้อมูลจริงโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยที่การสังเกตการณ์นั้นผู้วิจัยได้มีการสังเกตการณ์ที่โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่องแห่งนี้มากกว่าที่ไปสังเกตการณ์ที่บ้านเพราะเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและการเดินทางโดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่หมู่บ้านไกลจากโรงเรียนเช่นบ้านสีแจ จะมีโอกาสพูดคุยกับครอบครัวของนักเรียนได้บางส่วนที่อยู่ละแวกใกล้กับโรงเรียนและบ้านญาติของผู้วิจัยที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบกับ อาจารย์ลัดดา ดีสิน ซึ่งเป็นอาจารย์ปกครองและแนว โดยที่อาจารย์ลัดดา จะมีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคนอีกทั้งสภาพครอบครัวของนักเรียน โดยที่อาจารย์ลัดดา นั้นมีการออกไปเยี่ยมเยียนนักเรียนและบันทึกสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในแต่ละคน ซึ่งข้อมูลที่อาจารย์ลัดดาได้ทำเป็นบันทึกของนักเรียนในแต่ละคนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนในสังกัดของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้วิจัยจะลงภาคสนามตั้งแต่วันที่ 8.30-16.00 น. โดยที่จะใช้โรงเรียน อาคารเอนกประสงค์ หรือในห้องเรียนในการสัมภาษณ์นักเรียนในแต่ละคนโดยที่จะขออนุญาตจากครูอาจารย์ของโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้นักเรียนมาสัมภาษณ์ และที่โรงเรียนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และถ้ามีข้อสงสัยประการใดก็จะสอบถามครูอาจารย์ หรือตัวนักเรียนเอง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

15-30 กันยายน 2544 - ติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยผู้อำนวยการและอาจารย์ปกครองของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่องอำเภอกุมภวาปี เพื่อขอรายชื่อของนักเรียน ของนักเรียนและทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนความขึ้นตอน

16-30 พฤศจิกายน 2544 - เริ่มลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล

นอกจากนั้นยังได้ข้อมูลจากบุคคลใกล้ชิดชิดอาทิเช่น ครูอาจารย์ ที่โรงเรียนแห่งนี้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม

1. กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก (Heavy User)

ชื่อ – นามสกุล	อาชีพของผู้ปกครอง
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
1. ด.ญ.ศรัญญา อุบลครุฑ อายุ 13 ปี	รับจ้าง
2. ด.ญ.ทาทิภา นาคเสน อายุ 13 ปี	รับจ้าง (ช่างตัดผม)
3. ด.ญ. ลินจง สวองงาม อายุ 13 ปี	รับจ้าง (ขับสิบล้อ)
4. ด.ช.ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว อายุ 13 ปี	รับจ้าง (ทำอาหาร)
5. ด.ญ. พรวิมล พิทักษ์ อายุ 13 ปี	รับจ้าง ทำนา
6. ด.ญ.สรินรัตน์ อ้วนแพง อายุ 13 ปี	รับราชการ อบต.
7. ด.ญ. จินตนา ทาปลัด อายุ 13 ปี	เกษตรกร,รับจ้าง
8. ด.ญ. นภาลัย เข้มคำภา อายุ 13 ปี	เกษตรกร,ทำนา
9. ด.ญ. วราภรณ์ จันทะโสม อายุ 15 ปี	รับจ้าง
10. ด.ญ. สิริพร มนต์กลาง อายุ 13 ปี	ค้าขาย(ลูกชิ้นทอด)
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	
1. ด.ญ.วิรัญญา จันทรเทศ อายุ 14 ปี	รับจ้างซ่อมแซมรถที่กรุงเทพฯ
2. ด.ญ.จันทรแดง ลาตสี อายุ 14 ปี	เกษตรและรับจ้าง
3. ด.ญ.วนิดา แยมโสม อายุ 14 ปี	ขับรถทัวร์
4. ด.ญ. วิลาวัลย์ ศรีพันดอน อายุ 14 ปี	รับจ้าง
5. ด.ญ.แสงอนงค์ แสนมัน อายุ 14 ปี	ค้าขายอาหาร ลาบ,ก้อย
6. ด.ญ.อุทุมพร คุณชื่น อายุ 14 ปี	รับจ้าง
7. ด.ญ.อริศรา เจริญสุข อายุ 14 ปี	รับจ้างทำงานทั่วไป
8. ด.ญ.จีระวรรณ ศรีทับลอด อายุ 14 ปี	รับจ้างทั่วไป
9. ด.ญ.ดวงพร คงชุมชื่น อายุ 14 ปี	รับจ้างทำ พ.ร.บ.
10. ด.ญ.วัชรวิ อุบลครุฑ อายุ 14 ปี	รับจ้างซ่อมรถ
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
1. นายเทอดเกียรติ แก้วมณี อายุ 15 ปี	เกษตรกรรวม ทำนาไร่
2. นายเด่นพงษ์ อะโน อายุ 15 ปี	เกษตรกรรวม
3. น.ส. ศศิวิมล มาละอินทร์ อายุ 15 ปี	พ่อรับราชการ แม่ค้าขาย
4. น.ส. อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง อายุ 15 ปี	รับจ้าง

5. น.ส. ศศิวิมล มาละอินทร์ อายุ 15 ปี	พ่อรับราชการ แม่ค้าขาย
6. นายจักรพันธ์ โพธิบุตร อายุ 14 ปี	เกษตรกรรวม
7. น.ส.สุกัญญา ฝอยทอง อายุ 15 ปี	นักการและแม่ค้า
8. น.ส.เกษริน ชำนาญกุล อายุ 15 ปี	เกษตรกรรวม
9. น.ส.กนกอร กลิ่นรื่น อายุ 15 ปี	เกษตรกร ทำนา
10. น.ส.อรอุมา มหาหงส์ อายุ 15 ปี	เกษตรกรรวม

ตาราง 1 แสดงอาชีพของแต่ละครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

2. กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย (Light User)

ชื่อ – นามสกุล	อาชีพของผู้ปกครอง
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
1. ด.ช. มังกร ทองเดช อายุ 13 ปี	รับจ้าง
2. ด.ช. เอกชัย อาษา อายุ 13 ปี	รับจ้าง
3. ด.ญ. สุวัฒนา พึ่งพระคุณ อายุ 13 ปี	รับจ้าง
4. ด.ญ. นงลักษณ์ โนนเทิง อายุ 13 ปี	เกษตรกรรวม
5. ด.ญ. จิราพร ศรีพันดอน อายุ 13 ปี	เกษตรกรรวม
6. ด.ญ. ศิริพร มาตย์ศรีกลาง อายุ 13 ปี	เกษตรกรรวม
7. ด.ช. สราธิต ศรีกงทาน อายุ 13 ปี	เกษตรกรรวม
8. ด.ช. ถาวร ชินไทสงค์ อายุ 13 ปี	รับจ้างทำไร่ไถ่ย ทำนา สอนฝึก
9. ด.ญ. รัญญาพร นิลศรี อายุ 12 ปี	เกษตรกรรวม
10. ด.ญ. จุฬามาศ ไปยวรรณ อายุ 13 ปี	รับจ้าง
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	
1. ด.ญ. วันเพ็ญ ช่วยสนิท อายุ 14 ปี	ขายของเร่
2. ด.ช. อรุณทัย ศรีเพชร อายุ 14 ปี	เกษตรกรรวม ทำนา
3. ด.ช. ไกรลาส นาสะโก อายุ 14 ปี	เกษตรกรรวม ทำนา
4. ด.ช. ขวัญชัย ศรีปะโค อายุ 14 ปี	ค้าขาย
5. ด.ญ. กวรรณิกา เทมภา อายุ 14 ปี	เกษตรกรรวม
6. ด.ญ. ศิริพร สีดาคน อายุ 14 ปี	รับจ้างก่อสร้าง ทำนา
7. ด.ญ. อานิกา เพ็งมีศรี อายุ 14 ปี	เกษตรกร ทำนา
8. ด.ช. ธนินทร์ แดงจอหอ อายุ 14 ปี	ค้าขายกับข้าว

9. ด.ช.สิทธิศักดิ์ ป็องคำสิงห์ อายุ 14 ปี	รับจ้างทั่วไป
10. ด.ญ.พุ่มพวง จำตัด อายุ 14 ปี	เกษตรกรรม (ทำนา)
กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
1. น.ส.อุไรวรรณ หัตถปภาณีต อายุ 15 ปี	ค้าขาย
2. น.ส.ปวีณา นาคราช อายุ 15 ปี	รับจ้าง ซ่อมรถ
3. นายพงษ์อนันต์ ศรีกังทาน อายุ 15 ปี	รับจ้างกรรมกร
4. นายวรพล ดาวรรณ อายุ 15 ปี	รับจ้าง
5. นายอนุชา ชวลา อายุ 15 ปี	เกษตรกรรม ทำนา
6. นายสมาน อ่อนคำหล้า อายุ 17 ปี	เกษตรกรรม
7. น.ส.นุจรี หินกลาง อายุ 15 ปี	ค้าขาย
8. น.ส.พัชราภรณ์ ทรัพย์สมาน อายุ 15 ปี	รับจ้าง
9. น.ส.นฤมล นันทาบัน อายุ 15 ปี	รับจ้างทั่ว ๆ ไป
10. นายสงการณ์ ดีสิน อายุ 15 ปี	เกษตรกรรม (ทำนา) , รับจ้าง

ตาราง 2 แสดงอาชีพของแต่ละครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

แนวทางการเก็บข้อมูลในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยผู้ใช้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (depth Interview) โดยที่นักเรียนแต่ละคนจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และรวบรวมสิ่งที่หลากหลาย ซึ่งการเก็บข้อมูลและการสังเกตของผู้วิจัย ในลักษณะต่างๆ และสามารถเจาะคำถามในบางเรื่องนอกเหนือจากที่เตรียมไว้ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่น่าสนใจเพิ่มเติม และยังสามารถซักถามกรณีที่คำตอบคลุมเครือไม่ชัดเจน

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนบุคคล
- ลักษณะการใช้สื่อและการรับข้อมูลข่าวสาร
- ประเภทและลักษณะของเนื้อหาสื่อมวลชนที่ใช้
- ช่วงเวลาใช้สื่อมวลชนแต่ละประเภท
- เหตุผลในการเลือกใช้สื่อมวลชนเหล่านั้น
- รายการที่ตนเองชอบเปิดรับในสื่อมวลชน

- เหตุผลที่ชอบเปิดรายการนั้นๆ

รวมทั้งคำถามอื่นๆ ที่น่าสนใจและอาจเกิดขึ้นได้ เกิดขึ้นระหว่างสนทนาโดยไม่ได้มีการเตรียมไว้ล่วงหน้า โดยที่เนื้อหาที่จะทำการสัมภาษณ์จัดกลุ่มตัวอย่างจะเป็นกลุ่มของประเภทต่างๆ เช่น กลุ่มของรายการกีฬา กลุ่มของรายการประเภทละคร กลุ่มของรายการเกมโชว์ กลุ่มของรายการประเภทรายการเพลง นอกจากนี้จะมีการไปพบปะเยี่ยมเยียนบ้านของนักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตถึงข้อมูลอื่นๆ ของเด็กได้เพิ่มเติมจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการเป็นอยู่ ผู้คนแวดล้อม และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ สื่อต่างๆ ที่เด็กมีอยู่ภายในบ้าน รวมทั้งข้อสังเกตอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลในครั้งนี้ด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก ผู้วิจัยได้แบ่งออกตามพฤติกรรมการใช้สื่อที่ได้มาจากสอบถาม โดยที่ในแต่ละชั้นจะแบ่งออก 2 กลุ่ม

- กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนมวล
- กลุ่มสอง คือ กลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนน้อย

ทั้งสองกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีรายชื่อของนักเรียนในแต่ละกลุ่มอยู่แล้ว และผู้วิจัยได้ติดต่อกับอาจารย์ ลัดดา ดีสิน ซึ่งเป็นอาจารย์ปกครองและแนะแนวของโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ นักเรียนในแต่ละกลุ่มและขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์จากอาจารย์ประจำชั้นในแต่ละชั้น เนื่องจากการสัมภาษณ์นักเรียนในแต่ละกลุ่มต้องใช้เวลาในวันธรรมดาซึ่งนักเรียนมาโรงเรียน โดยที่ผู้วิจัยมีผู้ช่วยในการสัมภาษณ์นักเรียนก็คือ นางสาว เสาวรส ผจญทรพรรค ซึ่งในการสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่มนั้นผู้วิจัยได้เลือกเอาอาคารเอนกประสงค์ของโรงเรียนมาเป็นที่สัมภาษณ์นักเรียนเนื่องจากเป็นที่ ที่โรงเรียนใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ และบ้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก นักเรียนที่อยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนจะเดินเท้ามาโรงเรียนหรือไม่ก็ขี่จักรยานมาโรงเรียนด้วยเหตุที่บ้านที่อยู่อาศัยของนักเรียนอยู่ที่ไกลจากโรงเรียนนักทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าไปพูดคุยกับครอบครัวของนักเรียนได้ไม่ยากนัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามในเบื้องต้นจะเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้วิจัยในการแบ่งกลุ่มตามพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนดังที่กล่าวอ้างไว้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากกลุ่มแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเพื่อให้ทราบภาพรวมของข้อมูลที่ได้มาโดยนำปัญหาการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดลำดับข้อมูลเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่มแล้วก็จะนำข้อมูลที่ได้มา มาวิเคราะห์ทำความเข้าใจร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่เรียบเรียงไว้เพื่อศึกษาว่าข้อมูลที่ได้มามีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้หรือไม่อย่างไร

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอลักษณะการพรรณนาความซึ่งจะเลือกเสนอเฉพาะข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เป็นสาระและเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

- ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะอธิบายพฤติกรรมในการใช้หรือเปิดรับสื่อมวลชนของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก โดยอธิบายถึง สถานที่ ช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน สื่อที่ใช้ เปิดรับกับใคร และการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากกว่ามีผลแสดงออกมาอย่างไรโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี คือ แนวคิดสิ่งแวดล้อมจากพฤติกรรมของวัยรุ่น แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทฤษฎีการเลือกเปิดรับและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาเป็นกรอบวิเคราะห์
- บทที่ 5 ผู้วิจัยจะอธิบายพฤติกรรมในการใช้หรือเปิดรับสื่อมวลชนของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยอธิบายถึง สถานที่ ช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน สื่อที่ใช้ เปิดรับกับใคร และการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยกว่ามีผลแสดงออกมาอย่างไรโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี คือ แนวคิดสิ่งแวดล้อมจากพฤติกรรมของวัยรุ่น แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทฤษฎีการเลือกเปิดรับและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาเป็นกรอบวิเคราะห์
- บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะต่างๆ พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะบางประการ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อไป

บทที่ 4 พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

รูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น

สภาพแวดล้อมและสภาพวิถีชีวิตประจำวัน

รูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของคนเราจะแตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพแวดล้อมและสภาพวิถีชีวิตประจำวันสำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่อง อำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แห่งนี้ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นโรงเรียนหลักของอำเภอ กุมภวาปี ซึ่งเดิมโรงเรียนแห่งนี้ใช้ชื่อว่า โรงเรียนประจำอำเภอ กุมภวาปี (วัดจอมศรี) บ้านน้ำซ่อง ตำบล พันดอน อำเภอ กุมภวาปี และได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ อาคารเรียนในปัจจุบันได้ดัดแปลงอาคารที่ทำการอำเภอเดิมซึ่งย้ายไปตั้ง ณ ที่แห่งใหม่ และทางอำเภอได้ยกให้โรงเรียนได้ใช้เป็นอาคารเรียน และที่ดินของโรงเรียนได้รับการบริจาค จากผู้อุปถัมภ์ของโรงเรียนเพื่อขยายพื้นที่ของโรงเรียนให้กว้างขวางขึ้นจากเดิม ในด้านการเรียนการสอนในชั้นแรกได้เปิดสอนถึงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ จนถึงปัจจุบันได้ขยายการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สภาพของโรงเรียนในปัจจุบัน นอกจากจะมีอาคารเดิมของโรงเรียนที่เคยเป็นที่ว่าการอำเภอเดิม ยังสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมอีก 2 อาคาร เพื่อใช้รองรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้น บริเวณโรงเรียนยังประกอบไปด้วยสนามฟุตบอล ซึ่งเดิมเป็นที่นาและนำมาดัดแปลงเป็นสนามฟุตบอล และยังประกอบไปด้วยเรือนเกษตร และแปลงเกษตรกรรมเพื่อไว้สำหรับนักเรียนได้ฝึกการทำเกษตรกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในท้องถิ่น สำหรับบ่อเลี้ยงปลาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นแล้วภายในบริเวณโรงเรียนยังมีห้องสมุดซึ่งนอกจากนักเรียนได้มาใช้ห้องสมุดแห่งนี้แล้วชาวบ้านยังสามารถเข้าไปใช้บริการห้องสมุดแห่งนี้ได้อีกด้วย หนังสือส่วนใหญ่ในห้องสมุดได้มาจากการบริจาค

สภาพแวดล้อมของชุมชนนอกจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่แวดล้อมบ้านของชาวบ้านและตลาดอยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงเรียน ซึ่งภายในละแวกใกล้เคียงจะเป็นสถานีดับเพลิงชุมชนและห้องแถวไม้ 2 ชั้น ซึ่งมีอยู่ประมาณ 20 ห้อง บริเวณที่ไกลออกไปจากโรงเรียนตลาดก็จะเป็นพื้นที่ที่เป็นทุ่งนาเป็นส่วนใหญ่

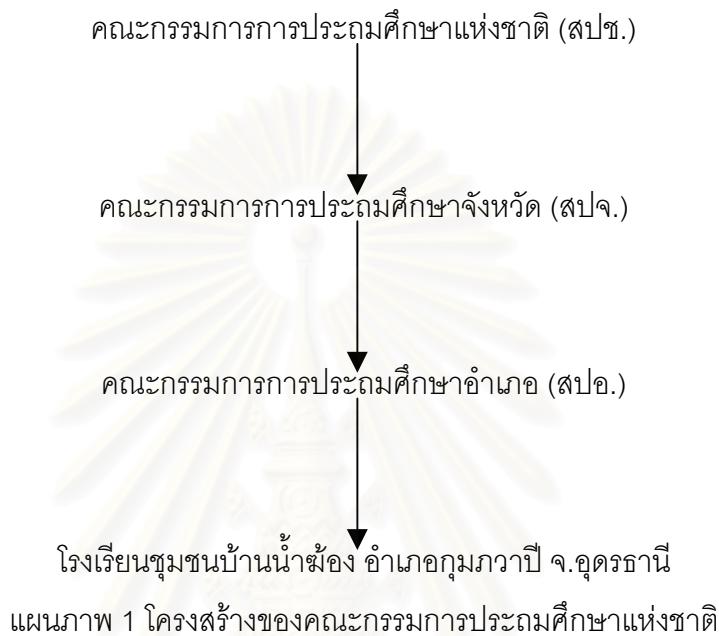
สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนกลุ่มที่ศึกษาทั้ง 60 คน ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นโดยกำเนิด ซึ่งโดยมากจะอาศัยอยู่กับ บิดา มารดา อาชีพของ บิดา มารดา เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย ข้าราชการ ซึ่งจำนวนผู้ปกครองของกลุ่มที่ศึกษามากกว่าครึ่งนั้น ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร อาชีพของผู้ปกครองที่เป็นเกษตรกรนั้น จะมีอาชีพทำไร่อ้อย ทำนา เพาะเห็ดขาย และทำปศุสัตว์ เช่น เลี้ยงเป็ด ไก่ ปลา ลักษณะครอบครัวโดยทั่วไปแล้วเป็นลักษณะของครอบครัวเกษตรกรรม ซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานและอาศัยอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีพื้นที่ในการทำเกษตร และปศุสัตว์อยู่ไม่ไกลจากบ้านหรืออยู่ภายในบริเวณที่อยู่อาศัย ส่วนครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างนั้น จะรับจ้างในการทำเกษตร และปศุสัตว์ เช่น รับจ้างปลูกอ้อย ตัดอ้อย ขุดบ่อปลา และเก็บผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ซึ่งนั่นปกติ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง จะช่วยพ่อแม่ ทำงานด้วย ส่วนอาชีพค้าขาย เช่น ขายผัก ปลา อาหาร ของชำ ขนม เป็นต้น และนักเรียนจะมีส่วนช่วยผู้ปกครองในการทำงานด้วย สำหรับผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้จะรับราชการอยู่ในอำเภอ เช่น เจ้าหน้าที่อำเภอ อบต.

สำหรับการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของผู้ใช้สื่อมวลชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยที่ในแต่ละกลุ่มผู้ใช้ จะมีกลุ่มที่ศึกษา 30 คน และจะมีจำนวนนักเรียน ศึกษารวมทั้งหมด 60 คน

นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนทั้ง 2 กลุ่ม นั้นมีความสนใจในการใช้สื่อมวลชนแตกต่างกัน ตามการใช้ในเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชน และเหตุผลในการใช้ในแต่ละคน โดยถือได้ว่าการใช้สื่อมวลชนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของในแต่ละคน นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ศึกษานี้ มีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งสภาพความเป็นจริงแล้ว นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ศึกษานี้ มีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งสภาพความเป็นจริงแล้ว นักเรียนที่มาศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้น มาจากหลายหมู่บ้านซึ่งในภาษาท้องถิ่นเรียกว่าบ้าน ซึ่งได้แก่บ้านโนนสูง บ้านสีแจ้ เมื่อนักเรียนที่มาจากหมู่บ้านเหล่านี้จบประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว นักเรียนที่มีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ปีที่ 3 ก็จะมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้แทน ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ที่นักเรียนจากบ้าน(หมู่บ้าน) ไกลเคียงเข้ามาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ เป็นเพราะโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่องแห่งนี้มันเป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ซึ่งลักษณะของโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของ สปช. ก็คือการสร้างโอกาสให้กับเด็กทุกกลุ่มทุกประเภทได้เข้าเรียน โดยที่โรงเรียนนั้นสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน ที่ทำให้เด็กมีโอกาสได้เรียนมากขึ้น ทั้งอาหาร

กลางวัน อาหารเสริมประเภทนม เครื่องแบบนักเรียน เครื่องเขียน แบบเรียน ค่าพาหนะเดินทาง รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่จะทำให้เด็กทุกกลุ่มได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง

โครงสร้างของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่าเหตุผลที่สำคัญที่นักเรียนจากบ้านอื่นได้แก่บ้านโนนสูง บ้านสีแจ มาศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 นั้น เนื่องจาก นักเรียนทุกคนนั้นจะไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ในการศึกษาต่อทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นแบบเรียน เครื่องแบบนักเรียน อาหารกลางวัน ค่าเทอม สิ่งต่างๆ เหล่านี้นั้นสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานถึงครอบครัวของผู้ปกครองที่ส่งนักเรียนเหล่านี้มาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้

จากการสำรวจของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่องพบว่าอาชีพรับจ้างและเกษตรกรนั้น มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน รองลงมาก็เป็นค้าขายและรับราชการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วรับจ้างและเกษตรกร จะทำควบคู่กันไปในนั้นก็คือ เกษตรกร ที่หมดฤดูกาล ทำไร่ ทำนา แล้วก็จะหันไปทำอาชีพรับจ้างแทน เมื่อฤดูกาลทำไร่ทำนา หมดไปแล้ว สำหรับนักเรียนทั้งสองกลุ่มก็จะเป็นไปตามลักษณะดังที่กล่าว ตามการสำรวจของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่องแห่งนี้

สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก (Heavy Users) และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย (Light Users) มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพวิถีชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนในแต่ละกลุ่มศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก (Heavy User)

กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย (Light User)

กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก (Heavy User)

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของนักเรียนในชนบทส่วนใหญ่แล้วทุกคนต่างมีหน้าที่ทำงานช่วยเหลือครอบครัว สำหรับหัวหน้าครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ หรือสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวต้องทำหน้าที่ทำงานเป็นหลักหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งอาชีพของผู้ปกครองเหล่านี้จะมีลักษณะของเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย ชำรภาพการ ในอาชีพเกษตรกรรมนั้นผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้จะมีลักษณะของเป็นเจ้าของที่ทำกิน เจ้าของที่นา เจ้าของไร่ โดยที่ฤดูกาล ทำนา ของชุมชนแห่งนี้ จะสามารถทำได้เพียง 1 ครั้ง ซึ่งตามลักษณะของภูมิประเทศในช่วงนี้ ซึ่งตั้งอยู่ในที่ราบสูง ซึ่งทำให้การชลประทานทางการเกษตรค่อนข้างจำกัด ในบางครอบครัวนั้น ก็จะเปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมไปเป็นอาชีพ รับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพรับจ้างภายในชุมชนสำหรับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวผู้ใหญ่ในครอบครัวที่สามารถ ทำงานได้ก็จะช่วยกันทำงานหารายได้เข้าครอบครัว สำหรับครอบครัวที่มีอาชีพค้าขายนั้น การค้าขายจะเป็นในลักษณะของการค้าขายพืชผลทางเกษตรกรรม หรือการขายอาหาร ไม่ว่าจะเป็นขนม ของชำในตลาด สำหรับผู้ปกครองที่รับราชการ พบว่า จะเป็นงานที่อยู่ในหน่วยงานทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ อบต. ครอบครัวในกลุ่มนักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้มีเครื่องรับโทรทัศน์ทุกบ้าน ซึ่งทุกครอบครัวไม่ว่าจะมีอาชีพ เกษตรกรรม รับจ้าง ชำรภาพการ มีเครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุ

“...ปกติแล้ว ปีหนึ่งจะทำนาได้ปีละครั้ง หรือนาน ๆ ทีก็จะได้ทำปีละ 2 ครั้ง แล้วแต่น้ำ และที่ บางที่ถ้าอยู่ห่างชลประทานก็จะทำได้ปีละ 1 ครั้ง ที่บ้านมีนาของตัวเองทำได้ปีละ 1 ครั้ง ก็ช่วย ๆ กันทำจ้างทำบ้าง ได้ออกมาก็ขายเก็บไว้กินในครอบครัวขายข้าวไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับทำได้เท่าไรกับราคาข้าว...”

“...ที่บ้านไม่ต้องเช่าเขาทำ มีนาของตัวเองทำนาได้ปีละครั้ง นานที่จะทำได้ปีละ 2 ครั้ง ถ้าฝนดีจะปลูกข้าวเหนียว ข้าวเจ้าสลับกัน ส่วนใหญ่ที่บ้านจะทำกันเอง มีนาไม่มากเท่าไรจะทำขายส่วนหนึ่ง เก็บเอาไว้กินส่วนหนึ่ง รายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาข้าว ต้องมีอาชีพรอบไปทำพวกขนมอะไรขายในตลาด...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ารายได้ของครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ แม้ว่าจะเป็นเจ้าของที่ทำกันเองแต่รายได้ของครอบครัวนั้นก็ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้และราคาของผลผลิตในแต่ละปี และสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละปี แต่ในครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ นอกจากจะทำเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ และรับจ้างแล้วบางครั้งครอบครัวก็จะมีรายได้จากการค้าขายของเช่น พวกขนม พืชผักต่าง ๆ ในตลาด ซึ่งนอกจากปลูกเอาไว้กินเองภายในบ้านแล้ว ยังเอาผลผลิตที่ได้ทำเอามาขายเป็นรายได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่ารายได้เป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับดินฟ้า อากาศ ฤดูกาลการชลประทานของแต่ละปี แม้ว่าจะนอกฤดูกาลเพราะปลูกทำไร่ ทำนา แล้วก็เปลี่ยนจากอาชีพเป็นอาชีพรับจ้าง หรือ เข้ากรุงเทพ หางานทำโดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวก็คือพ่อ หรือตัวของตัวเองเอง เมื่อเรียนจบแล้ว

“...หมดหนานาแล้วไม่รู้จะไปหางานอะไรทำ บางทีก็เข้ากรุงเทพ ไปทำงานบ้าง พวก ขับแท็กซี่ หรือถ้าไม่เข้าไปกรุงเทพก็จะรับจ้างทำงานแถวบ้านรับเหมา ช่างไม้ ช่างปูนบ้าง...”

เนื่องจากโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ้อย แห่งนี้เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นักเรียนที่เข้ามาเรียนโรงเรียนแห่งนี้ ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น แม้แต่เครื่องแบบนักเรียน ก็มีแจกให้ปีละ 2 ชุด ซึ่งก็พบว่าบางคนก็จะใส่เฉพาะเครื่องแบบที่โรงเรียนให้มาเท่านั้น ซึ่งจะพบว่านักเรียนในกลุ่มนี้บางคนก็ยังใส่รองเท้าแตะมาเรียนหนังสือสำหรับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ ที่รับราชการนั้น เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง และมีรายได้ค่อนข้างแน่นอนอีกทั้งในสมาชิกในครอบครัวยังช่วยทำงานหารายได้ช่วยอีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น ครอบครัวของ ศศิวิมล มาละอินทร์

“...พ่อเป็นเจ้าหน้าที่ อบต. ของกุมภวาปี แม่ก็จะช่วยขายของในตลาดช่วยพ่อกับแม่ด้วยที่บ้านมีนาอยู่ด้วยแต่ไม่ได้ทำเองให้เข้าเช่าทำ ก็มีรายได้พออยู่ได้ อย่างพวกทีวี วิทย์ พ่อก็จะเป็นคนซื้อมาเอง ไม่ต้องผ่อน...”

จะเห็นได้ว่าอาชีพของครอบครัวและรายได้นั้นของครอบครัวของนักเรียนเองมีผลต่อตัวนักเรียน ไม่ว่าจะเป็ค่าขนมที่ให้เด็กไปโรงเรียนในแต่ละวัน หรือ พวกสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในบ้าน

จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนประเภทต่างๆ ซึ่งได้แก่ สื่อโทรทัศน์วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทต่าง ๆ และนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีพฤติกรรมการใช้แตกต่างกัน ตามสภาพของสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัวในการใช้

ดังนั้นผู้วิจัยจะอธิบายถึงพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชน ว่ามีการใช้สื่อมวลชน

- ตามสถานที่และชนิดของสิ่งนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ใช้และเปิดรับ
- วันเวลาที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับ
- เนื้อหาของสื่อมวลชนที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับ
- บุคคลที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับ
- มีการเรียนรู้อะไรบ้างเกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชน

อย่างมาก

ที่พักอาศัย

โทรทัศน์เป็นเครื่องใช้อย่างหนึ่งภายในบ้าน โดยที่ทุกบ้านจะมีโทรทัศน์วางอยู่ในห้องที่สมาชิกภายในครอบครัว สามารถเปิดรับและเข้าถึงและมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ ทุกบ้านในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะมีเครื่องรับโทรทัศน์อยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของบ้าน หรือบริเวณที่สมาชิกทุกคนภายในบ้านสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ ซึ่งสิ่งนี้เองได้บอกถึงลักษณะของบ้าน โดยที่บริเวณศูนย์กลางของบ้านนั้น จะเป็นที่ยวมของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารร่วมกันของสมาชิก ภายในครอบครัว หรือการทำงาน พบปะสนทนากันอยู่บริเวณที่ตั้งของโทรทัศน์ภายในบ้าน เมื่อเราทราบถึงสภาพโดยทั่วไปของเครื่องรับโทรทัศน์ โดยรวมแล้ว โทรทัศน์เหล่านั้นจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเด็กนั้นก็คือ เครื่องรับโทรทัศน์อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึง (ACCESS) ได้ง่ายสะดวก

ช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไป

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีพฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์โดยทั่วไปในช่วงเวลาประมาณ 16.30-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลับมาจากโรงเรียน โดยที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีเงื่อนไขในการเปิดรับได้แก่ “ต้องช่วย

ทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะมาเปิดรับชมโทรทัศน์” ซึ่งเห็นได้ว่า เงื่อนไข (CONDITION) ของตัวนักเรียนเองคือถ้าทำงานยังไม่เสร็จก็จะไม่ดูโทรทัศน์

เงื่อนไข (CONDITION)

“กฎกติกาของครอบครัว

เปิดรับชมโทรทัศน์

ความพร้อม (AVAILABILITY) + ความสะดวก

แผนภาพ 2 เงื่อนไขในการเปิดรับของนักเรียน

ณาลย์ เข็มคำภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวไว้ว่า “...ไปถึงที่บ้านแล้ว จะช่วยทำงานบ้านก่อน ช่วยเก็บกวาดแล้วจึงค่อยดูทีวี...ถ้าตัวเองไม่ทำ ก็ไม่มีใครทำ.....”

จินตนา ทาปลัด ชั้น ม.1 ได้ให้พูดถึงไว้ว่า “...ที่บ้านโดยมากแล้ว จะช่วยเก็บกวาดบ้าน ก่อนแล้วค่อยไปเปิดทีวีดู...ถ้าเปิดดูก่อน พอ แม่จะว่าเอาว่าทำงานไม่เสร็จแล้วดูทีวี.....”

ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว ได้กล่าวถึงความพร้อมก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์ว่า “...เลิกเรียนประมาณ 4 โมงเย็น แต่นักเรียนจะกลับกันตั้งแต่ 3 โมงสี่สิบห้า เพราะนักเรียนที่อยู่บ้านอื่น อย่างบ้านสีแจ บ้านโนนสูง จะมีรถสองแถวรับเป็นแบบเหมา นักเรียนจะมาขึ้นรถกลับบ้าน ตัวเอง ถ้าถึงบ้านแล้วก็จะช่วยเก็บกวาด ซักผ้าให้เสร็จก่อนที่จะดูทีวี...”

สำหรับในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะเปิดรับในช่วงเวลาประมาณ 8.30-24.00 น. ซึ่งพบว่าการเปิดรับจะไม่เกิดขึ้นโดยตลอดแต่จะเลือกเปิดรับในเฉพาะรายการที่ตัวเองชอบ นอกจากนั้นแล้วยังมีช่วงเวลาเช้า 7.30 – 8.00 น. ในวันธรรมดา ซึ่งเป็นช่วงของรายการ “เจ้าขุนทอง” ซึ่งนักเรียนที่รับชมรายการช่องนี้แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยแต่ก็ให้เหตุผลไว้อย่างน่าสนใจ

รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับ และช่วงเวลาเพื่อดูโทรทัศน์

ศรัญญา อุบลครุฑ ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับชมโทรทัศน์ในช่วงเช้าว่า “... ”

ช่วงเช้า ๆ ก่อนไปโรงเรียนจะดูพวกเจ้าขุนทอง” จะดูแล้วก็จดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ อย่างคำว่า DEER ที่แปลว่า กวาง อาจารย์ให้ทำเป็นสมุดคำศัพท์มาส่ง

ทาวิกา นาคเสน ชั้น ม.1 ได้พูดถึงการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่บ้านในช่วงเช้าว่า “...เช้าจะดูพวก “เจ้าขุนทอง” ที่ดูก็เพราะว่าอาจารย์สั่งให้จดคำศัพท์จากรายการนี้ เอาไปส่ง...”

จากคำกล่าวของทาวิกา และศรัญญา นักเรียนชั้น ม.1 กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ชี้ให้เห็นเหตุผลที่เปิดรับชมในรายการเจ้าขุนทอง “ทางโทรทัศน์ ที่บ้านในตอนเช้า ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตว่าทำไม นักเรียนคนอื่นที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันกับทาวิกา และศรัญญา ไม่เปิดรับรายการ “เจ้าขุนทอง” ทางโทรทัศน์ ที่บ้านในช่วงเช้า ดินจง สวยาม นักเรียนชั้น ม.1 ได้ให้เหตุผลถึงว่าทำไมไม่ได้เปิดรับชมรายการเจ้าขุนทองในช่วงเช้าว่า “...ไม่ได้ดูทีวีช่วงเช้าต้องทำงานดูแลน้องอย่างพวกคำศัพท์ที่อาจารย์ให้ดูรายการเจ้าขุนทอง ก็จะจดจากทาวิกา ที่เป็นหัวหน้าห้อง...”

ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลว่า “...วันธรรมดาที่ต้องไปโรงเรียน ตื่นนอนประมาณตี 5 จะไปซื้อของในตลาดบ้างพวกของใช้ทำกับข้าวมาเตรียมเสร็จแล้วอาบน้ำ แต่งตัวไปโรงเรียน ไม่ได้ดูได้ฟังอะไร ในช่วงเช้า อย่างคำศัพท์ที่อาจารย์ให้จดก็อาศัยไปยืมเพื่อนมาจดส่งอาจารย์...”

สิริพร มนต์กลาง ชั้น ม.1 ได้พูดถึงเรื่องนี้ว่า “...ตื่นนอนแล้ว จะช่วยที่บ้านจ่ายตลาดบ้าง ล้างจานบ้าง เสร็จแล้วอาบน้ำ แต่งตัวและเดินไปโรงเรียน เช้าจะไม่ได้ดูอะไรเพราะรีบทำงานให้เสร็จ และอาบน้ำแต่งตัว พวกศัพท์ก็อาศัยยืมเพื่อนจด...”

จากคำกล่าวข้างต้นของนักเรียนในระดับชั้น ม.1 ที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกับทาวิกา และศรัญญา แสดงให้เห็นว่า การทำงานบ้านต่าง ช่วยเหลือครอบครัวที่บ้าน เป็นเหตุผลว่า ทำไมไม่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากในระดับชั้น ม.1 ที่อยู่ในช่วงเช้า ที่บ้านของตัวเอง

สำหรับนักเรียนชั้นอื่นนั้น จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการเปิดรับโทรทัศน์ ชมรายการในช่วงเช้า ที่บ้านในวันธรรมดา ด้วยสาเหตุก็คือ ต้องช่วยเหลืองานในครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาในการเปิดรับสื่อในช่วงเช้า

วิรัชญา จันทร์เทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลที่ไม่ได้เปิดรับสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ ในช่วงเช้าว่า “...ตื่นแล้วก็ช่วยงานพวกทำกับข้าว ให้อาหารไก่ ฟีเลี้ยงเอาไว้ หรือซื้อของตอนเช้า เข้า ๆ ไม่ได้ดูอะไร จะรีบทำ อาบน้ำแต่งตัวมาโรงเรียน...”

อิสวัลย์ ศรีพันดอน ชั้น ม.2 ได้ให้เหตุผลว่า “...ตื่นนอนตี 5 หลังจากตื่นนอนแล้วก็ช่วยที่บ้าน ทำกับข้าว ให้อาหารสัตว์ที่เลี้ยงไว้ ไก่ บางทีก็ไปซื้อของ เสริจแล้ว อาบน้ำ แต่งตัวไปโรงเรียน...”

เด่นพงษ์ อะโน ชั้น ม.3 ได้กล่าวไว้ว่า “...หลังจากตื่นนอนแล้วก็ช่วยที่บ้าน ให้อาหารสัตว์ที่เลี้ยงเอาไว้พวก ไก่ กระต่าย เป็ด ทำเสริจแล้ว ค่อยอาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน วิทยุ ที่วีไม่ได้เปิดจะดูช่วงเย็น...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้พูดถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “...ช่วงเช้าจะช่วยครอบครัว ทำกับข้าว ทำเสริจแล้วก็จะกินข้าว อาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน เข้าไม่ค่อยได้ดูอะไร ที่บ้านจะชอบดูหลังจากเลิกเรียนแล้ว...”

จากคำกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า ความพร้อม การทำงานช่วยเหลือครอบครัวไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งในสังคมชนบทที่ เด็กทุกคนจะต้องทำงานช่วยแบ่งเบาภาระงานในครอบครัว ซึ่งถือได้ว่า เด็กนั้นได้แสดงบทบาท (Role) ซึ่งเป็นสิ่งที่คู่กับสถานภาพ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ เนื่องจากการกระทำของบุคคล ผู้ที่มีบทบาทสถานะภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทเป็นแบบเดียวกัน ในสังคมชนบทนี้ลักษณะ ของครอบครัวในชนบทนั้นในชีวิตประจำวัน ทุกคนต้องทำงานช่วยกันทุกคน ซึ่งในช่วงเช้านั้นนักเรียนแทบทุกคนต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวไม่มากก็น้อย ก่อนที่จะไปโรงเรียน โดยที่เด็กทุกคนนั้นมีสถานภาพนักเรียน ย่อมแสดงบทบาทคล้ายๆกันก็คือ ต้องไปโรงเรียนและมีเงื่อนไขอยู่ว่า “เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วต้องช่วยเหลือครอบครัวในงานใดๆ ก่อนที่จะไปโรงเรียน” ซึ่งพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ ต้องอยู่ในเงื่อนไขดังกล่าวซึ่งส่งผลให้การเปิดรับสื่อมวลชนไม่ว่าโทรทัศน์ วิทยุ ไม่เกิดขึ้นในช่วงนี้โดยที่เงื่อนไขนี้ถือว่าเป็น “กฎกติกา” ของครอบครัวในช่วงเช้าหลังจากตื่นนอนแล้ว

การที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับทีวีก่อน การที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับทีวีหลังจากกลับมาจากโรงเรียน และทำตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้วนั้นพบว่านักเรียนทุกคนเลือกที่จะเปิดรับโทรทัศน์ชมรายการต่างๆเป็นครั้งแรกทุกบ้านนั้นมีโทรทัศน์อยู่

ที่บ้านทุกครัวเรือนซึ่งสอดคล้องกับการเลือกรับสื่อของคนทั่วไปยอมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ต่างคนต่างเลือกสิ่งที่เหมาะกับความต้องการ ตามสภาพแวดล้อม เหตุผลและความจำเป็นของตนเองเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อต่าง ๆ ซึ่งการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์ โดยมีเงื่อนไขว่า “ต้องช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนสอดคล้องกับหลักทั่วไปอันเป็นเหตุผลของการเลือก ของ วิลเบอร์ แชรรมม์ (WIBUR SCHRAMM) ว่า คนยอมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (LEAST EFFORT) และได้ประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด (PROMIS OF REWARD) การใช้ความพยายามน้อยที่สุด หมายความว่า นักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนมาก จะเลือกรับสื่อที่ตนเองสะดวกที่สุด ซึ่งที่จริงความสะดวกเป็นสิ่งที่คนเราต้องการอยู่แล้วในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การใช้ความพยายามที่น้อยที่สุดจึงถือเป็นหลักฐานของกิจกรรมของคน ดังนั้น จึงหมายความว่ารวมทั้งกิจกรรมและพฤติกรรมทางการสื่อสารด้วยการใช้ความพยายามน้อยที่สุด ในการรับสื่อมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ความพร้อม (AVAILABILITY) และความสะดวก ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ที่ตนเองมีอยู่ทุกบ้านเปิดรับชม โดยที่ตนเองต้องมีความพร้อมในการเปิดรับด้วยเช่นกัน ซึ่งก็สอดคล้องกัน เงื่อนไขของการเปิดรับชมโทรทัศน์ในช่วงหลังเลิกเรียนกลับมาถึงบ้านแล้ว กล่าวถึง “ต้องช่วยทำงานช่วยเหลือให้เสร็จเสียก่อน แล้วค่อยมาเปิดชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งก็ถือว่าเป็นความสะดวกอย่างหนึ่งที่ไม่ต้องกังวลในเรื่องงานที่ต้องรับผิดชอบ

ดังที่ผู้พัฒนา ฟิงพระคุณ ได้พูดถึงการทำงานบ้านก่อนมาเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ว่า “...เลิกเรียนแล้วจะกลับบ้านเลย...ถึงที่บ้านแล้วก็จะช่วยทำงานเก็บกวาดให้เสร็จ ปกติแล้ว จะเก็บกวาดบ้านให้เสร็จแล้วค่อยเปิดทีวีดูจะได้ไม่กังวลในงานว่า ยังทำงานไม่เสร็จและมาดูทีวี...”

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ ส่วนใหญ่และจะเปิดรับรายการโทรทัศน์ต่างๆ ในช่วงเย็นหลังจากกลับมาจากโรงเรียนแล้ว โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีเงื่อนไขในการเปิดรับได้แก่ “ต้องช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะมาเปิดรับชมโทรทัศน์” ซึ่งเห็นได้ว่า เงื่อนไข (CONDITION) ของตัวนักเรียนเอง คือ ถ้าทำงานยังไม่เสร็จก็จะไม่ดูโทรทัศน์

กิจกรรมที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบทำและเปิดรับชมโทรทัศน์

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก ทำขณะที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ได้แก่ การรับประทานอาหารเช้า และการทำการบ้าน ขณะเปิดรับชม โดยที่การรับประทานอาหารเช้า การทำการบ้าน อยู่หน้าโทรทัศน์ ซึ่งเป็นลักษณะการมีปฏิ

สัมพันธ์ทางครอบครัว โดยสถานที่ก็คือ หน้าโทรทัศน์ในการร่วมการรับประทานอาหารเย็นกับครอบครัวพร้อมทั้งเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่พบปะชุมนุมของครอบครัว โดยที่รับประทานอาหารกันพร้อมหน้าพร้อมตา ซึ่งการที่เปิดรับชมโทรทัศน์ พร้อมทั้งรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัวนั้น โทรทัศน์เสมือนหนึ่งเป็นตัวเชื่อมให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองโดยการเปิดรับชมข่าวสารหรือละครเพียงนำมาเป็นเรื่องพูดคุยกัน เรื่องที่ถูกหยิบยกขึ้นมาก็เป็นเรื่องที่อยู่ด้วยกัน

ดวงพร คงชุ่มชื่น ได้กล่าวว่า “.....ช่วงกินข้าวเย็นจะกินพร้อมกันทั้งครอบครัว ช่วงกินข้าวก็จะกินข้าวไปอยู่หน้าทีวี จะมีพ่อ แม่ พี่สาวตัวเอง จะดูพวกข่าวช่วงกินข้าว ข่าวที่ชอบดูจะเป็นข่าวบันเทิงเพราะอยากรู้ว่าดาราคคนไหนทำอะไรบ้าง ก็จะคุยกับพี่สาวว่าคนไหนเล่นเรื่องอะไร พี่สาวจะจำชื่อดาราแม่น อย่างตอนนี้ชอบดูดาวหลงฟ้าภูผาสีเงิน ดูเพราะชอบพระเอกเป๋อ ณัฐวุฒิสกิดใจ หล่อเข้มดี เวลาดูก็จะดูอยู่กับพี่สาวตัวเอง แม่บ้างถ้าไม่มอง ชอบดูเครื่องประดับดูก็จะคุยเรื่องที่อยู่ดาวหลงฟ้า ก็จะดูว่าคนไหนแต่งตัวสวยอย่างเจ้าหญิง.....”

สิรินรัตน์ อ้วนแพง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึง การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ขณะรับประทานอาหารเย็นว่า“...ช่วงกินข้าวเย็นจะกินพร้อมกันหมด ช่วงกินข้าวจะดูพวกเมียจำเป็นพวกข่าวบ้าง...”

อานิภา เพ็งมีศรี ได้พูดถึงการรับประทานอาหารเย็น กับการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ว่า “...ที่บ้านจะกินข้าวเย็นกันพร้อมหน้าพร้อมตา พ่อ แม่ น้อง จะกินข้าวกันอยู่หน้าโทรทัศน์คุยกันเรื่องต่าง ๆ ดูพวกละคร ข่าวหรือไม่ก็ทำการบ้านอยู่หน้าทีวี...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้พูดถึงว่า “...ช่วงเย็นจะชอบดูละคร เมียจำเป็น บางทีก็นั่งดูอยู่คุยกับเรื่องละครต่าง ๆ กับน้อง นั่งทำการบ้านหรือ กินข้าวเย็น กับครอบครัว บางทีก็ไปดูเรื่อยจนถึงข่าว...”

จากคำกล่าวข้างต้น จะแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีพฤติกรรมในการเปิดรับชมโทรทัศน์ ขณะรับประทานอาหารเย็น หรือทำการบ้าน โดยที่จะเห็นได้ว่าการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ และการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่สมาชิกในครอบครัวมาร่วมตัวกัน โทรทัศน์ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมสมาชิกในครอบครัวให้มาพร้อมกัน โดยมีกิจกรรมร่วมกัน ก็คือ การรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก ชอบทำขณะเปิดรับโทรทัศน์ นอกจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว การทำการบ้านหน้าโทรทัศน์ ขณะเปิดรับชมก็เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก ชอบทำขณะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์

วัชรีย์ อุบลครุฑ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการทำกรบ้านกับการชมโทรทัศน์ว่า “...ช่วงเย็นจะชอบดู เมียจำเป็น พี่สาวจะชอบดู ก็จะนั่งดูอยู่กับพี่สาวเป็นส่วนใหญ่ บางทีถ้าเสร็จงานก็จะมานั่งดูอยู่ด้วย ถ้ามีการบ้านก็จะเอามาทำช่วงนี้ ทำไปดูไป...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เวลาดูทีวีจะดูอยู่กับแม่น้อง บางทีก็ดูอยู่กับแม่และน้อง บางทีก็ทำการบ้านไปดูไป ถ้าไม่มีการบ้านก็ดูทีวีอย่างเดียว...”

เนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันของเราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา กลุ่มที่เราเกี่ยวข้องกับด้วยกันมีตั้งแต่ กลุ่มเด็ก ๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ไปถึงกลุ่มใหญ่ในสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเปิดรับชมโทรทัศน์ ขณะรับประทานอาหารเช้าร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งถือว่าการชมโทรทัศน์นี้ ถือว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งของสมาชิกในครอบครัว โดยที่จะมีกิจกรรมร่วมกันนั่นก็คือ การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน

นอกจากนั้นแล้วกิจกรรมการรับประทานอาหารเช้าร่วมกับสมาชิกในครอบครัว และการทำการบ้านอยู่หน้าโทรทัศน์ นั้น เป็นเหมือนกับพิธีกรรมอย่างหนึ่ง โดยที่สมาชิกจะเลือกที่จะรับประทานอาหารเช้าร่วมกับครอบครัว หรือถ้ามีการบ้านก็จะทำอยู่ข้างหน้าโทรทัศน์ ซึ่งเป็น (Ritual Model) ซึ่งเป็นการดูแบบพิธีกรรมเพราะคุ้นเคย (Ritual Viewing) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลารับประทานอาหารเช้า จากเดิมที่ยังไม่มีโทรทัศน์ ยังไม่มีไฟฟ้าในชนบทนั้นเมื่อถึงเวลาเย็นแล้วก็เป็นเพียงการรับประทานอาหารเช้าร่วมกับสมาชิกในครอบครัว แต่เมื่อความเจริญและเทคโนโลยีได้เข้ามาทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรับประทานอาหารเช้า ค่ำลงไป เพื่อที่จะเปิดรับชมในรายการข่าวภาคค่ำ โดยรายการข่าวภาคค่ำหรือละคร เป็นเสมือนหนึ่งการใช้สื่อเนื่องจากเป็นนิสัย (Habitual) และเครื่องกำหนดตารางเวลาในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันเมื่อรายการเหล่านี้ออกอากาศ

บุคคลที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

ในการเปิดรับโทรทัศน์ ถ้าเป็นรายการที่สมาชิกในครอบครัวชอบเปิดรับด้วยแล้ว นักเรียน

จะเปิดรับพร้อมกับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง หรือญาติที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

ในขณะที่นักเรียนเปิดรับสื่อโทรทัศน์ น้อยมากนักเรียนจะนั่งดูโทรทัศน์แต่เพียงคนเดียว จะมีสมาชิกคนอื่นในครอบครัวนั่งดูด้วยกัน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติที่อาศัยอยู่ในบ้าน ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะไม่ได้ตั้งใจดูโทรทัศน์กับเด็กทุกรายการโดยตลอดก็ตาม แต่ในระหว่างนั้นแม่อาจจะทำงานบ้านไปด้วยดูโทรทัศน์ไปด้วย เช่น รีดผ้า พับผ้า เก็บเสื้อผ้าให้เข้าที่ ทำความสะอาดบ้านในห้องที่นักเรียนหรือสมาชิกคนอื่นกำลังดูโทรทัศน์ บางครั้ง พ่อก็จะซ่อมเครื่องมือทางเกษตร อยู่หน้าโทรทัศน์ รับประทานอาหารเย็นขณะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินระหว่างทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรมจะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นบางช่วงเวลา ได้แก่ เวลาที่รับประทานอาหาร และเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ช่วงรายการข่าว เมื่อรายการข่าวจบแล้วก็จะเข้านอนเลย ซึ่งสาเหตุที่พบก็คือ

ประการแรก ความเหนื่อยล้าจากการทำงาน เนื่องจากลักษณะงานเป็นลักษณะที่ต้องใช้แรงกายแรงงาน เช่น การทำนา การทำการเกษตร หรือ รับจ้าง เช่น ขับรถ ก่อสร้าง จินตนา ทาปลัด ม.1 ได้กล่าวถึงผู้ปกครองของตนเองว่า “...จบข่าวภาคค่ำ แล้ว ตัวเองก็จะดูละครต่อน้อง ส่วนพ่อแม่ทำงานทั้งวันทำนา จะเข้านอนเพราะเหนื่อย...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงในเรื่องนี้ว่า “...พ่อกับแม่จะกลับมาแล้ว อาบน้ำ กินข้าวดูทีวีจบข่าวแล้ว ก็จะเข้านอนเลยไม่ดูละครต่อ เพราะเหนื่อยและต้องไปทำงานแต่เช้า...”

ประการที่สอง ความไม่ชอบในการเปิดรับ ลิขจ สวองาม ชั้น ม.1 ได้พูดถึง สาเหตุที่พ่อแม่ของตนเองไม่เปิดรับรายการโทรทัศน์ต่อหลังจากดูรายการข่าวแล้ว ว่า “...พวกละครหลังข่าวจะดูเรื่องแม่เลือกเกิดได้ จะดูอยู่กับน้อง ส่วนพ่อกับแม่จะนอนหัวค่ำเพราะไม่ชอบละคร...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า อาชีพของครอบครัวนั้นส่งผลให้สมาชิกของครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกของครอบครัวที่ต้องออกไปทำงานนั้น มีเวลาในการเปิดรับชมโทรทัศน์จำกัด บางช่วงเวลา ซึ่งลักษณะของงานที่ทำส่งผลให้เกิดความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน ทำให้เวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์น้อยลง

จากคำกล่าวข้างต้นของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก แสดงให้เห็นว่า ชีวิตประจำวันของนักเรียนนั้น เมื่อเลิกเรียนกลับถึงบ้านแล้ว จะต้องมึนงานที่ต้องผิตชอบทุกคน ซึ่งถือว่า เป็น “กฎ

กติกา” ของครอบครัว ซึ่งในแต่ละครอบครัวก็คือทุกคนต้องช่วยกันทำงานแบ่งเบาภาระครอบครัว โดยที่ทำหน้าที่ดูแลภายในบ้าน ซึ่งงานที่ทำจะเป็นลักษณะเป็นงานทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่ว่าจะเป็นชาย หรือหญิงก็มีหน้าที่คล้ายกัน ก็คือ งานบ้านทั่ว ๆ ไป และงานพวกที่เกี่ยวกับงานเกษตรต่าง ๆ ที่ต้องดูแล เช่น รดน้ำต้นไม้ ดูแลสัตว์เลี้ยง ซึ่งงานเหล่านี้ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากมีเงื่อนไขในการเปิดรับ “ต้องช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จ เสียก่อนที่จะมาเปิดรับโทรทัศน์” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อม เงื่อนไข (CONDITION) ของนักเรียนที่จะต้องทำงานต่าง ๆ ให้เสร็จเรียบร้อยก่อนถึงมาเปิดรับชมรายการโทรทัศน์

รายการที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกเปิดรับและช่วงเวลาที่คุณโทรทัศน์

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและข้อมูลที่ได้ศึกษา ว่านักเรียนมีความสนใจที่จะดูหรือไม่ดูรายการต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่เด็กกลับจากโรงเรียนจนถึงเข้านอน (16.30-22.00 น.) ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ซึ่งสัมพันธ์กับประเภทรายการได้ กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะสนใจดูรายการอะไร ไม่ดูรายการอะไร หรือสนใจดูรายการอะไร เพราะเหตุใด

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการออกแบบสอบถาม รายการต่างๆที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ช่วงตั้งแต่เวลา 16.30-22.00 น. คือ หลังจากที่นักเรียนกลับจากโรงเรียนจนถึงเข้านอน เด็กเลือกที่จะดูรายการโทรทัศน์ทั้งหมด 10 รายการ รายการแรกที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเลือกเปิดรับมีดังต่อไปนี้

ตาราง 3 รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับ

ในช่วงเวลา 16.30 – 22.00 น.ในวันธรรมดา คือ วันจันทร์-ศุกร์

รายการ	ลักษณะรายการ	ช่อง	เวลา
อาหารตำนานเทพ	ภาพยนตร์จีน	3	16.30-17.20 น.
ลูกที่ถูกลืม	ภาพยนตร์ไทย	7	17.25-18.00 น.
เมียจำเป็น	ละครช่วงเย็น	7	18.30-19.20 น.
ซินจัง จอมแก่น	การ์ตูน	3	
ข่าวประจำวัน	ข่าว	7, 5	19.00-20.20 น.
ข่าวกีฬา , ข่าวบันเทิง			
แม่เลือกเกิดได้	ละครหลังข่าว	7	} 20.20-22.00 น.
แม่โขง	ละครหลังข่าว	7	
ดาวหลงฟ้าภูผาสีเงิน	ละครหลังข่าว	7	
ปิ่นไพร	ละครหลังข่าว	7	

ละครในช่วงหลังจากนักเรียนกลับมาจากโรงเรียนแล้ว และทำตามเงื่อนไขก็คือ “ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะมาเปิดรับ” รายการละครช่วงเย็นที่นักเรียนกลุ่มมากนี้ชอบเปิดรับก็คือ อภินิหารตำนานเทพ ลูกที่ถูกลืม เมียจำเป็น และการตูนชินจัง โดยที่ส่วนใหญ่แล้วจะชอบเปิดรับกับสมาชิกในครอบครัวที่มีวัยใกล้เคียงกันเช่น พี่น้อง หรือในบางครั้งก็ชอบเปิดรับกับแม่ ซึ่งว่างจากการทำงานมานั่งเปิดรับอยู่ด้วย ในช่วงช่วงภาคค่านั้น จะพบว่ามีการเปิดรับชมรายการข่าวภาคค่ำ พร้อมทั้งร่วมรับประทานอาหารเช้า กับสมาชิกในครอบครัวกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา หลังจากรับประทานอาหารเช้า หรือข่าวภาคค่ำ จบแล้ว นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับชมรายการละครหลังข่าว ซึ่งสมาชิกบางคนในครอบครัวที่ต้องการพักผ่อนก็จะแยกไปพักผ่อน และจะเหลือสมาชิกในครอบครัวที่ชอบเปิดรับละครเหมือนกัน นั่งเปิดรับ

ตาราง 4 รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับ

ในช่วงเวลา 7.30 – 24.00 น.

รายการ	ลักษณะของรายการ	ช่อง
ดิสนีย์คลับ ,เทเลทัปบี้	การ์ตูน	7
สี่ยอดกุมาร	ละครพื้นบ้าน	7
ยุทธภูมิกะทะเหล็ก	เกมส์โชว์อาหาร	5
อีฟอทีน ทินทอล์ก	}	5
เวคคลับ		
คอนเสิร์ตทีวี 5	เพลง	5
เกมแก่นจน	เกมส์โชว์	5
เกมนานาชาติ	เกมส์โชว์	5
เกมพิศวง	เกมส์โชว์	7
บุเพอละวาด	เกมส์โชว์	5
7 สีคอนเสิร์ต	เพลง	7
มวยไทย 7 สี	กีฬา	7
เจาะสนาม	กีฬา	7
ส่องโลก	สารคดี	5
ผ่าง ผ่าง โชว์	เกมส์โชว์	5
เกมเศรษฐี	เกมส์โชว์	3
ปิ่นไพร	ละครหลังข่าว	7
บิกซีนี่มา	หนังเรื่องยาว	7

ในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ นั้นพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับชมรายการต่าง ๆ หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเปิดรับชมในเนื้อหาประเภทบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูน ละครเกมส์โชว์ เพลง รายการกีฬา รายการวัยรุ่น ซึ่งการเปิดรับชมของนักเรียนในกลุ่มนี้ จะเริ่มตั้งแต่เช้า เมื่อตื่นขึ้นมาแล้ว ช่วยเหลืองานบ้านต่างๆ เสร็จแล้วก็จะมาเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ต่างๆ

เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับ

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับชมรายการต่างๆ ของโทรทัศน์หลากหลายรายการ ซึ่งแบ่งเนื้อหาของนักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับทางโทรทัศน์ได้ดังนี้

1. เนื้อหาประเภทบันเทิง เป็นเนื้อหาที่นักเรียนกลุ่มที่ศึกษานั้น เปิดรับมากที่สุด ซึ่งจุดประสงค์ในการเปิดรับก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก และการเปิดรับชมเนื้อหาประเภทบันเทิงผ่านทางโทรทัศน์ เกิดขึ้นโดยความตั้งใจของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเอง รายการที่ชอบเปิดรับชม ได้แก่ รายการละคร รายการเกมส์โชว์ รายการเพลง รายการภาพยนตร์ รายการวัยรุ่น กีฬา ละครช่วงเย็น ละครหลังข่าว

รายการละคร

จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากในการเปิดรับชมรายการละครทางโทรทัศน์ ในช่วงวันธรรมดาและวันหยุด ซึ่งเหตุผลในการเปิดรับ ก็คือ ชอบพระเอกหรือนางเอก ที่เล่น และเนื้อเรื่องของละคร ซึ่งละครที่ นักเรียนกลุ่มนี้ชอบเปิดรับได้แก่ ลูกที่ถูกลืม เมียจำเป็น และอภินิหารตำนานเทพ , สียอดกุมาร , แม่เหล็กเกิดได้ , ปิ่นไพร , แม่โขง , ดาวหลงฟ้า , ภูผาสีเงิน โดยที่จะเปิดรับกับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะแม่หรือพี่น้องญาติผู้ใหญ่ภายในบ้าน

จินตนา ทาปลัด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับชมรายการละครว่า “...ช่วงเย็นชอบดูละครเมียจำเป็น สนุกดี ชอบดูพระเอก สุวิษ เพชรวิเศษ กับนางเอกน้ำฝน กุลณัฐ เล่นน่ารักดี...”

ลินจง สวงาม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลว่า “...จะเปิดดูละคร เมียจำเป็น สนุกดี จะนั่งดูอยู่กับน้องเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพระเอกโดนหลอกแต่งงานกับคนที่ไม่ใช่คู่มันตั้งแต่แรก ดูเป็นประจำ และก็ไปชอบกันจริงกับคนที่ปลอมมา น้ำฝน...”

เด่นพงษ์ อะโนะ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับว่า “...ละครที่ชอบดูช่วงเย็นจะเป็นเรื่องเมียจำเป็นจะดูเรื่องนี้ขณะที่กินข้าวอยู่ จะดูเกือบทั้งบ้าน พ่อ แม่ และตัวเอง ดูแล้วสนุกดีมีความสุข ชอบดู นางเอก น้ำฝน น่ารัก ทั้งเรื่องชอบนางเอก...”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับ “...ช่วงเย็นจะดูพวกละคร “เมียจำเป็น” จะดูกับยายและหลานที่อยู่ด้วย ชอบเนื้อเรื่องสนุกดี ติดตามเป็นประจำ คนเล่นพระเอก นางเอกก็เล่นเก่ง ชอบพระเอก สุวิช เล่นดี...”

จันทร์แดง ลาดสี ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับ “...ช่วงเย็นตัวเองจะเป็นคนเปิดดูจะดูพวกละครลูกที่ถูกลืม ชอบไซยามิตรชัย แสดงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนใบ้ ถูกแกล้งโดยคนที่ไม่ชอบ ดูแล้วสงสาร แต่ก็สนุกดี...”

ณัฐพงษ์ โพธิ์ชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับ “...รายการช่วงเย็นจะดูพวก เมียจำเป็นช่อง 7 จะดูกับแม่ น้องบ้าง ก็สนุกดี ชอบดูนางเอกน้ำฝน กุณรัฐ น่ารักดี เนื้อเรื่องก็ไม่มีอะไรมาก เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระเอกสุวิช มาแต่งงานกับคนที่ไม่ชอบ...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา ที่ยกตัวอย่างมาให้เห็นว่ารายการละครที่ชอบเปิดรับในช่วงเย็นที่ชอบเปิดรับ ซึ่งเมื่อนักเรียนในกลุ่มนี้พบว่านักเรียนบางคนให้ข้อคิดจากการเปิดรับชม

จีระวรรณ ศรีทับลวด ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับและได้ข้อคิด ว่า “...จะดูพวกเมียจำเป็นก็จะดูเป็นประจำทุกวัน ดูแล้วก็สนุกดี ได้สาระดี ๆ อย่างเช่น การรู้จักให้อภัย อย่างในเรื่องพระเอกโดนแกล้ง แต่ก็ไม่โกรธคนที่มาแกล้งอะไร...”

จักรพันธ์ โพนินุต ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับและได้ข้อคิด ว่า “...ทำเสร็จแล้วก็จะไปเปิดดูละคร ลูกที่ถูกลืมจะดูอยู่กับน้ำ ยาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระเอกถูกทอดทิ้งเอาไว้ ลำบากได้รู้ว่าความลำบากที่ถูกคนอื่นดูถูก และถูกรังแกเป็นอย่างไร...”

สำหรับละครหลังข่าว พบว่า กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับกันทุกคนที่เป็นกลุ่มที่ศึกษา จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าการเปิดรับชมรายการละครหลังข่าว ซึ่งข่าวที่เปิดรับชมรายการ

ละครหลังข่าวได้แก่ ช่อง 7 ซึ่งละครหลังข่าวที่ชอบเปิดรับในช่วงการทำวิจัยได้แก่ แม่เหล็กเกิดได้ แม่โขง ดาวหลงฟ้า ภูผาสีเงิน ปีนไฟ

ซึ่งได้ข้อคิดในการเปิดรับชมละครต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

วรภรณ์ จันทะโสม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับละครและข้อคิดที่ว่า “...หลังจบข่าวแล้ว ชอบดู แม่เหล็กเกิดได้ ...ดูแล้วได้บทเรียนสอนใจของชีวิต ได้รู้ว่าเรียนน้อยก็จะได้ทำงานอย่างเรื่อง แม่เหล็กเกิดได้ ทำให้อยากเรียนสูง ๆ...”

“...ปีนไฟ...ดูแล้วรู้ถึงการอนุรักษ์ป่า การทำลายป่า อย่างพ้อเลี้ยงในเรื่องเป็นคนไม่ดี ทำลายป่าไม่...”

ซึ่งเหตุผลในการเปิดรับชม นั่นก็คือ การที่ชื่นชอบพระเอกและนางเอกที่แสดง และชอบเนื้อหาของละคร ซึ่งก็พบว่าในนักเรียนกลุ่มที่ศึกษาก็รับชมด้วยเหตุผลทั้ง 2 ไปพร้อมกัน

สิริพร มนต์กลาง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับละครและข้อคิดที่ว่า “...ละครหลังข่าวชอบดู ดาวหลงฟ้า ภูผาสีเงิน จะดูกับครอบครัวชอบนางเอก พระเอกสวยดี พระเอกก็หล่อ ชอบ ป้อ ณัฐวุฒิ เรื่องเกี่ยวกับพระเอกเป็นตำรวจม้า และนางเอกจะหนีมาประเทศไทย เพราะจะมีคนลักพาตัวไปเรียกค่าไถ่ ชอบสนุกดี...”

นภาลัย เข้มคำภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุในความชอบในการเปิดรับละครและข้อคิดที่ว่า “...ชอบดูแม่โขงจะดูกับยาย ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับโบราณ ชอบดูเพราะเป็นเรื่องลึกลับดี...”

วิลาวัลย์ ศรีพันดอน ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุในความชอบว่า “...ชอบดูแม่โขงกับครอบครัว ได้ความรู้ดี เกี่ยวกับประวัติของแม่น้ำโขง และสิ่งลึกลับใต้แม่น้ำโขง พวกพญานาค...ชอบพระเอกในเรื่องเก่งหล่อดี พิท ทองเจือ...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับละครและข้อคิดเห็นว่า “...จบข่าวแล้ว บางทีก็จะดูละครอย่างพวก แม่เหล็กเกิดได้ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับไสยภณีนู แล้วรู้อะไรหลายอย่างเกี่ยวกับชีวิต คนที่ฉลาดจะสามารถหลอกคนโง่ได้และรู้ถึงชีวิตไสยภณีนูว่าลำบากใครก็รังเกียจ...”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับละครว่า “...ตอนนี้จะชอบดูดาวหลงฟ้า ภูผาสีเงิน ดูเพราะชอบพระเอก ป๋อ ณัฐวุฒิ หล่อเข้มดี...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในความชอบในการเปิดรับละครว่า “...อย่างพวกละครหลังข่าว ก็จะถูกอยู่กับแม่กับน้องบ้าง อย่างเรื่องปิ่นไพร ชอบนักแสดง และบรรยากาศ ที่เขาถ่ายทำกัน ดูแล้วมีสาระเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้...”

จะเห็นได้ว่าจากคำกล่าวของนักเรียนกลุ่มที่ศึกษานั้น มีเหตุผลในการเลือกที่จะเปิดรับชมในละครหลังข่าว ด้วยเหตุผลอันได้แก่ ชอบพระเอกนางเอกของเรื่องที่เปิดรับชม ชอบเนื้อเรื่องของเรื่องละครที่เปิดรับชม และชอบทั้งพระเอกนางเอก นักแสดง และชอบเนื้อเรื่องของละครที่เปิดรับชม ซึ่งในการเปิดรับชมละครหลังข่าวนั้น ได้แง่คิดและบทสอนใจจากละครที่ได้เปิดรับชมละครต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

วราภรณ์ จันทะโสม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...หลังจบข่าวแล้ว ชอบดู แม่เลือกเกิดได้...ดูแล้วได้บทเรียนสอนใจของชีวิต ได้รู้ว่าเรียนน้อยก็จะได้ทำงานอย่างเรื่องแม่เลือกเกิดได้ ทำให้อยากเรียนสูง...”

สิรินรัตน์ อ้วนแพง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...จบข่าวแล้วจะดูพวกละคร แม่เลือกเกิดได้ ก็จะถูกกันทั้งหมดบ้าน และน้องก็สนุกดี ให้ความรู้แง่คิดเรื่องการทำตัวไม่ดี อย่างเวลาคบกันทะเลาะกัน...”

ลินจง สวายนาม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...พวกละครหลังข่าว อย่างเรื่องแม่เลือกเกิดได้ จะดูอยู่กับน้อง ส่วนพ่อแม่จะนอนหัวค้ำ เพราะไม่ชอบดูละคร ดูแล้วก็ดี เป็นเรื่องเกี่ยวกับโศภณว่ามีชีวิตเป็นอย่างไร รู้ว่ามีอาชีพพวกนี้ แล้วมีคนดูถูกจะจำเอาไว้ ไม่เอาอย่าง...”

วิรัญญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...ศุภร์ เสาร์ จะดูปิ่นไพร จะดูอยู่กับพ่อแม่พี่ ๆ ดูแล้วได้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ป่าไม้ และอื่น ๆ ด้วย เนื้อเรื่องจะได้สาระความรู้เกี่ยวกับการรักษาป่าไม้ รู้ว่าคนที่ทำตัดไม้อย่างผิดกฎหมาย เป็นคนที่ไม่ดี และจะได้รับการลงโทษ...”

อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...ละครตอนนี้จะชอบแม่เลือกเกิดได้ ...จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับโสเภณี ดูแล้วก็รู้ว่าชีวิตโสเภณีไม่ดี มีแต่คนเหยียดหยาม...”

กนกอร กลิ่นรื่น ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...แม่เลือกเกิดได้ ดูแล้วจะรู้ว่าชีวิตโสเภณีมีแต่คนดูถูก...”

อรอุมา มหาสิงส์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครและได้ข้อคิดจากการดู “...จบข่าว แล้วก็ชอบดูพวกละครแม่เลือกเกิดได้ ดูแล้วจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับโสเภณี เนื้อเรื่องมีสาระเรื่องของ ยาเสพติดความรัก ความอิจฉาริษยา ดูแล้วได้แง่คิดว่ายาเสพติดหรือการขายตัวเป็นโสเภณี เป็น เรื่องของความยากจน และเพื่อนฝูงพาไป...”

จะเห็นได้ว่า เมื่อนักเรียนเปิดรับชมหลังข่าว เมื่อได้เปิดรับแล้ว ก็ได้แง่คิด และบทสอนใจ อย่างเช่นละครเรื่อง แม่เลือกเกิดได้ ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตโสเภณีว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นการดำเนินเรื่องว่าชีวิตโสเภณีในแต่ละคน และแต่ละคนมาทำอาชีพนี้ด้วยเหตุผลอะไร ซึ่งเรื่องแม่เลือกเกิดได้นี้ นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ ข้างต้น เปิดรับชมแล้ว ได้เห็นชีวิตของตัวละครในเรื่องแล้ว มีแง่คิดและได้รับบทเรียนสอนใจ ถึงอาชีพโสเภณีนี้ว่าเป็น อาชีพนี้แล้วคนดูถูก เหยียดหยาม ซึ่งบางคนมาทำอาชีพโสเภณี มีด้วยความจำเป็นของครัว ฐานะไม่ดี จึงมีความจำเป็นที่ต้องมาทำอาชีพนี้ ซึ่งแง่คิดและบทเรียนสอนใจที่ได้จากการเปิดรับก็คือ การทำอาชีพโสเภณีนั่นเป็นอาชีพที่สังคมนั้น ดูถูกเหยียดหยาม ไม่ดี

ซึ่งนักเรียนเปิดรับสำหรับปีนไฟ นั้นที่พบว่าเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ หนูนักเรียนนอก ซึ่งมีนิสัยเพลย์บอย รักสนุก ซึ่งแสดงโดย วุฒ อัสฎาฎุท เหลืองสุนทร ที่เนรเทศตัวเองไปอยู่ในป่า เนื่องจากน้อยใจคุณพ่อ และได้มาอยู่กับนางเอก ซึ่งเนื้อเรื่องก็เกี่ยวข้องกับการความพยายามในการอนุรักษ์ป่าไม้ และการทำลายป่าไม้ ของผู้มีอิทธิพล นายทุน ซึ่งข้อคิดที่ได้ ของนักเรียนกลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนมาก ได้แก่ การได้เห็นถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ และขบวนการทำลายป่าไม่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีผิดกฎหมาย

ในการเปิดรับละครหลังข่าวละครช่วงเย็นของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนนั้น พบว่าเหตุผลในการเปิดรับนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายเหตุผลได้แก่ ชอบเนื้อเรื่อง ชอบพระเอก นางเอก ซึ่งในการ

เปิดรับชมนั้นจะเป็นการเปิดรับชมกับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะกับ แม่ พี่น้อง หรือญาติผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบ้าน

ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับละคร “แม่โขง” โดยที่เนื้อเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพญานาค ซึ่งความเชื่อในเรื่องของพญานาคนี้เป็นความเชื่อ ซึ่งถือว่าในภาคอีสานนี้มีความเชื่ออยู่แต่เดิมแล้ว การได้เปิดรับชมในละคร “แม่โขง” เป็นเหมือนกับ การตอกย้ำ (REINFORCEMENT) ในความเชื่อที่มีอยู่เดิม ดังเช่น วิสาลักษณ์ ศรีพันดอน ได้กล่าวถึงเหตุผลในการชอบว่า “... ชอบดูเรื่องแม่โขงและสิ่งลึกลับได้แม่น้ำโขงพวกพญานาค...”

รายการเกมส์โชว์

รายการเกมส์โชว์ที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับอยู่ในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ได้แก่ 07 โชว์ เกมจรรยา , เกมพิศวง , สู้แล้วรวย เกมเศรษฐี นูพอละวาด ผ่างผ่าง โชว์ ยุทธภูมิกะทะเหล็ก , กินกับเกม ซึ่งนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้มีจุดประสงค์ในการเปิดรับรายการเหล่านี้ เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน ซึ่งก็พบว่า เหตุผลในการเปิดรับชม นอกจากจะชอบในเนื้อหาของรายการที่เปิดรับชมแล้ว ยังพบว่า มีการเปิดรับชมเนื่องจากชื่นชอบในตัวพิธีกร

พรพิมล พิทักษ์ ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับเกมส์โชว์ว่า “...ดูผ่างผ่างโชว์ วันอาทิตย์จะมีดารามาแสดง...ขอบคุณเพราะชอบพิธีกร เหมือน ประวันรัตน์ พุดตลกดี...”

จิตนา ทาบลด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับเกมส์โชว์ว่า “...รายการเกมส์เศรษฐีที่ดูเพราะพิธีกรตลก และก็เป็นคำถามที่เป็นประโยชน์และสนุกกับคนแข่งขันด้วย...”

จีระวรรณ ศรีทับลอด ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการเปิดรับเกมส์โชว์ว่า “...เกมส์เศรษฐี ก็ขอบคุณเวลาคนที่มาเล่น พิธีกรตลกดี ชอบไตรภพ พุดเก่ง ได้ลุ้นกับคนเล่นไปด้วย...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับเกมส์โชว์ว่า “...เกมส์เศรษฐีขอบคุณเพราะพิธีกรก็พุดตลก รายการสนุกดีลุ้นว่าผู้เล่นจะตอบได้ที่ข้อ ได้เงินเท่าไร...”

จะเห็นได้ว่า นอกจากนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้จะชอบเปิดรับรายการเกมส์โชว์ นอกจากจะชอบเนื้อหาของรายการเกมส์โชว์ที่เปิดรับชมอยู่แล้ว ยังพบว่าพิธีกรก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก เลือกที่จะเปิดรับรายการเกมส์โชว์

รายการเพลง

จากข้อมูลของกลุ่มใช้สื่อมวลชนมาก พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้ชอบเปิดรับรายการเพลงทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการที่ถ่ายทอดสด และมีนักร้องที่ตนเองชื่นชอบมาออกรายการ ซึ่งมีรายการที่นักเรียนกลุ่มนี้ชอบ คือ รายการ 7 สีคอนเสิร์ต และรายการคอนเสิร์ตทีวี 5

ลินจง สวายนาม ชั้น ม.1 ได้กล่าวในการเปิดรับชมรายการเพลงว่า “...พวกรายการคอนเสิร์ต 7 สี ทีวี 5 ก็ชอบดู อย่างพวกมีหลุย สก็อต มาเล่นให้ดู ชอบเพลงไปรับกันตรงไหน กับพวกกะลา ยากเกินไป ที่บ้านไม่มีวิทยุฟัง ก็ฟังตามรายการเพลง ฟังไปก็ชอบหัดร้องไปด้วย จะเปิดรับอยู่กับน้อง...”

จีระวรรณ ศรีทับลวด ชั้น ม.2 ได้กล่าวในการเปิดรับชมรายการเพลงว่า “...วันหยุดจะชอบดูพวกคอนเสิร์ต 7 สี บ้าง ทีวี 5 บ้าง คุณคนเดียวบ้าง ดูกับพี่บ้าง แล้วแต่ได้ฟังเพลงของศิลปินที่ชอบ อย่าง ดัง โลโซ จะมาเล่นคอนเสิร์ตให้ดู ได้ฟังเพลงไปด้วย ดูแล้วจะรู้ว่า ตอนนี้มีเพลงอะไรบ้าง ที่ดัง ๆ ดูแล้วร้องตามไปด้วยบ้างที่...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวในการเปิดรับชมรายการเพลงว่า “...รายการคอนเสิร์ต 7 สี เป็นรายการที่ชอบดูเพราะจะเอาพวก นักร้อง ดารามาแสดง อย่างตอนนี้ ชอบกะลา อย่างเพลง ขอเป็นตัวเล็ก จะดูอยู่กับน้อง 2 คน เพราะดีร้องได้ก็ร้องตามบ้างที่ร้องตามไปด้วย...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมอย่างหนึ่งที่นอกจากจะเปิดรับชมรายการเพลงดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะที่ได้เปิดรับชม รายการเหล่านี้ก็คือการร้องเพลงของที่ตัวเองชอบ ขณะที่เปิดรับชมรายการ โดยที่จะเปิดรับชมกับสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุใกล้เคียงกันได้แก่ พี่ น้อง

รายการวิทยุ

เป็นรายการที่มีลักษณะที่มีพิธีกร เป็นวิทยุ โดยที่เนื้อหาของรายการจะมี ลักษณะที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยุ และนักเรียนในกลุ่มนักเรียนที่ใช้สื่อมวลชนมากนี้เปิดรับชม คือ อีฟอทีน รายการทีนทอล์ก และเวคคลับ สำหรับรายการ อีฟอทีน กับรายการทีนทอล์ก นั้นได้เปลี่ยนรายการเป็นเวคคลับ ในช่วงที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะของรายการในแนววิทยุ

สำหรับรายการวัยรุ่นนั้นจากข้อมูลที่ศึกษาพบว่านักเรียนหญิงกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากสนใจในการเลือกเปิดรับในรายการวัยรุ่นได้แก่รายการทีนทอล์ก อีฟอทีน เวคคลับ มากกว่า นักเรียนชายกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการแต่งตัว และความสวยงาม ซึ่งนักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้เป็นกลุ่มที่ถือว่าเป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีความสนใจในการดูแลตัวเองโดยเฉพาะในนักเรียนหญิงกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) โดยที่การสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง โดยการเปิดรับชมที่เป็นวัยรุ่นมีเนื้อหาที่ตนเองสนใจ

จินตนา ทาปลัด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวัยรุ่นว่า “...อีฟอทีน เป็นอีกรายการที่ชอบดู ได้ฟังเพลงของวัยรุ่น อย่างพวก ทาทา ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น ว่ามีการแต่งตัวเป็นอย่างไร ไม่อยากทำตาม ดูเอาไว้เพื่อรู้ ...”

วราภรณ์ จันทะโสม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวัยรุ่นว่า “...พวกอีฟอทีน ก็ชอบดูเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่นอย่างพวกการแต่งตัวของวัยรุ่น ของพิธีกร บางทีซื้อเสื้อตัวเล็กใส่แล้วมีเพื่อนชมรู้สึกภูมิใจ ทีนทอล์ก ก็ชอบดูเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพลงดูแล้วอยากไปบ้าง อยากไปพวกสวนสนุกอะไรพวกนี้ เห็นในทีวีแล้วอยากไปเที่ยวบ้าง ...ตอนนี้เปลี่ยนเป็นรายการเวคคลับก็เป็นพวกรายการวัยรุ่นมี ลีโอพูม และเพื่อนแนะนำเรื่องต่าง ๆ อย่างพวกเรื่องเพลง พาไปเที่ยว ก็ได้ความรู้เรื่องเพลง...”

สิริพร มนต์กลาง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวัยรุ่นว่า “... รายการที่ชอบทีนทอล์ก มีแฟชั่นของวัยรุ่นอย่างพวกเสื้อสายเดี่ยว กางเกง ดูแล้วสวยดี แต่ไม่กล้าแต่ง เพราะไม่มีใครแต่งด้วย จะมีพวกในเมืองอุดรฯ เห็นมีการแต่งกัน..... แต่ตอนนี้รายการนี้เปลี่ยนเป็นเวคคลับตอนเช้า ๆ ก็คล้าย ๆ กัน เปลี่ยนพิธีกรเป็นลีโอพูม....”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวัยรุ่นว่า “... เมื่อก่อนอีฟอทีน ทีนทอล์กก็ดูอย่างอีฟอทีนนั้นได้รู้การแต่งตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างไร อย่างพวกกรุงเทพฯ มีการแต่งตัวอย่างไร อย่างพวกที่นี่ไม่มีใคร แต่ตัวก็ได้แต่ดู ไม่อยากแต่งไม่ค่อยเข้ากับตัวเองไม่ชอบ... ทีนทอล์กก็ดู ถ้ามีเวลาคือรายการที่จะพาไปเที่ยวต่างประเทศที่ไม่เคยไป ถ้ามีโอกาสก็อยากไปบ้าง...”

วิรัชญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวัยรุ่นว่า “...เวคคลับ ช่อง 5 ก็ชอบพิธีกรลีโอพูม พุดแก่งแลจัดรายการเป็นกันเองมีพวกเพลง มาให้ฟัง อย่างเพลงของพวกโลโซ

บอลหรือไม่ก็จะพาไปเที่ยวที่เที่ยวต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ที่เราไม่เคยไปอย่างพวกสะพานพุทธ สวนหลวง ร.9 ดูแล้วได้รู้ว่า มีที่เที่ยวอะไรบ้างอยากจะไปบ้าง ยังไม่มีโอกาส...”

อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับรายการวิทยุว่า “... รายการที่ ชอบดูเวคคลับเป็นรายการเกี่ยวกับวิทยุมีลีโอฟุฒเป็นเรื่องต่างที่เกี่ยวกับเพลง วิทยุคนคบเพื่อนการ ดูแลตัวเองของวิทยุ...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนกลุ่มที่ฟังใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับรายการ เนื้อหาที่เกี่ยวกับวิทยุด้วยเหตุผลในการเปิดรับซึ่งได้แก่ ชื่นชอบในตัวพิธีกร และเนื้อหาของ รายการซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยุ โดยเฉพาะนักเรียนหญิงในกลุ่มที่ศึกษาซึ่งกลุ่มที่ศึกษานี้ก็เป็นวิทยุ ortonต้น ซึ่งพบว่าจากข้อมูลนั้นพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้เลือกที่จะจดจำ (SELECTIVE RETENTION) และจากสิ่งที่ตนเองได้เปิดรับในเรื่องของการแต่งกายแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ แต่พฤติกรรมการเล่นแบบไม่เกิดขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวไม่ สนับสนุนและเอื้ออำนวย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ อุทุมพรและสิริพรซึ่งเป็นผู้รับสารที่ใช้สื่อ ประเภทเดียวกัน (Genres) มีประสบการณ์และตีความเนื้อหาสาระคล้ายคลึงกันในเรื่องของตนเองนั้น ให้ความสนใจ และยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของรายการจำเอาไว้เป็นประสบการณ์ ซึ่งบางอย่าง นั้นนำมาปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนเองได้เปิดรับมา

รายการการ์ตูน

นักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้ส่วนใหญ่ชอบเปิดรับชมการ์ตูน ทางโทรทัศน์ที่นักเรียนชอบเปิดรับ ชมเป็นประจำ พวกการ์ตูนเป็นตอน ๆ ซึ่งนักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้ชอบเปิดรับก็คือการ์ตูนดิสนีย์คลับ และเทเลทัปปี ซึ่งเป็นการ์ตูนที่ออกอากาศทางช่อง 7 ทุกวันหยุดเสาร์ อาทิตย์

นภาลย์ เหมล้าภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการการ์ตูนว่า “... ที่วี ช่วงเช้าจะ ดูการ์ตูนเทเลทัปปี ดูแล้วได้เพลิดเพลินบ้างก็ได้หัวเราะสนุกดี...”

พรพิมล พิทักษ์ ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการการ์ตูนว่า “...ช่วงเช้า ๆ จะ เปิดดูพวก ดิสนีย์คลับ บ้างชอบเปิดดูก็จะดูตามก็สนุกดี ได้ความสนุกสนาน...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการการ์ตูนว่า “... ดูพวกการ์ตูน ดิสนีย์คลับ ชอบดูเพลินดีจะเป็นพวกการ์ตูนหมาจูด ผจญภัย ก็สนุกดี...”

ศศิวิมล มากอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการการ์ตูนว่า “...ช่วงเช้า ๆ ก็ จะดูพวกการ์ตูน ดิสเนย์คลับกับสียอดกุมารก็จะดูอยู่กับน้อย เพราะมีการต่อสู้นุก...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ในการเปิดรับรายการการ์ตูนนั้นก็เพื่อจุด ประสงค์เพื่อความบันเทิงสนุกสนาน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า รายการการ์ตูนนั้นจะเปิดรับทางช่อง 7 เพียงช่องเดียวเนื่องจากการรับภาพและความชัดเจนของช่องที่เปิดรับ ซึ่งในรายการการ์ตูนนี้ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ชอบเปิดรับเกือบทั้งหมด

รายการกีฬา

นักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้จะชอบเปิดวันชมรายการกีฬา ทางช่อง 7 ซึ่งรายการที่ชอบเปิดรับก็ คือ เจาะสนาม มวยไทย 7 สี ทั้ง 2 รายการออกอากาศทางช่อง 7

ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการกีฬาว่า “...พวกเจาะ สนามก็มีดูช่วงบ่าย จะมีพวกบอลคู่ที่แข่งมาดูตัดภาพตอนยิงมาให้ดู... ก็จำเอาวิธีการเตะเลี้ยงลูก จากพวกเจาะสนาม เวลาไปเล่น แต่ก็ไม่เหมือนหรอก จะเล่นกันสนุก ๆ กับเพื่อนมากกว่า...”

เด่นพงษ์ อะโน ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการกีฬาว่า “... เจาะสนามชอบดูก็ เพราะรายการนี้จะมีบอลคู่ต่าง ๆ มาให้ดูหลาย ๆ คู่ และมีข่าวความเคลื่อนไหวของทีมบอล...”

จักรพันธ์ โพธิบุตร ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการเปิดรับชมรายการกีฬาว่า “...รายการชอบดู พวกมวย 7 สี จะติดตามดูแต่ก็ไม่คิดว่าจะไปชมมวยอะไร แต่ชอบเล่นๆ เอาไว้ให้ร่างกายแข็งแรง...”

จากคำสัมภาษณ์เจาะลึกและข้อมูลการศึกษานี้จะสังเกตอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ในรายการ กีฬาไม่ว่าจะเป็นเจาะสนาม มวยไทย กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชาย จะมีความสนใจในการเปิดรับรายการกีฬามากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งจะเลือกเปิดรับในรายการที่เป็น ความบันเทิงอย่างอื่น ซึ่งกีฬาที่เลือกเปิดรับและให้ความสนใจนั้น จะเป็นกีฬาที่เพศชายเป็น ที่นิยม เล่น และเปิดรับชม ซึ่งได้แก่ กีฬามวย ฟุตบอล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะเลือกที่จะเปิดรับรายการเหล่านี้ คนเดียวหรือกับสมาชิกในครอบครัวที่ชื่นชอบในกีฬา เหมือนกันเช่น พ่อของตัวนักเรียน ซึ่งแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทางสังคมในด้าน อายุ วัย แต่จะมี

ความชอบในการเปิดรับในรายการเหมือนกัน ซึ่งโทรทัศน์และรายการที่เปิดรับชมถูกนำไปเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Socialability)

จากคำกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนมากชอบที่เปิดรับใน รายการกีฬา โดยที่นอกจากจะชมเพื่อความบันเทิงแล้ว และยังพบว่ามีการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ที่เป็นนักกีฬาฟุตบอลที่ตนเอง (OBSERVATION LEARNING) ชอบ ซึ่งจะกล่าวในตอนต่อไป

รายการภาพยนตร์ต่างประเทศ

รายการภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นรายการที่นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ชอบเปิดรับเฉพาะในวันหยุด ซึ่งเรื่องของภาพยนตร์ในช่วงวิจัยนี้จะเป็น รายการ BIG CINEMA ทางช่อง 7 ในเรื่องไวรัส มฤตยู , คนหอนคินโหด

2. เนื้อหาประเภทข่าว เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข่าวที่นักเรียนในกลุ่มผู้สื่อข่าวชอบเปิดรับได้แต่ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬาข่าวประจำวัน

จากข้อมูลพบว่า นักเรียนในกลุ่มศึกษาที่เป็นเพศหญิงจะสนใจในข่าวบันเทิงมากกว่าเพศชายในขณะที่เพศชายจะสนใจเปิดรับในข่าวกีฬามากกว่าเพศหญิง ซึ่งความสนใจในการเปิดรับนี้เป็นความสนใจในเรื่องของความเป็นไปทางสังคม ดารา สิ่งสวยงามในขณะที่เพศชายจะสนใจในข่าวที่เป็นกีฬาของผู้ชายเช่นชอบเปิดรับชมในข่าวกีฬา โดยเฉพาะฟุตบอล

ลินจง สวยงาม ได้กล่าวถึงเหตุผลในการดูข่าวบันเทิงว่า “ข่าวภาคค่ำจะชมดูข่าวบันเทิงมากที่สุดเพราะตัวเองชอบดูเรื่องเกี่ยวกับดารา ว่ามีข่าวเป็นอย่างไรว่า ดาราคนไหน ไปเล่นละครอะไร”

“...ข่าวจะชอบดูข่าวกีฬา จะชอบดูข่าวกีฬาต่าง ๆ อย่างบอลก็จะมีรายงานข่าวว่าทีมอะไรแข่งกับอะไรใครชนะ...” (ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว)

“...ข่าวจะชอบดูข่าวบันเทิงมากที่สุด ชอบดูข่าวเกี่ยวกับดารา อย่างตอนนี้จะเป็นข่าว กบ สุวนันท์ พ่อเป็นมะเร็งตาย ก็ดูข่าวทีวี...” (จิระวรรณศรี ทับรอด)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสนใจในด้านต่าง ๆ ของเพศชายและเพศหญิงจะมีความสนใจในการเลือกเปิดรับในข่าวแตกต่างกัน ตามความสนใจรายการข่าวภาคค่ำ เป็นกลุ่มที่ศึกษาทั้งหมดเปิดรับชมข่าวจากโทรทัศน์ เป็นประจำ โดยเฉพาะข่าวภาคค่ำ ซึ่งออกอากาศเวลาประมาณ 19.30 ถึง 20.30 น. ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก จะชอบเปิดรับชมรายการข่าวจากช่อง 7 และ 5

สภาพของสัญญาณโทรทัศน์ที่รับได้ในพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากพื้นที่ที่ชุมชนตั้งอยู่นั้น มีลักษณะที่เป็นพื้นที่การรับภาพทางช่องโทรทัศน์ต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะรับช่องโทรทัศน์ได้เกือบทุกช่อง ตั้งแต่ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 ช่องไอทีวี ซึ่งช่องไอทีวี เป็นช่องที่วิจัยนี้สามารถเปิดรับชมทางช่องไอทีวี ประมาณ 3 ปี เศษ ซึ่งการรับภาพนั้น ถ้ายกเสาอากาศสูงก็จะรับภาพชัดบางในช่อง 3 , 9 , 11 , ไอทีวี ซึ่งบางแห่งก็รับพอที่จะรับชมได้ โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยไปที่หมู่บ้าน 2 บ้าน ได้แก่ บ้านโนนสูง และบ้านสีแจ เหตุที่เลือกเอาหมู่บ้าน 2 บ้านนี้ เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษาวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม จะมาจากสองหมู่บ้าน ก็คือ บ้านโนนสูง บ้านสีแจ ซึ่งก็รวมทั้งในชุมชนกุมภวาปีด้วย ซึ่งจากการไปสำรวจก็พบว่าการรับภาพของทั้ง 2 หมู่บ้านนั้น สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ ได้เกือบทุกช่อง จะมีบางที่อย่างเช่น บ้านที่ใช้เสาทีวีภายในบ้านจะไม่สามารถรับชมช่อง 3 ช่อง 9, ช่องไอทีวีได้ แต่จะสามารถรับชมช่อง 5 และ ช่อง 7 ได้ ซึ่งทั้ง 2 ช่องนี้ ชาวบ้านในกุมภวาปี สามารถรับชมภาพได้อย่างชัดเจนมานานแล้ว เนื่องจากผู้วิจัยเองก็มีบ้านพักอีกทั้งบ้านเครือญาติก็อยู่ในบริเวณชุมชนแห่งนี้มาช้านาน ซึ่งตัวผู้วิจัยเองก็เห็นการพัฒนาการในการรับชมภาพของรายการโทรทัศน์ตั้งแต่ผู้วิจัยยังเป็นเด็ก ซึ่งในสมัยเมื่อผู้วิจัยยังเป็นเด็กนั้นมีรายการโทรทัศน์ที่ดูได้เพียง 2 ช่อง ก็คือช่อง 8 ก็คือช่อง 5 และช่อง 7 สี ซึ่งบางวันถ้าเสาอากาศใหญ่ที่อยู่ขอนแก่นเกิดขัดข้องในวันนั้นก็จะได้เปิดรับรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ที่บ้านในละแวกนี้ไม่ว่าจะเป็นบ้านสูง บ้านสีแจ จะชอบเปิดรับชมรายการทางช่อง 5 กับช่อง 7 เป็นหลัก ซึ่งเป็นช่องที่ชาวบ้านในชุมชนเหล่านี้คุ้นเคยมานานนับตั้งแต่เริ่มที่จะรับสัญญาณภาพทางโทรทัศน์ก็ว่าได้ เพราะฉะนั้นรายการต่าง ๆ ที่นักเรียนชอบที่จะเปิดรับก็จะเป็นรายการทางช่อง 7 ช่อง 5 เป็นหลัก

จินตนา ทาบลด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงความชัดเจนในการเปิดรับว่า "... ปกติแล้วที่บ้านจะดูช่อง 7 กับช่อง 5 ที่บ้านจะรับชัดอยู่ 2 ช่อง ที่ชัดส่วนช่องอื่น ๆ ก็พอดูได้ ถ้าอยากจะทำให้ชัดต้องใช้เสาอากาศสูง บางทีเสาสูงแล้วไม่ชัดก็มี..."

สิรินรัตน์ อ้วนแพง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงความชัดเจนในการเปิดรับว่า “...ที่บ้านจะชอบดูช่อง 7 กับช่อง 5 เพราะมีรายการที่ดูอยู่อย่างพวกละครเมียจำเป็น ปีนไฟร และดูแล้วก้ช้ดกว่า ช่อง 3 ช่อง 9 ไอ่ทวี่...”

จิระวรรณ ศรีทับรอด ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงความชัดเจนในการเปิดรับว่า “...ทวี่ทวี่บ้านจะมีเครื่องเดวยี่ห่อ SHARP 20 นิ้ว ชื้อมานานแล้ว ตั้งอยู่กกลางบ้าน ช้นล่าง ที่บ้านรับภาพช่อง 7 กับช่อง 5 เพราะรายการทวี่ชอบดูอย่างพวกละคร เมียจำเป็น จะอยู่ช่อง 7 ...”

วิริญญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงความชัดเจนในการเปิดรับว่า “...จะชอบดูละครของช่อง 7 พวกเมียจำเป็น ปีนไฟร เพราะช่อง 7 กับ ช่อง 5 จะรับช้ดทวี่สุด ส่วนช่องอื่่นก้รับได้ แต่ไม่ค้อยชอบดู จะดูอยู่ 2 ช่องนี้...”

อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงความชัดเจนในการเปิดรับว่า “...ที่บ้านรับได้เกือบทุกช่อง แต่ทวี่ช้ดเป็นช่อง 5 กับช่อง 7 จะชอบดูอยู่ 2 ช่อง พวกละคร ชาว จะดูอยู่ 2 ช่อง...”

3. เนื้อหาประเภทความรู้ เน้นเนื้อหาทวี่ให้สาระความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ทวี่พบว่าเนื้อหาความรู้ทวี่เป็นในรูปแบบของสารคดี ได้แก่ สารคดีส่องโลก , ครอบเครื่องเรื่องผู้หญิง

วัชรวิ อุดลครุท ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงรายการทวี่ได้รับชมว่า “...อย่างพวกรายการส่องโลก ดูเพราะว่า อยากรู้เรื่องสารคดีของสัตว์ป่า พวกเรื่องสำรวจทงเทยวในป่า อย่างเรื่องช้าง ว่ามีชวี่วิตในป่าอย่างไร ก้จะรู้ได้จากดูส่องโลก...”

นภาลัย เข้มคำภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงรายการทวี่ได้รับชมว่า “...ส่องโลก ก้ชอบดูพวกพาไปเทยวผจญภัยอย่างในถ้ำต่าง ๆ มีการสำรวจ ได้ความรู้ รู้ว่าในถ้ำบางแห่งก้มีพวกโครงกระดูกสิ่งล้ล้บต่าง อย่างพวกเหล็กไหล ได้รู้จากส่องโลก ว่ามีของล้ล้บหลายอย่าง โดยทวี่ตัวเองไม่ต้องไปเอง...”

เกษริน ชำนาญกุล ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงรายการทวี่ได้รับชมว่า “...ส่องโลก เป็นรายการทวี่ชอบดู จะมีพวกพาไปเทยวอย่างพวกป่า ทะเล ชอบดูพวกเทยวกับชวี่ดสัตว์ อย่างทวี่ดูเทยวกับพวกช้างในป่า ได้รู้ว่ในประเทศก้ยังมีช้างทวี่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ จากการเปิดรับชมสารคดี ส่องโลก ทางช่อง 5 ซึ่งความรู้ที่ได้นั้นได้ความนั้นโดยผ่านจากทางโทรทัศน์ โดยที่ตัวเองนั้นไม่ต้องเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นโดยตรง

สื่อวิทยุ

จากการศึกษานอกจากนักเรียนกลุ่มผู้สื่อมวลชนมากเปิดรับชมรายการจากโทรทัศน์แล้วยังพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับฟังรายการวิทยุอยู่ที่บ้านอีกด้วย โดยทุกบ้านของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีอยู่ที่บ้านอย่างน้อย 1 เครื่อง ซึ่งเหตุผลในการเปิดรับก็คือ ฟังวิทยุเป็นเพื่อนก่อนนอน หรือฟังวิทยุขณะทำงาน โดยที่ในวันธรรมดาวันนั้น ส่วนใหญ่ จะฟังวิทยุเป็นเพื่อนก่อนนอน และในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ จะฟังวิทยุเป็นเพื่อนก่อนนอน และในช่วงขณะทำงาน

สถานีวิทยุที่ได้รับความนิยมในการเปิดรับฟังได้แก่

1. รายการของคลื่น 93.5 RVS เป็นลักษณะการออกอากาศตลอดทั้งวัน โดยที่ผู้จัดรายการจะสลับสับเปลี่ยนกันมาดำเนินรายการ รายการนี้จะให้คนฟังโทรเข้ามา VOTE เพลงกับทางรายการ โดยที่ทางรายการจะเปิดเพลงฮิตในปัจจุบัน
2. รายการของคลื่น 100.25 FM. สมาร์ทเรดิโอ เป็นลักษณะการออกอากาศเป็นบางช่วงเวลา จะมีผู้จัดรายการที่จะเปิดเพลงฮิตในปัจจุบัน พวกเพลงสตริงค์

นอกจากนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะเปิดรับฟังคลื่นทาง 2 สถานี นี้คือ 93.5 RVS และสมาร์ทเรดิโอ 100.25 FM. นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ยังเปิดรับฟัง

รายการวิทยุเหล่านี้ โดยเฉพาะคลื่น 93.5 RVS โดยที่เหตุผลในการเปิดรับเป็นเพื่อนก่อนนอนแล้ว อีกเหตุผลหนึ่งที่ชอบก็คือ ชื่นชอบในผู้จัดรายการ ดังจะเห็นได้จากเหตุผลในการเปิดรับฟังของ สิริพร มนต์กลาง

“...ตอนนอนบางที่ชอบเปิดวิทยุฟังคลื่น RVS ก่อนเข้านอน ชอบฟังเป็นเพื่อน เปิดเพลงเพราะดี เป็นเพลงของแกรมมี่ ชอบคนจัด เบ่ อัครพล ตอนนี่ชอบของกะลา ชอบร้องตามไปด้วยอย่างเพลงที่ชอบ พวกขอเป็นตัวเลือก...”

นอกจากนั้นแล้ว นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนั้น จะใช้หันมาเปิดสื่อวิทยุในการเปิดรับฟังรายการวิทยุ ในขณะที่โทรทัศน์นั้นไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ อย่างเช่นในกรณีของ ศศิมล มาลาอินทร์ ได้ให้เหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุว่า

“...ส่วนมากจะฟังคลื่นของ RVS 93.5 เพราะมีเพลงใหม่ ๆ ให้ฟัง ชอบฟังพวกฝนตกที่หน้าต่างของโลโซ ลูกทุ่งก็จะชอบของก๊อต จักรพรรณ พวกเพลงสมหวัง หน้าขาวใจดำ ส่วนมากจะฟังตอนที่ทำงานบ้าน ทำไปฟังไปให้ความสบายใจดี และทำให้สนุกกับงาน และระหว่างวันถ้าไม่มีรายการโทรทัศน์ที่ชอบก็จะไปเปิดฟังวิทยุ...”

จากการศึกษาจากนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ที่บ้านแล้ว ยังพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับฟังรายการวิทยุอยู่ที่บ้านอีกด้วย สำหรับวิทยุนี้พบว่านักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ชอบเปิดรับฟังวิทยุได้แก่

รายการของคลื่น 93.5 RVS

รายการของคลื่น 100.25 FM สมาร์ทเรดิโอ

รายการของคลื่น 93.5 RVS ด้วยเหตุผลในการเปิดรับก็คือ ชื่นชอบในรูปแบบ ของรายการผู้จัดรายการ และ เป็นเพื่อนก่อนนอนขณะทำงานบ้าน

สิริพร มนต์กลาง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุว่า “...ตอนนอนบ้างที่ก็เปิดวิทยุฟังคลื่น RVS ก่อนเข้านอนชอบฟังเป็นเพื่อนเพลงเพราะดี เป็นพวกเพลงของแกรมมี่ ชอบคนจัด เป้ อัครพล ตอนนี่ชอบกะลา ชอบร้องตามไปด้วยอย่างเพลงที่ชอบ พวกขอเป็นตัวเลือก...”

วราภรณ์ จันทะโสม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุว่า “...วิทยุที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่อง อยู่หน้าประตูบ้าน โดยส่วนใหญ่พอจะเปิดฟัง ขำบ้าง แต่ตัวเองชอบฟังรายการสตาร์เรดิโอ ชอบฟังของโลโซ เวลาทำงานบ้าน จะทำให้รู้สึกไม่ค่อยเหนื่อย...”

ศศิมล มาลาอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุว่า “...ส่วนมากจะฟังคลื่นของ RVS 93.5 ฟังเพราะมีเพลงใหม่ ๆ ให้ฟัง ชอบฟังพวกฝนตกที่หน้าต่าง ของโลโซ ลูกทุ่งก็จะชอบของก๊อต จักรพรรณ สมหวัง หน้าขาวใจดำ ส่วนมากจะฟังตอนที่ทำงานบ้าน ทำไปฟังไปให้ความสบายใจดี และทำให้สนุกกับการทำงาน และระหว่างวันถ้าไม่มีรายการโทรทัศน์ที่ชอบก็จะไปเปิดฟังวิทยุ...”

อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุที่บ้านว่า “...วิทยุที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่อง บนบ้านตัวเองเปิดบ้างที่เปิดบ้างชอบฟังพวกคลื่นใช้ 93.5 RVS ฟังแล้วได้ความสนุกสนานเพลิดเพลินดี ผ่อนคลาย จะชอบเพลงดังพันกร โลโซ บางทีก็จะนอนฟังไปก่อนนอน...”

เกษริน ชำนาญกุล ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับฟังวิทยุที่บ้านว่า “...ที่บ้านมีวิทยุ 1 เครื่อง จะชอบเปิดฟัง RVS คลื่น 93.5 ที่ชอบคือได้ฟังเพลง ได้คลายเครียด ได้อารมณ์ได้ร้องเพลงที่ชอบเพลงสตริง อย่างพวกโลโซ ดังพันกรก็ชอบชอบทุกเพลงจะฟังช่วงทำงานบ้านหรือก่อนนอน...”

อรอุมา มหาหงส์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการรับฟังวิทยุที่บ้านว่า “...สำหรับวิทยุก็เปิดฟังบ้างแต่ไม่ค่อยจะเปิดช่วงว่าง ๆ หรือตอนที่ทำงานบ้าน จะมีอยู่ที่บ้าน 1 เครื่อง ยี่ห้อโซนี่อยู่กลางบ้านจะฟังพวกสมาร์ท เรดิโอ คลื่น 100.25 FM. ที่ฟังเพราะทำให้เกิดอารมณ์ในการฟัง ความรู้สึกจะลงไปกับเพลงคลายเครียดดีชอบฟังเพลงสตริงค์ของโลโซ ไม่คิดนอกใจ และกะลาอยากเกิดเป็นคนหลายใจ ฟังแล้วได้ความเพลิดเพลินสนุกผ่อนคลายความเครียด...”

สื่อสิ่งพิมพ์

นอกจากนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้จะมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ที่บ้านแล้วยังพบว่าการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ได้แก่

- หนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ เดลินิวส์
- หนังสือการ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก การ์ตูนเล่มละ 5 บาท

สำหรับหนังสือพิมพ์รายวันนั้นสมาชิกในครอบครัวได้แก่ พ่อแม่สมาชิกภายในจะซื้อมาเปิดรับที่บ้าน โดยที่ส่วนใหญ่แล้วจะเปิดอ่านอยู่คนเดียวที่บ้าน ชาวที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับจะเป็น ชาวบันเทิง ชาวกีฬา ชาวประจำวัน โดยที่นักเรียนชายในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับชาวกีฬา โดยความสนใจนั้นจะเน้นไปที่ชาวกีฬา และนักเรียนหญิงในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะให้ความสนใจในชาวบันเทิง ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ กนกอร กลิ่นริน ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการอ่าน

จากการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก นอกจากมีการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่บ้าน พบว่า มีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์รายวันที่บ้าน ซึ่งพบว่า

หนังสือพิมพ์รายวันที่ได้รับความสนใจในการเปิดรับได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์รายวันเหล่านี้สมาชิกในครอบครัวได้แก่ พ่อ แม่ จะซื้อมาเปิดรับที่บ้าน โดยที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากนี้ชอบที่จะเปิดรับข่าวประจำวัน ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ดังนี้

นภาลัย เข็มคำภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านว่า “...หนังสือพิมพ์ชอบอ่านไทยรัฐ ตาเป็นคนซื้อ ตาบอกว่า ให้อ่านหนังสือพิมพ์เพราะจะได้รู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่ตัวเองจะชอบอ่านข่าวบันเทิง จะเปิดอ่านก่อน เพราะอยากรู้เรื่องเกี่ยวกับดารา เวลาอ่านจะอ่านกับตา ตาจะอ่านก่อนแรก ตัวเองจะอ่านทีหลัง จะอ่านพวกเกี่ยวกับบันเทิง จะอ่านเป็นประจำกับตาทุกวัน...”

จินตนา ทาปลัด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านว่า “...หนังสือพิมพ์ชอบอ่านไทยรัฐ เดลินิวส์ ที่บ้านพ่อจะเป็นคนซื้อให้อ่าน ชอบอ่านข่าวบันเทิง ข่าวที่หน้าสนใจอย่างตอนนี้จะเป็นพวกข่าวห่วยลือค ถ้าอ่านหนังสือพิมพ์จะอ่านคนเดียวที่บ้าน อ่านหนังสือพิมพ์แล้วได้ความรู้ดี ได้ทันเหตุการณ์บ้านเมือง...”

กนกอร กลิ่นริน ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านว่า “...หนังสือพิมพ์จะอ่านพวกไทยรัฐ เดลินิวส์ พ่อจะเป็นคนซื้อให้อ่าน จะอ่านที่บ้าน ข่าวที่ชอบอ่าน จะเป็นข่าวบันเทิง ข่าวที่น่าสนใจ อ่านแล้วจะได้ทราบถึงความเป็นมาของดารา ว่าคนมีข่าวอะไรบ้าง อย่างเช่น ข่าวโดมเมฆาขับรถชนตาย หรือ ป้อ มีแฟนหรือยัง จะอาศัยอ่านจากข่าวพวกนี้ และได้สาระความรู้เกี่ยวกับข่าวได้ทันเหตุการณ์ เวลาอ่านจะอ่านอยู่คนเดียว...”

วรภรณ์ จันทะโสม ชั้น ม.1 ได้กล่าวว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านน่าจะเป็นคนซื้อ ชอบอ่านข่าวบันเทิงเพราะจะได้รู้เรื่องราวของดาราที่เขียนข่าวกันอย่างไรดาราคนไหนเป็นแฟนกับใครเวลาอ่านจะชอบอ่านอยู่คนเดียว...”

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก ในการเปิดรับหนังสือพิมพ์รายวันที่บ้าน โดยที่บุคคลที่เปิดรับจะเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือตัวนักเรียนเองเพียงลำพัง ข่าวที่ชอบเปิดรับได้แก่ ข่าวประจำวัน ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา

สำหรับหนังสือการ์ตูน โดยเฉพาะหนังสือการ์ตูนเล่มละ 5 บาท ขายหัวเราะ มหาสนุกนั้น พบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้มีการเปิดรับการ์ตูนประเภทนี้ที่บ้าน โดยที่การเปิดรับ จะชอบเปิดรับอยู่คนเดียวที่บ้าน

“...ชอบอ่านการ์ตูนพวกขายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วสนุกได้หัวเราะ เวลาอ่าน จะชอบอ่านคนเดียว อ่านตอนมีเวลาว่างไม่ได้ทำอะไร...”

“...การ์ตูนจะชอบอ่านอยู่ที่บ้าน บางทีก็ยืมเพื่อนมาอ่าน ที่บ้าน เป็นพวกขายหัวเราะ มหาสนุก จะชอบอ่านอยู่คนเดียว ก่อนนอนบ้าง หรือเวลาว่างไม่ได้ทำอะไร...”

จะเห็นได้ว่า สิ่งพิมพ์ ที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ เดลินิวส์ ซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันเหล่านี้ ผู้ปกครองหรือสมาชิกภายในครอบครัวจะซื้อมาเปิดรับ และนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวประจำวัน เรียงตามลำดับความชอบ โดยที่นักเรียนชายในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบที่จะเปิดรับ ข่าวกีฬา มากกว่าข่าวอื่น ๆ และนักเรียนหญิงในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับข่าวบันเทิงมากกว่าข่าวอื่น ๆ

สถานที่ศึกษา

จากการศึกษานักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก นอกจากจะเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ในที่พักอาศัยหรือที่บ้านของนักเรียนแล้ว ยังพบว่า สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับสื่อจาก ข้อมูลพบว่า เสียงตามสายของโรงเรียนหรือหอกระจายข่าวของชุมชนแห่งนี้ เป็นสื่อหนึ่งที่นักเรียนจะต้องได้รับ เมื่อนักเรียนไปถึงที่โรงเรียนในตอนเช้าของวันที่ต้องไปโรงเรียน

เสียงตามสาย

เสียงตามสายที่โรงเรียนเป็นสื่อหนึ่งที่โรงเรียนเปิดถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนและนักเรียนได้รับฟังข่าวสารในช่วงเช้าที่โดยที่เสียงตามสายจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงแรกเวลา 7.00 – 8.00 น. จะเป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์

ช่วงที่สอง จะเป็นช่วงหลังเคารพธงชาติ 8.30 น. โดยที่ช่วงที่สองนี้ เป็นช่วงที่ครูและอาจารย์ของโรงเรียนจะใช้เสียงตามสายในการอบรมและแจ้งข่าวให้นักเรียนทราบ ซึ่งการกระจายเสียงในช่วงนี้จะอยู่ภายในโรงเรียน

ตามความจริงแล้ว พบว่า นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ ไม่ค่อยให้ความสนใจ ในการเปิดรับฟังข่าวสาร จากเสียงตามสายเนื่องมาจากนักเรียนจะให้ความสนใจในกิจกรรมอื่น มากกว่าที่จะเปิดรับฟังจากเสียงตามสายดังตั้งใจ หรือไม่ ก็ทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การทำความสะอาดโรงเรียน ห้องเรียน หรือสนทนากับเพื่อน ซึ่งทำให้ไม่ได้เปิดรับอย่างตั้งใจในข่าวสาร ที่โรงเรียนเปิดให้รับฟังในช่วงแรก ของเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าวของชุมชนแห่งนี้

ณาลัย เข้มคำภา ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “...ฟังเสียงตามสายบ้าง พวกข่าว แต่ไม่ค่อยได้ตั้งใจฟังเท่าไร ฟังบ้างไม่ฟังบ้างจะเป็นพวกข่าวจะได้ฟังเป็นเรื่องเป็นราวก็หลังเคารพธงชาติ ครู อาจารย์ จะมาอบรม...”

จินตนา ทาบลัด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “... เสียงตามสายไม่ค่อยได้ฟัง เพราะมันแต่ทำอย่างอื่นมากกว่า คุยกับเพื่อน ทำความสะอาด...”

สินจง สววยงาม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “...พวกเสียงตามสายก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง ฟังพวกข่าวพยากรณ์อากาศ จะฟังอีกทีก็ตอนหลังเคารพธงชาติ 8 โมงครึ่ง อาจารย์จะมาพูดอบรมเรื่องทั่ว ๆ ไป อย่างเรื่องเรียน...”

จิระวรรณ ศรีทับลอค ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “...จะไปถึงที่โรงเรียนแล้วก็ได้ไม่ได้ทำอะไรมากจะทำพวกความสะอาดห้องเรียน โรงเรียน ที่โรงเรียนไม่ค่อยได้ฟังเท่าไรนัก จะเล่นกับเพื่อนมากกว่า จะได้ฟังอีกทีก็จะเป็นช่วงหลังเคารพธงชาติจะเป็นการอบรมหน้าเสาธง...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “...ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ก็จะคุยกับเพื่อนเล่นกับเพื่อนบ้างเสียงตามสายไม่ค่อยจะสนใจฟังเท่าไรเข้า ๆ จะเปิดพวกข่าวจนถึงเคารพธงชาติ ก็จะมีอาจารย์มาพูดในเรื่องต่าง ๆ ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง....”

จักรพันธ์ โพธิบุตร ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงเสียงตามสายว่า “...ไปถึงที่โรงเรียนแล้วก็จะคุยกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป เรื่องเที่ยวบ้าง เรื่องเพื่อนบ้าง ส่วนพวกทำความสะอาดห้องเรียน โรงเรียนไม่ค่อยได้สนใจเท่าไร ปล่อยให้พวกผู้หญิงทำกัน ส่วนพวกเสียงตามสายจะฟังช่วงอาจารย์มาอบรมหน้าแถวเรื่องต่าง ๆ แฉ่งข่าวต่าง ๆ บ้าง...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าสื่อวิทยุผ่านเสียงตามสายของโรงเรียน หรือหอกระจายข่าวของชุมชนในช่วงแรกนั้น นักเรียนไม่ได้ให้ความสนใจในการเปิดรับเท่าไร เนื่องจากได้มีกิจกรรมอื่นได้แก่ ทำความสะอาดห้องเรียน สนทนากับเพื่อน เล่นกับเพื่อน ซึ่งก็พบว่า นักเรียนจะให้ความสนใจในการเปิดรับหลังจากเคอร์ฟิวชาติ 8.30 น. ซึ่งเนื้อหาที่เปิดรับจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเองโดยตรง ซึ่งจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและตัวนักเรียนเอง ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าชาวนั้น นักเรียนในกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนมากนี้ ชอบที่จะเปิดรับจากโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวันมากกว่า ที่จะเปิดรับฟังข่าวจากเสียงตามสาย

ห้องสมุดของโรงเรียน

จากข้อมูลการศึกษาของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก พบว่า ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักเรียนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในห้องสมุดนั้น ผู้วิจัยพบว่าหนังสือส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือแบบเรียน ในวิชาต่าง ๆ เป็นส่วนมากสำหรับนิตยสาร พบว่า จะมีนิตยสาร พวกขวัญเรือน สกุลไทย อ.ส.ท. สำหรับหนังสือการ์ตูนนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหนังสือการ์ตูนไทย พวก การ์ตูนมหาสนุก ชายหัวเราะ และการ์ตูนเล่มละ 5 บาท ซึ่งนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากนี้ เปิดรับสิ่งพิมพ์ดังกล่าวต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนี้

หนังสือการ์ตูน ได้แก่ ชายหัวเราะ มหาสนุก พบว่า เป็นหนังสือการ์ตูนที่ได้รับความนิยมในการเปิดรับจากนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก...

ณัฐพงษ์ โพธิชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุดว่า “...ส่วนตัวเองจะชอบอ่านการ์ตูนพวกชายหัวเราะอ่านแล้วได้ความรู้ดี จะมีแทรกความรู้ทั่ว ๆ ไป อ่านแล้วได้หัวเราะ จะมีบ้างที่อ่านหนังสือในห้องสมุด...”

ลินจง สวยงาม ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุดว่า “...อย่างห้องสมุด จะเปิดอยู่ช่วงเดียวตอนกลางวันในห้องสมุดจะมีหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ จะมีพวกการ์ตูนชาย

หัวเราะ มหาสนุก พวกนิตยสารขวัญเรือนสกุลไทย พวกนี้จะมีน้อย ถ้าเข้าไปจะอ่านพวกมหาสนุก ขายหัวเราะบ้าง...”

จิรวรรณ ศรีทับลวด ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุด “...ส่วนพวกห้องสมุดชอบไปอ่านพวกการ์ตูน ขายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้ความสนุก ได้มุขใหม่...”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุด “...ห้องสมุดที่โรงเรียนจะเข้าไปอ่านพวกหนังสือเรียนไทย สังคม แต่ที่ตัวเองชอบอ่าน พวกมหาสนุก การ์ตูนผี เล่มละ 5 บาท ในห้องสมุดมีแต่พวกหนังสือเก่า...”

เทอดเกียรติ แก้วมณี ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุด “...ช่วงที่อยู่โรงเรียนก็เข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดจะอ่านพวกการ์ตูน ขายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้ความเพลิดเพลิน...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือในห้องสมุด “...ห้องสมุดจะเข้าบ้าง จะเข้าไปอ่านพวกหนังสือการ์ตูน พวกขายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้ความสนุกสนาน ได้มุขตลกต่าง ๆ...”

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าห้องสมุดเป็นสถานที่หนึ่งที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ มหาสนุก ขายหัวเราะ การ์ตูนผีเล่มละ 5 บาท พวกเรื่องเกี่ยวกับ เรื่องผี เรื่องลึกลับ ซึ่งพบว่า หนังสือที่อ้างนั้น จะมาจากการบริจาค

การได้มานั้น จะมีมาจากการบริจาคหนังสือที่ส่งมาจากในกรุงเทพฯ ซึ่งบางทีก็พบว่าจะเป็นการบริจาคของประชาชนในชุมชนเอง ซึ่งในแต่ละปี ทางโรงเรียนจะจัดสัปดาห์ห้องสมุด โดยที่ จะมีผู้บริจาคหนังสือให้คนที่มาบริจาคเอาหนังสือที่ไม่ใช้แล้วมาใส่ลงตู้บริจาค หรือนักเรียนที่มีหนังสือการ์ตูนเก่าที่ไม่อ่านแล้วก็เอามาให้ห้องสมุด

พฤติกรรมการซื้อสิ่งพิมพ์

นอกจากนั้นแล้วพบว่า นักเรียนยังมีพฤติกรรมในการ “ซื้อสิ่งพิมพ์” การ์ตูน มหาสนุก ขายหัวเราะ สาวดอกไม้ กับ นายกล้วยไข่ มาอ่าน ดังนี้

สิริรัตน์ อ้วนแพง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...ตัวเองจะชอบอ่านพวก มหาสนุก สวาดอกไม้ กับ นายกล้วยไข่จะชื่ออ่านเองบ้าง ถ้าเล่มไหนชอบก็จะซื้อเลย ถ้าไม่พอก็จะรวบรวมเงินกันกับเพื่อนชื่อ เพื่อนชื่อทาวิกา 2 คน...”

ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...ตัวเองจะชอบการ์ตูนพวก ชายหัวเราะ อ่านแล้วได้หัวเราะ ...บางทีอยากจะอ่านก็จะหุ้กับเพื่อนชื่อมาอ่านคนละ 5 บาท 3 บาท ก็จะพลัดกันอ่านแต่ก็ไม่บ่อย ไม่มีเกณฑ์อะไรในการซื้อ...”

ลินจง สวทยาน ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...ตัวเองจะชอบอ่านมหาสนุก เล่มละ 5 บาท พวกการ์ตูนผี สวาดอกไม้ นายกล้วยไข่ จะมีชื่อกับเพื่อนบ้างหุ้กันคนละครึ่ง...”

เทอดเกียรติ แก้วมณี ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...จะอ่านพวกชายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้ ความสนุกเพลิดเพลิน บางทีก็ซื้อเองถ้าชอบ ถ้าซื้อเองบางทีก็ซื้อเลยอย่าง พวกชายหัวเราะ มหาสนุก จะเล่มละ 12 บาท หรือบางทีก็จะเก็บสตางค์ซื้อ เก็บ 2.3 วัน ก็ซื้อได้วันละ 10 บาท 5 บาท บ้าง...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...จะชอบอ่านพวก ชายหัวเราะ มหาสนุก การ์ตูน เล่มละ 5 บาท อ่านแล้วได้ความเพลิดเพลินอย่างพวกเล่มละ 5 บาท จะชอบอ่านเรื่องลับ ผี ๆ พอจะซื้ออ่านได้อ่านได้อย่างพวกชายหัวเราะ มหาสนุก ก็นาน ๆ จะซื้อที่ดูว่ามีเงินพอมีเหลือซื้อหรือเปล่า ปกติแล้วได้เงินมาโรงเรียน 10-20 บาท...”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...ตัวเองจะชอบอ่าน พวกมหาสนุกการ์ตูนผี เล่มละ 5 บาท ...ถ้าจะอ่านก็จะซื้อเองบ้างอย่างเล่มละ 5 บาท พวกการ์ตูนผี ถ้าชอบเล่มไหนก็จะซื้อเอง แต่บางทีพวกหนังสือมหาสนุก ชายหัวเราะ จะเก็บเงินมาน้อยแล้วแต่ 2,3 บาท 5 บาท แต่ก็ไม่ได้ซื้อบ่อย...”

วิรัชญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...ส่วนหนึ่งชื่อการ์ตูนจะอ่านพวกชายหัวเราะ มหาสนุก บางทีก็จะซื้อเองบ้างก็เก็บเงินซื้อได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท เก็บเอา วันละ 5 บาท 10 บาท...”

วิลาวัณย์ ศรีพันดอน ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...บางที่ถ้าอยากอ่านแต่ไม่อยากซื้อคนเดียวเพราะแพง ก็จะหาเพื่อนมาซื้อด้วยอย่าง ชายหัวเราะเล่มละ 12 บาท ก็จะออกคนละครึ่ง 6 บาท...”

ศศิวิมล มาละอินทร์ ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงชื่อหนังสือการ์ตูนที่ชอบมาอ่านว่า “...พวกชายหัวเราะ มหาสนุก บางที่ก็ซื้อมาอ่านบ้าง ซึ่งบางที่ก็ซื้อมาอ่านเลย เล่มละ 12 บาท ได้เงินมาโรงเรียนวันละ 30 บาท บางที่ก็เก็บเงินซื้อวันละ 5 บาท 10 บาท...”

จากคำกล่าวจะเห็นได้ว่า มีพฤติกรรมกรซื้อหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะ มหาสนุก สาวดอกไม้ กับ นายกล้วยไข่ ซึ่งก็พบว่าพฤติกรรมกรซื้อนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในทันที แต่จะมีการรวบรวมเงินกับเพื่อนในการซื้อ หรือบางครั้ง ก็เกิดพฤติกรรมกรเก็บเงินจากค่าขนมที่ได้มาโรงเรียน จำนวนเงินมาน้อยก็แล้วแต่ความพอใจของแต่ละคน แต่พฤติกรรมเหล่านี้ก็ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ ก็เพราะสิ่งพิมพ์เหล่านี้มีราคาแพง ถ้าเทียบกับค่าขนมที่ได้มาในแต่ละวัน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้น นอกจากนี้มีพฤติกรรมในการซื้อสิ่งพิมพ์จำพวก การ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก สาวดอกไม้ กับ นายกล้วยไข่ และการ์ตูนเล่มละ 5 บาท พวกการ์ตูนเรื่องผี และเรื่องลับ ซึ่งสถานที่ที่นักเรียนซื้อได้แก่ แผงหนังสือในตลาด

พฤติกรรมกรยืมสิ่งพิมพ์การ์ตูน (PASSALONG)

จากข้อมูลการศึกษาแล้วยังพบว่า ยังเกิดพฤติกรรมในการยืมเพื่อนในห้องอ่าน เนื่องจากราคาสิ่งพิมพ์ที่เปิดรับนั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งนักเรียนยังต้องพึ่งพาเงินไปโรงเรียนจากพ่อแม่ ทำให้นักเรียนนั้นค่อนข้างที่จะมีอำนาจซื้อจำกัด จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการยืม (PASSALONG) ระหว่างเพื่อนเกิดขึ้นดังนี้

พรพิมล พิทักษ์ ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “...บางที่ก็ยืมเพื่อนอ่าน เป็นเพื่อนคนละโรงเรียนยืมหนังสือการ์ตูนเล่มละ 5 บาท ไม่ซื้อเองแต่ยืมเพื่อนอ่านมากกว่า เพราะต้องเก็บเงินไว้ เป็นค่าขนม ...”

จีระวรรณ ศรีทับลอด ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “...พวกการ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้ความสนุกไม่ชอบซื้อเองเพราะแพงบางที่ก็ยืมของเพื่อนมาอ่าน และอ่านในวันที่ยืมจนจบเลย อ่านช่วงพัก...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... บางทียืมเพื่อนอ่าน พวกชายหัวเราะ เพื่อนก็จะให้ยืมประมาณ 3 วัน ...”

อุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... บางทีเพื่อนซื้อหนังสือขายหัวเราะมาก็จะยืมอ่าน บางทีเพื่อนจะให้ยืมอ่านที่บ้านหรือไม่ก็โรงเรียน ในเวลาว่าง 1 วัน เรียงตามคิว คนที่ยืมก่อนจะได้ไปอ่านก่อน แต่ยืมไม่บ่อย...”

วิรัชญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... ไม่ค่อยได้ซื้ออ่านเพราะมีราคาแพง จะใช้วิธียืมจากเพลง พวกชายหัวเราะบางทีถ้าเพื่อนมีก็จะยืมเพื่อนอ่านบ้างบางครั้งถ้าให้ยืม ก็ยืมอ่าน 2-3 วัน ใช้ความซื่อสัตย์ อ่านจบแล้วคืน...”

วนิดา แยมโสม ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... ยืมเพื่อนอ่าน 1-2 วัน เรียงตามคิว ผลัดกันอ่าน...”

ดวงพร คงชุมชื่น ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... บางทีก็เพื่อนในห้องเอามาอ่านก็จะอ่านตอนพักกลางวัน บางทีอ่านแล้วก็ยืมเพื่อนกลับบ้านเอาไปอ่าน ถ้าไม่ทวงก็อ่านไปเรื่อย...”

อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ชั้น ม.3 ได้กล่าวถึงการยืมหนังสือการ์ตูนจากเพื่อนมาอ่านว่า “... มีการยืมเพื่อนอ่านบ้าง เพื่อนในห้องก็จะยืมอ่าน 1-2 วัน ...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นอกจากจะเกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้นแล้วไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการซื้อโดยหันกับเพื่อนในการซื้อ และพฤติกรรมการซื้อด้วยตัวเอง แล้วยังพบพฤติกรรมในการยืมอ่าน

เงื่อนไ้ที่เพื่อนให้ยืมอ่านที่พบมีตั้งแต่ อ่านจบแล้วให้มาคืน เรียงตามคิว โดยที่ใครอ่านจบแล้วก็เอามาให้คนที่ยืมกลับมาคืนเจ้าของหนังสือนิตยสาร ได้แก่ นิตยสารขวัญเรือน กุลสตรี สกุลไทย

สำหรับหนังสือที่พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับโดยเฉพาะในห้องสมุด ได้แก่ นิตยสารขวัญเรือน กุลสตรี สกุลไทย ซึ่งในการเปิดรับนิตยสารเหล่านี้ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้จะพบเฉพาะการเปิดรับในห้องสมุดเท่านั้น

สิริพร มนต์กลาง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการอ่านนิตยสารในห้องสมุดว่า “...ช่วงที่อยู่โรงเรียน จะชอบไปอ่านหนังสือในห้องสมุดชอบอ่านพวกนิตยสาร ที่ห้องสมุดจะมีพวกนิตยสารเก่า บางทีก็ได้มาจากการบริจาคอย่างพวกขวัญเรือน กุลสตรี จะชอบอ่านพวกเพลง พวกเกี่ยวกับการเย็บผ้า บางทีก็จดเพลงไปร้องกับเพื่อน ๆ บ้าง...”

อิริฎญา จันทร์เทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการอ่านนิตยสารในห้องสมุดว่า “...ที่โรงเรียนจะชอบไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด...นิตยสารจะอ่านพวก ขวัญเรือน กุลสตรี สกุลไทย พวกเรื่องอาหาร ขนม จะชอบอ่านและดูวิธีทำจากนิตยสารจดมาลองทำดูก็ปรากฏผลสำเร็จ เคยลองทำพวกง่าย ๆ อย่างไขยัดไส้ และแม่ก็ชมว่า อร่อยดี ทีหลังทำให้กินอีกแต่ก็ไม่บ่อย...”

วิลาวัลย์ ศรีพันดอน ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการอ่านนิตยสารในห้องสมุดว่า “...ช่วงที่อยู่โรงเรียนก็มีบ้างที่ไปอ่านหนังสือในห้องสมุด...นิตยสารที่อ่าน จะเป็นพวกขวัญเรือน อ่านแล้วได้ความรู้ดี จะชอบดูรูป อ่านเรื่องอย่างพวกท่องเที่ยว จะมีเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างพวกเที่ยวบนดอย บนภู ดูดอกไม้หายาก อยากรู้อะไร...”

วัชรวิ อุดลครุฑ ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงการอ่านนิตยสารในห้องสมุดว่า “...สำหรับห้องสมุดที่โรงเรียนก็มีเข้าไปอ่านหนังสือบ้างจะชอบอ่านเรื่อง ๆ ทั่ว ๆ ไป โดยส่วนมากแล้วในห้องสมุดจะมาจากการบริจาค ตัวเองจะชอบอ่านพวกนิตยสาร ขวัญเรือน สกุลไทย บ้าง ก็อ่านแบบผ่าน ๆ อย่างขวัญเรือน จะชอบดูรูปมากกว่าจะอ่านเรื่องพวกเกี่ยวกับดาราศาสตร์ จะไม่ซื้อเองเพราะแพง...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนมากมีความสนใจที่จะเปิดรับนิตยสาร ขวัญเรือน สกุลไทย กุลสตรี ซึ่งก็เป็นที่น่าสังเกตว่า สิ่งพิมพ์พวกนิตยสารนั้น จะไม่พบว่ามีการซื้อสิ่งพิมพ์พวกนิตยสารนี้เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งพิมพ์เหล่านี้พบว่ามีราคาแพง

หนังสือพิมพ์

สำหรับหนังสือพิมพ์นั้น พบว่า นักเรียนไม่มีการเปิดรับสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดเลย เนื่องจากสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ไม่มีการให้บริการในห้องสมุด เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดหาสำหรับปีนี้

จากการสอบถามของอาจารย์ลัดดา ดีสิน ที่ดูแลห้องสมุดนี้ ได้กล่าวถึงเหตุผลว่าทำไมไม่มีหนังสือพิมพ์ให้บริการในห้องสมุดว่า

“ในปีที่ห้องสมุดไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือพิมพ์รายวัน เนื่องจากได้นำงบประมาณส่วนนี้ไปใช้ออย่างอื่น เพราะว่าตอนนี้เราได้ย้ายห้องใหม่ จากชั้นล่างไปอยู่ชั้นที่ 2 ของตัวอาคาร จึงทำให้หนังสือต่าง ๆ ยังไม่เรียบร้อย สำหรับหนังสือพิมพ์นั้น บางทีถ้าครูในโรงเรียนซื้อเข้ามาอย่างพวกเดนิวส์ก็จะเอาไปไว้ในห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนได้อ่านกัน หนังสือเราจะเน้นพวกหนังสือแบบเรียนเป็นหลัก เพราะเนื่องจากนักเรียนที่มาเรียนโรงเรียนแห่งนี้ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ แม้กระทั่งตำราเรียน ทางโรงเรียนจะแจกให้นักเรียนเอาไว้เรียนทุกเทอม ซึ่งในห้องสมุดจะมีบริการหนังสือแบบเรียนของทุกชั้นเอาไว้ให้อ่าน ถ้านักเรียนคนไหนไม่มีก็สามารถมาหาอ่านได้จากห้องสมุด ส่วนพวกหนังสือประเภทอื่นได้มาจากการบริจาคทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการ์ตูน นิตยสารต่าง ๆ พวก ขวัญเรือน สกุลไทย ซึ่งการได้มานั้น มีการได้รับบริจาคจากในเมืองอุดรฯ บ้างในกรุงเทพฯ บ้าง หรือในชุมชนบ้านน้ำซ่องแห่งนี้เอง โดยแต่ละปีโรงเรียนจะจัดสัปดาห์ห้องสมุดขึ้น ซึ่งก็จะมีการรับบริจาคหนังสือต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แล้ว จากชาวบ้านของชุมชนแห่งนี้ และจากนักเรียนเอง

จากคำกล่าวข้างต้นของอาจารย์ ลัดดา จะเห็นได้ว่าปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือ งบประมาณในการจัดหาหนังสือพิมพ์มาให้บริการในห้องสมุด ซึ่งก็ส่งผลให้ไม่เกิดการเปิดรับหนังสือพิมพ์ที่ห้องสมุด

จากคำกล่าวข้างต้นของอาจารย์ ลัดดา จะเห็นได้ว่าปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือ งบประมาณในการจัดหาหนังสือพิมพ์มาให้บริการในห้องสมุด ซึ่งก็ส่งผลให้ไม่เกิดการเปิดรับหนังสือพิมพ์ที่ห้องสมุด ทำให้นักเรียนไปเปิดรับที่บ้านและยังพบว่าบางบ้านที่ไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ไว้่านนักเรียนก็จะไปเปิดรับตามร้านค้าในตลาดแทน หรือยืมจากเพื่อนบ้านมาอ่าน

สถานที่อื่น

เนื่องจากบางบ้านของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและที่โรงเรียน ไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์รายวันไว้อ่าน นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากไปเปิดรับสถานที่อื่น นอกเหนือจาก ที่บ้าน สถานที่ที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ชอบไปเปิดรับได้แก่ ร้านค้าในตลาด หรือยืมจากเพื่อนบ้านมาเปิดรับ

พรพิมล พิทักษ์ ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ว่า “...พวกหนังสือพิมพ์ จะอ่านพวกเดนิวส์ ที่บ้านไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ เวลาไปซื้อของตามร้านค้าก็จะอาศัยอ่านตามร้านค้า ชอบอ่านพวกข่าวบันเทิง อย่างข่าวที่อ่านจะเป็นความเคลื่อนไหว ของบันเทิง อย่างข่าวเกี่ยวกับดาราที่เพิ่งอ่าน โดมชัชวราชนคนตาย 2 คน ที่กรุงเทพฯ...”

สิรินรัตน์ อ้วนแพง ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...พวกหนังสือพิมพ์จะอ่านพวกไทยรัฐ ที่บ้านตาจะเป็นคนซื้อจะมีอ่านที่บ้านบ้าง แต่จะอ่านที่บ้านเพื่อนมากกว่า เพราะจะได้อ่านด้วยกัน ชอบอ่านพวกข่าวทั่วไปที่น่าสนใจอย่างข่าวฆาตกรรม บันเทิง แต่จะชอบอ่านข่าวบันเทิงมากที่สุด เพราะจะได้รู้เรื่องเกี่ยวกับดารา ...”

จินตนา ทาปลัด ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...หนังสือพิมพ์ชอบอ่านไทยรัฐ อ่านพวกข่าวบันเทิงข่าวที่น่าสนใจอย่างตอนนี้จะเป็นพวกข่าวหวยลือค ที่บ้านไม่ได้ซื้อไปยืมข้างบ้านมาอ่านที่บ้านต่อเอง...”

อริศรา เจริญสุข ได้กล่าวถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ตามร้านค้าว่า “...หนังสือพิมพ์จะอ่านไทยรัฐ ยี่ห้ออื่นไม่ได้อ่านเท่าไร เมื่อก่อนจะมีหนังสือพิมพ์ให้อ่านแต่เดี๋ยวนี ไม่มีไม่รู้ว่าอะไร ถ้าอ่านจะชอบอ่านพวกข่าวบันเทิงมากที่สุด จะรู้เรื่องเกี่ยวกับดาราอย่างข่าวกรรชัย เลิกกับแพน จะรู้จากหนังสือพิมพ์ มีไปอ่านบ้างตามร้านค้าในตลาด...”

นอกจากนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้จะชอบเปิดรับหนังสือพิมพ์อ่านตามร้านค้าในตลาด และยืมจากเพื่อนบ้านมาอ่านแล้ว สำหรับนักเรียนที่มีกรเปิดรับหนังสือพิมพ์ที่บ้าน พบว่าสมาชิกในครอบครัวจะเป็นคนซื้อมาเปิดรับและเนื้อหาที่ชอบเปิดรับได้แก่เนื้อหาบันเทิงเป็นหลัก ข่าวที่ว่าไปที่น่าสนใจและกีฬา

“...พวกหนังสือพิมพ์ ที่บ้านจะซื้อไทยรัฐอ่าน พ่อจะเป็นคนซื้อข่าวที่ชอบอ่านจะเป็นพวกกีฬาบันเทิง...” (ศศิวิมล มาลอินทร์ ม.3)

สถานที่อื่น ๆ ที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากเปิดรับได้แก่ ร้านค้า และ แผงหนังสือ

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก บางคนมีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน ด้วยเหตุผลที่ว่า ที่บ้านไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน

พรพิมล พิทักษ์ ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...พวกหนังสือพิมพ์ จะอ่านพวกเดนิวส์ ที่บ้านไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ เวลาไปซื้อของตามร้านค้าก็จะอาศัยอ่านตามร้านค้า ชอบอ่านพวกข่าวบันเทิง อย่างข่าวที่อ่านจะเป็นความเคลื่อนไหว ของบันเทิง อย่างข่าวเกี่ยวกับดาราที่เพิ่งอ่าน โดมขับรถชนคนตาย 2 คน ที่กรุงเทพฯ...”

สิรินรัตน์ อ้วนแพง ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...พวกหนังสือพิมพ์จะอ่านพวกไทยรัฐ ที่บ้านตาจะเป็นคนซื้อจะมีอ่านที่บ้านบ้าง แต่จะอ่านที่บ้านเพื่อนมากกว่า เพราะจะได้อ่านด้วยกัน ชอบอ่านพวกข่าวทั่วไปที่น่าสนใจอย่างข่าวฆาตกรรม บันเทิง แต่จะชอบอ่านข่าวบันเทิงมากที่สุด เพราะจะได้รู้เรื่องเกี่ยวกับดารา ...”

จินตนา ทาบลด ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...หนังสือพิมพ์ชอบอ่านไทยรัฐ อ่านพวกข่าวบันเทิงข่าวที่น่าสนใจอย่างตอนนี้จะเป็นพวกข่าวห่วยลือค ที่บ้านไม่ได้ซื้อ ไปยืมข้างบ้านมาอ่านที่บ้านต่อเอง...”

อริศรา เจริญสุข ชั้น ม.2 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...หนังสือพิมพ์จะอ่านไทยรัฐ ยี่ห้ออื่นไม่ได้อ่านเท่าไร เมื่อก่อนจะมีหนังสือพิมพ์ให้อ่านแต่เดี๋ยวนี ไม่มีไม่รู้เพราะอะไร ถ้าอ่านจะชอบอ่านพวกข่าวบันเทิงมากที่สุด จะได้รู้เรื่องเกี่ยวกับดาราอย่างข่าวกรรชัย เลิกกับแพนจะรู้ว่าอ่านจากหนังสือพิมพ์ มีไปอ่านบ้างตามร้านค้าในตลาด...”

ณัฐพงษ์ โปธิชัยแก้ว ชั้น ม.1 ได้กล่าวถึงการเปิดรับหนังสือพิมพ์ว่า “...อยากพวกหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ใช้อาศัยอ่านตามร้านค้า ในตลาดถ้าแวะไปซื้อของ และมีอ่านก็จะอ่าน จะอ่านข่าวทั่ว ๆ ไปกับข่าวกีฬา เพราะชอบกีฬาอยู่แล้ว...”

การเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

จากพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆ หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้จากสื่อโทรทัศน์ที่พบว่า สื่อโทรทัศน์นั้น ได้นำเสนอภาพ “ตัวแบบ” ให้กับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับในรายการที่ตนเองเลือกสนใจที่จะเปิดรับโดยที่ “ตัวแบบ” ที่เห็นนั้น สื่อโทรทัศน์ ได้นำเสนอจากรายการที่นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ชอบเปิดรับ ได้แก่ รายการที่มีเนื้อหาบันเทิง ดังนี้ รายการกีฬา รายการเกมส์โชว์ ละคร ข่าว

ในกรณีของการเปิดรับเกมส์ซึ่งมีการเรียนรู้ทางสังคม

“...ชอบดูรายการเกมส์แก้จน อย่างที่จำได้ เขาคนหนึ่งที่สู้ชีวิตจากคนขายของรับเย็บเสื้อผ้าส่ง แล้วขยับมารับเสื้อผ้าขายเองแต่ขาดทุน แต่ก็ยังสู้ถึงเป็นหนี้ ต่อมาก็จึงทำขนมขาย (เป็นทรงปีรามิค) ขนมอบรรจุถุงขาย ฝอยทอง ทองหยอด ตอนแรกยังขายไม่ดี จากนั้นเริ่มส่งออกตามร้านค้าต่าง ๆ และปรับปรุงรสชาติไปเรื่อย ๆ จนอร่อยขายดี ได้ความรู้สึกลึกซึ้งว่า ต้องมีความมานะอดุสาหะ ถ้าเราจบก็ต้องสู้ชีวิตเหมือนเขา จะนั่งอยู่กับตายาย ตากับยายก็จะสอนถึงว่าอดทนและให้มีความพยายามเหมือนกับคนนี้ ที่พยายามจนสำเร็จ รวยได้...” (นภาลักษณ์ เข็มคำภา ม.2)

จากคำกล่าวของนภาลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงว่า การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะที่มีลักษณะที่รายการได้นำเอาบุคคลที่ประสบความสำเร็จมาออกรายการ ซึ่งจากคำกล่าวของนภาลักษณ์ แสดงให้เห็นว่าได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำตัวแบบตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งเด็กได้เห็นจากตัวแบบ ซึ่งเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเด็กได้เปิดรับแล้ว ได้จดจำเอา วิธีที่ทำให้ประสบความสำเร็จของตัวแบบที่ได้รับชม ซึ่งตามกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคมของ BANDURA ที่กล่าวอ้างถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมว่าจะต้องมาจากการกระตุ้น ของสารที่สามารถสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดการจดจำได้ ซึ่งในกรณีของนภาลักษณ์นี้ได้เก็บเอาความรู้สึกที่จะต้องมีความมานะพยายาม เอาไว้ โดยที่ยังไม่เกิดตัวพฤติกรรมนั้น ที่จะแสดงออกมา และยังมีตากับยายที่บ้านใช้ตัวแบบที่ดูจากโทรทัศน์ด้วยกัน สอนหลานผ่านทางโทรทัศน์

ในกรณีของการเปิดรับรายการเจาะสนามกับการเรียนรู้ทางสังคมโดยผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

“...พวกเจาะสนามก็มีให้ดูช่วงบ่าย จะมีพวกบอลคู่ที่แข่งมาดู ตัดภาพตอนยิงมาให้ดู ... อย่างพวกแมนยู ก็ชอบพวกเบคแฮม ที่ชอบก็เพราะเล่นดี การเลี้ยงลูก ทำประตู อย่างบอลไทยก็จะ

ชอบพวก นที ชิกโก้ ก็ชอบเล่นดี ก็จำเอาวิธีการเลี้ยงลูกจากพวกเขาจะสนาม เวลาไปเล่น แต่ก็ไม่เหมือนหรอก จะเล่นกันสนุก ๆ กับเพื่อนมากกว่า...” (ณัฐพงศ์ โพธิชัยแก้ว ม.1)

จากคำกล่าวของณัฐพงศ์ จะเห็นได้ว่า มีการเลือกเปิดรับเลือกรับรู้และเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่ตนเองต้องการและสอดคล้องกับอุปนิสัย ตลอดจนโลกทรรศน์ ตามแนวคิดของ KLAPPER ดังที่ณัฐพงศ์ ได้เลือกที่จะเปิดรับชมรายการ เจาะสนาม ที่ตนเองชอบ เนื่องจากมีความชอบอยู่ทางด้านกีฬาอยู่แล้ว ดังนั้น ณัฐพงศ์ จึงเลือกจดจำ (SELECTIVE RETENTION) ในฟุตบอลจากรายการเจาะสนาม เนื่องจากความชอบในกีฬาฟุตบอล นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการเรียนรู้จากการสังเกตด้วยตนเอง (OBSERVATION LEARNING) จากแบบ ซึ่งเป็นนักกีฬาฟุตบอลที่ตัวเองชื่นชอบ และจดจำเอาวิธีการเล่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตตามแนวคิดของ BANDURA ที่โฆษณาได้ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการให้ความสนใจและนำไปสู่การเรียนรู้ในการจดจำที่ผู้รับสารจะทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบ ซึ่งในที่นี้ก็คือ นักกีฬาฟุตบอล โดยที่สามารถที่จะนำมาเรียกหรือทบทวนได้

ในกรณีของการเปิดรับชมรายการกีฬา โดยมีพ่อ บุคคลใกล้ชิดเป็นแรงเสริม

“...ข่าวกีฬา จะชอบดูอยู่ 2 อย่าง เพราะชอบกีฬา คือบอลกับมวย มวยที่ชอบก็เพราะพ่อจะชอบมวย และที่บ้านก็จะมีกระสอบทรายเอาไว้ซ้อมชกพ่อก็จะสอนให้ชก จัดท่าทางให้ จะซ้อมชกอยู่ที่บ้านบ่อย พ่อจะชอบดูมวย อย่างมวยวันเสาร์ อาทิตย์ จะดูพวกมวยเราก็จะดูอยู่ด้วยก็ชอบแต่ไม่เคยไปชกกับใคร ชอบซ้อมมวยชกกระสอบทรายเอาไว้ เพื่อความแข็งแรง ไม่อยากจะชกเป็นเรื่องเป็นราว ส่วนที่มบอลจะชอบแมนยู ชอบนักเตะ รอยคีน ที่ชอบเพราะจะยิงลูกฟรีคิกสวย และมีการจำเอาวิธีการเล่นบ้างอย่างพวกลูกโหม่ง มาเล่นกับเพื่อน เตะเล่นกันสนุก ๆ ..ชอบดูพวกเขาจะสนาม ที่ชอบดูเพราะได้ดูบอลต่างชาติ จะได้รู้ว่าทีมอะไร แข่งกับทีมอะไร...” (เทอดศักดิ์ แก้วมณี ม.3)

จากคำกล่าวของ เทอดศักดิ์ จะเห็นได้ว่า มีการเลือกเปิดรับรายการที่ตนเองชอบนั้นก็คือกีฬา ฟุตบอลกับมวย ซึ่งมีแนวคิดของ “นักกีฬา” อยู่ ซึ่งในกีฬามวยนั้น เด็กได้ประสบการณ์ตรงจากพ่อซึ่งชอบกีฬามวยอยู่แล้ว และตัวเองก็ชอบที่จะเปิดรับ ในระยะแรกนั้น ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงและได้รับแรงเสริมจากพ่อซึ่งสนับสนุนให้ซ้อม และสอนให้โดยตรงและตัวเองก็เลือกที่จะเปิดรับ เลือกรับรู้ และการเลือกจดจำของบุคคลที่ KLAPPER ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลมักที่จะเลือกเปิดรับแนวคิดที่สอดคล้องกับ อุปนิสัย หรือโลกทรรศน์ เดิมของตน ซึ่งการที่ชอบเลือกเปิดรับรายการเหล่านี้ ก็เป็นเพราะคำกล่าวอ้างข้างต้นได้ อ้างอิงถึงพ่อ ที่มีอิทธิพลต่อการที่เปิดรับรายการ

เหล่านี้ ซึ่งทำให้เกิดการชอบที่จะเปิดรับรายการด้วยกัน นอกจากนั้นแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงเรื่อง การเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวกับความสนใจ และนำไปสู่การเรียนรู้ ในขั้นของการรำลึกและจดจำที่ผู้ รับสารจะทำการเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบเข้าสู่ความทรงจำโดยที่นำมาเรียกหรือทบทวนใช้ ได้

“...เจาะสนามที่ชอบดูเป็นประจำก็เพราะรายการนี้ จะมีบอลคู่ดัง ๆ ต่าง ๆ มาให้ดูหลายคู่ อย่างพวก แมนยู ลิเวอร์พูล และมีข่าวความเคลื่อนไหวของทีมบอล นักบอลต่าง ๆ ซึ่งก็ชอบบอล อยู่แล้ว จึงชอบดูและตัวเองก็ชอบเล่นด้วย จะเล่นกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนและซ้อมอยู่กับทีมของโรงเรียน นักบอลไทยที่ชอบพวก ธวัชชัย ชิกโก้ พวกนี้เล่นดี อย่างพวกชิกโก้ กับธวัชชัย เป็นคนที่ยิงลูกโทษ ตอนเอเชียนเกมส์ ที่แข่งกับเกาหลีใต้ให้ไทยชนะ ก็ชอบตั้งแต่ตอนนั้น อย่างพวกนักบอลต่างประเทศ ชอบแมนยู ชอบการเล่นของทีมเล่นเข้าหากันดี อย่างทีม ลิเวอร์พูล จะชอบ เจอร์ราร์ด โอเว่น ชอบเพราะเป็นศูนย์หน้าที่ยิงเร็ว ทำประตูได้ไว ก็มีซ้อมเตะบ้างจำเอาแบบที่ดู ก็จะชมตัวเอง ถ้าเตะดี อย่างลูกเตะฟรีคิก ลูกโหม่ง บางทีก็เตะดี บางทีก็ไม่ดี แต่เตะให้เหมือนคงยาก...”

“...ข่าวชอบดูข่าวกีฬามากที่สุด ชอบเพราะจะได้ดูฟุตบอลว่าข่าวความเคลื่อนไหวจะเป็นอย่างไร อย่างเช่นทีมชาติไทยไปแข่งที่ไหนกับทีมอะไรบ้างก็จะติดตาม...” (เด่นพงษ์ อะโน ม.3)

จากคำกล่าวของเด่นพงษ์ จะเห็นได้ว่า มีการเลือกเปิดรับเลือกรับรู้ และเลือกจดจำเฉพาะ สิ่งที่ตัวเองชอบต้องการและสอดคล้องกับอุปนิสัยตลอดจนโลกทรรศน์ ที่สื่อสมไว้ตามแนวคิดของ KLAPPER ดังนั้น เด่นพงษ์ จึงเลือกเปิดรับในรายการที่ตนเองชอบได้แก่ เจาะสนามและเลือกที่จะ เปิดรับชมข่าวกีฬา มากกว่าอย่างอื่น เนื่องมาจากความชอบกีฬาฟุตบอลที่ตนเองมีความชอบใน กีฬานี้อยู่แล้ว นอกจากนั้นแล้ว จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตเกิดขึ้น (OBSERVATION.LEARNING) จากรายการที่ตัวเองชอบเปิดรับชมเป็นประจำ ซึ่งตัวแบบ (MODELLING) ก็คือ นักกีฬาฟุตบอลที่ตัวเองชอบ ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้น ยังแสดงให้เห็นถึงการ เรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวกับการสังเกตตามแนวคิดของ BANDURA ในที่นี้ก็คือรายการเจาะสนาม ข่าวกีฬา ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยการสร้างความสนใจและนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นตอนการรำลึก และจดจำที่ผู้รับสารจะทำการเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบเข้าสู่ความทรงจำ โดยสามารถนำมา เรียก หรือทบทวนได้นอกจากนั้นแล้วยังพบถึงการให้กำลังใจหรือแรงเสริม ที่สร้างจากตนเอง เมื่อตัวเองปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับแบบที่เลียนแบบในที่นี้ก็คือ นักกีฬาฟุตบอล

นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่า รายการเจาะสนาม ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และจดจำดังแบบตามแนวคิดของ BANDURA ดังนี้

“...พวกเจาะสนามก็มีดูช่วงบ่าย จะมีพวกบอลคู่ที่แข่งมาดูตัดภาพตอนยิงมาให้ดู...ชอบพวกเบคแฮม ที่ชอบเพราะเล่นดีการเลี้ยงลูก ทำประตู อย่างบอลไทยจะชอบพวก นที ชิกโก้ ก็ชอบเล่นดี ก็จำเอาวิธีการเตะเลี้ยงลูกจากพวก “เจาะสนาม” บ้างเวลาแต่ไม่เหมือนหรืออก เล่นกันสนุกๆ...” (ณัฐพงษ์ โพธิ์ชัยแก้ว ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนได้กล่าวอ้างถึงตัวแบบที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งการที่นักเรียนได้เปิดรับชมรายการดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้ และจดจำตัวแบบตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งผู้รับสารก็คือ ณัฐพงษ์จะเลือกสังเกตและจดจำสารก็คือวิธีการเล่นจากตัวแบบและเก็บบันทึกเป็นข้อมูลด้วยการจดจำภาพที่เห็นหรือตามกระบวนการเลือกจดจำของบุคคลตามแนวคิดของ BANDURA แต่ก็มีข้อจำกัดก็คือตัวแบบก็คือ เป็นตัวแบบที่เลียนแบบได้ยาก ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าว “...จำวิธีการเตะเลี้ยงลูกจากพวกเจาะสนามเวลาไปเล่น แต่ก็ไม่เหมือนหรืออก...” ซึ่งการเปิดรับชมรายการเจาะสนามนี้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับ และการเลือกรับรู้ และเลือกจดจำของ KLAPPER

นอกจากตัวแบบที่เป็นนักกีฬา ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำจากตัวแบบของ BANDURA แล้ว ในรายการที่เป็นละคร เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรัก เช่น เรื่องของ เมียจำเป็น ยังทำให้เกิดการเรียนรู้ และเลือกสังเกต จากตัวแบบที่เป็น ละครที่ชอบเปิดรับดังนี้

ในกรณีของการเปิดรับรายการวัยรุ่น อีฟอทีน เวคคลับ ซึ่งมีการเรียนรู้ทางสังคมเกิดขึ้น

“...อีฟอทีน เป็นอีกรายการที่ชอบดู ได้ฟังเพลง ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น ว่ามีรสนิยมการแต่งตัวเป็นอย่างไร ไม่อยากทำตามดูเอาไว้เพื่อรู้ ตอนนี่เปลี่ยนเป็น เวคคลับ วันอาทิตย์ เป็นรายการวัยรุ่นเปิดเพลงอย่างพวกของ ทาทา ก็เพราะดี อย่างเช่น การดูแลรักษาผิว มีการสาธิตให้ดู ก็จำเอา ใช้ไขขาวทาบนหน้า และลอกออก แต่ตัวเองไม่กล้าทำตามเพราะกลัวแพ้บางทีก็จะบอกเพื่อนสนิทแถวบ้าน เพื่อนบอกว่าจะลองทำดู บางทีเพื่อนก็ทำตาม เราก็ดีใจ...” (จินตนา ทาปลัด ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นของจินตนา จะเห็นได้ว่ามีการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งผู้รับสารจะเลือกสังเกตและจดจำสารจากตัวแบบและเก็บบันทึก เป็นข้อมูลด้วยการจดจำภาพที่เห็น หรือตาม

กระบวนการเลือกจดจำของบุคคล ตามแนวคิดของ BANADURA ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อได้ทำจำภาพที่เห็นแล้ว ยังไม่เกิดพฤติกรรมที่ทำตามอย่างเกิดขึ้น เนื่องจากเกิดความลังเลไม่กล้าที่จะทำพฤติกรรมนั้น แต่จะให้บุคคลรอบข้างคือเพื่อนให้เกิดพฤติกรรมแทนตนเอง ซึ่งไม่ได้เกิดการเรียนรู้จากผลการกระทำของตนเอง (LEARNING BY RESPONSE CONSEQUENCES)

อิทธิพลของโฆษณาในโทรทัศน์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

นอกจากนั้นแล้วยังพบอีกว่า อิทธิพลของโฆษณา ที่นักเรียนก็คือจินตนาได้เปิดรับจากโทรทัศน์ นั้น ส่งผลให้เกิด"พฤติกรรมการซื้อ"ในเวลาต่อมา

"...เมื่อ 2-3 วัน ซื้อหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก เป็นครั้งแรกที่ซื้อเพราะดูโฆษณาแล้วสนใจ อยากจะอ่านเลยซื้อแต่พออ่านแล้วรู้สึกว่ามีอะไร เหมือนไทยรัฐ..." (จินตนา ทาบัด ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกจดจำ เฉพาะที่ตนเองเห็นว่าสนใจหรือแปลกใหม่ ตามที่ BANDURA เรียกว่า เป็นรายการเรียนรู้ที่สร้างความสนใจและนำไปสู่การจดจำในที่สุด สอดคล้อง กับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับการเลือกรับรู้ และเลือกจดจำของ KLAPPER ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้นของจินตนา แสดงให้เห็นว่า โฆษณาที่เปิดรับชมผ่านทางโทรทัศน์นั้น ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้และจดจำในบุคคลตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อได้ ซึ่งหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งที่กระตุ้นทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้น

นอกจากอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้นแล้ว ละครหลังข่าวในเรื่อง แม่เลือกเกิดได้ ซึ่งตัวแบบที่อยู่ในละครโทรทัศน์ เป็นโสเภณี ได้เป็นตัวแบบ (MODELING) ที่ทำให้บุคคลที่ใกล้ชิด หรือเป็นผู้ใหญ่ใช้ในการสอนว่าพฤติกรรมที่เห็นในโทรทัศน์นั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี

"...พวกละคร แม่เลือกเกิดได้ ก็จะถูกกันทั้งหมด ยาย ตัวเอง และน้อง ก็สนุกดี บางเรื่องก็ให้ความรู้เรื่องการทำตัวไม่ดีย่างเวลาตกกันทะเลาะกัน ยายก็จะสอนด้วยว่าทำตัวอย่างนี้ไม่ดี เนื้อเรื่องเป็นละครที่เกี่ยวกับโสเภณี ตัวเองก็จะจำเอาไว้ว่าไม่ดี..." (สิรินรัตน์ อ้วนแพง ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นของสิรินรัตน์ จะเห็นได้ว่า การที่สิรินรัตน์ชอบเปิดรับชมรายการละครแม่เลือกเกิดได้ ซึ่งเนื้อเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตของโสเภณี ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และจดจำ

ตัวแบบ แต่ไม่สามารถที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างเช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์เวลาทะเลาะกัน ซึ่งบุคคลที่ใกล้ชิดนั้นก็คือ ยาย ได้ใช้ตัวแบบที่เปิดรับชมนั้น สอนถึงตัวแบบที่ไม่ดี แก่ สิริรัตน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำของบุคคล ดังที่ KLAPPER แต่การจดจำนั้น เป็นสิ่งที่เห็นตรงกันข้ามกันกับ ตัวแบบที่เห็นในละคร พร้อมทั้งบุคคลที่ใกล้ชิดในครอบครัวก็คือยาย ได้เป็นบุคคลที่ชี้ให้เห็นว่าตัวแบบที่เห็นในละครเป็นสิ่งที่ไม่ดี

“...ดูละครเมียจำเป็น สนุกดี เนื่องเรื่องเกี่ยวกับพระเอกโดนหลอกแต่งงานกับคนที่ไม่ใช่คู่มันเอาไว้ตั้งแต่แรก และก็ไปชอบกันจริง ๆ กับคนที่ปลอมมา ก็คือ น้ำฝน ดูแล้วได้แง่คิดว่าคนเราไม่จำเป็นต้องหมั่นกันก่อน ได้คบกันก็รักกันได้...” (ลินจง สวยงาม ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นของลินจงจะเห็นได้ว่า เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้และเลือกจดจำของ KLAPPER ซึ่งลินจง เลือกที่จะเปิดรับละครแนวความรัก ซึ่งตัวละครที่เห็นจากการเปิดรับนั้น ทำให้ลินจงเกิดการรับรู้และจดจำ เนื้อเรื่องที่ได้เปิดรับ ซึ่งก็สอดคล้องกับกระบวนการเลือกสังเกต และจดจำสารจากตัวแบบ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ตัวละครที่ดำเนินอยู่ในเรื่อง และได้เก็บบันทึกเป็นข้อมูลด้วยการจดจำภาพที่เห็น และได้สรุปออกมาเป็นแง่คิดที่จดจำเอาไว้ในเรื่องที่เกี่ยวกับความรัก ที่สอดคล้องกับความต้องการภายในของวัยรุ่น

นอกจากละครในเรื่องของความรักที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และจดจำสารจากตัวแบบ จากในตัวละครแล้ว ยังพบว่าการที่ชอบเปิดรับชมรายการวัยรุ่น ทินทอล์ก ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านจากตัวแบบที่ได้เห็นจากรายการ (LEARNING THROUGH MODELING) แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดการสร้างพฤติกรรมขึ้นมาได้ ดังนี้

“...อย่างอ๊อฟทีน นั้นดูแล้วได้รู้ว่า การแต่งตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างไร ดูจากภาพที่ไปถ่ายตามที่วัยรุ่นชอบไปกัน อย่างพวกกรุงเทพฯ มีการแต่งตัวอย่างไร ที่นี้ไม่มีใครแต่งตัวก็ได้แต่ดู ไม่อยากแต่ง ไม่ค่อยเข้ากับตัวเองไม่ชอบ...” (อุทุมพร คุณชื่น ม.2)

จากคำกล่าวของอุทุมพร จะเห็นได้ว่าการที่เปิดรับชมรายการเกี่ยวกับวัยรุ่น อ๊อฟทีน ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำตัวแบบตามแนวคิดของ BANDURA โดยที่ผู้รับสารจะเลือกสังเกตและจดจำสารจากตัวแบบ และเก็บบันทึกข้อมูลด้วยการจดจำภาพที่เห็นในคำกล่าวนี้นี้ ตัวแบบก็คือวัยรุ่นที่แต่งตัว ที่เห็นจากภาพในรายการ ซึ่งแม้ว่า จะเกิดตามกระบวนการเลือกจดจำตามแนวคิดของ BANDURA แต่ไม่อาจก่อให้เกิด การสร้างพฤติกรรมที่ทําอย่างตัวแบบที่เห็นได้ เนื่องจาก

สภาพแวดล้อมของนักเรียนที่อาศัยอยู่ได้แก่ ในหมู่เพื่อนฝูง ไม่มีใครแต่งและการรู้ถึงรูปร่าง รูป
ลักษณะ ความไม่เหมาะสมของตัวเอง

นอกจากการที่เปิดรับชมรายการวิทยุแล้ว ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำตัวแบบตาม
แนวคิด ของ BANDURA แล้วยังทำให้เกิดการสร้างพฤติกรรม ที่ได้เห็นจากตัวแบบที่เห็นจากราย
การดังนี้

“...รายการที่ชอบ เวคคลับ เป็นรายการที่เกี่ยวกับวัยรุ่น...มีเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัย
รุ่นอย่างพวกเพลง การดูแลตัวเองของวัยรุ่น เช่น พวกการรักษาความสะอาด มีพวกวัยรุ่นมาคุยกัน
มาทำให้ดู อย่างเรื่องรักษาหน้า ให้ล้างหน้าด้วยน้ำสะอาดก็พอและพวกดูแลร่างกายของวัยรุ่นช่วง
หน้าหนาว มีการใช้ครีมทาหน้าไม่แตก เคยลองใช้มาแล้ว นานทีก็ดี...” (อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง
ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่นักเรียนได้เปิดรับชมรายการ ที่เกี่ยวกับ การดูแล
ร่างกายผิวหนังในรายการวัยรุ่น ซึ่งก็ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และจดจำตัวแบบตามแนวคิดของ
BANDURA ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยการสร้างความสนใจ และนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นของการจด
จำ และเก็บบันทึกข้อมูลเอาไว้ในความทรงจำ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติตามอย่างที่ได้จด
จำมา และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้และเลือกจดจำ
ของ KLAPPER และยังเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น ในการดูแลตัวเอง ซึ่งจากคำ
กล่าวข้างต้น ยังได้เรียนรู้จากผลการกระทำของตนเอง (LEARNING BY RESPONSE
CONSEQUENCES) โดยคำกล่าวที่ว่า “...เอาของแม่เอามาทาใช้แล้วดี ผิวหน้าไม่แตก เคยลองใช้
มาแล้ว นาน ๆ ทีก็ดี...”

จากคำกล่าวต่าง ๆ ของนักเรียนกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนมากนี้ จะเห็นได้ว่าการเลือกที่จะเปิด
รับ การเลือกรับรู้ และเลือกที่จดจำตามโลกทัศน์ ของตนตามแนวคิดของ (KLAPPER) ซึ่งจะเห็น
ได้จากการเลือกที่จะเปิดรับรายการกีฬาได้แก่เจาะสนาม ซึ่งมีการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ
(OBSERVATION LEARNING) จากตัวแบบ (MODELING) ที่ตัวเองชื่นชอบก็คือ นักฟุตบอล ซึ่ง
ก่อให้เกิดการสร้างพฤติกรรมเกิดขึ้น ซึ่งในบางกรณี ตัวแบบมีความยากเกินกว่าที่จะเรียนแบบ
กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมผ่านทางตัวแบบก็จะไม่เกิดการสร้างพฤติกรรมเกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้
จากในกรณีของอุทุมพร คุณชื่น ชั้น ม.2 เป็นตัวอย่าง และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของ
BANDURA ก็ยังก่อให้เกิดการสร้างพฤติกรรมตามอย่างตัวแบบที่ได้เห็นจากรายการวัยรุ่นอย่าง
เช่นในกรณีของ อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง นอกจากนั้นแล้วกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของ

BANDURA นั้น ยังทำให้เกิดพฤติกรรมในการซื้อสื่อเกิดขึ้น หลังจากได้เปิดรับชม หนังสือโฆษณา แล้วก็ก่อให้เกิดการเลือกจดจำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าสนใจหรือแปลกใหม่ตาม BANDURA ซึ่งเรียกว่าเป็นระยะของการเรียนรู้ที่สร้างความสนใจ และนำไปสู่การจดจำในที่สุด ซึ่งหนังสือโฆษณาที่เปิดรับชมทางโทรทัศน์ เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้น นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่าบุคคลที่ใกล้ชิดในครอบครัว ยังใช้ตัวละครจากละครโทรทัศน์เป็นตัวแทนที่ใช้สอนผู้ถูกวิจัย อย่างในกรณีของสิรินรัตน์ อ้วนแพง ม.1 ซึ่งเลือกที่จดจำนั้นเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับตัวแทนที่เห็นในละคร

การเรียนรู้ (LEARNING) จากสิ่งต่าง ๆ ที่ เปิดรับชมจากรายการ

“ขอบคุณเรื่องแม่โขง ที่พีทเล่นก็สนุกดี เป็นเรื่องลึกลับเกี่ยวกับพญานาค ในแม่น้ำโขงดูแล้วก็ได้ความรู้ดี เกี่ยวกับพญานาค ว่าเป็นอย่างไร แต่ตัวเองก็เชื่อเอาไว้ก่อน เพราะเคยฟังจากผู้ใหญ่ว่ามีจริง จะขึ้นมาตอนออกพรรษา ...” (ณัฐพงษ์ โพธิ์ชัยแก้ว ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นของณัฐพงษ์ จะเห็นได้ว่ามีความคิดเกี่ยวกับ “ความเชื่อ” ดังที่ KLAPPER ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลมักจะทำเลือกเปิดรับแนวคิดที่สอดคล้องกับอุปนิสัยหรือโลกทัศน์แต่เดิมของตน มากกว่าสิ่งที่ขัดแย้งกับอุปนิสัยหรือโลกทัศน์ที่มีอยู่เดิม ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนชาวอีสานมีความเชื่อในเรื่องของพญานาค ว่ามีอยู่จริงมีที่อาศัยอยู่ในใต้แม่น้ำโขง และจะแสดงปาฏิหาริย์ให้เห็นหลังจากออกพรรษา โดยจะเป็นลักษณะของลูกไฟที่ชาวท้องถิ่นเรียกว่า บั้งไฟพญานาค ซึ่งนักเรียนมีการเรียนรู้จากละครที่ตัวเองเปิดรับผนวกกับความเชื่อดั้งเดิมที่เสริม (Reinforcement) ให้เชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ของพญานาค ตามเนื้อเรื่องที่เปิดรับชม

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าอีกว่า ในรายการต่าง ๆ ได้แก่ เกมนานาชาติ ได้เรียนรู้ (LEARNING) ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นที่น่าสนใจ เป็นการเปิดโลกทัศน์ ให้กว้างโดยตัวเองไม่ต้องมีประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) โดยที่ดูด้วยตัวเอง แต่ก็อาศัยการเรียนรู้จากสื่อ (Mass-Mediated Experience)

“...ขอบคุณเกมส่นานาชาติ ช่อง 5 จะพาไปเที่ยวต่างประเทศได้รู้ถึงสถานที่ต่าง ๆ ถ้าสุดท้ายดูเป็นประเทศบรูไน นิวยซีแลนด์ ไปดูสิ่งแปลก ๆ ตามสถานที่ต่าง ๆ อย่างพวกภูเขาไฟ...” (พรพิมล พิทักษ์ ม.1)

“...สองโลก ชอบดูพวกพาไปเที่ยวผจญภัยอย่างในถ้าต่าง ๆ มีการสำรวจ ได้ความรู้ดี รู้ว่าในถ้าบางแห่งก็มีพวกโครงกระดูก ภาพเขียน...” (นภลัย เหมคำภา ม.1)

“...เกมเศรษฐีเป็นรายการที่ดูแล้วสนุก มีการแจกรางวัลเยอะดี บางทีเราก็จะเล่นตามไปด้วย คอยลุ้นว่าจะไปถึงข้อไหนคำถามที่ถามก็เป็นความรู้ดี อย่างเช่น เวลามาตรฐานของโลกอยู่ที่ประเทศอะไร คำตอบจะเป็นอังกฤษ ก็เพิ่งจะรู้จากรายการนี้ว่า อยู่ที่ไหน...” (อริศรา เจริญสุข ม.2)

“...เวคคัลบ ช่อง 5 ก็ชอบ พิธีกร ลีโอพุดม พุดเก่งและจัดรายการเป็นกันเอง มีเพลงมาให้ฟัง อย่างพวกโลโซ มอสหรือไม่ว่าจะพาไปเที่ยว ที่เที่ยวต่าง ๆ อย่างที่เที่ยวในกรุงเทพฯ ที่เราไม่เคยไปอย่างพวกสะพานพุทธ สวนหลวง ร.9 ดูแล้วได้รู้ว่ามีที่เที่ยวอะไรบ้าง อยากจะไปบ้างแต่ไม่มีโอกาส...” (วิรัชญา จันทร์เทศ ม.2)

“...เมื่อก่อนที่จะมีเวคคัลบจะดูอีฟอทีน ทีนทอล์ก จะมีสอพบกภาษาอังกฤษ และพาไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ พวกต่างประเทศอย่างพวก อียิปต์ สนุกดี เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็น อย่างพวกมัมมี่...” (วิชัย อุบลครุฑ ม.2)

“...เกมส์เศรษฐี เกมจรรยาชน ดูแล้วได้ความรู้ดี ได้มีการขยายคำตอบต่าง ๆ อย่างเกมส์เศรษฐี แต่ละคำถามก็เป็นความรู้ดี อย่างสนุกเกอร์มีอยู่ก็ดูที่ใช้เล่น...” (อ้อยทิพย์ เกือบแสนเมือง ม.3)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในรายการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ รายการวัยรุ่น ซึ่งเนื้อหาของรายการมีการพาไปท่องเที่ยวต่าง ๆ และเกมส์โชว์ ได้แก่ เกมส์เศรษฐี เมื่อนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับแล้วเกิดการเรียนรู้ (LEARNING) ในสิ่งต่าง ๆ ที่ตัวเองไม่ต้องไปมีประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง แต่จะอาศัยการเปิดรับชมรายการจากโทรทัศน์ อย่างเช่น การไปเที่ยวชมในต่างประเทศนักเรียนไม่ต้องไปดูด้วยตนเองก็ได้ แต่ก็รู้ว่าเป็นประเทศนั้นมีอะไรเป็นสถานที่เที่ยว สถานที่สำคัญ และนอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสารก็คือนักเรียนให้กว้างขึ้น

การเรียนรู้จากการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

พบว่าสิ่งพิมพ์พวกนิตยสาร กุลสตรี เมื่อนักเรียนได้เปิดรับแล้วเกิดการเรียนรู้ (LEARNING) เกิดขึ้นจากการเปิดรับ โดยที่ใช้วิธีจดเอามาจากนิตยสาร และลองทำดู ดังนี้

วิริญญา จันทรเทศ ชั้น ม.2 ได้กล่าวว่า “...นิตยสารจะอ่านพวกขวัญเรือน กุลสตรี สกุลไทย พวกเรื่องอาหาร ขนม จะชอบอ่านและดูวิธีทำจากนิตยสารและมาลองทำดูก็ปรากฏผลสำเร็จ เคยลองทำพวกง่าย ๆ อย่างไขยัดไส้ และลองเอาไปให้แม่ชิมดู แม่ก็ชมว่า อร่อยดีที่หลังทำให้กินอีก แต่ก็ไม่ได้ทำบ่อย...”

จากคำกล่าวข้างต้น ของ วิริญญา จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้และเลือกจดจำของ KLAPPER ซึ่งจะเห็นว่า การเลือกสรร (SELECTIVE PROCESS) ตามแนวคิดของ KLAPPER ได้ เข้ามามีบทบาท เนื่องจากวิริญญา ได้เลือกที่จะเปิดรับเนื้อหาที่ตนเองชอบจากนิตยสาร ซึ่งเลือกที่จะเปิดรับพวกเนื้อหาเกี่ยวกับการทำอาหาร ขนม และได้นำมาลองฝึกปฏิบัติ (PRACTICE) ด้วยตนเอง และเมื่อลองทำเสร็จแล้วก็นำไปให้แม่ลองชิมก็ได้รับคำชมทำให้ได้รับคำชม ซึ่งก็ถือว่าเป็นรางวัล (REWARD) จากการทำ ซึ่งตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลและเป็นแรงจูงใจ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ อีก

การเรียนรู้ที่ได้จากโรงเรียน

นอกจากการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) โดยการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) และการเรียนรู้ (Learning) จากสื่อมวลชนแล้ว ยังพบอีกว่า วิชาที่นักเรียนได้เรียนรู้ที่โรงเรียน ได้แก่ โครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลาหรือการเรียนรู้ทำผ้าบาติก โดยที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือสามารถที่จะหารายได้มาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

“....ที่โรงเรียนก็จะเรียนพวกพื้นฐานอาชีพเป็นโครงการเกษตร พวกปลูกผัก เลี้ยงปลา จะลงมือทำกันทุกคน ทำตั้งแต่เริ่มปลูก ขุดดินทำแปลง จนรดน้ำดูแลใส่ปุ๋ย ปลาจะมีเลี้ยง 2 อย่าง คือเลี้ยงบ่อธรรมชาติ กับเลี้ยงในบ่อพลาสติก พอโตหรือเก็บได้ก็เอาไปขายเหลือจากนั้นก็เอากลับบ้านไปกินก็ได้ประโยชน์ดี....” (ลินจง สวยงาม ม.1)

“....ที่โรงเรียนจะมีเรียนพวกวิชาพื้นฐานอาชีพ จะมีเรียนพวกวิชาพื้นฐานอาชีพ นอกจากที่เรียนกันตามปกติ พวกโครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลาจะทำกันทั้งหมด ต้องเรียนกันตั้งแต่เริ่มอย่างปลูกผัก ก็ยกแปลงดิน คือขุดยกดินทั้งหมดที่จะปลูกมาตากแดด เพื่อจะเป็นการให้ดินเสียว่าหายใจ จึงค่อยพรวนดินใส่ปุ๋ย รองพื้นเป็นพื้นฐานแล้วจะลงเมล็ดพันธุ์ อะไรก็แล้วแต่ จะปลูกพวก

คะน้ำ กะหล่ำปลี ซึ่งพวกเลี้ยงปลาจะมีอยู่ 2 แบบ คือ บ่อดินตามธรรมชาติ จะมีอยู่ข้างตึกเรียน บางที่จะมีกระชิ่งอยู่ในบ่อเพื่อควบคุม...” (พรพิมล พิทักษ์ ม.1)

“...ที่โรงเรียนก็จะมีเรียนกันตามปกติ จะมีเรียนพวกวิชาพื้นฐานอาชีพ ปลูกผักสวนครัว พวกคะน้ำ กะหล่ำปลี ได้ผลออกมากก็จะเอาไปขายให้กับครู กับคนที่อยู่แถว ๆ นี้ก็จะมาซื้อ เพราะเป็นผักปลอดสารพิษ อีกอย่างหนึ่งที่ทำก็คือการเลี้ยงปลา ปลาส่วนใหญ่ที่เลี้ยงจะเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายโตเร็ว พวกปลาดุก ปลานิล ตะเพียน เลี้ยงโตพอที่ขายได้ก็จะเอามาขายเหมือนกับพวกผัก ได้ประโยชน์ดี อย่างพวกการปลูกผักก็เอาไปใช้แปลงผักที่บ้านอย่างพวกการใส่ปุ๋ย ไม่ใช่ยาฆ่าแมลง...” (วิลาวัณย์ ศรีพันดอน ม.2)

“...การเรียนพวกโครงการเกษตร พวกปลูกผักสวนครัว และจะมีการเรียนปลา พวกปลาดุกในบ่อโรงเรียนกับบ่อพลาสติก ซึ่งก็จะเรียนกันตั้งแต่เตรียมการปลูก การหาพันธุ์อย่างพวกปลา ก็จะเอามาจากวิทยาลัยเทคนิคเกษตรบ้าง หรือซื้อเอามาเองบ้าง จะเรียนตั้งแต่เริ่มทำจนถึงการเก็บขึ้นมาขาย คนซื้อก็เป็นครูอาจารย์ และผู้ปกครอง พ่อ แม่ ของนักเรียน หรือถ้าเหลือจากการขายก็เอากลับไปกันบ้าง และก็มีเรียน พวกการทำผ้าบาติก จะเรียนกันตั้งแต่ การออกแบบลาย การตัดผ้า ใช้สีจนถึงการวาดลงผ้า ผ้าที่ได้มาก็จะออกไปขายงานประจำโรงเรียนอย่างงานजू ที่มีทุกปี...” (ศศิวิมล มาละอินทร์ ม.3)

“...ที่โรงเรียนที่ทำจะเป็นพวก การปลูกผัก การเลี้ยงปลาดุกหรือกิจกรรมอื่นก็จะเป็นผ้าบาติก อะไรพวกนี้ จะเรียนตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่คัดเลือกผ้าที่ใช้ได้ออกมาแล้วก็เอาขายได้เงิน สำหรับนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต อย่างพวกบาติก ถ้าทำเก่ง ๆ ก็จะไปขายได้ ตอนนี่ที่ทำก็จะเขาไปขายในงานजू ประจำปี ที่วัดที่โรงเรียน...” (สุกัญญา ฝอยทอง ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ได้มีการเรียนรู้วิชาพื้นฐานอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลา การเรียนทำผ้าบาติก เป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพที่ต้องเรียนรู้ โดยที่เนื่องจากโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) หลักสูตรการเรียนการสอนนั้น จะมีวิชาพื้นฐานอาชีพที่ต้องเรียนรู้โดยที่โรงเรียนต้องจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของชุมชน ซึ่งลักษณะของชุมชนเป็นลักษณะที่เป็นชุมชนเกษตรกรรมซึ่งการเรียนรู้นั้นต้องเป็นการเรียนที่สามารถนำไปเป็นอาชีพในอนาคตได้หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

มีพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชน อยู่ 3 สถานที่ ได้แก่

1. ที่พักอาศัย ได้แก่ บ้านของตัวนักเรียนเอง
2. ที่โรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดของโรงเรียน
3. ที่สถานที่อื่น ๆ ได้แก่ ร้านค้า และแผงหนังสือ

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสะดวกค่าใช้จ่าย ที่จะใช้สำหรับซื้อสื่อ ตลอดจนเวลาที่รับสื่อย่อมแตกต่างกันไป แต่ละบุคคล เช่น นักเรียนบางคน เลือกรับสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภท การ์ตูน จากที่บ้านโดยซื้อมาเปิดรับแทนที่จะต้องไปเปิดรับในห้องสมุดแทน สำหรับบริบทที่อยู่แวดล้อมตัวนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวฐานะของครอบครัว ซึ่งครอบครัวนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ จะมีลักษณะของความเป็นเจ้าของที่ทำกิน ในไร่นาของตน ซึ่งนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากไม่ต้องออกไปทำงานในช่วงวันหยุด เสาร์อาทิตย์ งานที่รับผิดชอบส่วนใหญ่จะเป็นงานทั่ว ๆ ไปภายในบ้าน สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เวลาในการเปิดรับสื่อต่างๆ มีมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งโทรทัศน์ที่อยู่ภายในบ้านเปรียบเหมือนศูนย์กลางของกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวจะมาทำร่วมกันอยู่หน้าโทรทัศน์ อย่างเช่นการรับประทานอาหารค่ำ สำหรับสื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ นั้นพบว่า การเปิดรับนั้นเป็นการเปิดรับฟังเพื่อจุดประสงค์เพื่อความผ่อนคลาย หรือใช้เพื่อเป็นทางเลือกจากโทรทัศน์ไม่มีรายการที่น่าสนใจก็จะหันมาเปิดรับวิทยุแทน ซึ่งโดยมากแล้ว สื่อวิทยุนั้นจะเปิดรับคนเดียวเพียงลำพัง ซึ่งแตกต่างจากโทรทัศน์ ที่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเปิดรับสมาชิกคนใด คนหนึ่งภายในครอบครัวในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ จากข้อมูลศึกษาจะพบน้อยมากที่นักเรียนจะนั่งดูอยู่เพียงลำพัง สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์นั้น พบว่า ค่าขนมของนักเรียน (รายได้ของนักเรียนที่ได้จากผู้ปกครอง) มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของนักเรียน ซึ่งการซื้อนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในทันทีในสื่อที่มีราคาสูง เช่น การ์ตูนขายหัวเราะ มหาสนุก สาวดอกไม้กับนายกล้วยไข่ แต่ในบางครั้งก็จะเกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้นในทันทีถ้าสื่อสิ่งพิมพ์มีราคาไม่แพง อย่างเช่นการ์ตูนเล่มละ 5 บาท พฤติกรรมการซื้อนั้น พบว่า ในบางครั้งก็เกิดการเข้าหุ้กับเพื่อนในการหาซื้อสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทการ์ตูน ขายหัวเราะ มหาสนุก มาเปิดรับ โดยการเข้าหุ้กันนั้นก็แล้วแต่จะตกลงกันในระหว่างเพื่อน นอกจากพฤติกรรมการซื้อสื่อสิ่งพิมพ์ แล้ว ยังพบว่าได้เกิดพฤติกรรมการยืมสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทการ์ตูนมาเปิดรับ ซึ่งสถานที่ที่เปิดรับที่พบก็คือ โรงเรียนและที่บ้านของตัวนักเรียนเอง สำหรับที่โรงเรียนนั้น พบว่า เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเปิดรับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ซึ่งนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ชอบเปิดรับ หนังสือ ประเภท นิตยสาร การ์ตูน ที่มีบริการอยู่

ในห้องสมุด สำหรับเสียงตามสายนั้นพบว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจในการเปิดรับเท่าที่ควร ซึ่งเป็นเพราะว่า มีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในขณะที่เสียงตามสายกำลังเปิดอยู่ ซึ่งนักเรียนนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วจะมี กิจกรรมต่างๆ ทำในช่วงเช้าไม่ว่าจะเป็นการทำความสะดวกใจโรงเรียน การพบปะพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งในเรื่องที่คุยนั้น ก็มีเรื่องที่อ่านหรือเปิดรับจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ไปเป็นหัวข้อสนทนา นั่นก็คือการที่นำเอาสิ่งที่ได้รับจากสื่อก็คือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้เปิดรับไปเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (SOCIALIABILITY) นอกจากนั้นแล้ว การที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบที่จะเปิดรับเสียงตามสายในช่วงที่สองคือ ช่วงที่มีครูอาจารย์ขึ้นมาพูดแจ้งข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน รวมทั้งอบรมในเรื่องต่างๆ โดยที่จะเห็นได้ว่าช่วงที่สองจะเป็นช่วงที่นักเรียนให้ความสนใจในการเปิดรับมากกว่าช่วงแรก เนื่องจากข่าวสารที่ได้นั้น เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง สำหรับสถานที่อื่น ๆ นั้นพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวันตามร้านค้า ที่ตัวเองไปซื้อของ แต่ก็ยังเป็นไปโดยลักษณะที่ไปเพื่อต้องการจะอ่านหนังสือพิมพ์โดยตรง การเปิดรับแบบนี้ เป็นการเปิดรับในลักษณะของผลพลอยได้จากการไปทำกิจกรรมอย่างอื่น สำหรับสื่อวิทยุ นั้นพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับฟัง ด้วยกันก็คือ 93.5 RVS และ 100.25 สมาร์ทเรดิโอ ซึ่งทั้งสองสถานีนี้เป็นรายการวิทยุที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และสาเหตุที่เปิดรับนั้นเนื่องมาจากชื่นชอบในเพลงที่เปิดและตัวผู้จัดรายการซึ่งการเปิดรับที่พบนั้น จะเป็นการเปิดรับเพื่อที่จะเปิดเพื่อนก่อนนอนและเปิดรับขณะทำงาน เพื่อความเพลิดเพลิน โดยที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับฟังคนเดียว

การเลือกเนื้อหา นั้น ขึ้นอยู่กับผลตอบแทน ที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมากคาดว่าจะได้รับจากการใช้สื่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลตอบแทนที่เร็ว (Immediate) คือเป็นเนื้อหาที่ให้ผลตอบแทนทันที ได้แก่ เนื้อหาประเภทบันเทิง จากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อความบันเทิง และผ่อนคลายความเครียด นอกจากนั้นแล้ว นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมาก เลือกที่จะใช้เนื้อหาที่ให้ผลตอบแทนช้า (Delayed) นั่นก็คือ ข่าวสารที่ให้ประโยชน์ประเภทความรู้ทันเหตุการณ์ในปัจจุบันซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ กับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวของนักเรียนในช่วงเช้า ที่ไปโรงเรียนจะเห็นได้ว่า นักเรียนนั้นได้นำหัวข้อข่าวที่ได้เปิดรับชมมา มาเป็นหัวข้อในการสนทนากับเพื่อน ๆ

จากการศึกษาทั้งนี้ จะเห็นได้ว่านอกจากพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ จากสิ่งที่ตนเองได้เปิดรับจากรายการโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็น รายการเจาะสนามซึ่งนักเรียนในกลุ่มนี้ เมื่อได้รับชมรายการแล้ว ได้เห็นตัวแบบก็คือ นักฟุตบอลที่ตัว

เองซึ่งชอบมาจดจำเอาวิธีการเล่นต่าง ๆ มาใช้ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต จากตัวแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทางสังคม นอกจากนั้นแล้ว ยังพบการเรียนรู้ ทั้ง ๆ ไปจากรายการที่นักเรียนกลุ่มผู้ศึกษาได้เปิดรับ จากรายการเช่น รายการเกมส์โชว์ รายการละคร รายการสาระความรู้ต่าง ๆ นอกจากการเรียนรู้ทั้ง ๆ ไปแล้ว ยังมีการเรียนรู้จากโรงเรียน ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ปฏิบัติ เช่น โครงการเกษตร จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ไม่ได้จำกัด แค่เรียนรู้จากสื่อมวลชน และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้จากที่โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเช่น คนในครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5 พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

พฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

สภาพแวดล้อมของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ถ้าพิจารณาจากลักษณะของอาชีพครอบครัวในนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย อาชีพในส่วนใหญ่ของผู้ปกครองเหล่านี้ แม้ว่าจะทำอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง เป็นส่วนใหญ่ แต่อาชีพเกษตรกรรมของครอบครัวในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จะมีในลักษณะของการเช่าที่ทำกินเช่น ที่นาไร่ ซึ่งไม่ได้เจ้าของที่ทำกินเอง ต้องเช่าทำ ซึ่งสิ่งนี้เองได้ชี้ให้เห็นว่า สถานะทางครอบครัวว่าค่อนข้างจะยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับสถานะทางครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก นอกจากนั้นแล้ว ครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยที่มีอาชีพรับจ้าง จะมีลักษณะงานที่ใช้แรงงานทำงานโดยที่รายได้ของครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับว่า ครอบครัวที่เช่าทำนาไร่เมื่อผลผลิตออกมาแล้วขายออกไปได้เงินมาใช้จ่ายหรือส่งค่าเช่านา ซึ่งนอกเหนือจากฤดูกาลทำไร่ ทำนาแล้ว สมาชิกในครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ต้องไปรับจ้างทำงานต่าง ๆ ภายในชุมชน หรือเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างสถานะทางครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ความเป็นเจ้าของที่ทำกิน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยได้พูดถึงอาชีพของครอบครัวว่า

“...ที่บ้านต้องเช่าที่นาทำ ไม่มีนาของตัวเอง ทำเอง ช่วยกันทำ พ่อ แม่ ตัวเอง พี่ชาย พี่สาว คนก็เข้ากรุงเทพฯ หางาน อย่างวันหยุด ก็จะต้องไปช่วยทำ...”

“...นาของที่บ้านเช่าทำส่วนใหญ่แล้วก็ทำเอาไว้ ขาย และเก็บเอาไว้กินเอง ต้องไปช่วยถ้ามีเวลาว่างจะช่วยกันทำทุกคน หมดหน้านาแล้วก็ไปกรุงเทพฯ หางานทำ ไม่พ่อหรือพี่ก็ไม่กรุงเทพฯ ได้เงินดีกว่าอยู่ที่นี้...”

แม้ว่าสถานะทางครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ จะมีความแตกต่างกับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ในแง่ของ “ความเป็นเจ้าของที่ทำกิน” แต่จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและข้อมูลศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีสื่อต่าง ๆ ใช้ภายในบ้าน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ จะมีอยู่ทุกบ้านของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชน พบว่า วิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนในช่วงวันธรรมดา ช่วงเช้าก่อนไปโรงเรียน นั้นพบว่า มีวิถีชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน ซึ่งทุกคนในครอบครัว ที่สามารถที่จะทำงานได้ก็ต้องช่วยกันทำงานช่วยเหลือครอบครัว ตามแต่หน้าที่ ซึ่งก็พบว่าอาชีพของครอบครัวในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น พบว่าประกอบด้วยอาชีพ เกษตรกรรม รับจ้าง ซึ่งในอาชีพ เกษตรกรรม และรับจ้างนั้น มักจะควบคู่กันไปเนื่องในครอบครัวเกษตรกรรมทำนา เมื่อหมดฤดูกาลทำนาไปแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะไปประกอบอาชีพ รับจ้างต่าง ๆ เช่น ก่อสร้าง ขับรถ หรือเข้ามาแย่งกรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ซึ่งในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยอาชีพของผู้ปกครองจะเน้นหนักไปที่รับจ้างและเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณา จากตั้งแต่สถานศึกษาแห่งนี้ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในความหมายนี้ก็หมายถึงว่า นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ผู้ปกครองที่ให้บุตรหลานของตนเองเข้ามาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และผู้ปกครองส่วนใหญ่แล้วจะมีฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งในที่นี้ ความยากจนนั้นไม่ได้หมายความว่าขาดแคลนปัจจัย แต่อาชีพของครอบครัวจะขึ้นอยู่กับรายได้ที่ตัวเองทำมาได้ใน การรับจ้าง และทำเกษตรกรรม ซึ่งก็ส่งผลให้ทุกคนที่สามารถทำงานได้ ออกไปทำงาน ในลักษณะงานในที่นี้ก็คือไปช่วยผู้ปกครองในการทำงาน ซึ่งก็ส่งผลให้เวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนนั้นน้อยลงไป เนื่องจากต้องไปทำงาน หรือเกิดจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นออกมาในพฤติกรรมการใช้สื่อและการเรียนรู้ ที่ได้จากสื่อมวลชน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนี้

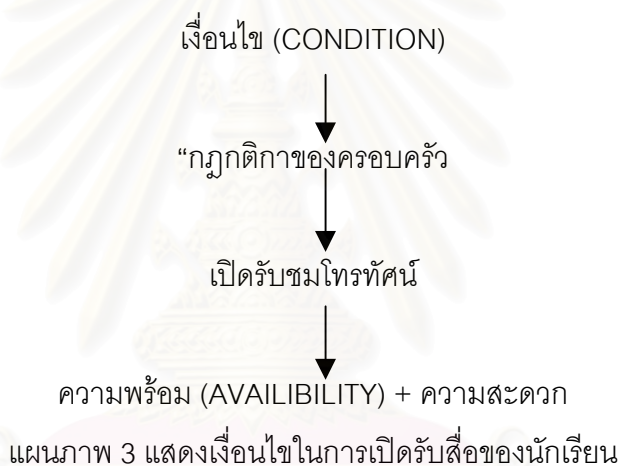
ที่พักอาศัย

โทรทัศน์ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น โทรทัศน์ถือว่าเป็นเครื่องใช้อย่างหนึ่งภายในบ้าน โดยที่ทุกบ้านจะมีโทรทัศน์วางอยู่ในห้องสมาชิกภายในครอบครัว สามารถเปิดรับและเข้าถึงและมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ โดยที่ตำแหน่งของที่ตั้งโทรทัศน์นั้นจะอยู่ศูนย์กลางของบ้าน หรือบริเวณที่สมาชิกทุกคนภายในบ้านสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ ซึ่งสิ่งนี้เองได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของบ้าน โดยที่บริเวณศูนย์กลางบ้านนั้น จะเป็นที่รวมของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัวกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นการรับประทานอาหารร่วมกันของสมาชิก ภายในครอบครัว หรือการทำงาน พบปะสนทนากันอยู่บริเวณที่ตั้งของโทรทัศน์ภายในบ้าน โดยที่เครื่องรับโทรทัศน์จะอยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึง (ACCESS) ได้ง่าย

ช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์

ช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไป จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ ข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ว่าในช่วงวันธรรมดา ที่ต้องไปโรงเรียนจันทร์-ศุกร์ มีพฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์โดยทั่วไปเวลาประมาณ 16.30-20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่กลับมาจากโรงเรียน ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นั้น กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะเปิดรับชมรายการไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยออกไปทำงานและกลับเข้ามาที่บ้าน

โดยที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ มีเงื่อนไขในการเปิดรับได้แก่ “ต้องช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะมาเปิดรับชมโทรทัศน์” ซึ่งเห็นได้ว่า เงื่อนไข (CONDITION) ของตัวนักเรียนเองคือถ้าทำงานยังไม่เสร็จก็จะไม่ดูโทรทัศน์

จุฬามาศ ไปยวรรณ ชั้น ม.1 ได้กล่าวว่า “...ถึงที่บ้านประมาณ 4 โมงเย็น ถึงที่บ้านแล้วก็ช่วยแม่เก็บกวาดบ้าน หนึ่งข้าว ทำกับข้าว ทิวที่บ้านจะอยู่มุมของบ้าน...ส่วนใหญ่แล้วจะเปิดดูหลังจากงานเสร็จแล้ว...”

ถาวร ชินโทสงค์ ชั้น ม.1 ได้กล่าวว่า “...เมื่อถึงบ้านก็จะช่วยพวกงานเก็บกวาด เสร็จแล้วจึงมาทำการบ้าน จะทำงาน ทำการบ้านให้เสร็จก่อนแล้วค่อยมาเปิดดูทีวี...”

สาธิต ศรีกงทาน ชั้น ม.1 ได้กล่าวว่า “...กลับถึงบ้านประมาณ 4 โมงเศษ ๆ กลับถึงที่บ้านแล้วก็จะช่วยแม่ทำอาหาร พวกหนึ่งข้าว เป็นลูกมือแม่ล้างจาน ทำงานพวกนี้ให้เสร็จก่อนแล้วค่อยเปิด ทีวี...”

อุไรวรรณ หัตถปราวณีต ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เลิกเรียนแล้วส่วนมากไม่ได้ทำอะไรก็กลับบ้านเลยเล่นกับเพื่อนบ้าง ถึงบ้านแล้วก็จะช่วยทำงานทั่ว ๆ ไป เก็บกวาด ข่ายไข่ม้วน ช่วงเย็นส่วนมากแล้วก็จะทำอะไรให้เสร็จก่อนค่อยไปเปิดทีวี ...”

สมาน อ่อนคำหล้า ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เลิกเรียนแล้วถ้าไม่ได้อยู่กับเพื่อนก็จะกลับบ้านเลยจะถึงที่บ้าน 4 โมงกว่า ถึงบ้านแล้วก็จะช่วยงานเท่าที่ช่วยได้ เป็นพวกงานเกษตร อย่างถ้ากลับมาเร็วก็จะไปช่วยที่นา เก็บของ ช่วยงานแล้วแต่พอจะให้ทำอย่างเกี่ยวข้าว ขนฟาง จะกลับมาอีกทีก็ค้ำกินข้าวเลย...”

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่า ยังมีกิจกรรมของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยบางคน นอกเหนือจากช่วยงานบ้านก็คือการไปเล่นกีฬากับเพื่อน ๆ การออกไปเที่ยวกับเพื่อน หรือการไปพูดคุยสนทนากับเพื่อนละแวกใกล้บ้านมากกว่าที่จะเปิดรับโทรทัศน์

พงษ์อนันต์ ศรีคงทาน ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เสร็จแล้วก็กลับบ้านจะถึงที่บ้านประมาณ 4 โมงกว่า 5 โมง ช่วยเก็บกวาดเสร็จก็จะไปเล่นกีฬากับเพื่อน บอลบ้างวิ่งบ้างส่วนที่ทีวีที่บ้านพี่สาวจะเป็นเปิดดูมากกว่า ...”

นายวรพล ถาวรณ ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เลิกเรียนแล้วส่วนใหญ่แล้วถ้าไม่มีอะไรทำก็จะช่วยเก็บกวาด ชื่อของบ้างถ้าไม่มีอะไรทำก็จะออกไปเล่นบอลกับเพื่อน ๆ แกว ๆ บ้าน ส่วนที่ทีวีที่บ้านป่ากับหลานก็จะเปิดดู...”

อนุชา ขวาลา ชั้น ม.3 ได้กล่าวว่า “...เลิกเรียนแล้วส่วนใหญ่จะกลับบ้านเลยจะมาช่วยที่บ้านก่อนช่วยเก็บกวาด ช่วยงานทั่วไปเสร็จแล้วก็ออกไปบ้านเพื่อแถว ๆ นี้กว่าจะกลับมาที่ค่า ๆ คนอื่นเข้านอนกันหมดแล้ว...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นอกจากเมื่อถึงบ้านแล้วต้องช่วยเหลือทำงานบ้าน ก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์ โดยที่เป็นเงื่อนไขในการเปิดรับ (Condition) ซึ่งเหมือนกับกฎกติกาของครอบครัว นอกจากนั้นแล้วนักเรียนบางคนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยโดยเฉพาะนักเรียนชาย เลือกที่จะออกไปทำกิจกรรมกับเพื่อนนอกบ้าน อันได้แก่ ออกไปเล่นกีฬากับเพื่อน ออกไปเที่ยวกับเพื่อน หรือการไปพูดคุยสนทนากับเพื่อนในละแวกใกล้เคียงมากกว่าที่จะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์

จากการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้เองโดยเฉพาะนักเรียนชาย ชอบที่จะเกิดการรวมกลุ่มกันในหมู่เพื่อน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการเล่นกีฬา การไปเที่ยว โดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของวัยรุ่นในการที่จะเกิดการรวมกลุ่มกัน ในกลุ่มเพื่อนที่มีความชอบคล้ายคลึงกัน มากกว่าที่จะไปเปิดรับชมโทรทัศน์ ในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จะต้องออกไปช่วยผู้ปกครองในการทำงานในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ช่วยเหลือครอบครัวในงานทางด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ หรือรับจ้างทำงานต่างๆ

สงกรานต์ ดีสิน ได้ให้เหตุผลถึงการที่ไม่ได้เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ในช่วงวันหยุดว่า “.....วันหยุดจะตื่นนอนประมาณ 8 โมงเช้า ตื่นขึ้นมาแล้วก็ให้อาหารไก่ตามปกติ วันหยุดส่วนใหญ่จะต้องไปช่วยที่นา เกือบทั้งวัน จะกลับมาช่วงบางๆเย็นๆ.....”

พงศ์อนันต์ ศรีกาทาน ได้กล่าวถึงเหตุผลว่า “.....วันหยุด ส่วนมากก็จะไปทำงานช่วยแม่รับจ้างอะไร ก็จะไปช่วย อย่างพวงงานก่อสร้างถ้าไปช่วยก็ทำงานเกือบทั้งวัน.....”

กิจกรรมที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบทำระหว่างเปิดรับโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่า ก่อนที่จะมาเปิดรับชมโทรทัศน์นั้นต้องมีภาระกิจที่จะต้องช่วยที่บ้านทำงานต่าง ๆ ได้แก่ การดูแลเก็บกวาดทำกับข้าว ซึ่งก็ถือเป็นงานอย่างหนึ่งที่ต้องทำ โดยที่วีเจอนไซในการเปิดรับโทรทัศน์ คือต้องทำงานต่าง ๆ ให้เสร็จเรียบร้อยไม่ว่าจะเป็นงานบ้านต่าง ๆ หรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายมาจากโรงเรียนจากข้อมูลพบว่า การรับประทานอาหารในช่วงเย็นกับสมาชิกในครอบครัวพร้อมทั้งเปิดรับชมทำการบ้าน ซึ่งมีลักษณะที่เรียกว่าเป็นครอบครัวขยายก็คือมีคนหลายรุ่นหลายอายุ อาศัยอยู่รวมกันก็ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย หลาน ๆ และครอบครัวเดี่ยว ซึ่งก็มีตัวนักเรียน เองกับพ่อแม่ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งได้แก่ การรับประทานอาหารค่ำและทำการบ้านอยู่หน้าโทรทัศน์ ซึ่งโทรทัศน์เป็นเหมือนกับศูนย์กลางของกิจกรรมที่กิจกรรมที่ทำเป็นกิจวัตรประจำวันจะเกิดขึ้นอยู่หน้าโทรทัศน์ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นเหมือนกับพิธีกรรมอย่างหนึ่ง (RITUAL MODEL) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากแต่เดิมที่ยังไม่มีโทรทัศน์

“...เวลากินข้าวกินกับหน้าทีวี 3 คน ตัวเองตากับยาย ดูพวกข่าว ข่าวประจำวัน จะไม่ค่อยสนใจดูเท่าไร จะดูพวกข่าวบันเทิง...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...โดยมากแล้วจะกินข้าวกับพ่อแม่ น้อยประมาณ 1 ทุ่ม ช่วงกินข้าวจะดูพวกรายการข่าวก็จะดูพร้อมทั้งครอบครัว...” (ถาวร ชินไธสงค์ ม.1)

“...ที่บ้านจะกินกันพร้อมกันหมด พ่อแม่น้องยาย เวลากินพอกับแม่ก็จะคุยกัน 2 คน ส่วนตัวเองกับน้องยายก็จะดูโทรทัศน์ไปมากกว่า ไม่ได้สนใจฟัง...” (สาธิต ศรีคงทน ม.1)

“...ถ้าพ่อแม่ ยังไม่กลับจากชายของบางทีก็จะทำการบ้านสอนน้องอยู่หน้าทีวีก็ได้ดูบ้าง ไม่ได้ดูบ้าง...” (วันเพ็ญ ช่วยสนิท ม.2)

“...ตอนกินข้าวเย็นจะกินกับพ่อแม่ ตาและน้อง ช่วงกินข้าวเย็นโดยส่วนใหญ่แล้วก็จะกินข้าวพร้อมกับดูพวกละคร...” (อรุณทัย ศรีเพชร ม.2)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ชอบที่เปิดรับขณะเปิดรับได้แก่ การรับประทานอาหาร และการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายจากครูอาจารย์ที่โรงเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานที่สมาชิกภายในบ้านมาร่วมรับประทานอาหารกันโดยทำการเปิดรับชมโทรทัศน์กับสมาชิกในครอบครัว

บุคคลในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบเปิดรับชมระหว่างดูโทรทัศน์

การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ถ้าเป็นรายการที่สมาชิกในครอบครัวชอบเปิดรับด้วยแล้ว นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยที่ศึกษานี้จะเปิดรับพร้อมกับสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง หรือญาติ ที่มาอาศัยอยู่ด้วยกัน ซึ่งมีลักษณะของการเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัว สำหรับรายการที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ชอบเปิดรับในลักษณะของการเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นกลุ่มได้แก่ รายการข่าวภาคค่ำและรายการละครเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ปกครองของกลุ่มที่ศึกษานี้ จะเปิดรับชมรายการข่าว ซึ่งเป็นช่วงเวลาของข่าวภาคค่ำ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นก็คือ การรับประทานอาหารพร้อมกับเปิดรับโทรทัศน์ร่วมกับสมาชิกภายในครอบครัว

“...พ่อแม่ก็จะกลับมาจากงานแล้วก็จะกินข้าวกับพ่อแม่และก็จะดูทีวีไปด้วย และก็จะดูพวกข่าว...” (จุฬามาศ ไปะวรรณ ม.1)

“...ทีวีที่บ้านจะอยู่กลางบ้านเป็นทีวีขนาด 14 นิ้ว ป้าเป็นคนซื้อมาให้ ไม่รู้ยี่ห้อ เวลากินข้าวจะกินอยู่หน้าทีวี 3 คน ดูพวกข่าว ข่าวประจำวัน ...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...ตอนกินข้าวเย็นจะกินกับพ่อแม่ตาและน้อง ช่วงกินข้าวเย็นโดยส่วนใหญ่แล้วก็จะกินข้าวพร้อมกับดูละคร ตอนนี้อยู่ที่บ้านชอบดูเมียจำเป็น...” (อรุณทัย ศรีเพชร ม.2)

“...ช่วงเย็นส่วนมากจะดู ช่วงตอนกินข้าว ตัวเองจะเปิดดูระหว่างกินข้าวจะดูพวกข่าว เวลากินข้าวก็จะกินทั้งหมดทั้ง พ่อ แม่ และตัวเอง เวลากินข้าวก็จะกินทั้งหมด ทั้งพ่อ แม่ และตัวเอง...” (ศิริพร สีดาคน ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเป็นได้ว่า ลักษณะของการเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นกลุ่มนั้น จะเกิดจากการที่ทำกิจกรรมที่ทำร่วมกันก็คือ การรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน กับครอบครัว พร้อมกับ การเปิดรับชมรายการละครช่วงเย็น หรือ ข่าวภาคค่ำ

ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า สมาชิกในครอบครัวที่ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวได้แก่ พ่อ แม่ จะมีเวลาในการเปิดรับน้อย ซึ่งเกิดจากลักษณะของงานที่ต้องมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ และเกิดจากความเหนื่อยล้า จากงานที่ทำ

“...พ่อกับแม่จะกลับมาจากงานแล้วก็จะกินข้าวกับพ่อแม่และน้องและก็จะดูทีวีไปด้วย และก็ดูข่าวต่อไปเลย ชาวจะชอบดูข่าวบันเทิงเพราะชอบดูข่าวเกี่ยวกับดารา อย่างเช่นดาราคณนี้ ทำอะไรบ้าง ชาวอื่น ๆ ก็ดูแบบผ่าน ๆ ละครหลังข่าวไม่ค่อยได้ดู ดูละครเมียจำเป็น ชาวที่เข้านอน จะเข้านอนประมาณ 3 ทุ่ม ที่บ้านจะเข้านอนพร้อมกัน ไม่ค่อยมีใครดูโทรทัศน์ต่อ เพราะเหนื่อย พ่อแม่ทำงานหนัก...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...จบข่าวแล้ว บางทีก็เข้านอนเลยจะเข้านอน พร้อมน้อง ถ้าตัวเองไม่นอน น้องก็จะไม่นอน สำหรับแม่กลับบ้านพ่อกับแม่จะกลับบ้านประมาณ 2-3 ทุ่ม มาถึงแล้วอาบน้ำและนอนเลย เพราะเหนื่อย ทำงานมาทั้งวัน...” (วันเพ็ญ ช่วยสนิท ม.2)

“...จบข่าวถ้าไม่มีอะไรก็จะนอน 3 ทุ่ม ไม่ค่อยดูละครหลังข่าวเท่าไร เพราะตั้งแต่เช้า ที่บ้านจะเข้านอนพร้อมกัน เพราะนอนอยู่ด้วยกัน ถ้าเปิดทีวีก็จะเสียงดังรบกวน พ่อแม่ทำงานมาเหนื่อย...” (ไกรลาส นากะโก ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า

ประการแรก ความเหนื่อยล้าจากการทำงานและความต้องการในเวลาพักผ่อนของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องออกไปทำงานได้ส่งผลให้เวลาในการเปิดรับชมรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ ลดน้อยลง

ประการสอง ซึ่งในบางกรณีก็ทำให้นักเรียนก็ต้องเข้านอนไปพร้อมกันครบครัน เพราะนอนอยู่ด้วยกัน ดังนั้นการเปิดรับชมจะทำให้รบกวนสมาชิกอื่นในครอบครัว

รายการที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกเปิดรับ (SELECTION) และช่วงเวลาดูโทรทัศน์

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย มีความสนใจที่ดูหรือไม่ดูรายการต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่นักเรียนกลับจากโรงเรียนจนถึงเข้านอน คือ ช่วงเวลา 16.30-22.00 น. ในวันจันทร์-ศุกร์ ซึ่งสัมพันธ์ กับประเภทรายการ กล่าวคือนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะเปิดรับดูรายการอะไร ไม่ดูรายการอะไร หรือสนใจดูรายการอะไร เพราะเหตุใด

รายการต่าง ๆ ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ในวันจันทร์-ศุกร์ ช่วงเวลา 16.30-22.00 คือ หลังจากที่นักเรียนกลับจากโรงเรียนจนถึงเข้านอน ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกที่จะเปิดรับ
ในช่วง 16.30-เข้านอน

รายการ	ลักษณะรายการ	ช่อง
เมียจำเป็น	ละครช่วงเย็น	7
ข่าวภาคค่ำ	ข่าว	7
ข่าวประจำวัน		7,5
ข่าวกีฬา , ข่าวบันเทิง		
แม่เลือกเกิดได้		
แม่โขง	ละครหลังข่าว	7
ดาวหลงฟ้าภูผาสีเงิน		
ปืนไฟ		

ละครช่วงเย็นเรื่องเมียจำเป็นจะออกอากาศ 18.30-19.20 ทางช่อง 7 ซึ่งจบละครแล้ว ก็จะต่อด้วย ข่าวภาคค่ำ ซึ่งหลังจากจบละครเรื่องเมียจำเป็น ซึ่งข่าวภาคค่ำในช่วงนี้ สมาชิกของครอบครัวจะมาชุมนุมกันเพื่อรับประทานอาหารค่ำร่วมกัน สำหรับในช่วงละครหลังข่าว จากข้อมูลและการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะมีการเปิดรับชมน้อย เนื่องจาก

เหตุผลหลายประการ คือ ประการแรกไม่ชอบดูละครหลังข่าว ซึ่งเป็นความชอบและความไม่ชอบของแต่ละบุคคล ประการที่สอง ลักษณะนิสัยของแต่ละครอบครัว และข้อจำกัดทางที่อยู่อาศัย

ตาราง 6 รายการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกที่จะเปิดรับช่วงเสาร์-อาทิตย์

รายการ	ลักษณะของรายการ	ช่อง	เวลา	
ดิสนีย์คลับ , เทเลทัป	การ์ตูน	7	8.00 – 8.30	
นี้	ละครพื้นบ้าน	7	8.30 – 9.30	
สี่ยอดกุมาร	เพลง	7	11.30 – 12.20	
7 สีคอนเสิร์ต	เกมส์โชว์	7	11.25 - 12.30	
เกมพิศวง	กีฬา	7	14.00 – 15.10	
เจาะสนาม	}	}	13.55 – 15.30	
มวยไทย 7 สี			}	}
ข่าวภาคค่ำ				
ข่าวประจำวัน	}	}	19.00 – 20.20	
ข่าวบันเทิง , ข่าวกีฬา				
แม่เลือกเกิดได้				
แม่โขง	}	}	20.30 – 22.00	
ดาวหลงฟ้าภูผาสีเงิน				
ปิ่นไพร	ละครหลังข่าว	7		

ในช่วงเช้าในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นั้น นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะชอบเปิดรับรายการการ์ตูนช่วงเช้า ซึ่งออกอากาศ 8.00 – 8.30 น. หลังจากจบแล้วก็จะชอบเปิดรับละครพื้นบ้านเรื่องสี่ยอดกุมาร ซึ่งออกอากาศ 8.30 – 9.30 น. หลังจากจบละครพื้นบ้านแล้ว ส่วนใหญ่ถ้าครอบครัวที่เป็นครอบครัวเกษตรกรรม นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ ก็ต้องออกไปช่วยในงานทำไร่ ทำนา ถ้าครอบครัวมีอาชีพรับจ้างก็จะไปช่วยสมาชิกในครอบครัวทำงานในลักษณะ “แรงงานเสริม” ซึ่งหลังจากจบละครพื้นบ้าน สี่ยอดกุมารแล้ว นักเรียนจะเลือกเปิดรับเป็นเฉพาะรายการไป ถ้ามีเวลาเปิดรับ โดยที่ลักษณะงานที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะเป็นงานที่ต้องออกไปทำข้างนอกที่พักอาศัย ทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะเปิดรับชมรายการต่าง ๆ น้อย ในบางเวลา

เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้

จากการศึกษาของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบเปิดรับพบว่าจะเป็นเรื่องประเภทบันเทิง ซึ่งก็ได้แก่ละครช่วงเย็น และเนื้อหาประเภทข่าวได้แก่ข่าวภาคค่ำ

สำหรับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ ที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบเปิดรับ พบว่าจะเป็นเรื่องประเภทบันเทิง ซึ่งได้แก่ละครช่วงเย็น ละครพื้นบ้าน การ์ตูน เกมโชว์รายการกีฬา และเนื้อหาประเภทข่าวได้แก่ ข่าวภาคค่ำ

1. เนื้อหาประเภทบันเทิง ซึ่งก็คือ เนื้อหาที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบเปิดรับมากที่สุด จุดประสงค์ในการเปิดรับก็เพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก และการเปิดรับชมเนื้อหาประเภทบันเทิงเกิดจากความตั้งใจของนักเรียนเอง ละครที่ชอบเปิดรับในช่วงวันธรรมดา พบว่าละครเรื่องเมียจำเป็น ซึ่งออกอากาศทางช่อง 7 ช่วงเย็น และละครนั้นบ้านได้แก่ ละครเรื่องสี่ยอดกุมารซึ่งออกอากาศทางช่อง 7 ช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ สำหรับการ์ตูน พบว่าชอบเปิดรับเรื่องดิสนีย์คลับ ซึ่งออกอากาศทางช่อง 7 ในช่วงเช้าวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และรายการกีฬาในรายการเจาะสนาม

รายการละคร

จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยในการเปิดรับชมรายการละครทางโทรทัศน์ในช่วงวันธรรมดา พบว่าละครเรื่องเมียจำเป็น ซึ่งออกอากาศทุกวันเวลา 18.00 ถึง 19.20 น. ซึ่งเหตุผลในการเปิดรับชม ก็คือ ชอบพระเอกนางเอก ที่แสดงในเรื่องและเนื้อหาของละคร

“...รายการที่ดูจะเป็นพวกละครโดยที่ตัวเองจะเป็นคนเปิดดูจะเปิดดูเมียจำเป็นก็ประมาณ 6 โมงเศษ ดูแล้วได้ความสนุกสนานไม่มีอะไรมาก เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระเอกสวิชไปแต่งงานกับคนที่ไม่ใช่คู่หมั้นของตัวเองตั้งแต่แรก แต่กับน้ำฝนกุลณัฐ ที่ชอบดูเพราะชอบพระเอกสวิช กับนางเอกน้ำฝนน่ารักดี...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...ช่วงเย็นจะเปิดดูเมียจำเป็น จะดูอยู่กับน้องก็สนุกดีเป็นเรื่องที่ซบซ้อน พระเอกโดนหลอก ได้รู้ว่า การโดนหลอกเป็นอย่างไร เมื่อรู้ภายหลังทำให้รู้ว่าตัวเองโง่....” (ถาวร ชินไถสงค์ ม.1)

“...ที่บ้านชอบดูเมียจำเป็น ช่วงเย็นตัวเองก็ดูไปเรื่อย ๆ ชอบเนื้อเรื่องสนุกดี เป็นเรื่องที่พระเอกโดน นางเอกหลอกได้รู้ว่าเมียรู้ว่าโดนหลอกแล้ว จะรู้สึกว่าจะโกรธถ้ารู้ภายหลังเหมือนกับ พระเอก...” (อรุณทัตย์ ศรีเพชร ม.2)

“...พ่อแม่พี่น้องจะดูพวกละครเมียจำเป็นจะชอบดูเกือบทั้งบ้าน ดูแล้วก็สนุกดี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระเอกไปแต่งงานกับคนที่ไม่ได้รัก และก็มีเนื้อเรื่องต่าง ๆ น่าสนใจดูแล้วก็มีความสุข สนุกไม่เครียด...” (ไกรลาส นาสะโก ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเหตุผลในการเปิดรับชมละครช่วงเย็นในเรื่องเมียจำเป็น นั้น เป็นเหตุผลที่เกิดจากความชอบพระเอก นางเอก ในเรื่องและเนื้อเรื่องของละคร ซึ่งจากการเปิดรับชมแล้วพบว่าได้แง่คิดจากการเปิดรับ ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวของถาวร ชินไทสงค์ และ อรุณทัตย์ ศรีเพชร ซึ่งนอกจากความสนุกสนานที่ได้จากการเปิดรับแล้ว ยังพบว่าได้แง่คิด ถึงเรื่องการหลอกหลวง จากละครเมียจำเป็น ที่เปิดรับชม

สำหรับละครหลังข่าวพบว่ามี การเปิดรับชมน้อย เนื่องมาจากความชอบในการเปิดรับของแต่ละบุคคล ซึ่งชอบที่จะเปิดรับชมละครช่วงเย็นมากกว่าละครหลังข่าวและอีกเหตุผลหนึ่ง ก็คือ ลักษณะนิสัยของแต่ละครอบครัว และข้อจำกัดทางด้านที่อยู่อาศัย

จุฬามาศ ไปยะวรรณ ได้กล่าวถึงเหตุผลว่า “... ละครหลังข่าวไม่ค่อยได้ดู ชอบดูละครตอนเย็น ดูละครเมียจำเป็น ข่าวตอนค่ำ ก็เข้านอน จะเข้านอนประมาณ 6 ทุ่ม ที่บ้านเข้านอนพร้อมกัน ไม่ค่อยมีใครดูโทรทัศน์ พ่อกับแม่ทำงานมาเหนื่อย เข้านอนกันไว...”

รัฐญาพร นิลศรี ได้กล่าวถึงเหตุผลในการที่ไม่ค่อยได้เปิดรับ “...วันธรรมดาจะเข้านอนประมาณ 3 ทุ่ม ตายายกับตัวเองจะเข้านอนพร้อมกัน ตากับยายจะนอนประมาณ 3 ทุ่ม หรือกินข้าวเสร็จเพราะต้องทำงาน ตัวเองก็เข้านอนกับตายายไปด้วย เพราะตื่นเช้า...”

ถาวร ชินไทสงค์ ได้กล่าวเหตุผลไว้ว่า “...ส่วนพวกละครไม่ค่อยได้ดูเพราะน้องจะนอนจะเข้านอนเร็วจะนอนกางมุ้งอยู่หน้าทีวี พ่อกับแม่ก็จะเข้านอนประมาณทุ่มครึ่งไม่ค่อยได้ดู ตัวเองจะเข้านอนพร้อมกับพ่อแม่เพราะกลับจากทำงานก็จะอาบน้ำ เข้านอนเลย เหนื่อย ส่วนมากพ่อจะเป็นคนปิดทีวีเพราะจะเข้านอนคนสุดท้าย...”

สาธิต ศรีกิ่งพาน ได้กล่าวเหตุผลว่า “...ช่วงวันธรรมดานอนประมาณ 3 ทุ่ม ไม่ค่อยชอบดูละครตอนค่ำเท่าไร เพราะที่บ้านนอนกันไว พ่อกับแม่ก็จะเข้านอนไว เพราะทำงานเหนื่อย...”

ศิริพร มาตย์ศรีกลาง ได้กล่าวเหตุผลว่า “...ละครหลังจากจบข่าวแล้ว ไม่ชอบดู จะเข้านอนแต่หัวค่ำประมาณ 3 ทุ่ม จะเข้านอนกับเกือบหมด รวมทั้งพ่อกับแม่ด้วย ถ้าเป็นถ้าเป็นหน้านา พ่อกับแม่ก็จะทำนา ถ้าหมดหน้านาแล้วก็จะไปทำงานอย่างอื่น พ่อก็จะไปรับจ้างทำงานก่อสร้าง แม่จะไปรับจ้างเย็บผ้าจึงเหนื่อยเข้านอนกับเร็ว...”

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สาเหตุที่เปิดรับละครหลังข่าวกันน้อย ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ ด้วยเหตุผลก็คือ ความไม่ชอบในการเปิดรับของแต่ละบุคคล และด้วยลักษณะนิสัยของแต่ละครอบครัว ซึ่งเข้านอนแต่ละหัวค่ำ และอีกประการหนึ่งก็คือข้อจำกัด ทางด้านที่อยู่อาศัย เพราะถ้าสมาชิกในครอบครัวนอน แล้ว ถ้าเปิดรับชมโทรทัศน์ จะทำให้รบกวนสมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในลักษณะนี้น่าจะเกิดจากเนื้อหาของบ้าน ที่เป็นบ้านชั้นเดียว ซึ่งกิจกรรมทุกอย่างก็จะเกิดขึ้นอยู่ภายในเนื้อที่เดียว

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเลือกที่จะเปิดรับชมในละครหลังข่าวบางเรื่อง แม่โขง แม่เหล็กเกิดได้ ดาวหลงฟ้า ภูผาสีเงิน ปีนไฟ และได้ข้อคิดจากการเปิดรับชมละครเหล่านี้

จิราพร ศรีพันดอน ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเปิดรับว่า “...หลังข่าวแล้วบางทีก็ดูละครบางที่ถ้าว่างก็เข้านอนเลยอย่างตอนนี้ชอบดู แม่เหล็กเกิดได้ ...เป็นละครที่ดี เพราะมีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิต ได้รู้ถึงชีวิตของโสภณี ว่าไม่ควรจะทำอย่างเหมือนตัวละคร...”

อุไรวรรณ หัตถประณีต ได้กล่าวไว้ว่า “...ส่วนพวกละคร ดูช่วงศุกร์ เสาร์ พวกปิ่นไฟ เพราะพระเอก อัจฉราวุธ หล่อดี เนื้อเรื่องก็ไม่มีอะไรมาก เป็นเรื่องที่พระเอกเป็นลูกคนรวย และหนีไปอยู่ที่เชียงใหม่ ไปเจอกับนางเอกป๊อก ปิยธิดา และก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขัดแย้งเรื่องการทำไม้ ดูแล้วก็สนุกดี ได้รู้ว่าการทำลายป่าไม้ ของคนมีอิทธิพลและการอนุรักษ์ป่า...”

ปรีดา นาคราช ได้กล่าวถึงการเปิดรับละครหลังข่าวว่า “...บางทีก็จะดูพวก แม่เหล็กเกิดได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับโสภณีชายตัว ดูแล้ว รู้ถึงชีวิตโสภณีว่าไม่ดีถูกดูถูก แม่จะได้เงินดี แต่คนก็เลือกที่จะมาเป็นไม่ได้ ได้เงินมาก็เอาแต่ตัว ดูแล้วได้แง่คิดว่าเป็นอาชีพที่คนทั่วไปรังเกียจ...”

นุจรี หินกอง ได้กล่าวเหตุผลว่า “...ขอบคุณพวกดาวหลงฟ้า ขอบคุณพระเอก ป้อ ณัฐวุฒิ หล่อ ร้องเพลงเพราะดี และยังได้เห็น ฉากที่ไปถ่ายที่ต่างประเทศดอกไม้สวย เป็นละครใหม่ ที่เพิ่งเริ่ม ที่บ้านจะขอบคุณเกือบทั้งบ้าน...”

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนนี้ เลือกที่จะเปิดรับในละครที่ตัวเองชอบในบางวัน และเมื่อเปิดรับแล้วได้แง่คิดด้านต่าง เช่น ด้านการอนุรักษ์ป่า จากละครปืนไฟและแม่เลือกเกิดได้ ซึ่งได้แง่คิดเกี่ยวกับโสเภณีว่าอาชีพนี้ไม่ดีมีคนดูถูก ซึ่งนอกจากละครช่วงเย็นและละครหลังข่าว ที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ เปิดรับ ก็คือละครพื้นบ้าน เรื่อง สียอดกุมาร ซึ่งกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ชอบเปิดรับในช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ โดยการเปิดรับชมมุ่งเน้นเรื่องความสนุกสนานเพลิดเพลิน

“...รายการเช้าเปิดดู สียอดกุมารช่อง 7 จะดูอยู่กับน้อง 2 คน ดูแล้วสนุกดี เพลินเป็นเรื่องที่เด็ก 4 คน ถูกทอดทิ้งและได้เรียนวิชาจากอาจารย์ ต่อสู้กับ ปีศาจ ได้ข้อคิดว่า ถ้าเป็นคนดีแล้วก็จะชนะพวกปีศาจพวกยักษ์อะไรได้ ...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...เช้า ๆ ก็ดูพวกสียอดกุมาร จะดูกับยายกับตา 3 คน สนุกดี มือนิหาร เหาะเหิน เดินอากาศได้ ดูสนุกสนานเพลิดเพลินไม่ได้คิดอะไร...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...ช่วงเช้า ที่ดูก็มีพวก สียอดกุมาร ที่ชอบดู ดูพวกปล่อยแสง การต่อสู้กับพวกมารปีศาจ ชอบดูอาวุธที่ใช้สู้กันเพลงก็เพราะ ดูแล้วสนุกสนานดี...” (ถาวร ชินไธสงค์ ม.1)

“...ช่วงเช้า ๆ จะได้อยู่เรื่องเดียว สียอดกุมาร จะดูอยู่กับน้องกับตา ชอบดูเพราะเพลงเพราะ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยของเด็กและมือนิหารต่อสู้กัน สนุกดี น่าตื่นเต้น เวลาต่อสู้กัน จะติดตามถ้ามีเวลา...” (อรุไนทัย ศรีเพชร ม.2)

“...เช้า ๆ จะดูพวกสียอดกุมาร จะดูอยู่กับน้อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับนิหาร ก็สนุกดี เพลินดี...” (นฤมล นันทาบัน ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเปิดรับในละครพื้นบ้านเรื่องสียอดกุมาร นั้น ซึ่งการเปิดรับมุ่งเน้นในด้านความสนุกสนานเพลิดเพลิน และนอกจากนั้นแล้วยังพบว่าได้แง่คิดจากการ

เปิดรับชมละครพื้นบ้าน เรื่องสี่ยอดกุมาร ในเรื่อง ของความดี ย่อมชนะความไม่ดีดังจะเห็นจากคำกล่าวของ ไกรลาส นาสะโก ชั้น ม.2

นอกจากนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะเปิดรับชมรายการละคร แล้ว ยังพบว่ายังชอบที่จะเปิดรับชมรายการการ์ตูนด้วย ซึ่งได้แก่ การ์ตูนดิสนีย์คลับ ซึ่งเป็นการ์ตูนที่ออกอากาศในช่วงวันหยุด ทางช่อง 7 โดยที่จุดประสงค์ในการเปิดรับชมก็มุ่งเน้นด้านความสนุกสนานเพลิดเพลิน

“...ช่วงวันหยุด จะตื่นสายประมาณ 7 โมงเช้า ตื่นขึ้นมาแล้วก็จะช่วยแม่ตามปกติ ชื่อของบ้านช่วยงานบ้านบ้าง...จะดูพวกการ์ตูนดิสนีย์คลับ ช่อง 7 สนุกดี...” (สาธิต ศรีกังทาน ม.1)

“...ช่วงเช้า ๆ จะดูการ์ตูนกับน้อง 2 คน คนอื่นไปทำงานบ้านหรือไม่ก็ไปธุระ การ์ตูนที่ดูพวกดิสนีย์คลับ เป็นเรื่องของ หมาจูด ผจญภัยในที่ต่าง ๆ ดูแล้วก็เพลินดี...” (เอกชัย อาษา ม.1)

“...เช้า ๆ รายการที่ดูจะเป็นพวก ดิสนีย์คลับ ชอบดูเพราะสีสวย เป็นเรื่องหมาจูด ชอบดูเก่งเอาตัวรอดกับเพื่อนหมาด้วยกันดูแล้วเพลิดเพลิน...” (อำนาจ พึ่งมีศรี ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้น นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเปิดรับชมในรายการการ์ตูนดิสนีย์คลับ โดยที่จุดประสงค์ในการเปิดรับก็คือ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนั้นแล้วพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยยังชอบเปิดรับเกมส์โชว์ ถ้ามีเวลาในการเปิดรับรายการเกมส์โชว์ ซึ่งออกอากาศทางช่อง 3 ในช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และเกมพิศวง ซึ่งออกอากาศทางช่อง 7

“...บางทีก็จะดูพวกเกมส์โชว์ ช่อง 3 ชอบเวลาถามคำถามให้คนแข่งตอบสนุกดี ได้ลุ้นกับคนแข่งไปด้วย...”

“...อีกรายการที่ชอบดูพวกเกมพิศวงชอบดู สนุกทำให้เพลิดเพลิน ชอบคนจัดรายการจอนท์กับเอ็ม สุรศักดิ์...” (สุวัฒนา พึ่งพรคุณ ม.1)

รายการกีฬา

นอกจากนั้นแล้ว พบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบที่เปิดรับ รายการกีฬา ได้แก่ เจาะสนาม ซึ่งเป็นรายการที่ออกอากาศทางช่อง 7 ช่วงวันอาทิตย์ ซึ่งจุดประสงค์ในการเปิดรับชม นอกจากจะเพื่อความสนุกสนาน แล้วยังพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นี้เปิดรับ เนื่องจากเหตุผลถึงความชอบในกีฬาฟุตบอล ซึ่งจะได้เปิดรับชมทีมฟุตบอลที่ตัวเองชื่นชอบ

“...รายการที่ชอบดู พวกรายการกีฬา พวกเจาะสนามจะชอบดูแข่งฟุตบอล ทีมดัง ๆ จะชอบเหมือนกับเพื่อนชอบบอลอังกฤษเพราะดูบ่อย ชอบทั้ง 2 ทีม แมนยู ลิเวอร์พูล...” (สาธิต ศรีกงทาน ม.1)

“...รายการที่ชอบดูจะเป็นพวกเจาะสนาม เพราะชอบดูการแข่งขันฟุตบอล ถ้ามีเวลาจะดูไม่ค่อยพลาด...” (มังกร ทองเดช ม.1)

“...รายการที่ชอบ คือ เจาะสนาม จะติดตามดูเป็นประจำชอบจะมีการเอานัดแข่งสำคัญมาให้ดู...” (เอกชัย อาษา ม.1)

“...รายการที่ชอบดู คือ เจาะสนาม ชอบดูเพราะมีบอลดี ๆ มาให้ดูเยอะ...” (ขวัญชัย ศรีปะโค ม.2)

“...รายการที่ชอบดูอีกรายการจะเป็นพวกเจาะสนาม จะดูทีมต่าง ๆ มาให้ดูกันในรายการที่ดูก็เพราะติดตามบอลอยู่...” (ธนิษฐ์ แดงจอย ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเปิดรับชมในรายการกีฬา ซึ่งได้แก่ เจาะสนาม ซึ่งน่าสังเกตว่าจะเป็นนักเรียนที่เป็นชาย เท่านั้น ที่เปิดรับชม ซึ่งเนื่องมาจากความชอบทางด้านกีฬาของผู้ชายในกีฬาฟุตบอลมากกว่าผู้หญิง

เนื้อหาประเภทข่าว

สำหรับเนื้อหาประเภทข่าวนั้นพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น ชอบเปิดรับชมเป็นประจำ ซึ่งก็ได้แก่ ข่าวภาคค่ำ ซึ่งในการเปิดรับชมรายการข่าวภาคค่านั้น พบว่า จะมีกิจกรรมที่ทำในขณะที่เปิดรับชมรายการข่าวภาคค่ำ ซึ่งได้แก่การรับประทานอาหารเย็น พร้อมกับการเปิดรับชมรายการข่าว ซึ่งข่าวที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ชอบเปิดรับก็ได้แก่ ข่าวบันเทิง ข่าว

กีฬา ซึ่งจุดประสงค์ในการเปิดรับชมก็เพื่อต้องการรู้ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของวงการบันเทิง และกีฬา และข่าวประจำวัน

“...ข่าวจะชอบดูข่าวบันเทิง เพราะชอบดูข่าวเกี่ยวกับดารา อย่างเช่นดาราคณนี้ ทำอะไรบ้าง เล่นละครอะไร...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...ข่าวที่ชอบดู จะเป็นพวกข่าวกีฬา จะชอบดูช่วงนี้มากที่สุดติดตามบอลอยู่ พวกบอลอังกฤษ...” (สาธิต ศรีกิงนาม ม.1)

“...ข่าวประจำวัน ดูแล้วจะรู้ว่า มีข่าวอะไรบ้าง อย่างข่าวตำรวจที่หนองคายโดนย้าย เพราะเป็นที่เที่ยวเกิน ข่าวบันเทิงก็จะดูข่าวทั่ว ๆ ไป อย่างพวกดาราคณไหนเล่นละครอะไร...” (ผรุ โณทัย ศรีเพชร ม.2)

“...จะชอบดูข่าวกีฬา กับข่าวบันเทิง ที่ดูเพราะอยากรู้ว่ามีข่าวกีฬาอะไรบ้าง ทีมไหนแข่งขันใคร หรือ ทีมอะไรจะแข่งกับใคร...” (ไกรลาส นาสะโก ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนมีการเปิดรับชมในรายการข่าวภาคค่ำ ในช่วงข่าวของ ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ซึ่งพบว่า ชอบเปิดรับชมมากที่สุด และก็ตามด้วย ข่าวประจำวันทั่ว ๆ ไป ซึ่งจากการรับชม ข่าวต่าง ๆ เหล่านี้ พบว่า ข่าวที่นักเรียนได้เปิดรับชม ยังใช้เป็นหัวข้อในการสนทนากับเพื่อน ๆ ได้

วิทย์

จากข้อมูลของการศึกษาพบว่า มีการเปิดรับฟังวิทยุในกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ ค่อนข้างที่จะน้อย ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการอันได้แก่

ประการแรก ที่บ้านไม่มีวิทยุเลยไม่มีการเปิดรับฟังเกิดขึ้นที่บ้าน

ประการที่สอง ก็คือ ความชอบในการเปิดรับของแต่ละบุคคล

“...บางที่ถ้ากินข้าวเสร็จไว้ก็จะทำการบ้านต่อ และก็ดูอยู่หน้าทีวี จบข่าวแล้วก็นอนเลย วิทยุไม่ฟังเลย ที่บ้านก็ไม่มีวิทยุ...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...วิทยุโดยมากไม่ค่อยจะได้ฟังจะอยู่ในห้องนอน ไม่ค่อยได้เปิดฟัง...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...วิทยุที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่อง อยู่มุมห้องข้างล่างข้างทีวีจะเปิดดูทีวีมากกว่า ไม่ค่อยได้เปิดฟัง...” (สาธิต ศรีกงทาน ม.1)

“...วิทยุที่บ้านไม่ได้ฟัง เพราะที่บ้านไม่มีวิทยุ...” (ศิริพร มาตย์ศรีกลาง ม.1)

“...ส่วนวิทยุจะมีอยู่ 1 เครื่อง ที่บ้าน เป็นแบบ A.M. ไม่ค่อยมีใครเปิดฟังเท่าไร นาน ๆ จะฟังสักที...” (มังกร ทองเดช ม.1)

“...พวกวิทยุจะมีอยู่ที่บ้าน 1 เครื่อง ไม่รู้เป็นแบบไหนอยู่ในครัว ตัวเองไม่ฟังเพราะไม่ชอบ...” (นงลักษณ์ โนนเทิง ม.1)

“...วิทยุจะมีอยู่ 1 เครื่อง ข้างทีวี แต่ไม่ค่อยได้ฟังเท่าไร...” (ศิริพร เพ็งมีศรี ม.2)

“...ส่วนวิทยุไม่ค่อยได้ฟังที่บ้านมีอยู่ 1 เครื่อง แต่ไม่ค่อยดีแล้ว...” (อานิกา สีตาคาน ม.2)

“...วิทยุไม่ค่อยได้ฟังเท่าไรที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่องอยู่ข้างฝาบ้าน เป็นแบบทราซิสเตอร์ ฟังได้แต่ นาน ๆ จะฟัง...” (สิทธิศักดิ์ ป็องคำสิงห์ ม.2)

“...วิทยุเมื่อก่อนมี แต่ตอนนี้ ฟังไม่ได้แล้ว และไม่ได้ฟัง...” (พุ่มพวง จำตัด ม.2)

“...สำหรับวิทยุที่บ้านไม่มีวิทยุฟัง เคยมี 1 เครื่อง แต่เสีย...” (นฤมล นันทาบัน ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเปิดรับฟังน้อยหรือบางคนก็จะไม่ฟังวิทยุเลย เนื่องด้วยที่บ้านไม่มีวิทยุที่จะเปิดรับ และความชอบในการเปิดรับของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลที่ไม่ชอบที่จะเปิดรับ และอีกประการหนึ่งก็คือ เครื่องรับวิทยุอยู่ในสภาพที่ไม่ดี จึงไม่ค่อยที่จะเปิดรับและนอกจากนั้น ยังพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเปิดรับฟังระหว่างทำงานช่วยเหลือครอบครัว

“...ช่วยงานที่นำ จะช่วยพวกเกี่ยวข้าว จะทำเกือบทั้งวัน ที่นาบางที่จะเอาวิทยุ ที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่อง เป็นแบบ AM ก็จะไปฟัง ชอบฟังรายการหมอลำ ไม่รู้ว่าคลื่นอะไร ตัวหมุนเสียเลยไม่รู้ อย่างพวก ศิริพร อำไพพงษ์ ลูกทุ่งก็ชอบพวกก็อต จักรพันธ์ ลูกนก สุภาพร คุณลำไย เวลาฟังแล้วทำให้เพลินทำให้รู้สึกที่ไม่ค่อยเหนื่อย...” (ผรุไนทัย ศรีเพชร ม.2)

“...พวกทำกับข้าว ชื่อของเกือบกวาดบ้านเช้า ๆ ก็มีการเปิดฟังวิทยุบ้าง ไม่มีคลื่นเฉพาะจะหมุนหาไปเรื่อย ๆ จะชอบฟังพวกเพลงหมอลำ สตริง อย่างคุณลำไย ของลูกนก มอเตอริไซค์ฮ้าง ของร็อคแอสแตง ฟังเพลิน ๆ เวลาทำงานบ้านทำให้เวลาผ่านไปเร็วดี...” (ไกรลาส ทาสะโก ม.2)

“...ตื่นขึ้นมาแล้วก็ช่วยงานบ้านตามปกติ ที่บ้านก็จะช่วยงานตามปกติ ช่วงเช้า ๆ บางทีก็เปิดฟังวิทยุ ๆ บ้าง วิทยุที่บ้านจะมีอยู่ 1 เครื่อง เป็นแบบ AM ได้อย่างเดียวชอบฟังเพลงพวกลูกทุ่ง สตริง หมอลำ ลูกทุ่ง ชอบลูกนก สุภาพร ปริญาใจ สตริงจะชอบ พวกโลโซ ปกแดง...” (ขวัญชัย ศรีปะโค ม.2)

“...ไปทำพวกรับจ้างเย็บผ้าตัดผ้า ก็จะไปช่วยแม่ทำได้มาวันละ 20 บาท ส่วนแม่ก็จะคิดเป็นตัวทำมากก็ได้มาก แม่ก็จะแบ่งให้...ที่บ้านที่ไปรับจ้างก็มีเปิดเพลงฟังพวกลูกทุ่ง เจ้าของเป็นคนเปิด พวกเพลงเก่าไม่ค่อยรู้จัก...” (ปรีดา นาคราช ม.3)

“...ช่วงวันหยุดส่วนมากก็จะไปทำงานช่วยแม่อย่างไร้รับจ้างทำอะไร ก็จะไปช่วย อย่างพวกงานก่อสร้างก็จะไปช่วยแม่ ทำเกือบทั้งวันที่แถวก่อสร้าง จะมีเพื่อนพ่อเปิดวิทยุเป็นแบบ AM ฟังพวกเพลงลูกทุ่ง หมอลำ อย่างของ พรศักดิ์ ส่งแสง ก็จะฟัง ๆ ไปตามเขา ไม่กล้า ไปเปลี่ยนไมค์ของเรา...” (พงษ์อนันต์ ศรีกาทาน ม.3)

“...ที่นาพ่อจะเอาวิทยุไปเครื่องหนึ่ง เอาไว้ฟังเพลงเวลาทำงานจะเป็นพวกลูกทุ่งบ้าง หมอลำบ้าง อย่างที่รู้จักก็อย่าง พวกพรศักดิ์ ไม่รู้ว่าคลื่นอะไร ไม่ได้สนใจก็เพลินดี...” (อนุชา ขวาลา ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเปิดรับฟังวิทยุ ในขณะที่ทำงานช่วยครอบครัว โดยลักษณะงานที่ทำขณะที่เปิดรับจะเป็นพวกงานรับจ้างที่พ่อแม่ผู้ปกครองไปทำและตัวนักเรียนเอง เข้าไปช่วยในลักษณะของแรงงานเสริม โดยที่ระหว่างทำงานนั้น สถานที่ที่ตัวนักเรียนไปทำงานมีการเปิดรับฟังวิทยุ โดยที่ตัวนักเรียนเองไม่ได้ เป็นคนเลือกที่จะเปิดรับเช่นเดียวกับลักษณะของงานเกษตรในที่นา ที่ตัวนักเรียนเองจะต้องไปช่วยงาน โดยที่ผู้ปกครองของนักเรียนเปิดรับฟังเพลง โดยที่ตัวนักเรียนก็ไม่ได้เป็นคนเลือกเปิดรับ แต่ก็เปิดรับตามที่คนอื่นไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง นายจ้าง นอกจากสื่อวิทยุที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยที่มีการเปิดรับอยู่บ้าง ซึ่งการเปิดรับส่วนใหญ่แล้วไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ ของตัวนักเรียนเอง แต่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือนายจ้าง จะเปิดรับฟังในขณะที่ทำงาน อีกประการหนึ่งก็คือ ที่พักอาศัยของตัวนัก

เรียนเองไม่มีเครื่องรับวิทยุทำให้ไม่มีการเปิดรับ และความชอบของแต่ละบุคคลในการเลือกที่จะไม่ชอบฟังวิทยุ ซึ่งก็ทำให้มีการเปิดรับฟังวิทยุ หรือก็แทบจะไม่เกิดขึ้นเลย

โรงเรียน

เสียงตามสาย

นอกจากนั้นแล้ว เสียงตามสายของโรงเรียน ซึ่งเปิดรายการข่าวในช่วงเช้า 7.00-8.00 น. จากวิทยุผ่านเสียงตามสายเสียงตามสายของโรงเรียนแห่งนี้ จะทำหน้าที่เป็นหอกระจายข่าวของชุมชนแห่งนี้อีกด้วย แต่จากข้อมูลพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้เอง ไม่ได้ให้ความสนใจในการเปิดรับเท่าที่ควร เนื่องมาจาก นักเรียนมีกิจกรรมที่ทำในช่วงเช้า ที่ไปถึงที่โรงเรียนแล้ว นั้น ก็คือการทำความสะดวกห้องเรียนโรงเรียน หรือการพูดคุยกับเพื่อนมากกว่าที่จะให้ความสนใจในการเปิดรับฟัง

“...ไม่ค่อยสนใจฟังเสียงตามสาย เพราะทำความสะดวกอยู่คุยกับเพื่อนบ้าง จะได้ฟังอีกทีหลังเคารพธงชาติ จะฟังพวกอาจารย์อบรม แจ้งพวกข่าวเกี่ยวกับการเรียนอะไรพวกนี้...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...ไปถึงที่โรงเรียน ก็ไม่ได้ทำอะไรมากจะทำความสะดวกโรงเรียน ห้องบ้าง คุยกับเพื่อนบ้าง ที่โรงเรียนไม่ค่อยได้สนใจฟังเสียงตามสาย...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...ไปถึงที่โรงเรียนแล้ว ส่วนมากก็จะคุยกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนทำความสะดวกห้องเรียนโรงเรียน เสียงตามสายไม่ค่อยได้สนใจฟัง จะเปิดพวกข่าว จนถึงเคารพธงชาติ ...หลังจากนั้นแล้วพวกอาจารย์โรงเรียนก็จะใช้พูดอบรม...” (ศิริพร มาตย์ศรีกลาง ม.1)

“...มีเสียงตามสายให้ฟังที่โรงเรียน แต่ก็ไม่ค่อยได้สนใจเท่าไร จะชอบคุยกับเพื่อน ๆ และชอบทำความสะดวกที่โรงเรียนมากกว่าจนกระทั่งจะได้ ฟังอีกทีก็อยู่ช่วงหลังเคารพธงชาติแล้ว...” (วันเพ็ญ ช้อยสนิท ม.2)

“...ไปถึงที่โรงเรียนแล้วคุยกับเพื่อนบ้างเรื่องทั่วไป และถ้ามีทำความสะดวกห้องเรียนก็จะไปทำ เพื่อรอเคารพธงชาติประมาณ 8 โมงครึ่ง ช่วงนี้มีเสียงตามสายให้ฟังที่โรงเรียนแต่ไม่ค่อยได้สนใจเท่าไรชอบคุยกับเพื่อน ๆ และชอบทำความสะดวกที่โรงเรียนมากกว่าจะได้ฟังอีกทีก็อยู่ช่วง

หลังเคารพธงชาติแล้ว อาจารย์จะมาอบรมเรื่องทั่วไป อย่างเรื่องการมาสาย กิจกรรมของโรงเรียน...” (วันเพ็ญ ช่วยสนิท ม.2)

“...ไปถึงที่โรงเรียนแล้วก็จะไปคุยกับเพื่อน ๆ บ้างเล่นกับเพื่อนก็แล้วแต่ เล่นบอลบ้าง วิ่งเล่นบ้าง บางทีก็ช่วยทำความสะอาดโรงเรียน ห้องเรียน รอเข้าแถวเคารพธงชาติเสียงตามสายไม่ค่อยได้สนใจฟังเท่าไร จะไปเล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อนมากกว่าจะได้ฟังอีกทีก็ หลังเคารพธงชาติพวกอาจารย์จะพลัดขึ้นมาอบรมชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน...” (ขวัญชัย ศรีปะโค ม.2)

“...พวกเสียงตามสายจะไม่ค่อยได้ฟังเท่าไร จะฟังช่วงเคารพธงชาติแล้ว เพราะอาจารย์จะมาพูดเรื่องต่าง ๆ เรื่องเรียนบ้าง เรื่องเกี่ยวกับระเบียบวินัยบ้าง และพวกเรื่องข่าวสารต่าง ๆ บางทีก็ต้องทำความสะอาดชั้นเรียนห้องเรียน...” (อุไรวรรณ หัตถประณีต ม.3)

“...ไปถึงแล้วก็ไม่ได้ทำอะไรมาก จะทำความสะอาดห้องเรียนตามปกติ บางทีก็คุยกับเพื่อน ๆ ในเรื่องทั่วไป อย่างเรื่องไปเที่ยวอย่างพวกฝนดาวตก ว่าเห็นเป็นอย่างไร เพราะเพื่อน ๆ ก็รอดูกันอยู่ พวกเสียงตามสายไม่ค่อยได้สนใจเท่าไร จะฟังเฉพาะหลังเคารพธงชาติแล้วประมาณ 8 โมงครึ่ง ก็จะมีพวกอาจารย์มาพูดเรื่องต่าง ๆ อบรม เรื่องเรียนบ้าง ข่าวบ้างแล้วแต่...” (ปรีดา นาคราช ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่ได้ให้ความสนใจในการเปิดรับเสียงตามสาย เสียงตามสายนี้ได้ออกอากาศผ่านเสียงตามสาย ซึ่งทำหน้าที่เป็นหอกระจายข่าวของชุมชนแห่งนี้ด้วย ซึ่งจะเปิดข่าวของสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและชุมชนแห่งนี้ได้ฟัง สาเหตุที่เสียงตามสายของโรงเรียนไม่ได้รับความสนใจจากนักเรียนเท่าที่ควรเนื่องมาจากนักเรียนมีกิจกรรมอื่นที่ำเช่น การทำความสะอาดโรงเรียน ห้องเรียน การพูดสนทนาในเรื่องราวต่าง ๆ กับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มากกว่าที่จะให้ความสนใจในการเปิดรับฟังเสียงตามสายเท่าที่ควร ถ้าจะแบ่งการออกอากาศของเสียงตามสายจะแบ่งได้ออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่เปิดข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ คือ อยู่ในช่วงระหว่าง 7.00-8.00 น. และในช่วงที่สองก็คือ ช่วงหลังจากเคารพธงชาติไปแล้ว 8.30 น. ครู อาจารย์ จะพูดอบรมนักเรียนผ่านเสียงตามสาย ซึ่งในเสียงตามสายในช่วงที่สองนี้ นักเรียนจะให้ความสนใจในการเปิดรับฟัง การที่สนใจเปิดรับฟังเสียงตามสายในช่วงนี้ เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียนเอง ได้แก่ เรื่องเรียน เรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จึงได้รับความสนใจในการเปิดรับจากนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

ห้องสมุด

กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ พบว่ามีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ น้อย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนในห้องสมุดของโรงเรียน ซึ่งสาเหตุของการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยได้แก่ การที่ไม่ชอบการอ่านหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ไม่ตอบสนองกับความต้องการในการอ่านทดแทนสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสารการ์ตูน และสื่อมีราคาแพง

“...ห้องสมุดไม่ค่อยได้เข้าไปเท่าไร ไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือจะเปิดช่วงพักกลางวัน มีแต่หนังสือเรียนจะมากกว่า จะมีหนังสือเก่า พวกนิตยสาร นิทาน ขวัญเรือน สกุลไทย การ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก ...เมื่อก่อนมีเดลินิวส์ ไทยรัฐ ให้อ่านในห้องสมุด แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว...ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์จะอ่านเดลินิวส์ที่บ้านไม่ได้ซื้อ ไม่ได้อ่านทุกวันบางที่พอก็จะเอามาจากที่ไหนก็ไม่รู้มาอ่าน...” (จุฬามาศ ไปยะวรรณ ม.1)

“...ห้องสมุดที่โรงเรียนจะเข้าไปบ้าง แต่ไม่บ่อย ไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือ อย่างพวกหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยได้อ่านเท่าไร ที่บ้านก็ไม่ได้ซื้อ เมื่อก่อนมีอ่านที่ห้องสมุด แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว...” (รัฐญาพร นิลศรี ม.1)

“...ห้องสมุดไม่ค่อยได้เข้าไปเท่าไร ไม่ค่อยชอบอ่านจะมีพวกหนังสือเรียน เคยเข้าไปอ่านการ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก เป็นพวกหนังสือเก่า...หนังสืออย่างอื่นไม่ค่อยได้อ่าน แต่ที่ชอบอ่านจะเป็นพวกการ์ตูนญี่ปุ่น เรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ ไม่มีเรื่องที่อ่านเฉพะนาน ๆ จะอ่านไม่ซื้อเพราะแพง จะมีการยืมเพื่อนอ่านบ้างซื้อแทนอยู่แถวบ้าน จะให้ยืมเป็นวัน อ่านจบแล้วก็เอามาคืน...” (สาริต ศรกงทาน ม.1)

“...มีเข้าไปห้องสมุดบ้าง แต่น้อยจะเข้าไปช่วงที่อาจารย์ให้เข้าไปทำรายการต้องเข้าไปหาในห้องสมุด ...ช่วงเที่ยวไม่ค่อยได้เข้าไป ไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือด้วย อ่านแล้วปวดหัว...” (มังกรทองเดช ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ น้อย ด้วยเหตุผลอันได้แก่ การที่ไม่ชอบในการอ่าน สิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ เช่น หนังสือในห้องสมุดไม่มีอะไรน่าสนใจเป็นสิ่งพิมพ์ที่ล้ำสมัย ขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน

พฤติกรรมกรซื้อ

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่านักเรียนบางคนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีพฤติกรรมในการยืมสื่อสิ่งพิมพ์พวกหนังสือการ์ตูน จากเพื่อนไปเปิดรับ และพบว่ามีพฤติกรรมในการซื้อสื่อสิ่งพิมพ์พวกหนังสือการ์ตูน 5 เล่มละ 5 บาท โดยมีเงื่อนไขในการซื้อคือ ความชอบส่วนตัว และกำลังทรัพย์ที่จะซื้อ

“...บางที่ถ้ามีหนังสือการ์ตูนอ่านก็จะอ่านการ์ตูนพวกเล่มละ 5 บาท พวกเรื่องผี เรื่องลึกลับ จะซื้ออ่านเอง ถ้าอ่านแล้วชอบก็จะซื้ออ่าน...” (ถาวร ชินไถสงค์ ม.1)

“...หนังสือที่ชอบอ่านจะมีพวกชายหัวเราะ การ์ตูนผีเล่มละ 5 บาท จะเก็บเงินซื้อเองพวกชายหัวเราะเก็บมากน้อยแล้วแต่เงินเหลืออ่านแล้วได้หัวเราะ ได้ความสนุกตื่นเต้น พวกนี้เวลาอ่านจะไปอ่านอยู่ที่บ้านเมื่อมีเวลาว่าง จะซื้อเองไม่ได้หุนกับใคร...” (จิราพร ศรีพันดอน ม.1)

“...ตัวเองชอบอ่านพวกชายหัวเราะ อ่านแล้วได้หัวเราะสนุกดีมีบ้างที่ซื้อเองนาน ๆ แต่ก็ต้องชอบและมีเงินซื้อ...” (สุวิธนา พึ่งพระคุณ ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ มีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทการ์ตูน 5 เล่มละ 5 บาท และการ์ตูนชายหัวเราะ ซึ่งเกิดพฤติกรรมกรซื้อเกิดขึ้น โดยมีเงื่อนไขในการซื้อ คือ ความชอบในเรื่องที่อ่าน และกำลังทรัพย์ที่จะซื้อและยังพบว่า พฤติกรรมกรซื้อไม่ได้เกิดการซื้อสื่อเมื่อเห็นว่าชอบในเนื้อหา แต่ในการซื้อหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะนั้น จะพบว่าเกิดการเก็บรวบรวมเงินเพื่อที่จะไปซื้อหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะ ดังที่จะเห็นได้ในกรณีของ จิราพร ศรีพันดอน ม.1

นอกจากนั้นแล้ว ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ พบว่า ได้เกิดพฤติกรรมกรยืมเกิดขึ้นในสื่อพิมพ์ประเภท หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นชายหัวเราะ การ์ตูนผี เล่มละ 5 บาท

“...ชอบอ่านจะเป็นพวกการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่องเกี่ยวกับต่อสู้ไม่มีเรื่องที่อ่านเฉพาะ นานจะอ่านไม่ได้ซื้อเพราะแพงจะมีการยืมเพื่อนอ่านบ้างซื้อแดน อยู่แถวบ้านจะให้ยืมเป็นวันอ่านจบแล้วก็มาคืน...” (สาธิต ศรีกังทาน ม.1)

“...หนังสือที่ตัวเองอ่านก็พวกการ์ตูนผี จะมีอยู่หลายเรื่องในเล่มเดียว เล่มละ 5 บาท จะยืมเพื่อนอ่านไม่ได้ซื้อเอง เพื่อนในห้องเพื่อนจะให้ยืม 1 วัน ที่ให้ยืมก็เพราะว่าเพื่อนอ่านจบแล้ว...” (วันเพ็ญ ช้วยสนิท ม.2)

“...อ่านพวกการ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วเพลินดี บางทีเพื่อนในห้องมีให้ยืมก็ยืมเพื่อนอ่าน ไม่ค่อยได้ซื้อ เพื่อนในห้องมีให้ยืมก็ยืมเพื่อนอ่าน ไม่ค่อยได้ซื้อเพื่อนก็จะให้ยืม 1 วัน และมาคืนโดยอย่าให้หนังสือพัง...” (อรุณทัย ศรีเพชร ม.2)

“...ถ้าอ่านจะพวกชายหัวเราะ มหาสนุก อ่านแล้วได้หัวเราะ อ่านที่โรงเรียนบ้าง บ้านบ้าง ที่โรงเรียนก็มีไปอ่านที่ห้องสมุดบ้าง หรือไม่ถ้าเพื่อนมีก็จะยืมอ่านที่โรงเรียนบ้างหรือไม่ก็ยืมเพื่อนกลับบ้าน ส่วนมากแล้วเพื่อนก็จะให้ยืม 1 วัน ให้เฉพาะความเป็นเพื่อน ไม่ค่อยได้ซื้ออะไรเท่าไร...” (กวรรณิกา เหมภา ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักเรียนบางคนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยได้เกิดพฤติกรรมกรรมการยืมในสื่อพิมพ์ประเภท การ์ตูนญี่ปุ่นการ์ตูนชายหัวเราะ การ์ตูนเล่มละ 5 บาท

สถานที่อื่น

นอกจากนั้นแล้วยังพบสิ่งพิมพ์ประเภท หนังสือกีฬา ซึ่งได้แก่ สยามกีฬา ซีอกเกอร์ ซึ่งพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่ได้มีพฤติกรรมกรรมการซื้อเอง แต่พบว่า อาศัยการอ่านตามแผงหนังสือหรือร้านค้าในตลาด หรือสมาชิกภายในครอบครัวซื้อมาเปิดรับ

“...หนังสือที่อ่านจะเป็นพวกสยามกีฬา ซีอกเกอร์ จะอ่านในตลาดไปอ่านตามแผงหนังสือไม่ได้ซื้อเพราะแพง...” (ขวัญชัย ศรีปะโต ม.2)

“...ส่วนหนังสือที่อ่านจะเป็นพวกสยามกีฬา ซีอกเกอร์จะเป็นหนังสือเกี่ยวกับบอลชอบติดตามบอลอยู่ เวลาไปอ่าน บางทีก็ไปอ่านในตลาดบ้างตามร้านที่เขาซื้อมาให้อ่านมีบางร้านพวกชายข่าวจะมีพวกหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ สยามกีฬา ให้อ่านบนโต๊ะมีให้ลูกค้านั่ง...” (ธนิษฐ์ แดงจอย ม.2)

“...หนังสือพิมพ์จะอ่านพวกสยามกีฬา ที่บ้านน่าจะเป็นคนซื้อมาก็จะชอน้ำดู น้ำจะติดตามฟุตบอลอยู่ อ่านและได้รู้จักทีมบอลต่าง ๆ ของต่างประเทศ...” (พงษ์อนันต์ ศรีกษาน ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทกีฬา ซึ่งพบว่าไม่ได้พฤติกรรมการซื้อสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทกีฬาที่เกิดขึ้น แต่ก็เลือกที่จะเปิดรับตามร้านค้า หรือตามแผงหนังสือด้วยเหตุผลก็คือ มีราคาแพง ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย มีการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์น้อย เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ

ประการแรก ก็คือ ความไม่ชอบในการอ่าน

ประการที่สอง สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการในการเปิดรับ

ประการที่สาม ขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์ในการอ่านทำให้นักเรียนไม่ได้เกิดการเปิดรับเกิดขึ้นและงานเองก็ไม่ได้ชวนชววยในการอ่าน ประการที่สี่ สื่อสิ่งพิมพ์มีราคาแพง ซึ่งสาเหตุทั้งสี่ประการนี้ เป็นสาเหตุหลักในการที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์น้อย ซึ่งในเหตุผลในเรื่องของสื่อสิ่งพิมพ์มีราคาแพง ทำให้นักเรียนบางคนในกลุ่มที่ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น เกิดพฤติกรรมในการยืมสื่อเกิดขึ้นดังจะเห็นได้จากคำกล่าวข้างต้น สำหรับสาเหตุของสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการในการเปิดรับ และขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์นั้น นั้นเป็นสาเหตุอีกประการที่ทำให้นักเรียนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์น้อย

เนื่องจากนักเรียนเห็นว่า หนังสือที่ให้บริการในห้องสมุดนั้นเป็นหนังสือเก่าบริจาคมาทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการเปิดรับและที่ห้องสมุด ยังพบว่า สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์รายวันในปีนี้ยังไม่มีให้บริการ ซึ่งสาเหตุก็คือปีนี้ยังไม่มียงบประมาณในการซื้อทำให้นักเรียน ซึ่งที่บ้านส่วนใหญ่ของนักเรียนไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ในการเปิดรับที่บ้าน เมื่อมาที่โรงเรียนก็พบว่าไม่มีหนังสือพิมพ์ให้บริการในการอ่านอีก ทั้ง ๆ ที่เคยมี จึงพบว่ามีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์น้อยมาก

การเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่อและการเรียนรู้ทางสังคมนั้น พบว่าเนื้อหาที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีการเปิดรับชมรายการ โดยเฉพาะรายการกีฬา ซึ่งก็พบว่าได้เกิดการเรียนรู้และจดจำตัวแบบ ตามแนวคิดของ BANDURA

“...พวกรายการเจาะสนาม จะชอบดูแข่งฟุตบอล ทีมดัง ๆ จะชอบเหมือนกับเพื่อนชอบบอลอังกฤษเพราะดูบ่อย ชอบทั้ง 2 ทีม แมนยู ลิเวอร์พูล ชอบทั้งโอเวน เจอราด เบคแฮม รอยคีน พวกนี้ ยิ่งดูก็รักก็สวย เบคแฮมยิ่งดูก็รักก็สวย มีจำเอาไปเล่นบ้าง อย่างลูกโหม่ง การเข้าบอลพวก โอเวนจะสวย เบคแฮมยิ่งรักก็สวย จะจำอย่างลูกฟรีคิก เวลายังเอาไปเล่นกับเพื่อน ๆ ...”
(สาธิต ศรีกงทาน ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้น จะแสดงให้เห็นถึง การเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง กับการสังเกตตามแนวคิดของ BANDURA โดยที่สาธิต ชอบที่จะเปิดรับรายการเจาะสนาม ดูทีมดัง ต่าง ๆ โดยเฉพาะทีมที่ชอบนั้น ก็คือ ทีมแมนยู ลิเวอร์พูล และชอบ นักฟุตบอลในแต่ละทีม ซึ่งเป็นตัวแบบ (MODELLING) ของการเรียนรู้โดยสร้างความสนใจ และนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นตอนของการรำลึก และจดจำที่ผู้รับสาร ซึ่งในกรณีนี้ก็คือ สาธิตเอง และได้ทำการเก็บบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับตัวแบบ (MODELING) ก็คือนักกีฬาฟุตบอลที่ตนเองชื่นชอบ ที่เกี่ยวกับวิธีการเล่นฟุตบอล เข้าสู่ความทรงจำโดยสามารถนำมาเรียนหรือทบทวนใช้ได้ นอกจากนั้นแล้ว ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำของบุคคล ที่ KLAPPER ที่กล่าวว่า บุคคลมักจะเลือกเปิดรับ แนวคิดที่สอดคล้องกับอุปนิสัยหรือโลกทรรศน์เดิมของตน มากกว่าสิ่งที่แย้งกับอุปนิสัยหรือโลกทรรศน์ ที่มีอยู่เดิม ซึ่งจากคำกล่าวของสาธิต นั้น จะเห็นได้ว่าการเลือกเปิดรับในรายการเจาะสนาม ซึ่งสาธิตเองมีความชอบในด้านกีฬาอยู่แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาฟุตบอล ซึ่งก็ทำให้เลือกที่จะเปิดรับรายการเจาะสนาม ซึ่งเป็นรายการที่มีแต่ฟุตบอลโดยเฉพาะ นอกจากนั้นแล้ว จากคำกล่าวข้างต้นยังได้อ้างอิงถึงเพื่อนที่มีอิทธิพล ต่อความชอบของตนเอง ซึ่งเป็นความชอบที่คล้ายคลึงกันก็คือชอบในทีมฟุตบอลอังกฤษเหมือนกัน แต่การที่ชอบเปิดรับชมการเล่นของทีมฟุตบอลอังกฤษที่ชอบบ่อยครั้งก็ทำให้เกิดการรำลึกและจดจำและก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกต (OBSERVATION LEARNING)

นอกจากนั้นแล้ว สำหรับเนื้อหาประเภทกีฬา ซึ่งนักเรียนชอบเปิดรับชมจากรายการเจาะสนามแล้วยังพบว่ายังชอบเปิดรับชมจากรายการข่าวภาคค่ำในช่วงข่าวกีฬา

“...ตัวเองชอบเตะฟุตบอลอยู่แล้ว เล่นตั้งแต่อยู่ประถม เล่นกันสนุก ๆ ไม่รู้จะเล่นอะไร บางทีก็เตะตะกร้อบ้าง แต่ก็ชอบบอลมากกว่า ชอบดูรายการที่มีบอลอย่างพวก เจาะสนามอะไรพวกนี้ ช่วงวันหยุด ถ้ามีเวลา พวกข่าวก็จะชอบดูพวกข่าวกีฬา บอลอย่างทีมที่ชอบจะเป็นพวก ทีมดัง ๆ อย่างของอังกฤษ แมนยูฯ ลิเวอร์พูล แมนยูจะชอบพวกเบคแฮม บาร์เตซที่เป็นโกลด์ อย่างลิเวอร์พูลชอบไอเวน เล่นเก่งดี อย่างทีมบอลพวกนี้ ก็อาศัยคิดตามจากข่าวทางทีวีบ้าง ไปแข่งกับทีมอะไรก็ชนะ ก็มีการจำเอาไปใช้บ้าง อย่างบาร์เตซ ที่เป็นโกลด์ของแมนยู เวลารับลูกเวลาถูกยิงแล้วจะสวย อย่างการโดดโหม่งลูกของไอเวน ก็จะช่วยก็จะลองจำเอาไปเล่นบ้าง อย่างตามพวกช่วงภาพกีฬา มัน ๆ แต่จะไม่เก่งเหมือน แล้วแต่จังหวะ อนาคตถ้าเป็นไปได้ก็อยากไปเรียนต่อทางพลศึกษา เพราะตัวเองชอบทางฟุตบอล อย่างทีมไทยก็จะชอบพวก ดุสิต รัชชชัย ชิกโก้ ก็ชอบเพราะเล่นดี อย่างรัชชชัยเล่นลูกโกลดี แต่ยังไม่สู้บอลต่างประเทศไม่ได้...” (มังกร ทองเดช ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า มังกร มีการเรียนรู้โดยการสังเกต (OBSERVATION LEARNING) ซึ่งเป็นการจดจำจากตัวแบบ (MODELING) ที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งการที่นักเรียนได้เปิดรับชมรายการข่าว ในช่วงข่าวกีฬา หรือรายการเจาะสนาม ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอล ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำตัวแบบ ตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งได้เกี่ยวข้องถึงการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตตามแนวคิดของ BANDURA จากรายการที่ได้ซึ่งเปิดรับ ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างความสนใจและนำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นของการรำลึกและจดจำที่สามารถจะทำการเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบในที่นี้ก็คือ นักกีฬาฟุตบอลที่ตนเองชอบ เข้าสู่ความทรงจำ โดยที่สามารถนำมาเรียนหรือทบทวนใช้ได้ ซึ่งก็ทำให้เกิดพฤติกรรมการเล่นฟุตบอลที่จำเอาวิธีเล่นต่าง ๆ นำไปเล่นกับเพื่อน ๆ และเมื่อนำไปเล่นกับเพื่อนแล้ว นั่นก็เป็นลักษณะที่บุคคลได้เรียนรู้จากผลกระทำของตนเอง (LEARNING BY RESPONSE CONSEQUENCES) ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวข้างต้น และตัวแบบนั้นเป็นตัวแบบที่เลียนแบบได้ยากจึงได้เกิดข้อจำกัดเกิดขึ้น

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยเปิดรับรายการข่าวในช่วงข่าวกีฬา และเจาะสนาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความชอบในด้านกีฬาฟุตบอล ซึ่งนอกจากจะเปิดรับชมรายการทางโทรทัศน์แล้ว พบว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์ ประเภท สยามกีฬา ซ็อคเกอร์ ด้วย เพื่อติดตามข่าวฟุตบอล

“...หนังสือที่อ่านจะเป็นพวก สยามกีฬา ซ็อคเกอร์ จะเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับบอลชอบติดตามอยู่... รายการที่ชอบอีกรายการจะเป็นพวกเจาะสนาม จะดูทีมต่าง ๆ มาให้ดูกันในรายการนี้ที่ดูเพราะติดตามบอลอยู่ ช่วงนี้จะมีบอลพรีเมียร์ลีกของอังกฤษ ก็จะทำอ้ายดูบอลจากรายการนี้ ชอบดูหลายอย่างในเจาะสนามชอบสนามที่เล่นแข่งกันที่เมืองนอกสนามสวย คนดูก็เยอะดี เชียร์กันมันส์ดี คนเล่นก็เก่ง อยากให้บ้านเรามีสนามอย่างต่างประเทศบ้าง ตอนนี่ก็จะติดตามพวกทีมแมนยูฯ ชอบและมีชื่อเสียงดี อย่าง เบคแฮมโดด ก็ชอบเล่นเก่ง และหล่อด้วย บางทีก็จำเวลาพวก เบคแฮม กับโคไล เลี้ยงลูก แต่จะชอบเล่นแบบตัวเองมากกว่า...” (ธนิทร์ แดงจอหอ ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึง ความชอบในฟุตบอลที่เปิดรับสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นรายการข่าวภาคค่ำในช่วงข่าวกีฬา รายการเจาะสนาม และสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท สยามกีฬา ซ็อคเกอร์ จากการที่ชอบในการเปิดรับชมรายการดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้และเลือกจดจำของ KLAPPER ที่กล่าวว่า บุคคลมักจะเลือกเปิดรับ แนวคิดที่สอดคล้องกับอุปนิสัยหรือโลกทัศน์แต่เดิมของคนมากกว่า สิ่งที่ยั่งยืนอุปนิสัยหรือโลกทัศน์ที่มีอยู่เดิม ซึ่งการกล่าวข้างต้นจะเห็นถึงความชอบในกีฬาฟุตบอล ซึ่งเป็น

ลักษณะนิสัยที่ชอบทางด้านกีฬาฟุตบอลอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากการเลือกที่จะเปิดรับ รายการ กีฬา ทางโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท กีฬา และเลือกที่จะจดจำการเล่นของนักกีฬาฟุตบอลที่ตัวเองชื่นชอบ ซึ่งก็จะสอดคล้องกับ BANDURA ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกจดจำเฉพาะในสิ่งที่ตนเอง เห็นว่าสนใจหรือแปลกใหม่ตามที่ BANDURA เรียกว่า เป็นการเรียนรู้ ที่สร้างความสนใจและนำไปสู่การจดจำในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้จากการจำเอาวิธีการเล่น การเลี้ยงลูกจากนักกีฬาฟุตบอลที่ตัวเองชอบ เป็นตัวแบบ (MODELLING) เอามาใช้ในวิธีการเล่นของตัวเอง

นอกจากนั้นยังพบว่า การที่ชอบเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทสยามกีฬาเป็นการเปิดโลกทรรศน์ในการเรียนรู้ถึง ทีมฟุตบอลต่าง ๆ ในต่างประเทศ นอกจากการเปิดรับชมรายการเจาะสนาม ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (OBSERVATION LEARNING) เกิดขึ้น

“...อย่างพวกหนังสือพิมพ์จำอ่านพวกสยามกีฬา ...อ่านแล้วได้รู้จักทีมบอลต่าง ๆ ของต่างประเทศ อย่างพวกอังกฤษ ...รายการที่ชอบดูถ้ามีเวลาจะดูพวกเจาะสนาม ดูพวกบอล ชอบอยู่หลายทีมแต่ก็ชอบ พวกบอลอังกฤษอย่างโอเวน อุลลิเยร์ ชอบเพราะเวลาเล่นรับ จะดี จะตั้งใจเล่นให้ชนะ แมนยูฯ เจาะไม่ค่อยได้ ชอบเจอร์ราร์ด เล่นดี ก็มีจำไว้เล่นกับเพื่อน อย่างลูกยิงของอูลลิเยร์ โอเวน จะยิงลูกคมแม่น เวลาไปเล่นกับเพื่อนก็เคยลองเล่นตามดู ยิงแบบหนัก ๆ ก็ได้ผลดี...” (พงษ์อนันต์ ศรีกษทาน ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทสยามกีฬา ที่ พงษ์อนันต์ เปิดรับ นั้นได้เปิดดูโลกทรรศน์ ของพงษ์อนันต์ในการที่เปิดรับแล้วทำให้รู้จักในสิ่งที่ตนเองอยากรู้และนอกจากนั้น แล้วการที่เปิดรับชมรายการเจาะสนามทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมเกิดขึ้น โดยที่การเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกต (OBSERVATION LEARNING) จากตัวแบบที่ตัวเองชอบ ได้แก่ นักกีฬาฟุตบอลที่ตัวเองชอบ ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมเกิดขึ้น ซึ่งถ้ากล่าวข้างต้นของพงษ์อนันต์ แสดงให้เห็นถึงการก่อให้เกิดการเรียนรู้ และจดจำในบุคคลตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากตัวแบบ (LEARNING THROUGH MODELING) ดังคำกล่าวของ พงษ์อนันต์ ที่เลือกจดจำการเล่นของนักกีฬาฟุตบอลที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งก็สอดคล้องเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้และเลือกจดจำของ KLAPPER ตามความสนใจของบุคคล

การเรียนรู้ (LEARNING) จากรายการละครที่เปิดรับ

นอกจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยที่เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตแล้ว (OBSERVATION LEARNING) พบว่ามีการเรียนรู้ (LEARNING) เกิดขึ้น จากรายการละครโทรทัศน์

ทัศนที่ได้เปิดรับได้แก่ ปีนไฟร ที่ทำให้นักเรียนรู้ว่า การตัดไม้ทำลายป่าเป็นเป็นสิ่งไม่ดี การไม่มีป่าไม่ทำให้น้ำท่วมซึ่งต่อมาก็ได้ประสบการณ์ตรงกับตัวเอง ในกรณีที่น้ำท่วมบ้านของตัวเอง ตอนที่จังหวัดอุดรธานีน้ำท่วมหนัก

“.....ดูปีนไฟร ช่วงนี้แม่ดูแล้วได้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ดูแล้วเห็นความพยายามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้กับพวกที่ทำลายป่า ซึ่งก็เห็นผลได้จากการทำลายป่า และเกิดจากการที่ป่าไม้บนเขาทำให้น้ำป่าไหลมาเร็วมาก ที่บ้านเก็บของเก็บไม้ทัน พอบอกฟังจะเห็น ถนนที่ตัวเมืองในตัวเมืองท่วมถึงเสาจราจร.....” (ศิริพร สีดาคน ม.2)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ศิริพร นั้น เลือกที่จะเปิดรับในรายการละคร ปีนไฟร ซึ่งเนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งเมื่อได้เปิดรับแล้วได้เรียนรู้ว่า การทำลายป่าไม้นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้เกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำของบุคคล ของ KLAPPER ทั้งนี้จากคำกล่าวของศิริพร ได้เห็นว่า เมื่อศิริพรเปิดรับชมในละครเรื่องนี้ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้เกิดแนวคิดและจดจำว่า การที่ทำลายป่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งเมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่ของจังหวัดอุดรธานี เมื่อกลางปี 2544 ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงประสบการณ์ตรงที่ตนเองได้รับประสบการณ์น้ำท่วม ซึ่งก็โยงถึงการจดจำว่าการที่ทำลายป่าไม้นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี จนกระทั่งได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้รับเมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่

การเรียนรู้ (LEARNING) จากสิ่งพิมพ์

นอกจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (OBSERVATION LEARNING) จากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทางสังคม (SOCIAL LEARNING) ยังพบว่ามีการเรียนรู้จากสิ่งพิมพ์ประเภท ขวัญเรือน สกุลไทย และได้จดจำเอามาทำตาม

“.....นิตยสารเก่า ขวัญเรือน สกุลไทย จะชอบดูภาพสวยๆ มากกว่า อย่างภาพพวกเสื้อผ้าสวย มีสอนพวกทำอาหาร ชอบทำอาหาร อย่างในสกุลไทย ก็จำเอามาบ้าง อย่างจะมีการทำอาหาร ขนม จำเอาง่ายๆ อย่างไขตุน เคยลองทำแล้วได้ผล ให้ที่บ้านกินที่บ้านบอกว่าทำใช้ได้ นานๆทำที่.....” (ศิริพร มาตรศรีกลาง ม.1)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีการเรียนรู้ (LEARNING) จากสื่อสิ่งพิมพ์ที่นักเรียนเปิดรับ ซึ่งก็ได้แก่ สกุลไทย ขวัญเรือน ซึ่งนักเรียนได้เลือกจดจำเอาวิธีการทำอาหาร จากหนังสือที่ตัว

เองเปิดรับมาทำตาม ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ KLAPPER ที่กล่าวว่า บุคคลมักจะเลือกเปิดรับแนวคิดที่สอดคล้องกับอุปนิสัยหรือโลกทัศน์แต่เดิมของตน มากกว่าสิ่งที่แย้งกับอุปนิสัยหรือโลกทัศน์ที่มีอยู่เดิม ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศิริพร มีความชอบในการทำอาหารอยู่แล้ว ซึ่งก็สอดคล้องกับการเลือกเปิดรับการทำอาหารที่อ่านจากหนังสือและได้จดจำในสิ่งที่ตัวเองชอบ ทำให้เกิดพฤติกรรมขึ้นมา โดยที่เมื่อเกิดพฤติกรรมนั้นขึ้นมาแล้วก็ได้รับแรงเสริมมาจากบุคคลในครอบครัวว่าการที่ทำนั้นได้ผล สมาชิกในครอบครัวรับประทานดูแล้วพอใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ทางสังคม

การเรียนรู้ (learning) โดยที่ พ่อแม่ เป็นผู้สอน

นอกจากนั้นการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) โดยการเรียนรู้จากการสังเกต (observation learning) แล้วยังพบการเรียนรู้ (learning) ที่เกิดจากสมาชิกของครอบครัวถ่ายทอดให้กับนักเรียนซึ่งก็ได้แก่ พ่อ สอน ลูก ดังนี้

“.....ไปช่วยงานที่นาไปช่วยทำทุกอย่าง เพราะไม่ได้จ้างทำต้องทำเอง ตั้งแต่ หวานใส่ปุ๋ย จนถึงเกี่ยวข้าว ได้ข้าวมาแล้วก็จะเก็บไว้กินเอง ส่วนหนึ่งก็เอาไว้ขาย จะปลูกทั้งข้าวหอมมะลิ และ ข้าวเหนียว วิธีการทำก็ดูจาก พ่อ แม่ สอนเขา.....” (ไกรลาส นาสะโก ม2)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ได้มีวิธีทำนา ให้กับลูก ซึ่งเป็นแหล่งถ่ายทอดทางสังคม (socializing agent) แหล่งแรกของคนส่วนมาก โดยที่ พ่อแม่ จะเป็นตัวแบบให้กับสมาชิกที่มีอายุใสน้อย

การเรียนรู้ที่ได้จากโรงเรียน

นอกจากการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) โดยการเรียนรู้จากการสังเกต (observation learning) และการเรียนรู้ (learning) จากสื่อมวลชนและที่เกิดขึ้นในครอบครัว และยังพบอีกว่า วิชาที่นักเรียนได้เรียนรู้ที่โรงเรียน ได้แก่ โครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลา หรือการเรียนทำผ้าบาติก ทำดอกไม้ประดิษฐ์แห้ง นั้นได้มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือสามารถที่จะหารายได้มาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว

“...ที่โรงเรียนกิจกรรมที่ทำก็ จะมีโครงการเกษตรเรียนพวกเพาะปลูกผักสวนครัว จะเรียนตั้งแต่เตรียมแปลง จนถึงรดน้ำใส่ปุ๋ย เก็บมาขายเหลือก็เอากลับไปกินที่บ้าน.....”

(จุฑามาศ ไปยวรรณ ม 1)

“...มีกิจกรรมที่ทำเป็นพิเศษ พวกโครงการเกษตรเรียนพวกเพาะปลูกผักสวนครัว ตั้งแต่เตรียมแปลงจนถึงเก็บผล เป็นความรู้ที่ที่บ้านก็มีแปลงผัก ปลูกเอาไว้ขาย กินเองด้วย บางทีก็นำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาใช้ อย่างพวกใส่ปุ๋ย รดน้ำ เตรียมดินให้ถูกต้องได้ผลผลิตดี (ถาวร ชินไทสงค์ ม 1)

“...โครงการเกษตร เรียนปลูกผัก เรียนเกือบครบทุกขั้นตอน เตรียมแปลง จนกระทั่งเก็บไปขาย และถ้าเหลือก็เอาไปกินที่บ้านได้ประโยชน์ดี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อีกอย่างที่ทำ ประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง เรียนตั้งแต่วิธีการเลือกชนิดของดอกไม้ที่จะมาทำ วิธีการทำ ทำแล้วเอาไปขาย อย่างเช่น งานจิว ที่จัดที่โรงเรียน ได้เงินมาใช้.....” (จิราพร ศรีพันดอน ม 1)

“...กิจกรรมที่โรงเรียนก็จะมีพวกโครงการเกษตรเรียนพวกปลูกผัก ค่ะน้ำ กะหล่ำ.....เรียนตั้งแต่เตรียมแปลงผัก เตรียมดินสำหรับปลูก เวลาได้ผลผลิตก็เอาไปขายบ้างเอากลับไปกินเองบ้าง ที่บ้านก็จะมีปลูกผักเล็กๆน้อยๆ เอาไว้กินพวกพริก กะเพรา ถั่วฝักยาว ก็จะใช้วิธีที่เรียนมา อย่างการพรวนดิน ใส่ปุ๋ย ไม่ให้ใส่ปุ๋ย ไม่ให้ใส่ปุ๋ยคอกมากเกินไป จะทำให้มีใบเยอะ กิจกรรมอีกอย่าง การเรียนประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง จะเรียนกันตั้งแต่เอาดอกไม้มาทับให้แห้ง ย้อมสี ดอกไม้ที่ใช้มีหลายแบบเวลาทำเสร็จ ก็จะขาย พวกตามงานจิว จะมีจัดทุกปี ที่โรงเรียนจะมีของนักเรียนไปขายในงานนี้ ก็เรียนไว้ได้ประโยชน์ดี สามารถทำขายเป็นอาชีพได้...” (สุวัฒนา พึ่งพระคุณ ม 1)

“.....กิจกรรมที่เรียนอีกก็คือการทำผ้าบาติก จะเรียนกันตั้งแต่การเลือกผ้าที่จะมาใช้ทำ สีลายหัตถวาดรูปลาย ทำเสร็จแล้วก็จะเอาไปขาย ในงานประจำปี เช่น งานจิว ขายได้เงินมาใช้ จะขายกันผืนละ 60 บาท จะเป็นแบบผ้าพันคอได้ประโยชน์ดี เรียนแล้วสามารถทำเป็นอาชีพได้.....”(พุ่มพวง จักคิด ม.2)

“...จะมีเรียนพวกวิชาพื้นฐานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับโครงการเกษตรพวกปลูกผัก ดูแลรักษา จนถึงได้ผลออกมาก็นำผลที่ได้เอาไปขายกิจกรรมอย่างพวกชมรมต่างๆ ก็มีอย่างพวกเรียนเกี่ยวกับพื้นที่ผ้าบาติก พวกเกี่ยวกับเอาสีต่างๆ มาออกแบบลายผ้าบาติกได้ออกมาแล้วก็เอาไปขาย อย่างพวกลดรายจ่ายอาจารย์ก็จะสอน บางทีก็เอามาจากหนังสือ พวกขวัญเรือน สกุลไทย บ้างแล้วแต่ ทำออกมาแล้วก็จะเอาไปขายอย่างที่เพิ่งผ่านมาจะเป็นงานจิวของโรงเรียนที่นักเรียนสามารถเอามาขายได้เงิน ขายผืนละประมาณ 60 บาท.....” (อุไรวรรณ หัตถประณีต ม.3)

“...สำหรับพวกโครงการเกษตรจะเป็นพวกวิชาพื้นฐานอาชีพเรียนเกี่ยวกับการปลูกผัก เลี้ยงปลา เขาไปเป็นอาชีพได้ ต้องลงมือกันทำจริงๆ ตั้งแต่จุดดินเตรียมแปลง อย่างปลาก็ไม่ยุ่งยาก มาก แต่เตรียมบ่อจะมี 2 แบบ บ่อดินธรรมชาติกับบ่อพลาสติก จะเลี้ยงพวกปลาดุก ปลานิล ได้ผล ออกมาก็เอาไปขาย ถ้าเหลือก็แบ่งให้นักเรียนกลับไปกินที่บ้าน.....” (วรพล ดาวรรณ ม.3)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ได้มีการเรียนรู้วิชา พื้นฐานอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลา การเรียนทำผ้าบาติก ประดิษฐ์ ดอกไม้แห้ง เป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพที่ต้องเรียนรู้ โดยที่เนื่องจากโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) หลักสูตรการเรียนการสอนนั้น จะมีวิชาพื้นฐาน อาชีพที่ต้องเรียนรู้โดยที่โรงเรียนต้องจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของชุมชน ซึ่งลักษณะของชุมชน เป็นลักษณะที่เป็นชุมชนเกษตรกรรมซึ่งการเรียนรู้นั้นต้องเป็นการเรียนที่สามารถนำไปเป็นอาชีพ ในอนาคตได้หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยต่าง ๆ เช่นความสะดวก ค่าใช้จ่ายที่จะใช้สำหรับซื้อสื่อ ตลอดจนเวลาที่รับสื่อย่อมแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล เนื่องจากในแต่ละช่วงชีวิต ของคนเราจะเปลี่ยนสถานที่ที่ใช้เวลาอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นั้นจะมีการเปิดรับสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งทุกบ้านของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีอยู่ทุกบ้านสำหรับสื่ออื่น ๆ วิทยุ , สื่อสิ่งพิมพ์ จะพบว่ามี การเปิดรับสื่อต่าง ๆ เหล่านี้น้อย เนื่องจากในครอบครัวของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ มีการเปิดรับ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทการ์ตูนเล่มละ 5 บาท การ์ตูนชายหัวเราะมหาสนุก อยู่บ้าง แต่ก็มีไม่มาก ซึ่งแม้ว่าจะมีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์อยู่น้อย แต่ก็เกิดพฤติกรรมการซื้อสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทการ์ตูนเล่มละ 5 บาท โดยที่จะเห็นว่าแม้ว่าจะมีพฤติกรรมการซื้อสื่อสิ่งพิมพ์ แต่สื่อสิ่งพิมพ์ที่ซื้อเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ แต่สื่อสิ่งพิมพ์ที่ซื้อเป็นสื่อที่ราคาไม่แพง นอกจากจะเกิดพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้นแล้ว ยังพบว่ามี พฤติกรรมการยืมสื่อสิ่งพิมพ์เกิดขึ้นอีกด้วย ในนักเรียนบางคนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นอกจากนั้นแล้วนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยบางคนเลือกที่จะเปิดรับสิ่งพิมพ์พวก หนังสือพิมพ์ กีฬา หนังสือพิมพ์รายวัน ที่แผงหนังสือในตลาด และร้านค้าในตลาดอีกด้วยแต่ก็จะไม่พบพฤติ กรรมการซื้อเกิดขึ้นในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทกีฬาที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีราคาแพง.....

สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนในการเปิดรับชมโทรทัศน์จะพบว่าการเปิดรับชมโทรทัศน์ในช่วงวันธรรมดาในวันจันทร์ วันศุกร์ จะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์

ทัศน์หลังจากกลับจากโรงเรียนแล้ว ซึ่งถ้าเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ก็จะเป็นการรบกวนพักผ่อนของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว

สำหรับในช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ นั้น พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนนั้น มีการเปิดรับชมโทรทัศน์กันน้อย เนื่องจากว่านักเรียนต้องออกไปช่วยทำงานช่วยเหลือครอบครัว โดยที่ครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำไร่ ก็ต้องออกไปช่วยทำนา ทำไร่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับจ้างต่าง ๆ นักเรียนก็ต้องออกไปทำงานในลักษณะของ “แรงงานเสริม” โดยช่วยเหลือผู้ปกครองในการทำงานต่าง ๆ ด้วยเหตุผลนี้เองส่งผลให้ นักเรียนมีการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์น้อยลงไปด้วย แม้ว่าบางกรณีนั้นสถานที่ทำงานของผู้ปกครองที่นักเรียนไปช่วยทำงานจะมีการเปิดสื่อบางประเภทฟังขณะทำงาน เช่น สื่อวิทยุ แต่การเปิดรับฟังนั้นเป็นไปตามสิ่งแวดล้อมและบุคคลแวดล้อม โดยที่บางที่ฟังโดยที่ไม่ชอบในสิ่งที่ตัวเองเปิดรับ โดยที่เป็นไปในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (SOCIAL INTERACTION) สำหรับบริบทแวดล้อมของนักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่เปิดรับด้วยนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วก็คือสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวซึ่งสมาชิกบางคนในครอบครัว จะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์เป็นบางเวลา เช่น การรับชมรายการข่าว ขณะรับประทานอาหารค่ำ กันครอบครัว หลังจากนั้นแล้ว ก็จะเป็นเวลาที่ตัวเองต้องพักผ่อน ซึ่งในบางกรณีแม้ว่าสมาชิกคนอื่น ๆ จะยังไม่ต้องการพักผ่อน แต่ด้วยเหตุผลในด้านข้อจำกัดทางพื้นที่ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน การเปิดรับจะทำให้รบกวนสมาชิกคนอื่นที่ต้องการพักผ่อน ซึ่งก็ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่เปิดรับตามไปด้วย เพื่อเป็นการรักษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัวเอาไว้

จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย พบว่าสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งพบว่ามีเปิดรับน้อยอยู่หลายประการ

ประการแรก เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยมีภาระหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือครอบครัว ในการทำงานโดยเฉพาะในช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ในครอบครัวเกษตรกรรมก็พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องไปช่วยงานในนา ในไร่ ซึ่งก็ทำให้เวลาในการเปิดรับสื่อโดยเฉพาะ โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ น้อยหรือแทบจะไม่ได้เปิดรับเลย นอกจากนั้นแล้ว ในครอบครัวที่มีอาชีพรับจ้าง นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ต้องออกไปทำงานช่วยเหลือในลักษณะของแรงงานเสริม นอกเหนือจากพ่อแม่ที่ทำงานรับจ้างอยู่แล้ว โดยที่ได้ค่าจ้างมาเป็นค่าขนมเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งในครอบครัวเกษตรกรรมที่ทำมานับพบว่า เมื่อหมด

ฤดูกาลการทำงานแล้วในเวลาที่เหลือจากการทำงานแล้ว จะประกอบอาชีพรับจ้าง ในงานต่างๆ ที่ตนเองถนัด ซึ่งนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ ก็ต้องออกไปช่วยงานรับจ้างด้วย

ประการที่สอง การขาดแคลนสื่อมวลชนที่จะเปิดรับ ซึ่งในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย พบว่าสื่อมวลชนบางอย่าง ยังไม่มีที่จะเปิดรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุ ซึ่งจากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ พบว่า นักเรียนบางคนยังไม่มีวิทยุเปิดรับที่บ้าน การเลือกที่จะรับสื่อของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย เช่น เวลาในการเปิดรับ ความพร้อม ความสะดวกและ ในด้านเวลาในการเปิดรับของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้จะเห็นได้ว่า การเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ยังคงค่อนข้างน้อยด้วยสาเหตุเนื่องมาจาก นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีภาระหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือครอบครัวในการทำงานโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ในครอบครัวเกษตรกรรมก็พบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนเองก็ต้องไปช่วยงานในนาไร่ ซึ่งส่งผลให้เวลาในการเปิดรับสื่อโดยเฉพาะโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ น้อยหรือแทบจะไม่ได้เปิดรับเลย นอกจากนั้นแล้วในครอบครัวที่มีอาชีพรับจ้าง นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ต้องออกไปทำงานช่วยเหลือ ในลักษณะของ”แรงงานเสริม” นอกเหนือจากพ่อ แม่ ที่ทำงานรับจ้างอยู่แล้วโดยที่ได้ค่าจ้างมาเป็นค่าขนมเล็กๆน้อยๆ ซึ่งก็พบว่าในครอบครัวเกษตรกรรม ทำนานั้น เมื่อหมดฤดูกาลการทำงานแล้ว ในเวลาที่เหลือ สมาชิกในครอบครัว พ่อแม่ จะไปประกอบอาชีพรับจ้างในงานต่างๆ ซึ่งได้แก่ งานก่อสร้าง เย็บผ้า ผู้ปกครองบางคนก็เข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ จากการทำผู้ปกครองต้องออกไปรับจ้างในงานต่างๆ ทำให้นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ออกไปทำงานช่วยผู้ปกครอง ซึ่งก็แล้วแต่ว่าผู้ปกครองจะไปรับจ้างทำงานอะไร

สำหรับความสะดวกแล้วค่าใช้จ่ายในการซื้อสื่อ ซึ่งพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จะเลือกเปิดรับสื่อที่มีอยู่ ไม่ต้องซื้อมาเปิดรับ ซึ่งก็ส่งผลการเปิดรับฟังวิทยุแทบจะไม่มีเลย สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์นั้นก็พบว่า ห้องสมุดของโรงเรียนนั้น ไม่ตอบสนองความต้องการในการเปิดรับซึ่งทำให้นักเรียนได้หันความสนใจไปทำกิจกรรมทางด้านอื่นแทนที่ ซึ่งได้แก่ การเล่นกีฬากับเพื่อน แทนการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด และสิ่งพิมพ์ บางอย่างก็ยังขาดแคลนไม่มีให้บริการเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสารที่ทันสมัย ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า หนังสือพิมพ์รายวันนั้น ไม่มีให้บริการให้อ่านในห้องสมุด เนื่องจากไม่มีงบประมาณที่จะซื้อ ซึ่งในบางกรณีพบว่า ความไม่ชอบในการอ่านหนังสือซึ่งก็ทำให้ไม่เกิดการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น พบว่าแม้ว่าจะมีเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ น้อย เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ก็พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นในรายการที่นักเรียนในกลุ่มนี้ชอบเปิดรับชมการเรียนรู้ นั่นก็คือ การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ (OBSERVATION LEARNING) ซึ่ง “ตัวแบบ” ในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ ก็คือ “ตัวแบบ” ที่เกิดจากการเลือกเปิดรับชมในรายการที่ตนเองชื่นชอบ ในรายการกีฬา ซึ่งตัวแบบในที่นี้ก็คือ “นักฟุตบอล” ที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งเกิดขึ้นโดยตามแนวคิดของ BANDURA ซึ่งเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ การรำลึกและจดจำตลอดจนเกิดพฤติกรรมเกิดขึ้น นอกจากนี้แล้วบริบทแวดล้อมนั้นก็คือเพื่อนยังมีอิทธิพลต่อความชอบของผู้ที่ทำการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมอย่างหนึ่งอีกด้วย

นอกจากการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวแบบแล้ว ยังพบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยยังมีการเรียนรู้ (LEARNING) จากรายการละคร ที่ตนเองชอบเปิดรับอีกด้วย และนอกจากนั้นแล้วยังเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (DIRECT EXPERIENCE) ดังเช่นในกรณีของศิริพร สีดาदान

การเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยแม้ว่าจะมีเวลาในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ น้อย แต่ก็พบว่ามีการเรียนรู้ (LEARNING) จากสื่อสิ่งพิมพ์จากนิตยสารต่าง ๆ ที่เลือกเปิดรับและการเรียนรู้ (LEARNING) โดยผู้ปกครองเน้นผู้สอน เช่น การเรียนรู้ในงานเกษตรต่าง ๆ ที่ครอบครัวประกอบการอาชีพอยู่และการเรียนรู้ยังเกิดขึ้นจากการเรียนตามหลักสูตรของโรงเรียนอีกด้วย เช่นการเรียนรู้ทางด้านเกษตรจากโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ แม้ว่าจะมีเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนต่าง ๆ น้อยแต่การเรียนรู้จากสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สามารถคงเกิดขึ้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นความสนใจในการเลือกที่จะเปิดรับชมและอ่านจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เหล่านั้นจริง ๆ และการเรียนรู้ยังเกิดจากแหล่งถ่ายทอดทางสังคม (SOCIALISING AGENT) นั่นก็คือ ครอบครัว โดยที่มี พ่อ แม่ เป็นตัวแบบให้กับสมาชิก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสถานศึกษาในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาเล่าเรียนอีกด้วย

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำฮ่องในระดับชั้น ม.1 – ม.3 และมีการเรียนรู้รู้อย่างอื่น นอกจากสื่อมวลชนอีกหรือไม่ ซึ่งพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนใช้ ม.1 – ม.3 ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จำนวน 60 คน โดยแบ่งออกกลุ่มละ 30 คน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อนักเรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) มาเป็นแนวทางในการศึกษา

พฤติกรรมการใช้สื่อสารมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก สื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์วิทยุสิ่งพิมพ์ ต่างเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของนักเรียนโดยเฉพาะโทรทัศน์ ซึ่งเชื่อว่ามีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้นทุกวัน ซึ่งการเปิดรับชมโทรทัศน์ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก จะเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำเป็นกิจวัตร กิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันโทรทัศน์จะเข้าไปมีส่วนเป็นตัวกำหนด โดยที่เงื่อนไขในการเปิดรับชมจะต้องช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นกฎกติกาอย่างหนึ่งของครอบครัว หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างเปิดรับชมสื่อโทรทัศน์ ดังเหตุนี้เองโทรทัศน์จึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

ภายในครอบครัว โทรทัศน์ยังช่วยให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว ได้มาอยู่พร้อมหน้ากัน โดยมีโทรทัศน์เป็นจุดศูนย์กลาง แม้ว่านักเรียนจะไม่ได้ให้ความสนใจกับการเปิดรับชมกับรายการโทรทัศน์ทุกรายการตลอดเวลาจากนั้นแล้ว บริบทที่อยู่รอบนักเรียนก็มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการใช้โทรทัศน์รวมทั้งสื่ออื่น ๆ อีกด้วย บริบทดังกล่าวนี้เองได้แก่ ครอบครัวของนักเรียน ซึ่งแต่ละครอบครัวมีลักษณะแตกต่างกันไป ตามอาชีพของครอบครัวนักเรียนรายได้ของครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ สำหรับองค์ประกอบด้านประชากร ของตัวนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพของครอบครัวก็เป็นเหตุผล

สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อโทรทัศน์ ในชีวิตประจำวัน เช่น นักเรียนชายในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับ รายการกีฬา มากกว่า นักเรียนหญิง

ช่วงเวลาในการเปิดรับชมโทรทัศน์ทั่วไป

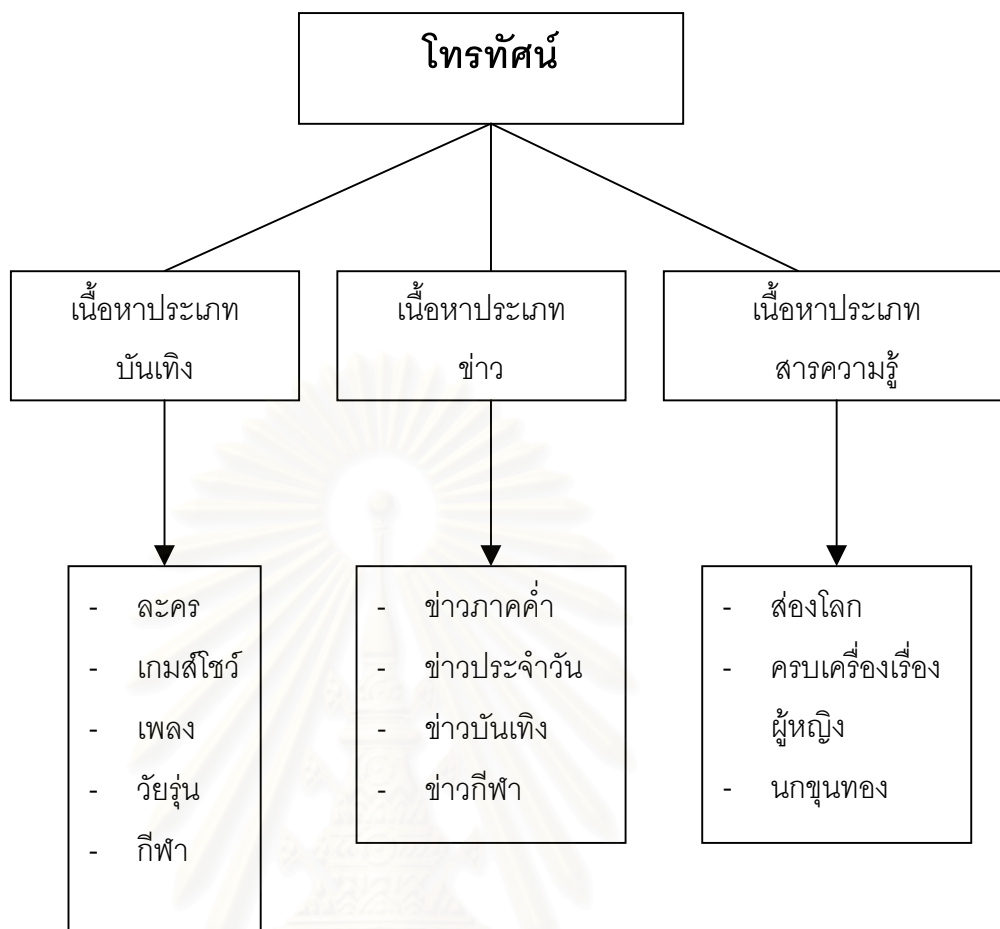
ในชีวิตประจำวันในวันธรรมดา วันจันทร์-ศุกร์ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากจะชอบเปิดรับหลังจากกลับมาจากโรงเรียนแล้วประมาณ 16.30-22.00 น. โดยที่มีเงื่อนไขในการเปิดรับชม คือ “ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์” สำหรับในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนี้ จะมีเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์มากขึ้น โดยที่จะเปิดรับในหลากหลายรายการ และมีเนื้อหาที่เลือกเปิดรับต่าง ๆ กัน

กิจกรรมที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบทำระหว่างเปิดรับชมโทรทัศน์

ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากพบว่ากิจกรรมที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบทำได้แก่ การรับประทานอาหารเช้า และการทำการบ้าน โดยที่สองกิจกรรมนี้ จะเกิดขึ้นเป็นประจำในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้ โดยเฉพาะการรับประทานอาหารเช้า ร่วมกับสมาชิกภายในครอบครัวพร้อมทั้งเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ไปด้วยนั้น ถือว่า โทรทัศน์เป็นเหมือนกับศูนย์กลางหรือสถานที่พบปะชุมนุมของครอบครัวให้เรามีกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งถือได้ว่าเหมือนเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง (RITUAL MODEL) โดยที่สมาชิกจะเลือกรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัว หรือถ้ามีการบ้านก็จะทำอยู่หน้าโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการดูแบบพิธีกรรมเพราะคุ้นเคย (RITUAL VIEWING) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกิจวัตร ประจำวัน

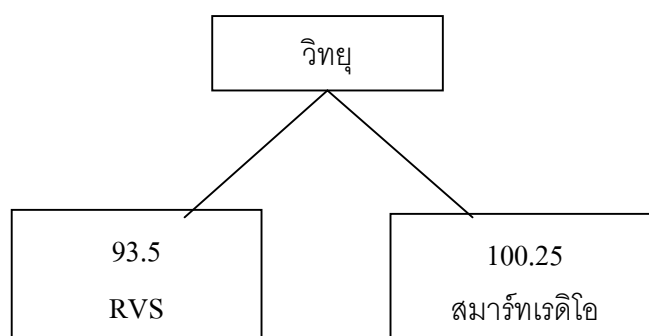
บุคคลที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์

สำหรับบุคคลที่ชอบเปิดรับชมรายการโทรทัศน์กับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ก็คือสมาชิกคนอื่นในครอบครัวนั่งดูด้วยกัน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันซึ่งขณะที่รับชมอยู่ด้วยนั้น สมาชิกเหล่านี้อาจทำกิจกรรมต่างๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น ซ่อมเครื่องมือต่างๆ ในขณะที่เปิดรับชมโทรทัศน์ เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินระหว่างทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

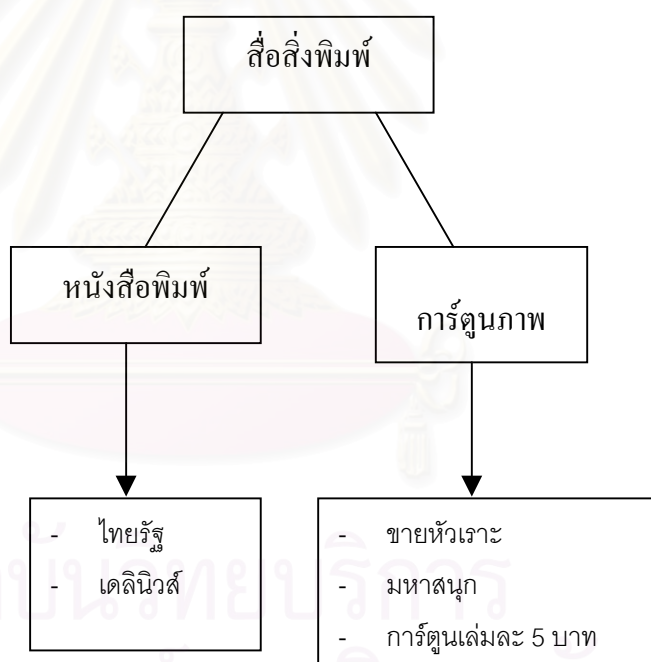
แผนภาพ 4 แสดงการเปิดรับเนื้อหาต่างๆ ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

จาแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนจะเปิดรับเนื้อหาประเภทบันเทิงมากกว่าเนื้อหาประเภทข่าวและเนื้อหาประเภทสาระความรู้ โดยที่เนื้อหาประเภทบันเทิงเหล่านี้ มีรายการที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากเลือกที่จะเปิดรับหลากหลายรายการ เนื่องจากไม่ต้องทำงานรับผิดชอบอะไรมากนัก ซึ่งการทำงานจะเป็นในลักษณะของงานภายในบ้านภายในครอบครัว โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ สามารถรับชมรายการต่างๆ ได้อย่างหลากหลายประเภทตามความชอบของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวที่ชอบเปิดรับในรายการต่างๆ

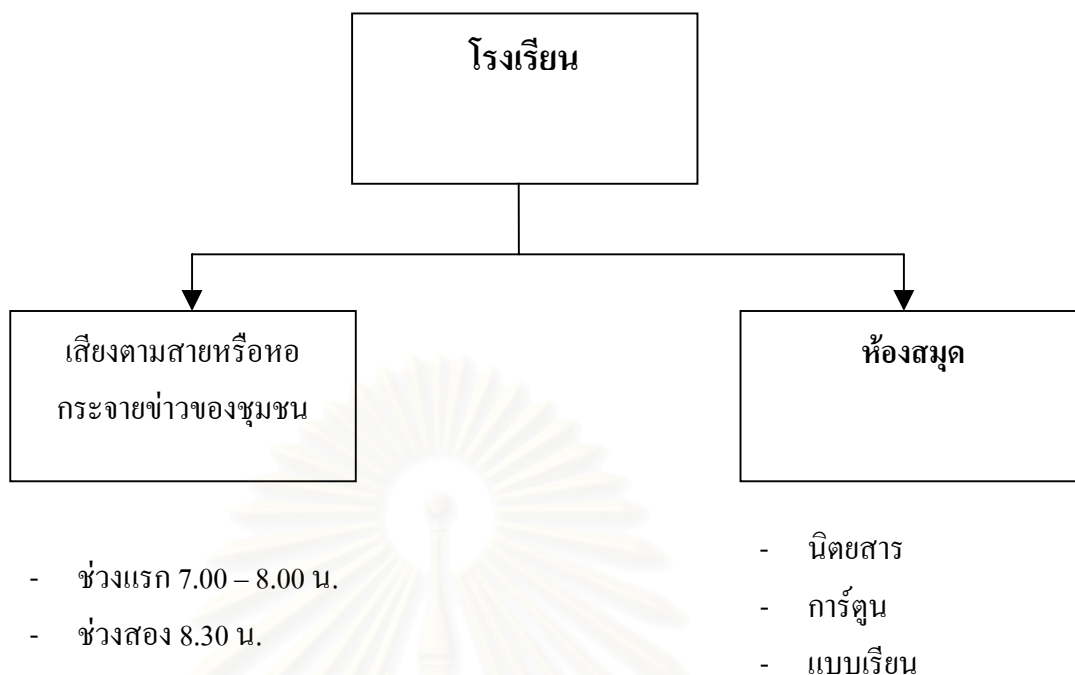
แผนภาพ 5 แสดงการเปิดรับฟังรายการวิทยุของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

สำหรับสื่อวิทยุ นั้น พบว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีการเปิดรับฟังสถานีที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับฟังได้แก่ คลื่น 93.5 RVS และ 100.25 สมาร์ทเรดิโอ โดยที่ในวันธรรมดา นั้นส่วนใหญ่ จะฟังวิทยุเป็นเพื่อนก่อนนอนและในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ จะฟังวิทยุเป็นเพื่อนก่อนนอนและในช่วงขณะทำงานบ้าน และชื่นชอบในผู้จัดรายการ

แผนภาพ 6 แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

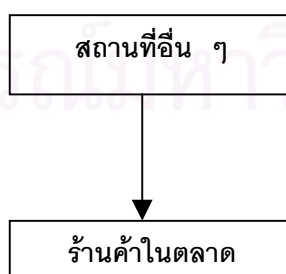
สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และการ์ตูน ได้แก่ ชายหัวเราะ มหาสนุก การ์ตูนเล่มละ 5 บาท โดยที่ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวจะซื้อมาเปิดรับและข่าวที่ชอบเปิดรับจะเป็นข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวประจำวัน

แผนภาพ 7 แสดงการเปิดรับสื่อในโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากชอบเปิดรับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ เสียงตามสายหรือหอกระจายข่าวของชุมชนโดยที่พบว่าในช่วงแรกนั้น นักเรียนไม่ค่อยได้ให้ความสนใจเท่าไร โดยที่ในช่วงแรกจะเปิดข่าว จากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ สำหรับในช่วงที่สองก็เป็นช่วงหลังจากเคารพธงชาติ 8.50 น. จะเป็นช่วงที่นักเรียนให้ความสนใจในการเปิดรับฟังมาก เพราะข่าวต่างๆ ของครู อาจารย์มาแจ้งจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและโรงเรียน

สำหรับห้องสมุดของโรงเรียนนั้นพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ชอบที่จะเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในห้องสมุดได้แก่ นิตยสาร ขวัญเรือน สกุลไทย อ.ส.ท. และการ์ตูน มหาสนุก ขยายหัวเราะและแบบเรียนวิชาต่างๆ

แผนภาพ 8 แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเรียนผู้ใช้สื่อมวลชนมาก

ในบางบ้านของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์รายวันได้อ่าน นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชน ชอบไปเปิดรับ ได้แก่ร้านค้าในตลาด หรือเยี่ยมเพื่อนบ้านมาเปิดรับ

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนน้อย นั้นมีเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนค่อนข้างจำกัด เนื่องจากจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพแวดล้อมของนักเรียน ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นั้น นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ส่วนใหญ่แล้ว จะต้องช่วยเหลือทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานภายในบ้าน หรืองานรับจ้างต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้ไปทำงาน โดยที่ไปทำงานในลักษณะของ “แรงงานเสริม” แม้ว่านักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ น้อยไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ สำหรับสื่อโทรทัศน์ เงื่อนไขในการเปิดรับชมนั้น ก็มีเงื่อนไขในการเปิดรับเหมือนกับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากก็คือ

“...ต้องช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์ นอกจากนั้นแล้ว โทรทัศน์ยังช่วยให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว ได้มาอยู่พร้อมหน้ากัน โดยมีโทรทัศน์เป็นจุดศูนย์กลาง โดยเฉพาะจะเห็นได้จากการรับประทานอาหารค่ำร่วมกับสมาชิกในครอบครัว พร้อมกับการเปิดรับชมโทรทัศน์ไปด้วยบริบทที่อยู่รอบ ๆ นักเรียนก็มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการใช้สื่อต่าง ๆ ซึ่งบริบทเหล่านี้ก็คือ ครอบครัวมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น เทศ นักเรียนชายจะให้ความสนใจเปิดรับพวกรายการกีฬา มากกว่า นักเรียนหญิง

ช่วงเวลาในการเปิดรับชมโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไป

ในชีวิตประจำวันในวันธรรมดา วันจันทร์-ศุกร์ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จะชอบเปิดรับหลังจากกลับมาจากโรงเรียนแล้วประมาณ 16.30 น. โดยที่มีเงื่อนไขในการเปิดรับชม คือ “ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวให้เสร็จเสียก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์” โดยที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยส่วนใหญ่แล้วหลังจากจบข่าวภาคค่ำแล้ว นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จะไม่ชอบที่จะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ หลังจากจบข่าวภาคค่ำแล้ว ซึ่งเหตุผลก็คือ ความไม่ชอบในการเปิดรับ ลักษณะนิสัยของแต่ละครอบครัวและข้อจำกัดในด้านของที่อยู่อาศัย

กิจกรรมที่กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบทำระหว่างเปิดรับชมโทรทัศน์

ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยพบว่ากิจกรรมที่นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยชอบทำได้แก่ การรับประทานอาหารค่ำ และการทำการบ้าน โดยที่สองกิจกรรมนี้ จะเกิดขึ้นเป็นประจำในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้ โดยเฉพาะการรับประทานอาหารค่ำ ร่วมกับสมาชิกภายใน

ครอบครัวพร้อมทั้งเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ไปด้วยนั้น ถือว่า โทรทัศน์เป็นเหมือนกับศูนย์กลางหรือสถานที่พบปะชุมนุมของครอบครัวให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งถือได้ว่าเหมือนเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง (RITUAL MODEL) โดยที่สมาชิกจะเลือกรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัว หรือถ้ามีการบ้านก็จะทำอยู่หน้าโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการดูแบบพิธีกรรมเพราะคุ้นเคย (RITUAL VIEWING) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกิจวัตร ประจำวัน

บุคคลที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์

สำหรับบุคคลที่ชอบเปิดรับชมรายการโทรทัศน์กับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ก็คือสมาชิกในครอบครัวที่ชอบเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านไม่ว่าจะเป็นรับจ้างทำไร่ ทำนา จะเข้านอนแต่หัวค่ำเพื่อการพักผ่อน หรือเป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของแต่ละครอบครัว ทำให้นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้นไม่ได้เปิดรับรายการหลังข่าว และความไม่ชอบในการเปิดรับทำให้นักเรียนในกลุ่มนี้ เข้านอนไปพร้อมกับสมาชิกในครอบครัว

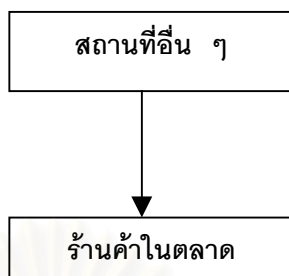
สำหรับวิทยุ นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น บางส่วนจะไม่มีวิทยุในการเปิดรับฟังที่บ้านและลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลที่ไม่ชอบที่จะเปิดรับและในนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยบางคนมีการเปิดรับฟังระหว่างทำงาน แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีคลื่นเฉพาะเจาะจงในการเปิดรับ

แผนภาพ 9 แสดงการเปิดรับสื่อในโรงเรียนของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

สำหรับที่โรงเรียนนั้นพบว่า สื่อที่โรงเรียนนี้มีให้บริการในห้องสมุด และห้องสมุดของโรงเรียนพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่ค่อยได้ให้ความสนใจในการเปิดรับฟังเสียงตามสายในช่วงแรกที่เป็นช่วงการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์ แต่นักเรียนจะให้ความสนใจในช่วงที่สอง คือช่วงที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารของตัวนักเรียนเอง

สำหรับห้องสมุดของโรงเรียนพบว่า นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ไม่ชอบที่จะเปิดรับสิ่งพิมพ์ต่างๆในห้องสมุด เนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ไม่ชอบการอ่าน สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ไม่ตอบสนองการอ่าน ขาดแคลนสิ่งพิมพ์ที่ตัวเองสนใจ

แผนภาพ 10 แสดงการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

สำหรับสถานที่ที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นอกจากบ้านและโรงเรียนของตัวเองแล้ว ตามร้านค้าหรือแผงหนังสือเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้ไปเปิดรับในบางครั้ง

พฤติกรรมใช้สื่อมวลชนของนักเรียนวัยรุ่น

กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวจะเป็นตัวที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชน เนื่องจาก ครอบครัวของนักเรียนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างดี ผู้ปกครองมีที่ทำกินเป็นของตัวเองไม่ต้องไปเช่าที่ทำกินเหมือนกับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย จากสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนี้เองทำให้นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ไม่จำเป็นต้องดิ้นรนหางานทำรับจ้างเหมือนกับนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยทำให้มีเวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆมากกว่า กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย

กิจกรรมที่พบมากที่สุดทั้ง 2 กลุ่มขณะที่ดูโทรทัศน์ได้แก่ การทำการบ้าน การรับประทานอาหาร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม จะทำร่วมไปด้วยกับการดูโทรทัศน์

สำหรับบุคคลที่ชอบเปิดรับชมกับเด็กพบว่า สมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ เพื่อน จะเปิดรับชมโทรทัศน์ด้วยกันแล้วแต่โอกาสและความพร้อมของแต่ละคน แต่เป็นที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ พ่อที่เป็นเกษตรกร รับจ้างโดยเฉพาะครอบครัวของนักเรียนที่มาจากกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น ไม่ค่อยได้มีโอกาสดูโทรทัศน์กับลูก อันมีสาเหตุมาจากการทำงานหนัก ต้องการได้พักผ่อน

สำหรับวิทยุ นั้น โรงเรียนถือว่าเป็นสถานที่หลักที่นักเรียนเกือบทุกกลุ่มศึกษาใช้เป็นที่พักฟังข่าวสารโดยผ่านเสียงตามสายของโรงเรียนแต่ไม่ได้รับความสนใจในการเปิดรับเท่าที่ควรเนื่องจากกิจกรรมที่นักเรียนทำในตอนเช้าได้แก่ การทำความสะอาดห้องเรียน โรงเรียน และสถานที่ต่างๆ นักเรียนจะสนใจในการเปิดรับ ในช่วงหลังเคารพชาติ ซึ่งเรื่องที่เปิดรับจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเอง

ในครอบครัวของนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น พบว่า มีการนำเอาวิทยุพวกทรานซิสเตอร์ไปฟังข่าวสาร ฟังเพลงในที่ไร่ นา เพื่อจุดประสงค์ในความต้องการอยากจะรับรู้ข่าวสาร ความบันเทิง ฆ่าเวลา

สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ประเภท หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์กีฬา การ์ตูน นิตยสารวัยรุ่น เป็นสื่อที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและสื่อมวลชนน้อยอ่าน สำหรับหนังสือพิมพ์ พบว่าไม่มีการเปิดรับ เนื่องจากไม่มีให้บริการ ด้วยสาเหตุไม่มีงบประมาณ จัดซื้อนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนเหล่านี้ ได้ใช้ในการอ่าน สถานที่ที่นักเรียนใช้อ่านสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ก็คือ ห้องสมุดของโรงเรียนที่มีบริการอ่าน โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท หนังสือการ์ตูน มหาสนุก ขายหัวเราะ และนิตยสาร ขวัญเรือน สกุลไทย และอีกหลายประเภทที่มีให้บริการในห้องสมุดและพบว่าได้มีพฤติกรรมการซื้อเกิดขึ้น โดยที่ใช้วิธีเก็บเงินในสื่อสิ่งพิมพ์ที่อยากเปิดรับและนอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมการยืมสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างเพื่อนซึ่งเงื่อนไขการยืมขึ้นอยู่กับการตกลงของการยืม สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์พวกไทยรัฐ เดลินิวส์ จะเป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่นักเรียนชอบเปิดอ่านมากที่สุด ซึ่งสถานที่เปิดรับจะเป็นที่บ้านของตัวนักเรียนเอง สำหรับเนื้อหาที่ชอบเปิดรับก็จะเป็นพวกข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวพาดหัวที่น่าสนใจ ซึ่งจากการวิจัยพบว่าในนักเรียนของกลุ่มที่ศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก มีการนำเอาไปอ่านในชม.เรียน ที่ไม่ค่อยน่าสนใจ และมีการแลกเปลี่ยนกันอ่านในกลุ่มเพื่อน หรือรวบรวมเงินกันไปซื้อหนังสือที่กลุ่มตัวเองอยากอ่าน มาอ่านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกหนังสือพิมพ์กีฬา

ข้อแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและน้อย

เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรามากมาย โดยที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อของคนเรานั้น อยู่ในความจริงพื้นฐานที่ว่า แบบแผนการใช้สื่อจะสัมพันธ์กับช่วงชีวิตในวัยเด็กนั้น ชีวิตส่วนใหญ่ก็จะใช้ชีวิตอยู่แต่ในบ้านเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยเรียนนั้นสถานที่ที่เพิ่มขึ้นมานอกเหนือจากบ้านในการใช้ชีวิตซึ่งก็แน่นอนว่าโรงเรียน หรือสถานศึกษาเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่จะต้องไปใช้เวลาอยู่กับสถานที่แห่งนี้ และนอกจากนั้น

แล้ว สถานที่อื่น ๆ ที่เรานั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โดยเฉพาะสังคมในชนบทนั้น เป็นสังคมที่รวมตัวกันอยู่อย่างไม่ซับซ้อนเหมือนกับสังคมเมือง ที่ไม่ต้องใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ แบบแผนในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ แล้วในชุมชนก็ไม่แตกต่างกันเท่าไร สิ่งหนึ่งที่เห็นชัดเจนก็คือ ลักษณะของแต่ละครอบครัวสำหรับ ข้อแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นผู้สื่อมวลชนนั้น มีเวลาที่ใช้อยู่กับสื่อมวลชนมากกว่ากลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์นั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจน แต่กระนั้นก็ตามเงื่อนไขในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ต่าง ๆ ก็มีเงื่อนไขในการเปิดรับเหมือนกันก็คือ “ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวก่อนที่จะมาเปิดรับ” สิ่งนั้นถือว่าเป็นกฎกติกาอย่างหนึ่งของครอบครัว ก่อนที่จะเปิดรับชมโทรทัศน์สำหรับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากนั้น ช่วงเวลาในวันธรรมดา ตั้งแต่วันจันทร์-วันศุกร์ และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก จะมีเวลาในการเปิดรับสื่อโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เพราะเมื่อนักเรียนกลุ่มที่ศึกษานี้ทำตามเงื่อนไขในการเปิดรับคือ “ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวก่อนที่จะมาเปิดรับ” แล้วนักเรียนจะมีช่วงเวลาที่เหลือในการเปิดรับ คือโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์มากกว่า นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ซึ่งนอกจากจะทำเงื่อนไขในการเปิดรับสื่อ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากแล้ว นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ที่เห็นความแตกต่างในการเปิดรับได้อย่างชัดเจน คือนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ต้องไปทำงานช่วยเหลือครอบครัวในงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็งานในนา ในไร่ หรืองานรับจ้างทั่ว ๆ ไป ซึ่งก็ต่างกับ นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ซึ่งไม่ต้องไปทำงานช่วยครอบครัวข้างนอกบ้านไม่ว่าจะเป็นรับจ้างหรืองานในไร่ นา ซึ่งทำให้นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากมีเวลาในการเปิดรับสื่อมากกว่านักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ และในช่วงวันธรรมดานั้นแม้ว่าจะมีกิจกรรมหน้าโทรทัศน์ของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากและกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย เหมือนกันก็คือ การรับประทานอาหารค่ำกับสมาชิกในครอบครัว พร้อมกันเปิดรับชมโทรทัศน์ ซึ่งเปรียบเสมือนกับพิธีกรรม (RITUAL MODEL) อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจากเดิม ซึ่งมีเพียงการรับประทานอาหารเพียงอย่างเดียว ซึ่งความแตกต่างนั้นจะอยู่ที่เมื่อจบข่าวภาคค่ำ หรือรับประทานอาหารค่ำเสร็จแล้วนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยส่วนใหญ่แล้วเมื่อจบรายการข่าวภาคค่ำแล้วส่วนใหญ่ักเรียนในกลุ่มนี้จะเข้านอนเลย จะไม่ค่อยจะเปิดรับชมละครหลังข่าว เหมือนกับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากที่ติดตามชมกันเป็นประจำ โดยที่สาเหตุที่นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยไม่ค่อยที่ชอบเปิดรับก็เพราะความไม่ชอบที่จะเปิดรับละครหลังข่าว และด้วยลักษณะนิสัยของแต่ละครอบครัว ซึ่งเข้านอนแต่หัวค่ำ และอีกประการหนึ่งก็คือข้อจำกัด ทางด้านที่อยู่อาศัยเพราะสมาชิกในครอบครัวนอนแล้วถ้าเปิดรับชมโทรทัศน์จะทำให้รบกวนสมาชิกในครอบครัวคนอื่นได้ ซึ่งบริบทเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยแตกต่างกันกับนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก ซึ่งชอบที่จะเปิดรับรายการละครหลังข่าว กับสมาชิกในครอบครัวที่ชื่นชอบเปิดรับเหมือนกัน

แม้ว่าสมาชิกในครอบครัวที่ชื่นชอบเปิดรับเหมือนกัน แม้ว่าสมาชิกในครอบครัวบางคนจะเข้านอน แต่หัวข้อ ข้อแตกต่างในด้านเวลาในการใช้สื่อของกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยอีกประการหนึ่ง ก็คือ ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น นักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยจะต้องไปช่วยงานต่าง ๆ ของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นงานในไร่ในนา หรืองานรับจ้างซึ่งเข้าไปช่วยทำงานในลักษณะของ “แรงงานเสริม” นอกเหนือจาก “แรงงานหลัก” ก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองที่รับจ้างทำอยู่ก่อนแล้วด้วยเหตุผลนี้ จึงส่งผลให้เวลาในการเปิดรับสื่อโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ น้อยลงไป ซึ่งก็ต่างกับนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก จะเปิดรับชมรายการต่าง ๆ หลายหลายรายการ เนื่องจากในช่วงวันหยุดนั้น ไม่ต้องออกไปช่วยทำงานนอกบ้านกันเท่าไร งานที่ทำส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานดูแลบ้านทั่ว ๆ ไป ทำให้เวลาทำงานหรือขณะทำงานมีเวลาในการเปิดรับสื่อโดยเฉพาะโทรทัศน์มาก

รายการโทรทัศน์ที่นักเรียนชอบดูโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก กับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ก็คือ ละครช่วงเย็น รายการการ์ตูน ละคร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเปิดรับชมกับพี่น้อง หรือดูคนเดียว อีกรายการประเภทหนึ่งที่ได้ทั้ง 2 กลุ่มศึกษาชอบดู คือ รายการข่าว แต่ก็จะเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวที่ชอบ พวกข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์ซึ่งทำให้เวลาของกลุ่มนักเรียนที่ใช้สื่อมวลชนน้อย น้อยลงไป เพราะต้องเอาเวลาที่ว่างไปทำงานช่วยครอบครัวหรือรับจ้างทำงานแทนที่จะเปิดรับชมสื่อมวลชนต่างๆ จากข้อมูลพบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ การ์ตูน หนังสือวัยรุ่นนั้น โอกาสที่เด็กจะหาซื้อมาอ่านเองหรือหาอ่านตามสถานที่ต่างๆ พบว่าน้อยมาก อันเป็นผลมาจากแหล่งที่มาของพวกสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้มีเพียง 1 ร้าน และกำลังซื้อของนักเรียนก็น้อย อีกประการหนึ่งก็คือ การขนส่งที่ล่าช้าของสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ไปถึงที่ชุมชนช้า โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ซึ่งกว่าจะไปถึงที่ร้านขายก็เกือบ 8 โมง – 9 โมงเช้า ส่วนพวกนิตยสารต่างๆ ส่วนใหญ่ก็เป็นหนังสือที่เก่าเป็นหนังสือที่ยังขายไม่ได้ก็ยังคงวางขายอยู่ วิทยุซึ่งถือได้ว่าเข้าถึงชุมชนได้มากที่สุด แต่จากการวิจัยพบว่าเด็กส่วนใหญ่แล้วจะไม่ค่อยที่จะเปิดรับฟังวิทยุสักเท่าไร จะมีเพียงนักเรียนเพียงไม่กี่คนในกลุ่มที่ศึกษาต่างๆ เท่านั้นที่จะเปิดรับ โดยมากแล้วการเปิดรับฟังก็ไม่ไ้เกิดจากตัวนักเรียนเอง จะเป็นการเปิดฟังจากสมาชิกในครอบครัว หรือขณะที่ไปทำงานในนา ไร่

สำหรับรูปแบบของการเปิดรับชมโทรทัศน์นั้น การใช้ทางด้านโครงสร้างซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็กนักเรียนเองว่า เช่น ดูละครแล้วจึง

เข้านอน หรือ ดูข่าวจบแล้วจึงเข้านอน หรือทำงานบ้านเสร็จแล้วจึงเปิดดูทีวี สื่อเหล่านี้เป็นตัวอย่างของสิ่งที่ต้องทำหลังหรือก่อนดูโทรทัศน์ ซึ่งโทรทัศน์ก็จะถูกใช้เป็นโครงสร้างในการกำหนดชีวิตประจำวัน

สำหรับการใช้ด้านความสัมพันธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรับชมรายการต่างๆกับสมาชิกภายในบ้าน ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ได้ดู เป็นความสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่ได้รับจากการรับชมโทรทัศน์

สำหรับในด้านการใช้โทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญซึ่งพบว่าเด็กมีการเรียนรู้จาก “ตัวแบบ” ซึ่งอยู่ในจอโทรทัศน์และประกอบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้นเป็นทำให้เกิดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ทางสังคมของเด็ก ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา สามารถอธิบายได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าตัวแบบจากสื่อมวลชนอย่างเดียวยังที่ก็ต้องอาศัยระยะเวลาในการจดจำเลียนแบบสื่อที่พบอีกอย่างหนึ่งก็คือ ตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ชิด สำหรับในกลุ่มของผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้ ส่วนใหญ่แล้วเมื่อเรียนจบจะเข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าเป็นเครือญาติ พี่น้อง ที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเงินมีทองใช้มากขึ้น ซึ่งสื่อเหล่านี้น่าจะเป็นตัวแบบได้อีกประการหนึ่ง ที่เด็กๆ เหล่านี้ได้พบเห็นและจะทำตามอย่างบ้าง

จากข้อมูลทั้งหมด พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของกลุ่มที่ศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนั้น ได้เกิดการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่นักเรียนในกลุ่มศึกษาทั้ง 2 กลุ่มให้ความสนใจในการเปิดรับมากที่สุด ซึ่งก็ได้เกิดการใช้ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในรูปแบบโครงสร้าง การใช้ในรูปแบบความสัมพันธ์ การใช้ในรูปแบบของการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งการเรียนรู้ทางสังคมนี้เอง ก็ไม่ได้เกิดจากตัวแบบที่เกิดจากสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว แต่ก็เกิดจากบุคคลที่ใกล้ชิด หรือบุคคลที่ให้ความสนใจได้ด้วย

สำหรับการเรียนรู้ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนทั้ง 2 กลุ่ม ก็คือกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น ในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนอย่างมายนั้นแม้ว่าจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนมาก โดยเฉพาะ โทรทัศน์ ทำให้เกิดการเรียนรู้จากหลายสิ่งเช่น ในกรณีที่เปิดรับชมโฆษณาทางโทรทัศน์ และเกิดการอยากซื้อหนังสือพิมพ์ที่โฆษณามาเปิดรับ ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า โฆษณานั้นได้มีอิทธิพลทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเกิดขึ้น จากการเปิดรับชมในรายการต่างๆ เช่น เกมแค้น เจาะสนาม ซึ่งนักเรียนที่เปิดรับมีความชอบในด้านกีฬา โดยเฉพาะ ฟุตบอล

สำหรับกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนั้น แม้ว่า สาเหตุที่จะต้องออกไปทำงานช่วยเหลืองานครอบครัวได้แก่ งานในนา งานรับจ้างต่างๆ ทำให้เวลาในการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยลงแต่ก็เกิดการเรียนรู้ทางสังคมขึ้นได้ โดยการเรียนรู้นั้นเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต จากตัวแบบที่นักเรียนชอบที่จะเปิดรับ โดยที่นักเรียนจะเวลาว่างจากงานมาเปิดรับรายการที่ตนเองชอบ ไม่ว่าจะเป็นรายการเจาะสนาม ซึ่งนักเรียนกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อยนี้ชอบเปิดรับชมและจำเอาวิธีการเล่นจากนักกีฬาฟุตบอลที่ตนเองชื่นชอบ นอกจากการเรียนรู้ทางสังคมที่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มเปิดรับแล้วยังพบว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะ โทททัศน์ ในรายการ เกมโชว์ สารคดี ละคร ที่ทำให้นักเรียนเปิดรับแล้วได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เป็นการเปิดโลกทัศน์ของตัวนักเรียนเอง

นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้ไม่ได้เกิดเฉพาะที่นักเรียนได้เรียนรู้ทางสังคมโดยการเรียนรู้โดยการสังเกต ยังพบว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นที่โรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนรู้โดยทั่วไป ยังมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากโครงการเกษตรที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยที่นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติเอง โดยที่ตัวนักเรียนเอง เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนจะเรียนรู้ถึงปัญหาต่างๆที่เกิดจากการปฏิบัติ และรู้จักศึกษาวิธีการแก้ปัญหาโดยมีครู อาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งการเรียนจากการปฏิบัติในโครงการเกษตรนี้เอง นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มการศึกษาก็คือกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ โครงการเกษตร เมื่อเรียนรู้ไปแล้วก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพของชุมชนที่มีลักษณะของ ชุมชนเกษตรกรรม นอกจากนั้นแล้ว สมาชิกในครอบครัวยังเป็นตัวแบบให้กับการเรียนรู้ในการทำงานเช่น วิธีการทำนา โดยที่สมาชิกที่มีอาวุโสของครอบครัวจะเป็นผู้ถ่ายทอด และเป็นตัวแบบให้นักเรียนดูในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้นั้นไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยการเรียนรู้โดยการสังเกต จากตัวแบบที่เห็นได้จากสื่อที่ตนเองชอบเปิดรับ แต่การเรียนรู้นั้นได้เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมต่างๆที่นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย นั้นอาศัยอยู่ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน หรือ เกิดจากสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบและพูดคุยกับครูอาจารย์ของโรงเรียนนี้ เพื่อที่จะขอความร่วมมือในการทำวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมาก และกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนน้อย ซึ่งปัญหาที่พบในการแบ่งกลุ่มนี้ พบว่านักเรียนไม่ค่อยได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากนักเรียนบางคนนั้นกลัวจะอายเพื่อนอย่างเช่น ในเรื่องของอาชีพ พ่อ แม่ หรือสื่อมวลชนที่มีอยู่ที่บ้าน พบว่า บางคนตอบว่ามี ตามเพื่อน ดูรายการตามเพื่อน แต่จริงๆแล้วเมื่อพูดคุยสนทนาเป็นการส่วนตัวแล้ว ทำให้เด็กนักเรียนคุ้นเคยกันมากขึ้น ทำให้กล้าบอกข้อมูล

ความจริงกับผู้วิจัย กระนั้นก็ตามผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยได้พูดคุยกับ อาจารย์ลัดดา ดีสิน ซึ่งเป็นอาจารย์ปกครองและเป็นอาจารย์แนะแนวของโรงเรียนแห่งนี้ ซึ่ง อาจารย์ลัดดา มีข้อมูล แฟ้มประวัติของนักเรียนทุกคน และตัวอาจารย์เองรู้ประวัติของนักเรียนทุกคนอย่างละเอียด รวมถึงนิสัยใจคอ ความประพฤติต่างๆของเด็กแต่ละคนด้วย และอาจารย์ลัดดาก็ต้องออกไปสำรวจพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองของนักเรียนถึงที่บ้าน ซึ่งในแฟ้มประวัตินั้น มีประวัติของนักเรียนบันทึกเอาไว้ไม่ว่าจะเป็นอาชีพของผู้ปกครองและผลของการสำรวจของอาจารย์ที่ได้เขียนบันทึกข้อมูลที่ได้พบและความคิดเห็นของอาจารย์ที่ได้เห็นจากครอบครัวของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนั้นแล้ว อาจารย์ท่านนี้เป็นที่ไว้วางใจของนักเรียน เพราะนักเรียนมีปัญหาอะไรก็จะมาปรึกษาอาจารย์ ในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน เพราะฉะนั้นอาจารย์ท่านนี้จึงสามารถเป็นผู้ยืนยันความถูกต้องได้ของข้อมูลเพราะคุ้นเคยกับนักเรียนเหล่านี้และตัวอาจารย์ลัดดาเองมีบุคลิกที่เป็นกันเองแก่นักเรียนทุกคน ซึ่งก็ทำให้นักเรียนไว้วางใจในตัวอาจารย์ลัดดาท่านนี้

ในช่วงที่ทำการวิจัยนี้ ยังพบปัญหาในการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับตัวนักเรียนเองในด้าน ภาษา เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนแห่งนี้จะพูดภาษาอีสานกันเป็นชีวิตประจำวัน และการเรียนการสอนนั้นจะใช้สองภาษาในการสอนของอาจารย์ก็คือ ภาษากลางกับภาษาอีสาน ซึ่งผู้วิจัยเองก็ต้องสื่อสารพูดคุยด้วยภาษากลาง เนื่องจากพูดภาษาท้องถิ่นไม่ได้ ทำให้คำถามบางคำถามที่ถามนักเรียนไม่ค่อยได้เข้าใจในคำถามที่ผู้วิจัยถาม และคำตอบที่นักเรียนตอบบางทีก็ไม่ค่อยเข้าใจเนื่องจากบางคำนักเรียนจะนึกภาษากลางไม่ออกในการตอบคำถาม แต่นักเรียนก็มีความพยายามที่จะตอบคำถามของผู้วิจัยและพยายามที่จะอธิบายในคำตอบที่นักเรียนตอบ

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์และครูทั่วไปที่จะเห็นภาพของการเรียนรู้ที่ได้จากสื่อมวลชนที่นักเรียนเปิดรับและสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของโรงเรียนในสังกัดของคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรด้านต่างๆที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในแต่ละท้องถิ่นให้เหมาะสมและได้ทราบถึงความชอบต่างๆ ของนักเรียน อย่างเช่น ความชอบในด้านกีฬา ซึ่งผลการวิจัยนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของโรงเรียนในการปรับปรุงสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ห้องสมุด สนามกีฬา ที่ผลการสัมภาษณ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุงและสิ่งที่ควรส่งเสริมในการเรียนรู้ในด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

ผลการศึกษาในพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นชั้น ม.1-ม.3 โรงเรียนบ้านน้ำฆ้อง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

สื่อมวลชนที่พบได้จากการศึกษานั้นยังมีอยู่แค่โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งในขณะที่ความเจริญกำลังจะขยายเข้ามาและได้นำเทคโนโลยีใหม่ เป็นต้นว่า คอมพิวเตอร์ เกมคอมพิวเตอร์ ต่างๆ ซึ่งในขณะที่ผู้วิจัยทำการศึกษายุ่่นั้น โรงเรียนกำลังจะติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ นักเรียนได้เรียนกัน เพราะฉะนั้นเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไปว่า เมื่อสื่อใหม่ๆ เข้ามาในชุมชนแห่งนี้แล้ว เด็กจะมีพฤติกรรมในการใช้อย่างไร และเด็กมีการเรียนรู้อะไรบ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ . สังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2543.

ทวีศักดิ์ จันทร์ลอย . การใช้สื่อมวลชนเพื่อจัดความว่าเหว่ของลูกเรือประมงโชคเบญจา. วิทยา นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.

ธีระพร อูวรรณโนและคณะ . พฤติกรรมของวัยรุ่น . เอกสารการสอนชุดวิชา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2540.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2543 .

นภวรรณ ตันติเวชกุล. การวิเคราะห์อิทธิพลของภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ตามแนวทฤษฎีการ รอบรมบ่มนิสัยทางวัฒนธรรมต่อเยาวชนในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎี บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ประมะ สตะเวทิน . หลักนิเทศศาสตร์. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , 2540.

ปรียัทธ มาเดเบนทร์. บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นนักรัองของยุวชน ผู้ เข้าประกวดร้องเพลง ยุวชนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ปี 2536-2537. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

พรพิมล เจียมนาครินทร์. พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ แกรมมี จำกัด, 2539.

ภักธนิดา พันธุเสน. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของนักเรียน โรงเรียนสตรี นนทบุรี ปีการศึกษา 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

เอี่ยม ทองดี. ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Bandura ,A. A Social Learning Theory of Aggressive Journal of Communication 28
(1978), : 17-29.

Bandura ,A. A Social Learning Theory. New Jersey : Prentice-Hall,Ing,1977.

Klapper , J. The Effects of Mass Communication. New York : The Free Press , 1960 .

McQuail, Denis. McQuail's : mass communication theory, 4th ed. London : Sage, 2000.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริเวณหน้าโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ่อง

บริเวณอาคารเรียน

บริเวณอาคารเรียน

สนามเล่นกีฬา

สนามเล่นกีฬา

กิจกรรมในตอนเช้าที่นักเรียนมาถึงโรงเรียน

นักเรียนกำลังไปเข้าแถวเคารพธงชาติ ช่วง 8.30 น.

เสียงตามสายของโรงเรียน หรือหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน

ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนักเรียน

บ่อเลี้ยงปลาในโครงการเกษตรเป็นป่อธรรมชาติอยู่ข้างโรงเรียน

นักเรียนกำลังลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงปลา

นักเรียนกำลังเตรียมแปลงปลูกผัก

นักเรียนมาอยู่ที่โรงเรียนแล้ว การทำความสะอาดโรงเรียนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในช่วงเช้า

สภาพโรงอาหารของโรงเรียน ในช่วงรับประทานอาหารกลางวัน

เสียงตามสายของโรงเรียนหรือหอกระจายข่าวของชุมชนบ้านน้ำซ้อย

โรงเก็บอุปกรณ์การเกษตรของโรงเรียน

แบบสอบถาม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี ชั้น.....

2. อาชีพของครอบครัว

.....

3. พี่น้องมีกี่คน ใครบ้าง

.....

แต่ละคนทำอะไรบ้าง

.....

.....

4. สนิทกับคนไหนมากที่สุด เพราะอะไร

.....

5. มีพี่น้องไปทำงานกรุงเทพฯหรือไม่

.....

6. ช่วยครอบครัวทำงานหรือไม่

.....

วันธรรมดา

1. ในวันธรรมดาที่ต้องไปโรงเรียน ตื่นนอนกี่โมง

- ตี 4

- ตี 5

- ตี 5 ครึ่ง

- 6 โมงเช้า

2. หลังจากตื่นนอนในตอนเช้า ช่วยพ่อ แม่ ทำงานอะไรบ้าง

- ทำกับข้าว

- จ่ายตลาด

- ให้อาหารสัตว์เลี้ยง

- ซักรีดผ้า

3. ไปถึงที่โรงเรียนประมาณกี่โมง

- 6 โมงเช้า

- 6 โมงครึ่ง

- 7 โมง
- 7 โมงครึ่ง
4. ไปโรงเรียนอย่างไร
- เดินไป
- ขี่รถเครื่อง
- ขี่จักรยาน
- นั่งรถยนตร์ไป
5. ไปโรงเรียนกับใคร.....
6. เมื่อไปถึงที่โรงเรียนแล้วทำอะไรบ้าง
- คุยกับเพื่อน
- อ่านหนังสือ
- เล่นกับเพื่อน
- ไม่ได้ทำอะไร
- ฟังเสียงตามสาย
7. ช่วงที่อยู่โรงเรียนไปอ่านหนังสือห้องสมุดอะไรบ้าง
- หนังสือพิมพ์ยี่ห้อ.....
- หนังสืออ่านเล่มละบาท , 5 บาท
- หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น
- หนังสือเรียน
- หนังสือการ์ตูน ชายหัวเราะ มหาสนุก
- นิตยสาร
8. มีกิจกรรมอะไรบ้างที่ทำที่โรงเรียน
- ฟุตบอล
- โครงการเกษตร
- โครงการเลี้ยงไก่
- กิจกรรมอื่น.....
9. ในช่วงเลิกเรียนทำอะไรหลังเลิกเรียน
- กลับบ้านเลย
- นั่งคุยกับเพื่อน เรื่องอะไร.....
- เล่นกับเพื่อน
- ไปเที่ยวต่อ ที่ไหน.....
10. กลับถึงบ้านกี่โมง
- 4 โมง
- 3 โมงครึ่ง
- 5 โมง
- 6 โมง
11. กลับถึงบ้านแล้วช่วยครอบครัวที่บ้านทำงานอะไร

- ช่วยงานเกษตร
- ช่วยซ่อมเครื่องมือ
- ช่วยแม่ทำอาหาร
- ช่วยเก็บกวาด

12. ช่วงเย็นเปิดดูทีวีกี่โมง

- ถึงบ้านแล้วเปิดเลย
- เปิดเย็นประมาณ 5 โมง
- ทำงานให้เสร็จก่อนค่อยเปิด
- เปิดตอนดูการ์ตูน

13. รายการทีวีอะไรที่ชอบดูหลังจากกลับจากโรงเรียน

- ละคร
- ข่าว
- การ์ตูนจีน
- อื่นๆ.....

14. ทีวีเปิดไว้ตลอดหรือเปล่า หลังจากกลับมาจากโรงเรียน

- จนละครจบ
- จนเข้านอน ก็โมง.....
- เปิดไว้ตลอด
- ไม่เปิดไว้ตลอด ประมาณกี่ชั่วโมง.....

15. ใครเป็นคนเปิดทีวีดู

- พ่อ แม่
- พี่น้อง
- ตัวเอง
- ปู่ย่า ตายาย
- อื่นๆ.....

16. เวลากินข้าวเย็น กินข้าวกับใคร

17. ตัวเราเองเวลากินข้าวเย็น กินข้าวไปดูทีวีไปด้วยหรือเปล่า

- กินไปดูไป
- ดูอย่างเดียว

18. คนอื่นๆ ทำอะไรบ้างในช่วงกินข้าว กินข้าวไป ดูทีวีไปหรือไม่

- ทำงานอื่น
- กินข้าวไปดูไป

19. ดูรายการอะไรในช่วงกินข้าวเย็น

- ข้าว
- ละคร
- การ์ตูนจีนจิ้ง
- เกมสโตร์

20. รายการข่าว ชอบดู ช่วงไหน

- ข่าวประจำวัน
- ข่าวบันเทิง
- ข่าวกีฬา
- ข่าวต่างประเทศ
- อื่นๆ.....

21. ชอบดูช่วงไหนมากที่สุด

- ข่าวกีฬา
- ข่าวประจำวัน
- ข่าวบันเทิง
- ข่าวต่างประเทศ

22. เพราะอะไรถึงชอบดูช่วงนี้ ได้อะไรบ้าง

- ชอบดูข่าวดาราร
- ติดตามบอลลอย
- ได้ความรู้ดี
- อื่นๆ.....

23. หลังจากจบข่าวภาคค่ำ แล้วดูละครอะไร ดูกับใคร เพราะอะไรที่ชอบดู

.....

เนื้อเรื่องที่คุณเป็นอย่างไร ได้อะไรบ้าง

.....

.....

เข้านอนกี่โมง วันธรรมดา

- 3 ทุ่ม
- เข้านอนหัวค่ำ
- 4 ทุ่ม
- 5 ทุ่ม
- เพียงคืน

24. พ่อ แม่ เข้านอนกี่โมง เพราะอะไร

.....

วันหยุด

1. ช่วงเช้าตื่นกี่โมง

- ตี 5
- ตี 5 ครึ่ง
- 6 โมงเช้า
- 7 โมงเช้า

2. เมื่อตื่นนอนแล้ว ช่วยที่บ้านทำอะไรบ้าง

- จ่ายตลาด
- ให้อาหารสัตว์เลี้ยง
- ทำกับข้าว
- ไม่ได้ทำอะไร
- อื่นๆ.....

3. มีการเปิด ฟัง วิทยุ หรือไม่ ช่วงเช้า

- เปิด
- ไม่เปิด

4. ถ้าเปิดฟังรายการอะไร คลื่นไหน ช่วงเวลากี่โมง

.....

5. ช่วงเช้า ดูรายการทีวีอะไรบ้าง

- การ์ตูนเรื่อง.....
- หนังสือนั่งเรื่อง.....
- ละครจักรวาล.....
- อื่น.....

6. เวลาดูทีวีดูกับใคร

- พ่อ แม่
- ปู่ย่า ตายาย
- พี่น้อง
- เพื่อน

7. ชอบดูรายการอะไรบ้างในวันหยุด เพราะอะไร

.....

8. ช่วงเย็นทำอะไรบ้าง

- ไปเล่นกับเพื่อน
- เตะบอล

- ซ่อมเตอไรซ์ดีไปเที่ยว

- ช่วยพ่อ แม่ ทำงานทั้งวัน

9. วันหยุด พังวิทยุ ระหว่างวันหรือเปล่า

- พัง

- ไม่พัง

10. พังรายการอะไร ทำไมชอบฟัง

.....

.....

11. ช่วงวันหยุด กินข้าวเย็นกี่โมง.....กินข้าวเย็นกับใคร

- พ่อแม่

- ปู่ย่า ตายาย

- พี่น้อง

- ทั้งหมดครอบครัว

12. ช่วงกินเย็น ดูรายการทีวีไปกินข้าวไป หรือไม่

.....

13. ดูรายการอะไรขณะกินข้าว

- ข้าว

- เกมสึโซว์

- ละคร

- กินอย่างเดียว

14. รายการทีวี หลังข้าว ดูรายการอะไร ทำไมชอบดู ดูกับใคร

.....

15. วันหยุดเข้านอนกี่โมง

- หัวค่ำ

- ละครจบก็นอน

- ดึก

- หนังจบก็นอน

16. ทำอะไรบ้างขณะดูรายการทีวีช่วงเย็น

- กินขนม

- ทำงานอื่น ซ่อมเครื่องมือ.....

- ทำการบ้าน

- เล่นกับพี่น้อง

- ตั้งใจดู

- วิพากษ์วิจารณ์ เรื่องที่ดู

ข้อมูลส่วนตัว

1. อยากไปทำงานที่ กรุงเทพฯ หรือเปล่า หรืออยากไปเรียนต่อ เพราะอะไร

.....

2. เวลาดู ทิวี มีการแย่งกันดูหรือไม่

.....

3. ต้องไปช่วยพ่อ ทำงานในไร่หรือเปล่า ทำอะไรบ้าง

.....

4. พ่อแม่ ทำงานอะไร

.....

ทิวี

1. ทิวีอยู่ตรงไหนของบ้าน

.....

2. ใครเป็นคนกำหนดช่องในการดู ทิวี

.....

3. มีการแย่งกันดูรายการทิวีกันหรือไม่

- ระหว่างพี่กับน้อง

- ระหว่างพ่อ แม่กับตัวเอง

.....

4. เพราะอะไรที่แย่งกันดู (และแบ่งกันดูอย่างไรถ้าแย่งกันดู)

.....

.....

5. ทิว ก็เครื่อง ยี่ห้ออะไร ก็นี้ว ชื่อมานานหรือยัง

.....

.....

6. ชื่อมาได้อย่างไร สด หรือ ผ่อน

.....

.....

โรงเรียน

1. เสียงตามสายที่โรงเรียน

- ใครเป็นคนริเริ่ม
- อยู่ส่วนไหนของโรงเรียน
- เป็นสื่อประชาสัมพันธ์
- ใครเป็นคนทำรายการ
- เปิดกี่โมง , ปิดกี่โมง

.....

.....

.....

.....

ห้องสมุด

- หนังสือที่ได้มา ได้มาอย่างไร - งบประมาณ - บริจาค
- มีนักเรียนใช้มากน้อยแค่ไหน
- นักเรียนชอบอ่านอะไรบ้าง

.....

.....

.....

โครงการอาหารกลางวัน

- ใครเป็นคนริเริ่ม
- กฏระเบียบเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

โครงการเกษตร - เลี้ยงไก่ - แปลงผัก

.....

.....

.....

.....

.....

หนังสือการ์ตูน

1. ชอบอ่านการ์ตูนอะไรบ้าง - ชายหัวเราะ - มหาสนุก - เล่มละบาท , 5 บาท – การ์ตูนญี่ปุ่น

.....

.....

2. อ่านแล้วได้อะไร

.....

.....

.....

3. อ่านที่ไหนบ้าง – ที่โรงเรียน (ห้องสมุด) - ในห้องเรียน ขณะเรียน

.....

5. อ่านหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดบ้างหรือไม่

.....

.....

.....

6. เวลาอ่าน อ่านกับใครบ้าง

- คนเดียว

- กับเพื่อน

.....

.....

.....

วิทยุ

1. มีวิทยุที่เครื่องที่บ้าน

.....

2. วิทยุอยู่ส่วนไหนของบ้าน

.....

3. ใครเป็นคนเปิดฟัง

.....

4. ฟังรายการอะไร คดีอะไรบ้าง

.....

5. ทำไมชอบฟังรายการนี้ ได้อะไรบ้างจากการดู

.....

.....

.....

6. เวลาทำงานช่วยพ่อแม่ ฟังหรือเปล่า (รายการอะไร , คลื่นไหน) ทำไมถึงฟัง

.....

.....

7. ได้อะไรจากการฟังบ้าง

.....

.....

.....

8. วิทยุเป็นแบบไหน - ทรานซิสเตอร์ AM อย่างเดียว - อื่นๆ

.....

.....

.....

9. ชอบฟังเพลงอะไร

- ลูกทุ่ง ฟังของใคร เพลงอะไร.....

- ลูกกรุง

- ฝรั่ง.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ.....นามสกุล.....

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

___ชาย

___หญิง

2. อายุ.....ปี

3. กำลังศึกษา

___มัธยมศึกษาปีที่ 1

___มัธยมศึกษาปีที่ 2

___มัธยมศึกษาปีที่ 3

การเปิดรับโทรทัศน์

1. ท่านดูโทรทัศน์บ่อยแค่ไหน

___ดูเป็นประจำทุกวัน

___ดูบางวันเมื่อมีเวลา

___นาน ๆ ครั้ง

___ไม่ได้ดูเลย

2. เมื่อวานนี้ ท่านดูโทรทัศน์นานเท่าใด

___น้อยกว่า 1 ชั่วโมง

___1-2 ชั่วโมง

___2-3 ชั่วโมง

___3-4 ชั่วโมง

___มากกว่า 4 ชั่วโมง

___ไม่ได้ดูเลย

3. เมื่อวานนี้ ท่านดูโทรทัศน์อยู่ในช่วงใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

___ช่วงเช้า

___ช่วงกลางวัน

___ช่วงบ่าย

___ช่วงเย็น

___ช่วงค่ำ

___ช่วงดึก

___ไม่ได้ดูเลย

4. วันเสาร์และวันอาทิตย์ ท่านดูโทรทัศน์ในช่วงใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

___ ช่วงเช้า	___ ช่วงกลางวัน
___ ช่วงบ่าย	___ ช่วงเย็น
___ ช่วงค่ำ	___ ช่วงดึก
___ ไม่ได้ดูเลย	

5. เหตุผลที่สำคัญที่สุดในการดูโทรทัศน์ เมื่อวานนี้

.....

.....

.....

.....

6. เมื่อวานนี้ ท่านดูรายการโทรทัศน์อะไรบ้าง (ชื่อรายการ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

7. สถานีโทรทัศน์ ช่องใด ที่ท่านเปิดรับชมเป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

___ โทรทัศน์ช่อง 3	___ โทรทัศน์ช่อง 5
___ โทรทัศน์ช่อง 7	___ โทรทัศน์ช่อง 9
___ โทรทัศน์ช่อง 11	___ ITV

8. เมื่อวานนี้ ท่านดูโทรทัศน์กับใคร

.....

.....

ให้ใส่เครื่องหมาย ตรงกับความเห็นของท่านในเรื่องความบ่อยครั้งของการใช้สื่อ
ต่าง ๆ ดังนี้

สื่ออื่นๆ นอกจากโทรทัศน์	ความบ่อยครั้งในการใช้สื่อ			
	ทุกวัน	บางวัน	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ใช้เลย
1. วิทยุ				
2. หนังสือการ์ตูน				
3. นวนิยาย				
4. นวนิยายเป็นเล่ม				
5. หนังสือพิมพ์รายวัน				
6. หนังสือพิมพ์กีฬา				
7. นิตยสารวัยรุ่น				
8. อื่น ๆ ระบุ.....				

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสิทธิรัตน์ น้อยสง่า เกิดวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2515 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อ พ.ศ.2537 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2541 ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย